

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNDE; 5. SINIF ÜNİTELERİNİN
YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA GÖRE
HAZIRLANMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
ABDULLAH ÖZBEK

HAZIRLAYAN
MASUME NURTENGÜÇLÜER
064245061006

KONYA – 2009

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

MASUME NURTENGÜÇLÜER

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Masume Nurten GÜÇLÜER tarafından hazırlanan “Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersinde; 5. Sınıf Ünitelerinin Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zekâ Kuramına Göre Hazırlanması” başlıklı bu çalışma 15/07/2009 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Başkan Prof. Dr. Abdullah Özbek	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı	Üye Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı	Üye Doç. Dr. Adil Yavuz	İmza

ÖZET

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNDE; 5. SINIF ÜNİTELERİNİN YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA GÖRE HAZIRLANMASI

GÜÇLÜER, Masume Nurten

Yüksek Lisans, Felsefe Ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı

Din Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı; Prof. Dr. Abdullah ÖZBEK

Temmuz, 2009

Bu çalışmada, 5. Sınıf İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'nde yer alan üniteler için Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zekâ Kuramına uygun etkinlikler geliştirilmiştir.

Araştırma Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'nde öğrenci ve öğretmenlerin yaşadığı kaynak sorununu gidermek Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'ni daha zevkli hale getirmek için yapılmıştır.

Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zekâ Kuramına uygun olarak hazırlanan etkinliklerin uygulama kısmında, bu etkinliklerin öğrenciler için uygun, kullanışlı ve faydalı olduğu görülmüştür. Geleneksel yöntemlerle işlenen derslerde farklı zeka alanlarını çalıştırmaya yönelik etkinliklere yer verilmediği, farklı ödev ve çalışmalarla öğrencinin yeteneklerinin geliştirilmediği saptanmıştır. Ayrıca klasik yöntemlerle öğretmenlerin Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Derslerinde kullanmak üzere çeşitli materyalleri sınıf ortamına getiremediği ve dersin zevkli işlenemediği fark edilmiştir.

Buna karşın Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zekâ Kuramına dayalı işlenen Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'nde, dersin oyun, drama, röportaj gibi etkinliklerle desteklenerek daha verimli olduğu gözlenmiştir. Bu kuramlara göre işlenen derslerde, öğrencilerin yetenekli oldukları alanların ön plana çıktığı gözlemlenmiş, bu derslerde öğrencilerin ders esnasında genel anlamda mutlu, öğrenmek için istekli ve meraklı, derse katılmak için aktif, derse gelirken heyecanlı oldukları görülmüştür.

Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zekâ Kuramı bu yönüyle ele alındığında Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'nde uygulanabilir olduğu görülmüştür. Fakat bazı soyut kavramların somutlaştırılması noktasında kullanılması sakıncalı olabileceği sonucuna varılmıştır. Bu kuramı uygulayacak öğretmenlerin uygulama öncesinde hizmet içi eğitim faaliyetleriyle bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu kuramın uygulanabilmesi için fiziki imkanların yeterli olması gerektiği, aksi takdirde çeşitli aksaklıkların olabileceği saptanmıştır.

Bu sonuçlar ışığında hazırlanan materyallerin, Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'nde kullanmak için uygun olduğu ve kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yapılandırmacı Yaklaşım, Yapılandırmacılık, Çoklu Zeka Kuramı, İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri,

ABSTRACT

PREPARING 5 YEARS UNITS IN ACCORDANCE WITH CONSTRUCTIVIST APPROACH AND MULTIPLE INTELLIGENCE THEORY AT PRIMARY EDUCATION RELIGION CULTURE AND ETHICS COURSE

GÜÇLÜER, Masume Nurten

Post Graduate, Philosophy and Religion Sciences Discipline

Religion Education Department

Thesis Advisor; Prof. Dr. Abdullah ÖZBEK

July, 2009

In this study, the facilities in accordance with constructivist approach and multiple intelligence theory for the units at 5 year Primary Education Religion Culture and Ethics Knowledge course have been developed.

The study has been done to remove source problem that students and teachers live at Religion Culture and Ethics Knowledge course and to make more enjoyable Religion Culture and Ethics Knowledge course.

At the application section of facilities that were prepared in accordance with constructivist approach and multiple intelligence theory, it was seen that those facilities were available, useful and suitable for the students. It was determined that the facilities that lead to operate different intelligence areas won't take place at the courses that are implemented through traditional methods and the abilities of students aren't developed through different homework and studies. Also, it was observed that at the classical methods, the teachers cannot bring various materials to classroom as to be used at

Religion Culture and Ethics Knowledge course and the course is not implemented enjoyably. On the other hand, at the Religion Culture and Ethics Knowledge courses that were implemented based to constructivist approach and multiple intelligence theory, it was observed that the course was more productive due to supporting with facilities as game, drama, and interview. At the courses that are implemented according to those theories, it was observed that the fields in which the students are capable was seen, the students are generally happy during course, ambitious to learn and curious, active to participate the course and exciting while coming to course.

When the constructivist approach and multiple intelligence theory is considered regarding to this aspect, it was seen that it can be applicable at Religion Culture and Ethics Knowledge course. But it was concluded that it can be inconvenient at the point of concreting some abstract concepts. The teachers that will apply this theory should be informed through inner service education facilities before application of this theory. Also, the physical opportunities should be enough to apply this theory, otherwise it was determined that various troubles may be.

It was concluded that the materials that were prepared under those results are available to be used at Religion Culture and Ethics Knowledge course and can be used.

Key Words: Constructivist Approach, constructivism, multiple intelligence theory, Primary Education Religion Culture and Ethics Knowledge Course,

ÖNSÖZ

Çağımızda bilim, teknoloji, sanayi gibi alanlarda yaşanan gelişmeler eğitimi de etkilemektedir. Eğitim alanında sürekli yenilikler yapılmakta, gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte ezberleyen, sıkı disiplinci, katı, sert ve öğretmen merkezli eğitim anlayışı yerine anlamlandıran, sınıflandıran, sorgulayan, analiz-sentez yapan araştıran ve öğrenci merkezli bir anlayış ihtiyacı hissedilmektedir. Bu anlayış diğer derslerde olduğu gibi Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'nde de kendini göstermektedir.

Değişen eğitim anlayışı ile birlikte Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'ni işleyiş şekli, öğretmenlerin öğrencilere karşı olan tutumu da değişmektedir. Bununla birlikte yönetmelikler, kitaplar, materyaller de değişmektedir. Farklı verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmamız Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersleri'ni işlerken duyulan materyal eksikliğinin giderilmesine yöneliktir. Bu çalışmada Yapılandırmacı Yaklaşım ve Gardner'ın ortaya koymuş olduğu Çoklu Zekâ Kuramı'nı inceledik ve bu yaklaşımlara uygun etkinlikler oluşturduk.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zekâ Kuramını tanıttık. Yapılandırmacı Yaklaşım Kuramını, bu kuramın tarihçesini, çeşitlerini, Çoklu Zekâ Kuramı'nın özelliklerini, bölümlerini, kullanılabilecek materyallerini, bu bölümde ele aldık. İkinci bölümde ise beşinci sınıf ünitelerine göre hazırlanan etkinliklere yer verdik. Etkinlikleri önce liste halinde sunduk. Bu etkinliklerin nasıl yapılacağını ve yapılırken dikkat edilmesi gereken noktaları, amacını ve süreç kısmını açıkladık. Bu etkinliklerle ilgili açıklamaları tablolar bölümünde gösterdik. Buradaki amacımız sayfa bütünlüğünün bozulmaması olmuştur. Bu şekilde çalışmamızın daha derli-toplu halde olmasına özen gösterdik.

Etkinliklerde farklı kaynaklardan aldığımız materyalleri dipnotları ile birlikte verdik. Diğerlerini özgün olarak hazırladık. Bu noktada çalışmamızın farklı ve yenilikçi olmasına çalıştık.

Bu çalışmaları hazırlama aşamasında, etkinliğin öğrenciye fayda vermesine, dersi sevdirmesine, öğrenciyi sıkmamasına ve konuyu öğrenirken öğrencinin aktif

olması gibi noktalara dikkat ettik. Öğrenci tarafından yapılabilecek olması, öğretmenin öğrencilere rehberlik edebilmesini de önemsedik. Hazırladığımız etkinliklerin bazıları sınıfta belli imkânların bulunmasına bağlı gibi görülebilir. Fakat iyi bir öğretmen her imkânda dersini iyi bir şekilde sunar. Biz her türlü ortamı düşünerek bu etkinlikleri hazırlamaya çalıştık. Etkinlikleri hazırlarken derslerde duyulan materyal ihtiyacı eksikliğinin giderilmesini göz önünde tuttuk.

Çalışmamda Yüksek Lisans tez danışmanlığımı yapan, emeğini, hoşgörüsünü, yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Abdullah Özbek başta olmak üzere ilgilerini esirgemeyen diğer hocalarıma teşekkür ederim. Çalışmamızın bu konu ile ilgili araştırma yapanlar için esin kaynağı olması umudumuzdur. Çalışmayla ilgili eleştiriler bu çalışmanın daha da gelişmesine yönelik olacaktır. Ümit ederiz ki bu çalışma bu konu üzerinde daha farklı ve geniş çapta araştırma yapmak için bir başlangıç olur.

Masume Nurten GÜÇLÜER

Konya- 2009

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xix
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	3
YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI	
A. YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM	3
1. DAVRANIŞÇILIKTAN YAPILANDIRMACILIĞA GEÇİŞ	3
2. YAPILANDIRMACILIK ÇEŞİTLERİ	9
2.1. BİREYSEL YA DA BİLİŞSEL YAPILANDIRMACILIK	10
2.1.1. Radikal Yapılandırmacılık	12
2.2. SOSYAL YAPILANDIRMACILIK	13
3. YAPILANDIRMACILIK KURAMI	15
3.1. YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMDA ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI	19
3.1.1. İşbirliğine Dayalı Öğrenme	20
3.1.2. Probleme Dayalı Öğrenme	22
3.1.3. Proje Tabanlı Öğrenme	24
3.2. YAPILANDIRMACILIĞA GÖRE BİLGİ	26
3.3. YAPILANDIRMACILIĞA GÖRE ÖĞRENME	29
3.4. YAPILANDIRMACILIĞA GÖRE DEĞERLENDİRME	36
3.4.1. Performans Değerlendirme	37
a. Performans Ödevleri	37
b. Projeler	38
c. Ürün Dosyası	38
3.4.2. Açık Uçlu Sorular	39

B. ZEKÂ VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI.....	39
1. ZEKÂ	39
1.1. ZEKÂ VE ZEKÂ'YA İLİŞKİN ÇEŞİTLİ YAKLAŞIMLAR.....	39
2.2. GARDNER'IN ÇOKLU ZEKÂ KURAMI ÜZERİNE ÇALIŞMALARI	42
2. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI	45
2.1. ÇOKLU ZEKÂ KURAMININ AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ.....	45
2.2. ÇOKLU ZEKÂ KURAMININ İLKELERİ	46
2.3. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARININ GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	47
2.4. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARININ BELİRLENMESİ	47
3. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARI VE ÖZELLİKLERİ	48
3.1. SÖZEL-DİLSEL ZEKÂ.....	48
3.1.1. Sözel-Dilsel Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri	50
3.1.2. Sözel-Dilsel Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler.....	51
3.1.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Sözel-Dilsel Zekâ Etkinlikleri.....	52
3.2. MANTIKSAL-MATEMATİKSEL ZEKÂ	52
3.2.1. Mantıksal-Matematiksel Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri	54
3.2.2. Mantıksal-Matematiksel Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler	54
3.2.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde kullanılabilecek Mantıksal-Matematiksel Zekâ Etkinlikleri	55
3.3. GÖRSEL- UZAMSAL ZEKÂ	56
3.3.1. Görsel- Uzamsal Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri	57
3.3.2. Görsel-Uzamsal Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler:	57
3.3.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Görsel- Uzamsal Zekâ Etkinlikleri.....	58
3.4. BEDENSEL-KİNESTETİK ZEKÂ	59
3.4.1. Bedensel- Kinestetik Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri.....	60
3.4.2. Bedensel- Kinestetik Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler	60
3.4.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Bedensel- Kinestetik Zekâ Etkinlikleri	61

3.5. MÜZİKSEL- RİTMİK ZEKÂ.....	62
3.5.1. Müziksel- Ritmik Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri.....	63
3.5.2. Müziksel- Ritmik Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler	64
3.5.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Müziksel- Ritmik Zekâ Etkinlikleri	65
3.6. SOSYAL ZEKÂ	66
3.6.1. Sosyal Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri.....	66
3.6.2. Sosyal Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler	67
3.6.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Sosyal Zekâ Etkinlikleri	68
3.7. İÇSEL ZEKÂ	70
3.7.1. İçsel Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri.....	70
3.7.2. İçsel Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler	71
3.7.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek İçsel Zekâ Etkinlikleri	72
3.8. DOĞACI ZEKÂ	74
3.8.1. Doğacı Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri.....	74
3.8.2. Doğacı Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler	75
3.8.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Doğacı Zekâ Etkinlikleri	76
4. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNİN EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE KULLANILMASI	76
4.1. NEDEN EĞİTİM ÖĞRETİMDE ÇOKLU ZEKÂ.....	77
4.2. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNE DAYALI ÖĞRETİM ANLAYIŞI.....	78
4.3. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNE DAYALI DERS PLANLARI.....	80
Şekil- 1: Çoklu Zekâ Kuramında Planlama Soruları	82
4.4. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNİN SINIF ORTAMINA UYGULANMASI.....	82
II. BÖLÜM.....	85
YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM ve ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA GÖRE İLKÖĞRETİM 5. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNDE KULLANILABİLECEK ETKİNLİKLER	85
ÜNİTE 1: ALLAH İNANCI	85

Konu: 1. İNSAN AKILLI VE İNANAN BİR VARLIKTIR	86
Konu: 2. EVRENDE BİR DÜZEN VARDIR	87
Konu: 3. ALLAH VARDIR VE BİRDİR	88
Konu: 4. HER ŞEYİ YARATAN ALLAH'TIR	89
Konu: 5. ALLAH'IN EŞİ VE BENZERİ YOKTUR	90
Konu: 6. ALLAH HER ŞEYİ İŞİTİR, BİLİR VE GÖRÜR.....	90
Konu: 7. ALLAH'IN HER ŞEYE GÜCÜ YETER.....	91
Konu: 8. ALLAH BİZİMLE BERABERDİR	91
Konu: 9. ÇALIŞIRIM, ALLAH'IN YARDIMINA GÜVENİRİM VE BAŞARIRIM..	92
Konu: 10. İHLAS SURESİ VE ANLAMI	92
ÜNİTE 2: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM	94
Konu 1: İBADET NEDİR?	96
Konu 2: İBADETLERLE İLGİLİ KAVRAMLARI ÖĞRENİYORUZ; FARZ, VACİP, SÜNNET	97
Konu 3: NİÇİN İBADET EDİLİR?.....	98
Konu 4: BAŞLICA İBADETLER.....	98
Konu 5 : CAMİYİ TANIYALIM.....	100
Konu 6 : DUA	102
Konu 7: GÜZEL İŞ VE GÜZEL DAVRANIŞ: SALİH AMEL	103
Konu 9: RABBENA DUALARI VE ANLAMI.....	104
DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI.....	104
ÜNİTE 3: HZ. MUHAMMED VE AİLE HAYATI	105
Konu: 1. HZ. MUHAMMED'İN EVLİLİĞİ VE ÇOCUKLARI.....	106
Konu: 2. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİ İÇİNDEKİ ÖRNEK DAVRANIŞLARI ...	108
Konu: 2.1. HZ. MUHAMMED AİLE BİREYLERİNİ SEVER VE ARALARINDA AYIRIM YAPMAZDI	108
Konu: 2.2. HZ. MUHAMMED AİLE BİREYLERİNE DANIŞIR VE GÖRÜŞLERİNE DEĞER VERİRDİ.....	109
Konu: 2.3. HZ. MUHAMMED AKRABAYI ZİYARET EDERDİ	109
Konu: 3. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNİN ÖRNEK DAVRANIŞLARI	109

Konu: 3.1. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE SEVİNÇLER VE SIKINTILAR PAYLAŞILIRDI.....	111
Konu: 3.2. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE MİSAFİRE CÖMERT DAVRANILIRDI	111
Konu: 3.3. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE İSRAFTAN KAÇINILIRDI	111
Konu: 3.4. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE KOMŞULUK İLİŞKİLERİNE ÖNEM VERİRDİ	112
Konu: 3.5. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE ÖKSÜZLER VE YOKSULLAR GÖZETİLİRDİ	112
Konu: 4. SALAVAT DUALARI VE ANLAMI	113
ÜNİTE 4: KUR'AN'DA KISSALAR.....	114
Konu 1: KISSA NEDİR?.....	115
Konu 2: KUR'AN KISSALARININ AMACI	116
Konu 3: KUR'AN'DA PEYGAMBER KISSALARI	116
Konu 3.1: ALLAH'I ARAYAN İNSAN HZ: İBRAHİM.....	118
Konu 3.2: SEVGİ VE MERHAMET ÖRNEĞİ: HZ. YUSUF	119
Konu 3.3: SABIR ÖRNEĞİ: HZ. EYÜP	120
Konu 3.4: BİLGE İNSAN: HZ. LOKMAN	121
Konu 4: FİL SURESİ VE ANLAMI	121
ÜNİTE 5: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM	123
Konu 1: Paylaşmak Niçin Önemlidir?.....	124
Konu 2: Sevinçlerimizi Paylaşalım	124
Konu 2.1 : BAYRAMLAR SEVİNÇLİ GÜNLERİMİZDİR.....	125
Konu 2.1.1: DİNÎ BAYRAMLARIMIZ	126
Konu 2.1.2: MİLLÎ BAYRAMLARIMIZ.....	127
Konu 2.2 : KANDİL GECELERİMİZ	127
Konu 2.3: DİĞER ÖNEMLİ GÜNLERİMİZ ;	128
Konu 3: ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM	128
Konu 3. 1: HASTALARI ZİYARET EDERİZ	129
Konu 3. 2: GEÇMİŞLERİMİZİ ANARIZ	129
Konu 3. 3: ZOR DURUMDA OLANLARA YARDIM EDERİZ	129

Konu 3.4: ENGELLİLERE SEVGİ İLE BAKAR, SIKINTILARINI PAYLAŞIRIZ .	130
Konu 4: TAHİYYAT DUASI VE ANLAMI	130
ÜNİTE 6: VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ	131
Konu: 1 VATAN VE MİLLET KAVRAMLARINI ÖĞRENİYORUZ	132
Konu 2: BİZ VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ ÇOK SEVERİZ	132
Konu 3: BU VATANDA HEPİMİZ BİR MİLLETİZ.....	133
Konu 4: MANEVİ DEĞERLERİMİZİ KORUYUP SAYGI GÖSTERİRİZ	133
Konu 4.1: BAYRAĞIMIZA VE İSTİKLAL MARŞI’MIZA SAYGI DUYARIZ	134
Konu 4.2: GAZİLERİMİZE SAYGI GÖSTERİR, ŞEHİTLERİMİZİ RAHMETLE ANARIZ	135
Konu 4.3: ASKERLİK YAPMAK VATAN BORCUMUZDUR.....	137
Konu 5: “YURTTA BARIŞ, DÜNYADA BARIŞ” TEMEL İLKEMİZDİR	138
TABLolar LİSTESİ	142
I.ÜNİTE: ALLAH İNANCI	142
Tablo 1	139
Tablo 2.....	140
Tablo 3.....	141
Tablo 4.....	142
Tablo 5.....	143
Tablo 6.....	144
Tablo 16.....	145
Tablo 7.....	146
Tablo 8.....	147
Tablo 9.....	149
Tablo 10.....	150
Tablo 11	150
Tablo 12.....	151
Tablo 13.....	152
Tablo 14.....	153
Tablo 15.....	154
Tablo 16.....	155

Tablo 17.....	157
Tablo 18.....	158
Tablo 19.....	160
Tablo 21.....	167
Tablo 22.....	168
Tablo 23.....	168
II. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM	169
Tablo 2.....	171
Tablo 3.....	172
Tablo 4.....	173
Tablo 5.....	173
Tablo 6.....	174
Tablo 7.....	175
Tablo 8.....	176
Tablo 9.....	177
Tablo 10.....	178
Tablo 11.....	179
Tablo12.....	180
Tablo 13.....	181
Tablo 14.....	182
Tablo 15.....	183
Tablo 16.....	184
Tablo 17.....	186
Tablo 18.....	187
Tablo 19.....	188
Tablo 20.....	189
Tablo 21.....	190
Tablo 22.....	191
Tablo 23.....	192
Tablo 24.....	193
Tablo 25.....	194

III. ÜNİTE HZ. MUHAMMED VE AİLE HAYATI	195
Tablo 1	195
Tablo 2.....	196
Tablo 3.....	197
Tablo 4.....	198
Tablo 5.....	199
Tablo 6.....	200
Tablo 7.....	201
Tablo 8.....	201
Tablo 9.....	202
Tablo 10.....	202
Tablo 11.....	203
Tablo 12.....	205
Tablo 13.....	206
Tablo 14.....	207
Tablo 14.....	208
Tablo 15.....	208
Tablo 16.....	209
Tablo 17.....	210
Tablo 18.....	211
Tablo 19.....	213
Tablo 20.....	214
Tablo 21.....	215
IV. ÜNİTE KUR'AN'DA KISSALAR.....	216
Tablo 1	216
Tablo 2.....	218
Tablo 3.....	219
Tablo 4.....	220
Tablo 5.....	220
Tablo 6.....	221
Tablo 7.....	222

Tablo 8.....	223
Tablo 9.....	224
Tablo 10.....	226
Tablo 11.....	227
Tablo 12.....	229
Tablo 13.....	230
Tablo 14.....	231
Tablo 15.....	231
Tablo 17.....	233
Tablo 19.....	235
Tablo 20.....	235
Tablo 21.....	236
Tablo 22.....	238
Tablo 23.....	239
Tablo 24.....	239
Tablo 25.....	240
Tablo 26.....	241
Tablo 27.....	242
Tablo 28.....	243
Tablo 29.....	244
Tablo 30.....	246
V. ÜNİTE SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM.....	247
Tablo 1.....	247
Tablo2.....	249
Tablo 3.....	250
Tablo 4.....	251
Tablo 5.....	252
Tablo 6.....	253
Tablo 7.....	254
Tablo 8.....	254
Tablo9.....	255

Tablo 10.....	256
Tablo 11.....	258
Tablo 12.....	259
Tablo 13.....	260
Tablo 14.....	261
Tablo 15.....	262
Tablo 16.....	263
Tablo 17.....	264
Tablo 18.....	265
Tablo 19.....	265
Tablo 20.....	266
VI. ÜNİTE VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ	267
Tablo 1.....	268
Tablo 2.....	270
Tablo 3.....	272
Tablo 4.....	273
Tablo 5.....	274
Tablo 6.....	275
Tablo 7.....	276
Tablo 8.....	277
SONUÇ.....	278
ÖNERİLER	281
KAYNAKÇA	282
İNTERNET ADRESLERİ.....	286

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
akt.	: Aktaran
aof	: Açık Öğretim Faköltesi
a.s.	: Aleyhisselam
Bil	: Bilimler
Bkz	: Bakınız
ev.	: Çeviren
ZK	: Çoklu Zekâ Kuramı
Der.	: Dergisi
Ens.	: Enstitüsü
Fak	: Faköltesi
Hız.	: Hazreti
M.E.B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
Nak.	: Nakleden
Ün.	: Üniversitesi
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahu aleyhi ve selem
Sos.	: Sosyal
s.s.	: Sayfa Numaraları
s.y.	: Sayı
Tdk	: Türk Dil Kurumu
vd.	: Ve diğlerleri
vs.	: Vesaire

GİRİŞ

Eğitim-öğretim hayat boyu devam eden faaliyetlerdir. Okullarda öğretimin yanı sıra eğitim etkinlikleri de yapılmaktadır. Öğretim etkinliklerinde genel olarak iki türlü görüş vardır. Birincisi öğrencilerin pasif, sadece alıcı konumunda olduğu, öğretmen merkezli olanıdır ki bu görüş günümüzde işlevselliğini yitirmektedir. İkinci görüş ise öğretmenin rehber, öğrencinin merkezde olduğu bilginin öğrenci tarafından yorumlandığı görüştür. Burada öğrenci araştırır, sorgular, faaliyetlere katılır. Bilgi öğrenci tarafından inşa edilir. Her öğrenci için uygun olan bir etkinlik mutlaka vardır. Başka bir deyişle her öğrencinin yapmaktan zevk alacağı ve yaparken öğrenmeyi öğreneceği etkinlikler bulunabilir.

Eğitim-Öğretim hayatımızın her alanına yayılmış insan hayatında önemli bir yere sahip olan bir faaliyettir. Geniş bir ağ içerisinde yediden yetmişe hizmet vermektedir. Bu ağ içerisinde Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgisi dersleri kadar Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri de önemli bir noktadadır.

Dini öğrenmek, yaşamak pek çok insan için gereklidir. Bu amaçla dedeler-nineler, anneler-babalar, gençler-çocuklar pek çok çaba sarfederler. Dini eğitim ailede başlar. Çevre, okul, arkadaş dinin gelişimini etkiler. Bu gelişme olumlu ya da olumsuz olabilir. Pek çok insan çocuğuna dini bilgi vermek için özen gösterir. Bazıları Kur'an Kursları ile bu çabayı destekler. Buralarda öğrenilen bilgiler insanı yaşamı boyunca yalnız bırakmaz. Ama her insan kurslara gitmez. Fakat ülkemizde hemen hemen tüm öğrenciler Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi'ni alır. Bazı kişiler sadece bu derste öğrendiği dini bilgiyle yaşamını devam ettirmeye çalışır. Kimi Din Kültürü Öğretmeni ile dini sevmişken kimi de yine Din Kültürü Öğretmeni ile dinden nefret etmiş olabilir.

Bu noktada Din Kültürü Öğretmenine çok büyük bir rol yüklenmiştir. Öğrencilerine kendini sevdiren bir öğretmen hedefine ulaşmanın büyük bir kısmını tamamlamış demektir. Çünkü sevilen öğretmenin söyledikleri zihinlerde yer tutar. O'nun anlattıkları hayat boyu unutulmaz. Bir öğretmenin kendini sevdirmesi için belli şartları yerine getiriyor olması gerekir. Örneğin kullandığı beden dili, jestleri, mimikleri, derste anlattığı hikayeler, dersi işleyiş şekli kullandığı materyaller hatta yazısı bile çok önemlidir.

Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zekâ Kuramı öğrenciyi merkeze alan öğretmenlerin kullandığı uygulamalardır. Yapılandırmacı Yaklaşım öğrencide var olan

bilgilerin kullanılarak yeni bilgilerin oluşmasını sağlamaktadır. Ayrıca bu bilgilerin kullanılabilmesi de yapılandırmacılıkta önemlidir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde öğrencilerde daha önceden var olan bilgilerin kullanılması büyük önem taşımaktadır. Bu bilgilerle yeni öğrenilen bilgiler desteklenirse yeni bilgiler daha kolay anlamlandırılır. Ayrıca öğrenilen bilgilerin kullanılması da önemlidir. Bu noktada Yapılandırmacılık ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri buluşur.

Çoklu Zekâ Kuramı, isim olarak yeni duyulmuştur fakat insanlık tarihinde bu kuramı kullanan pek çok kişi olmuştur. Peygamberlerde bu kuramı uygulayanlar arasındadır. Örneğin Hz. Muhammed bu kuramın bütün yönlerini hayatının çoğu safhasında en güzel şekliyle uygulamıştır. Kendisine sorular sorulmuş, O bu soruları gösterip yaptırma yoluyla, insanları düşündürme yoluyla, bazen empati kurdurmayla açıklamıştır. Ancak isim olarak ortaya çıkması Gardner'ın 1983 yılında yayınladığı "Zihnin Çerçevesi" (Frames of Mind) kitabında olmuştur. Bu kuram özellikle eğitimciler tarafından çok benimsenmiştir. Bizde bu kuramın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde uygulanması için etkinlikler hazırladık.

Bu gibi çalışmalar daha önceden yapılmıştır. Fakat 5. sınıflara yönelik bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmamızı hazırlarken ÇZK'ya yönelik yapılmış yüksek lisans tezlerini inceledik. Farklı dersler için hazırlanmış tezlerden yararlandık. DKAB üzerine yapılmış olan tezlerden faydalandık. Şule LORAS, Zeynep GÜNAYDIN, Fatma ERDOĞAN, Ferat ZENGİN, tarafından hazırlanan tezlerden istifade ettik. Umudumuz bu çalışmanın da değerli DKAB öğretmenleri için faydalı olmasıdır.

Çalışmamızı DKAB Derslerinin 5. sınıf üniteleri ile sınırlandırdık. Çalışmamızın ikinci bölümünde etkinlikleri açıklaması için 1/1, 1/2 gibi ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler birinci konunun birinci etkinliği, birinci konunun ikinci etkinliği olduğunu belirtmektedir.

Çalışmalarımızda amaç öğrenci ve öğretmenlere bir nebze de olsa yardımcı olabilmektir. Din Kültürü Dersleri'nin her saniyesinin dolu dolu işlenmesi, bu noktada hassas olunması ve çok çalışılması gerekir. Umarız bu çalışma dersleri verimli geçirmek adına bu yönde atılmış bir adım olmuştur. Çalışmamızda hata yapmamaya ve en doğru bilgileri vermeye çalıştık. Yinede eksikler, hatalar yapılmış olabilir. Bu konuda her zaman eleştiri ve düşüncelere açık olduğumu belirtmek isterim.

I. BÖLÜM

YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI

A. YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM

1. DAVRANIŞÇILIKTAN YAPILANDIRMACILIĞA GEÇİŞ

İnsanların, onları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biri öğrenme kapasitesidir. Biyolojik bir varlık olarak dünyaya gelen insan, kısa zamanda pek çok yeni davranış öğrenir.

Öğrenme eski çağlardan beri filozof ve bilim adamlarının farklı biçimlerde tanımladıkları ve açıklamaya çalıştıkları bir kavramdır. Günümüzde psikolog ve eğitimcilerin hemen hemen hepsi öğrenmeyi yaşıntının ürünü, kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlamaktadır. Bu tanıma göre öğrenmenin üç temel özelliği vardır:

1. Öğrenme sonucu mutlaka bir davranış değişikliği meydana gelir.
2. Öğrenme yaşıntı ürünüdür.
3. Öğrenme kalıcı izlidir.

Öğrenmenin ne nasıl olduğu yüzyıllardır açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak öğrenme ile ilgili ilk bilimsel ve deneysel araştırmalar 20.yy başında yapılmıştır. Günümüzde öğrenmeyi açıklayan değişik kuramlar bulunmaktadır. Bu öğrenme kuramlarını davranışçı ve bilişsel olmak üzere iki grupta toplamak mümkündür.¹

Öğrenme kuramlarından en eski ve en çok bilineni kuşkusuz davranışçılıktır. Pavlov ve Skinner'in hayvanlar üzerinde yaptıkları koşullu refleks deneyleri öğrenmenin uyarıcıya gösterilen tepkiden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Davranışçı kurama göre öğrenme, deneyimler sonucu ortaya çıkan, gözlenebilir, kalıcı, davranış değişmeleridir.²

1 Münire Erden, Yasemin Akman, *Gelişim Öğrenme-Öğretme*, Ankara, 2000, 129 130

2 Mehmet GÜLTEKİN, Ruhan KARADAĞ, Fatih YILMAZ, "Yapılandırımcılık ve Eğitim Uygulamalarına Yansıması", *Anadolu Ün. Sos. Bil. Der.*, 2007, c. 7, s.2 ss. 503-528, 504

Bu kurama göre, öğrenciler davranışlarını kendilerine verilen amaçlara ve bu doğrultuda gösterdikleri eylemlerin sonuçlarına göre ayarlamaktadırlar. Bu nedenle, öğrenme, sunulan uyarıcıyla gösterilen davranış arasındaki öğrenilmiş ilişkinin aşamalı olarak güçlendirilmesine, bu da davranışın sonucuna ve çeşitli yollarla pekiştirilmesine bağlı olarak kabul edilmektedir. Öğretim, genellikle öğrenci davranışlarını dışarıdan koştullaştırma ya da biçimlendirme üzerinde odaklanmaktadır. Örneğin, istenen bir davranış gösteren öğrenciye “afetin”, “pekiyi” gibi sözel pekiştireçler ya da iyi bir not verilerek bu davranışın gelecekte tekrar gösterilmesi sağlanabilir.

Davranışçı kuram öğrenmeyi açıklarken öğrencinin zihinsel etkinliklerine pek yer vermemektedir. Buna gerekçe olarak da zihinsel etkinliklerin dışarıdan yeterince gözlemlenemiyor olmasını göstermektedir. Öğrenme sürecinde öğrencinin zihinsel etkinliklerini dışlayan bu kuram, temel ilgisini istenilen davranışların öğrencide oluşmasını sağlayacak dış çevrenin (öğretim ortamları, materyalleri ve stratejileri) düzenlenmesi üzerinde yoğunlaştırmıştır.³

Davranışçılıkta öğretmen “bilgiyi aktaran”, öğrenci “bilgiyi alan” kişidir. Öğrenme-öğretme sürecinin temelinde öğretmen vardır. Öğretmen merkezli yaklaşım ise öğrencileri ezbere yöneltmekte, eleştirel düşünen ve karşılaştığı problemleri çözebilen bireyler yetiştirmekte başarılı olamamaktadır.⁴ Davranışçı kuramda öğrenme, öğretmen ya da başkası tarafından düzenlenen etkinlikler tarafından gerçekleştirildiği için öğrencilerin öğrenmeye etkin katılımı yeterince sağlanamamaktadır. Bu yönüyle davranışçılık oldukça eleştiri almıştır. Ancak, davranışçılık birçok yönüyle öğrenme-öğretme sürecini etkilemiştir. Davranışçı kuram, özellikle bilgiyi öğrenmek ya da davranış değiştirme amaçlandığında ve öğrenme içeriğinin olgusal ya da ardışık olması durumunda oldukça yararlıdır. O halde, davranışçılıkta öğretim sürecinde uygun tepkileri oluşturacak koşulları ve çevreyi düzenlemek büyük önem taşımaktadır. Fakat içsel yapılar, anlayışlar, süreçler ya da gereksinimlerle ilgilenmediği için yetersiz kalmaktadır.

3 Deniz DERYAKULU, *Yapıcı Öğrenme*, Eğitim Sen Yayınları, Ankara, 2001, 5

4 Gürcü KOÇ, Melek DEMİREL, “*Davranışçılıktan Yapılandırmacılığa Eğitimde Yeni bir Paradigma*”, Hacettepe Ün. Eğitim Fakültesi Dergisi, sy. 27, 174-180, 174

Davranışçı kuramın algılama, bellek, dikkat, problem çözme gibi üst düzey bilişsel süreçleri açıklamada yetersiz kalmasına bağlı olarak davranışçılıktan bilişsel kurama geçiş dönemi başlamıştır. ⁵ Bilgi işlemeye dayalı bilişsel kurama göre öğrenme, dışsal uyarıcıların içsel ya da zihinsel süreçlerle işlenmesi yoluyla oluşmaktadır. Bu kurama göre, dış çevreden duyu organları aracılığıyla algılanan bilgiler, zihinde tıpkı bir bilgisayarın verileri işlemesi gibi işlenmektedir. Bu kuramda öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin açıklanışında insan belleği duysal bellek, kısa-dönemli bellek (çalışan bellek), uzun-dönemli bellek gibi bazı bölümlere ayrılarak kavramsallaştırılmaktadır. ⁶

Bilişsel kuramın öğrenmeye ilişkin öngörülleri incelendiğinde, öğrenmede algı, bellek, duyuş, hatırlama gibi içsel süreçleri dikkate alma, öğrenmeyi öğrencinin gelişimi ile ilişkilendirme, önceki öğrenilenlerin önemini vurgulama, öğrenme aşamalarını dikkate alma ve öğrencinin öğrenme hızına saygı gösterme gibi özellikler gösterdiği görülmektedir. Davranışçı kuramla bilişsel kuramın “nasıl öğrenildiğine” dair varsayımları birbirinden farklıdır. Bilişsel kurama göre bilgi öğrenilir ve büyük olasılıkla bilgidaki değişimler davranışlarda değişmeye neden olur. Davranışçı kurama göre ise davranış öğrenilir ve davranışlardaki değişimler yeni davranışa yol açar. Her iki kuram da farklı nedenlerle pekiştirmenin öğrenmedeki önemine inanırlar. Bilişselciler davranışçıların aksine, bireyin çevresel koşulların aksine pasif olarak değil, tercihler yaparak, uygulayarak, dikkat ederek, yansıtarak ve kararlar vererek öğrendiğini belirtmektedirler. ⁷

Bilişsel öğrenme kuramı, zihinsel süreçleri dikkate almakla birlikte kendisini bilgi-bilen ikiliğinden kurtaracak felsefî varsayımları oluşturamamıştır. Bilgi işlem kuramcıları da davranışçılar gibi bireyi çevresinden ayırır. Beynin çalışmasının bilgisayara benzetilmesi, bireyden bağımsız dışsal gerçekliği vurgulamaktadır. Başka bir deyişle hem davranışçılığın hem de bilişselciliğin temelinde nesnelci yaklaşım vardır. ⁸

5 Gültekin vd., “a.g.m”, 505

6 Deryakulu, a.g.e., 5

7 Gültekin vd., “a.g.m”, 507

8 Koç, “a.g.m”, 174

Nesnelci görüşün varsayımlarını temel alan hem davranışçı, hem de bilgi işlemeye dayalı bilişsel öğrenme kuramını benimseyen öğretim uygulamalarında öğrencilerin hangi amaçlarla, hangi içeriği, nasıl öğrenebilecekleri konusunda kendi kararlarını verme ve bu kararları uygulayabilme olanakları bulunmamaktadır. Bu iki kurama dayalı öğretim uygulamalarında amaçlar, içerik, yöntem ve değerlendirme etkinlikleri öğrencilerin katılımı olmadan başkalarınca (program geliştirmeciler, öğretim tasarımcıları ya da öğretmenler) belirlenmekte, öğrenciler bunlara uymaya dışarıdan yönlendirilmektedir. Bu ise, öğrenme sürecine etkin öğrenci katılımı ve demokratiklik kavramıyla çelişmektedir.

Nesnelci kökenli öğretim uygulamaları öğrencilerin önceden belirlenmiş amaçlara, önceden belirlenmiş çeşitli etkinlikleri gerçekleştirerek ulaşmalarını vurgulamaları nedeniyle *yönlendirmeci* yaklaşımlar olarak nitelenmekte; öte yandan, öğrencilerin öğretim sırasında kendi amaçlarını oluşturmalarına, hangi öğrenme deneyimlerini nasıl yaşayacaklarına kendilerinin karar vermelerine olanak tanıyan, öğrenme süreci üzerinde öğrenci denetimini vurgulayan yapıcı görüşe dayalı öğretim uygulamaları ise *demokratik* yaklaşımlar olarak nitelenmektedir.⁹ Daha sonraları, pozitif paradigmaya karşı farklı bir görüş gelişmiş ve nesnellik terk edilmeye başlamıştır. Bu görüşe göre bilgi, kişinin dışında nesnel değildir; aksine onun kendi deneyimleri, gözlemleri yorumları ve mantıksal düşünceleri ile oluşur ve öznedir. Özel gerçeklik üzerine kurulan bu yaklaşım ise yapılandırmacılıktır.¹⁰

Yapılandırmacılık, 20. yüzyıl boyunca sözü edilen bir kavram olmasına karşın, bu yüzyılın sonlarında daha aktüel hale gelmiştir. Bunun nedeni özellikle 1990'lı yıllarda beyin üzerine yapılan araştırmaların önemli bir artış göstermesidir. Nörofizyoloji alanında elde edilen bulgular eğitimcileri yakından ilgilendirmiş, öğrenme ve öğretme süreçlerinin düzenlenmesinde, diğer bir ifadeyle öğretimin düzenlenmesinde

9 Deryakulu, *a.g.e.*, 7

10 Gültekin vd., "*a.g.m*", 507

bu bulgular temele alınmaya çalışılmıştır. Yapılandırmacılık da bu bağlamda öne çıkan kavramlardan birisi olmuştur.¹¹

Hızla yayılan yapılandırmacı yaklaşım, yeni değildir. Temelini felsefe ve psikolojiden alır.¹² Socrates, “öğretmen ve öğrenenler, karşılıklı sorular sorarak ruhlarında gizli bulunan bilgiyi yorumlamalı ve oluşturmalıdır” fikrini savunduğundan ilk büyük yapılandırmacı olarak kabul edilebilir. Yakın geçmişte felsefeciler, psikologlar ve eğitimciler bireyin doğa ve toplumla ilişkisini anlamaya çalışmış ve temel soruları yeniden düzenlemeye çalışmışlardır. Bilginin doğası ve dolaylı öğrenme, yapılandırmacılığın temel dayanağı olmuştur.¹³

Yapılandırmacılığın öncülerinin bir İtalyan düşünürü olan Giambattista Vico (1668-1744), Jean-Jaques Rousseau (1712-1778) ve Immanuel Kant (1724-1804) olduğu söylenmektedir. 18. yüzyılda yaşayan Giambattista Vico, çağımızdaki modern yapılandırmacılığa yakın anlamlar kazandıran bir düşünürdür. İnsanların yalnızca kendi başlarına inşa ettikleri şeyleri açıkça anlayabildikleri görüşünü savunmuş, “bir kişi ancak bir şeyi açıklayabiliyorsa onu biliyordur demiştir.¹⁴ Bu görüş ilk yapılandırmacılardan Kant’ın “Saf Aklın Eleştirisi” adlı tezinde de yer almıştır. Kant zihnin kuralları doğadan çıkarmadığını, bu kuralları doğaya verdiğini düşünmektedir. Kant’a göre zihin sürekli öğrenme etkinliği içinde kendini değiştirir.” Zihin boş bir kara tahta/ zemin değildir.¹⁵ Kant’a göre, öğrenenler bilgiyi aktif olarak alırlar, geçmiş bilgileriyle ilişkilendirirler ve kendi yorumlarını katarak onu kendilerine mal ederler. Rousseau’culara göre ise, eğitim programı, çocuğun doğal merakının, öğrenme ve bilme arzusunun önünü açabilmelidir. Müfredat yetişkinler tarafından empoze edilmemeli,

11 Mehmet Arslan, “Eğitimde Yapılandırmacı Yaklaşımlar”, Ankara Ün. Eğitim Fak. Der, 2007, c.40 sy.1, 41-61, 45

12 Fosnot, akt Eda Erdem, Özcan DEMİREL, “Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı”, Hacettepe Ün. Eğitim Fak. Der., Ankara, 2002, sy. 23, ss. 81-87, 83

13 Brooks & Brooks, nak. Erdem, “a.g.m.”, 83

14 Hanley nak., Arslan, “a.g.m.”, 47

15 Duffy &Jonassen, nak., Koç, “a.g.m.” 175

öğrenci merkezli olmalı ve gelişimin belli aşamalarındaki çocuğun ilgisini ve merakını yansıtmalıdır.¹⁶ Kant'la benzer görüşü savunan

Dewey'in çalışmaları bilimsel yöntem ve yapılandırmacı düşünmeyi oldukça etkilemiştir. Rousseau gibi Dewey'de geleneksel öğretimde hatırlama ve ezberi reddederek “eğitim yaşama hazırlık değil, yaşamın kendisidir” demektedir. Dewey'in öncülüğünü yaptığı probleme dayalı öğrenme, yapılandırmacı yaklaşımda uygulanabilecek bir stratejidir.¹⁷

Daha birçokları bu fikir üzerine çalışmış olsa da sınıf içinde ve çocuk gelişiminde uygulanması açısından yapılandırmacılık üzerine ışık tutan önde gelen kişiler 20. yüzyılın düşünürleri olan Jean Piaget, John Dewey, Bruner ve Vygotsky'dir.

Piaget'nin yapılandırmacılığı, bilişsel kuramına dayanır. Piaget, eğitim düşüncelerine yönelik bir çalışmada öğretmenlerden, çocuğun zihninin gelişim basamaklarını dikkate almalarını istemiştir. O'na göre öğrenmenin temeli keşiftir. “Anlamak keşfetmektir ya da yeniden keşfederek yeniden yapılandırmaktır. Bu itibarla geleceğin bireylerinin yaratıcı bireyler olarak yetiştirilmelerinde bilgiyi yapılandırmak önem taşımaktadır.”

Lev.S.Vygotsky de yapılandırmacılıkta önemli bir isimdir. Bazı eleştirmenler, öğrenmede sosyal çevrenin önemi üzerinde durması sebebiyle Vygotsky'nin yapılandırmacı olmadığını öne sürerken diğer çocukların yapılandırmacı olarak kendi görüşlerini oluşturdukları üzerine yoğunlaştığını vurgularlar. Vygotsky, çocukların bilimsel kavramları, kendi görüşleri ile yetişkin görüşleri arasında çatışma sonucu öğrendiklerine inanır. Yetişkin dünyasından kendisine sunulan bir kavramla, çocuk yalnızca yetişkinin ne söylediğini ezberleyecektir. Çocuk onu kendi ürünü haline getirmek için kavram ve ona sunulan fikirle olan bağlantısını kullanmalıdır.

Bruner'in öğrenme ile ilgili görüşleri de yapılandırmacılık yaklaşımına ışık tutacak türdendir. Bruner'e göre öğrenme, öğrencilerin yeni kavramları var olan bilgiye dayandırabilecekleri sosyal bir süreçtir. Öğrenci yeni tecrübeleri kendisinde var olan

¹⁶ Arslan, “a.g.m”, 47

¹⁷ Koç, “a.g.m.”, 175

zihinsel yapılarla bütünleştirmek maksadıyla bilgiyi seçer, hipotez oluşturur ve kararlar verir. Öğrenene anlamlar sağlayan, tecrübe edecekleri yapılar sunan ve verilen bilgilerin sınırlarını aşmasına olanak sağlayan bilişsel yapılardır. Ona göre öğrencilerin yeni ilkeleri kendi başlarına öğrenmeye teşvik edilmeleriyle geliştirilen bağımsızlık duygusu etkili öğretimin özünü teşkil etmektedir. Ayrıca öğretim programları, öğrencilerin yeni öğrendiklerini önceden öğrendiklerinin üzerine inşa etmelerine olanak sağlayan spiral bir yapıda düzenlenmelidir.¹⁸

Davranışçılıktan yapılandırmacılığa tarihsel gelişim inceledikten sonra yapılandırmacılığın daha iyi anlaşılabilmesi için yapılandırmacılık çeşitlerini inceleyelim.

2. YAPILANDIRMACILIK ÇEŞİTLERİ

Farklı açılardan değişik sınıflandırmalar yapılsa da temel olarak üç tane yapılandırmacı geleneğin olduğu kabul edilebilir: bunlar, eğitimsel, felsefi ve sosyolojik yapılandırmacılıktır. Eğitimsel yapılandırmacılık, ana hatlarıyla bireysel ya da bilişsel yapılandırmacılık ve sosyal yapılandırmacılık olarak iki gruba ayrılabilir. Felsefi yapılandırmacılığın temelleri Thomas Kuhn'un çalışmalarına dayanır. Bunun da öncesinde Berkeley'in bilim felsefesi ve daha öncesinde de eski Yunan düşüncesi bulunmaktadır. Bu gelenek Aristo'dan beri realistler tarafından bilim felsefesi alanında sürdürülmektedir. Sosyolojik yapılandırmacılık ise, "Edinburgh Strong Programme" ve onların bilimsel bilginin sosyolojisi araştırmalarına dayanır. Sosyal yapılandırmacılıkta bilimin gelişimi, bilim teorilerinin felsefi yaklaşımlarının değişimi, sosyal şartların ve ilgi alanlarının değişimine bağlanmıştır.

Yapılandırmacılıkla ilgili araştırmalarda, kavramsal, diyalektik, bilgi sürecine dayanan, metodolojik, Piagetian, post epistemolojik, pragmatik ve sosyotarihsel yapılandırmacılık gibi çeşitlerle de karşılaşılabilir ki bunların tümü eğitimsel yapılandırmacılık içinde yer almaktadır. Bu listeye hümanist yapılandırmacılık, didaktik

18 Arslan, "a.g.m.", 48-49

yapılandırmacılık, sosyokültürel yapılandırmacılık, pragmatik sosyal yapılandırmacılık ve sosyotransformatif yapılandırmacılık da eklenebilir.¹⁹

Çalışmamızın sınırları gereği biz eğitimsel yapılandırmacılık çeşitlerini ele aldık.

2.1. BİREYSEL YA DA BİLİŞSEL YAPILANDIRMACILIK

Yapılandırmacı öğrenme kuramları arasında en yaygın olarak kullanılan kuramlardan biri Piaget'nin bilişsel yapılandırmacılığıdır.²⁰ Piaget'nin yapılandırmacılığı bilişsel kuramına dayanır. Piaget, eğitim düşüncelerine yönelik bir çalışmada öğretmenlerden, çocuğun zihninin gelişim basamaklarını dikkate almalarını istemiştir. O'na göre, öğrenmenin temeli keşiftir. “anlamak keşfetmektir ya da yeniden keşfederek yeniden yapılandırmaktır. Bu itibarla geleceğin bireylerinin yaratıcı bireyler olarak yetiştirilmelerinde bilgiyi yapılandırmak önem taşımaktadır.” Piaget'e göre çocuklar temel olgunun anlamına ulaşabilmek için sonrasında doğru olarak nitelendirmeyebilecekleri fikirleri kabul etme basamaklarından geçmelidirler. Çocuklar özerk aktiviteleri içeren sınıf koşullarında ilişkileri ve fikirleri keşfetmelidirler.²¹

Piaget'ye göre çocuklar, kendi bilgilerini kendi aktiviteleri sonucu yapılandırır. Yani, Piaget'ye göre bilgi, kişinin çevresiyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan bir üründür. Piaget'nin çalışmalarının çoğu küçük çocukların fikirlerini nasıl geliştirdikleri üzerine yoğunlaşmıştır. Piaget çocuklarla çalışırken aslında bilginin gelişimini incelemiştir ve ona göre bilginin gelişimi kişinin gelişimi ile (yaşı) bağlantılıdır.²²

Piaget'ye göre bilişsel gelişim, çevre ile etkileşimimiz sayesinde sürekli gelişen, değişen ve etkinliklerimize yön veren şemalar ya da zihinsel yapılar yoluyla

19 Matthews, nak., Muhittin Okumuşlar, *Yapılandırmacı Yaklaşım ve Din eğitimi*, Konya, 2008, 32-33

20 Bünyamin Yurdakul, *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Ankara, 2005, 42

21 Arslan, “a.g.m.”, 47

22 Halil Aydın, Muhammet Uşak, “*Fen Derslerinde Alternatif Kavramlarının Araştırılmasının Önemi: Kuramsal Bir Yaklaşım*”, Pamukkale Ün. Eğitim Fak. Der., 2003, c. 1, sy. 13, ss. 121 -135, 125

ilerler. Piaget, öğrenmeyi özümseme, uyum ve bilişsel denge kavramları ile açıklamaktadır. Yeni bilgi bireyin önbilgileri ile çelişmiyorsa özümseir ve yeni bir bilişsel denge oluşur. Eğer yeni bilgi ön bilgi ile çelişiyorsa, yeni bilgi var olan yapıya özümsemediği için dengesizlik yaşanır. Birey bu dengesizlikten kurtulmak için bir çaba içine girer ve bunun sonucunda yeni bilişsel yapı oluşturur. Özümseme zihindeki yaşantıları dönüştürmeyi içerir. Uyum ise yeni yaşantılar için zihni değiştirmeyi gerektirir.

Bilişsel gelişim denge sonucu oluşur. Piaget'nin araştırmasında bilgi şemaları, dünya ile giderek daha karmaşık etkileşimler kurma sonucunda gelişmektedir. Eski şemalar yeni şemaları etkileyerek eski bilginin yerini yeni bilgiler almaktadır. Piaget'ye göre bilginin örgütlenmesi, bilinçli bir zekaya sahip olan organizma ile çevre arasındaki etkileşim sonucunda gerçekleşir.

Piaget “zihinsel işlemlerin dil gelişimine katkı sağladığına, tam tersinin söz konusu olmadığına” inanmaktadır. Piaget'e göre, dil zihinsel işlemler sonucu ortaya çıkmaktadır. Piaget'ye göre yapılandırma, bireyin insansız bir ortamdaki etkileşiminden diğer bireylerle etkileşimine doğrudur.²³

Bilişsel yapılandırmacı yaklaşım, öğrenmeyi temelde bireysel bir girişim olarak görmektedir. Her öğrenci önceden edindiği bazı bilgi ve deneyimlerden oluşan bir zihinsel yapıyla sınıfa gelmekte, öğrencinin yeni bilgileri nasıl özümseyeceği ve önceden öğrenmiş olduğu bilgilerle nasıl bütünleştireceği öğretimde asıl önemli noktayı oluşturmaktadır. Öğretim sırasında öğretmenin görevi, çeşitli öğrenme görevleri ve sorular yardımıyla öğrencilerde yeni karşılaştıkları bilgilerle var olan zihinsel yapıları arasında bazı çelişkiler yaratmak, ardından da öğrencilerin bu çelişkili durumları çözmelerini sağlamaktır. Öğrencilerin bireysel olarak bilgileri yapılandırması, bu çelişkili durumlara çözüm seçenekleri üretmeleri sırasında gerçekleşmektedir.²⁴

Eğitimsel yapılandırmacılığın temel iki yaklaşımı olmakla birlikte radikal yapılandırmacılık da bu grupta ve bireysel yapılandırmacılık olarak ele alınmaktadır.

23 Koç, “a.g.m”, 177

24 Scheurman, nak., Okumuşlar, a.g.e., 34

Nesnel gerçeğin bulunmadığı, bilginin de öznel olarak oluşturulduğunu iddia etmesi nedeniyle bu yaklaşım radikal olarak adlandırılmakta ve yapılandırmacılığa yapılan eleştiriler genellikle bu görüş yüzünden yapılmaktadır. Bu sebeple radikal yapılandırmacılığı ayrı bir başlık olarak inceleme yerinde olacaktır.²⁵

2.1.1. Radikal Yapılandırmacılık

Ernst von Glasersfeld yapılandırmacılığın radikal versiyonunun en önemli savunucusudur. Glasersfeld kendisini radikal yapılandırmacı olarak tanıtmış, Piaget'nin çalışmalarını geliştirerek kendi yapılandırmacı kuramını oluşturmuştur. Von Glasersfeld'e göre; bilgi bilmekten ayrılmaz bilgi öğrenenin bir yapılandırma ürünüdür. Diğer bir deyişle: "bilgi pasif olarak alınamaz, bilen tarafından aktif bir şekilde yapılandırılır. Bu nedenle bilginin doğrudan öğrencinin kafasına aktarılması mümkün değildir. Öğrenciler bir olay ya da olgu karşısında anlam çıkarma durumuyla karşılaştıklarında, kafalarında o olayla ilgili eskiden var olan bilgiler merkezi önemli bir yere sahiptir. Bilgi fonksiyonel ve değişkendir, mutlak değildir. Kişinin kafasının dışındaki gerçek elbette vardır ancak kişi için önemli olan o gerçeği kendi öznel açısından değerlendirmesidir."²⁶

Radikal yapıcılığa göre insan dış dünya gerçeğini bire bir yansıtmayabilir. Radikal yapıcılara göre birey, kendi zihninde kendi gerçeğini oluşturur. Bireyin kendi gerçeği de dış dünyadaki gerçeğe benzemeyebilir.²⁷ Radikal yapılandırmacılık, bilginin pasif olarak toplanmadığı, bilakis birey tarafından aktif olarak oluşturulduğu görüşünü vurgular. Biliş, bu süreçte bireyin davranışlarını belli bir çevrede daha uyumlu olmasını sağlayacak fonksiyonda bulunan bir adaptasyon sürecidir ve bireyin deneyimlerini organize etmekte ve anlam oluşturmaktadır. Bilme, hem biyolojik hem de sosyal, kültürel ve dile dayalı etkileşimlerle meydana gelir. Bilginin doğası, sosyal olarak paylaşılan deneyimlere, dile ve üzerinde fikir birliğine varılan anlamlara dayanır. Öğrenenler bilgiyi zihninde aktif olarak oluştururlar. Bireyin oluşturmuş olduğu bu

25 Okumuşlar, *a.g.e.*, 37

26 Von Glasersfeld, nak., Aydın, "*a.g.m.*", 126

27 Murat Ataizi, "*Çevrimiçi (Online) Yapıcı Öğrenme Çevreleri, Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*", 2002,

anlamanın, dışsal gerçeklik denilen şeyle uyuşması beklenemez. Çünkü bireysel olarak deneyimlerimiz değiştiğinden doğruluğun ya da gerçekliğin tek bir doğru görüşü yoktur. Bütün bunlar gösteriyor ki; radikal yapılandırmacılık açısından dışsal bir gerçekliğin varlığı tartışmalıdır. Dolayısıyla nesnel gerçekliğin varlığından söz edilemez. Oluşturulan bilgi de sübjektiftir. Anlam bireyler tarafından verilir. Birey kendi geeklerinin ve sembolik formların yaratıcısıdır. Gerçekliğin tek bir bağımsız anlamı yoktur; sadece deneyimde bulunanlarca empoze edilen anlamlar vardır. ğrenme bireysel çabanın ürünüdür.²⁸

2.2. SOSYAL YAPILANDIRMACILIK

Bu görüşe göre, bilimsel bilgi toplumsal olarak yapılandırılır ve onaylanır. Bu akım Rus psikolog Vygotsky'nin yazdığı eserlerden etkilenmiştir. Piaget'nin aksine Vygotsky bilginin öğrenenin gelişimi ile doğal olarak gelişeceği fikrine katılmaz. Ona göre bilgi, toplumu oluşturan toplumsal kurumlar ve kültür aracılığı ile aktarılır ve bu bilgi, toplumu oluşturan fertler arası diyaloglar sonucu bir anlam kazanır. “bilginin yapılandırılması ve anlama, bilimsel bilgi de dahil olmak üzere, kişiler toplumda karşılaştıkları ortak bir problem veya durum karşısında sosyal olarak konuşma veya bir aktiviteye katılmaları sonucu yapılandırılır.” Bu kurama göre öğrenme, kişinin o konuda kendisinden daha bilgili olan kişinin (ğretmen, ebeveyn vb.) dil yoluyla bir kültür ortamına katılımlarının sağlanması sonucu ortaya çıkar.

Vygotsky'e göre sosyal etkileşim zihinsel gelişmede çok önemli bir rol oynar. ğrenme, toplumsal ortak bir olaydır veya bir kültürün paylaşımıdır. Yani bilgi önce toplum içerisinde yapılandırılır ve ortak bir karara varılır (bilimsel olarak doğru kabul edilen kural ve kanunlar) ve daha sonra bu bilgi kişiye aktarılır. Ancak, kişi toplumdan aldığı bilgileri doğrudan kabullenmez, sosyal etkileşim sonucu kendisine sunulan fikirleri kendine mal eder. Yani buradaki süreç basit bir şekilde kavramların kişiye aktarılması şeklinde olmaz, kişi, toplumdan gelen bu bilgileri kendi deneyim ve düşünceleri ışığında gözden geçirir, deneyim ve düşüncelerini tekrar düzenler ve

28 Arslan, “a.g.m.”, 54

yapılandırır. Burada sosyal etkileşimin sağlanması açısından dil çok önemli bir rol oynar.²⁹

Vygotsky, dilin öncelikle insanlar arası, yani çocukla dış dünya arasında bir araç olduğunu, çocuğun kendi içinde kullandığı bir araç olmasının ise sonraki bir durum olduğunu savunmaktadır. Çocukların dili, bir problem çözme aracı olarak kullanma kapasitesindeki en büyük değişim, onların gelişimleri esnasında, daha sonraları sosyal konuşmaların iç dünyaya dönük hale gelmesiyle gerçekleşen bir durumdur.

Gelişimin ilk günlerinden itibaren çocuğun hareketleri sosyal davranışlar sisteminde kendine özgü bir anlam taşır ve belli bir amaca dönük olarak, sürekli bir şekilde çocuğun çevresinin süzgecinden geçer. Nesnelerden çocuğa, çocuktan nesnelere doğru giden yol hep başka bir insandan geçer. Vygotsky'nin belirttiği üst düzey zihinsel fonksiyonlar öncelikle insanlar arası psikolojik süreçlerdir. Bu fonksiyonlar bireyin zihinsel süreçlerinin oluşturduğu bir grup mekanizma tarafından içe dönük (bireysel) fonksiyonlara dönüştürülmektedir. Vygotsky'e göre bir bireyin dünyasındaki öğrenme, en iyi başkalarının yardımıyla anlaşılabilir. Birey ve diğerleri arasında devam eden karşılıklı etkileşim Vygotsky tarafından Yakın Gelişim Alanı (Zone of Proximal Development- ZPD) olarak tanımlanmaktadır. Yakın Gelişim Alanını da bireyin bilgili bir yetişkin veya daha büyük bir çocuktan yardım aldığı anda ulaştığı zihinsel potansiyel olarak tanımlamaktadır. Bu yardım etme süreci devam ederken birey, daha yetenekli bir akran veya yetişkin tarafından “ dışarıdan yönlendirilen ” bir durumdadır. “Dışarıdan yönlendirme” kavramı daha yetenekli bir akran veya yetişkin tarafından sağlanan ipuçları ve desteği simgelemektedir. Birey bu yardım sayesinde, sonunda “kendi kendini yönlendirme” yeteneğine ve zihinsel gelişime ulaşacağı bazı aşamaları geçebilmektedir. Vygotsky yakın gelişim alanının önemini vurgulamıştır çünkü, bu alan bireyin o ana kadar kazandığı zihinsel fonksiyonların değil, sahip olduğu zihinsel potansiyelin ölçülmesine imkan sağlamaktadır.

Sosyal yapılandırmacılara göre, bilme sürecinin temeli karşılıklı sosyal etkileşimlere dayanmaktadır. Yani, bir bireyin dünyayla ilgili bilgileri, kişisel deneyimlere bağlıdır ve başkalarıyla karşılıklı etkileşim (dil) sayesinde şekillenir.

29 Aydın, “a.g.m”, 126

Böylece sosyal yapılandırmacılara göre öğrenme, başkalarını içeren aktif bir süreçtir. Bilgi hiçbir zaman pasif bir şekilde edinilemez. Çünkü yenilik, bireyin sahip olduğu mevcut bilişsel yapının içinde uyum sağlaması sayesinde ortaya çıkar. Aslında, birey beklenen sonuçlarla ilgili bir çelişki oluşturmadığı sürece bir deneyimi yeni olarak algılamaz. Yeni deneyimler sadece zıt bir durum olduğu zaman yeni bir yer edinir ve dengeyi tekrar sağlayacak olan yeni bir kavram yapısı oluşturur. Bu bağlamda bilişsel gelişimi sağlayacak çelişkilerin en çok oluşmasını sağlayacak şeyin diğerleriyle karşılıklı etkileşim olduğunu vurgulamakta yarar vardır.³⁰

3. YAPILANDIRMACILIK KURAMI

Türkçe literatürde, İngilizce constructivism yerine kullanılan çok sayıda sözcük bulunmaktadır. Yapıcılık, yapılandırmacılık, oluşturmacılık, gelişimcilik, yapısalcılık, çatkıcılık, bütünleştiricilik Belki de daha fazlası. Bu sözcüklerden bir kısmı bilinçlice seçilmiş izlenimi veren, görece terimleşmiş sözcüklerken, bir kısmının terminolojik duyarlılığı daha azdır.

Yapısalcılık sözcüğü İngilizce structuralism teriminin karşılığı olarak, Türkçe literatürde uzun süredir kullanılmaktadır. Ancak constructivism sözcüğünün, öteden beri kullanılagelen yapısalcılık teriminin ifade ettiği anlamla ilgisi yok denecek kadar azdır. En azından bu sözcük eğitim bilimcilerin uzun süredir kullandığı ama constructivism karşılığı olarak görmedikleri bir sözcüktür. Bütünleştiricilik sözcüğü constructivist öğrenme kuramının özünü ya da temel çerçevesini temsil etmekten uzaktır. Gelişimcilik sözcüğü olsa olsa, constructivism içindeki yönelimlerden birisi olan ve İngilizcede progressivism olarak adlandırılan bir yönelimi nitelendirmek için kullanılır. Oluşturma sözcüğü Türkçede daha çok, olmayan bir şeyi meydana getirme anlamını ifade eder. Yapılandırmacı anlayışta bu eyleme konu olan, bilgi ya da anlamdır. Bu iki varsayımdan yola çıkıldığında, oluşturmacılık sözcüğü daha çok, bilginin ya da anlamın öğrenen tarafından biçimlendirilmesinden de öte tümüyle oluşturulduğunu temel alan bir yapılandırmacı anlayışı çağrıştırmaktadır.

30 Arslan, “a.g.m.”, 53

Yapılandırmacı metodoloji içinde bu anlayış radikal constructivism olarak bilinmektedir.

Yapıcılık ve yapılandırmacılık sözcükleri diğer sözcüklere göre daha tutarlı tercihlermiş gibi görünmektedir. İngilizce literatürde constructionism terimi Piaget'nin öğrencisi Seymour Papert tarafından lanse edilmiş bir yaklaşımı adlandırmak için kullanılır. Papert'ın yaklaşımının özünde “zihinsel yapılar-constructions” vardır. Bu bilgi ile birlikte sözcük yapısı açısından bakılınca da, yapıcılık terimi bu anlayışı adlandırmaya daha uygun görünmektedir. Kaldı ki, İngilizce constructivism olarak adlandırılan yaklaşımda vurgulanan temel kavram bilgi ve anlamın bireysel olarak yapılandırılması sürecidir. Böyle bakıldığında constructivism karşılığı olarak yapılandırmacılık terimi kullanılabilir.³¹ Biz çalışmamızda çoğu eğitimci tarafından kabul gören ve kullanılan yapılandırmacılık kelimesini kullanmayı tercih ettik.

XIX.yy.da Piaget ve Bruner'in çalışmalarıyla bugünkü yapısının büyük bir kısmına ulaşan yapılandırmacılık insanın nasıl öğrendiği üzerine geliştirilmiş bir yaklaşımdır. Yapılandırmacılık, bilgi ve gerçeklik arasındaki geleneksel ilişkiyi ayırt eden farklı bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Yapılandırmacılıkta bireyler dışsal gerçekliğin pasif alıcısı değil; deneyimlerin etkin düzenleyicisi olarak görülmektedir.³²

Kavram olarak yapılandırmacılık, öğrenme kuramı bakımından “insanların nasıl öğrendiğini açıklamaya çalışan bir yaklaşımın adı, felsefi bakımdan ise bilgi bilim (epistemoloji) ile ilgili bir kavramdır. Daha açık bir ifadeyle bilginin doğasını açıklamayla ilgilidir. Kavram daha da açılacak olursa, öğrenenlerin kendileri için bilgiyi yapılandırması düşüncesini ifade etmektedir. Çünkü her birey, öğrendiği sürede bireysel ve sosyal olarak anlam meydana getirmektedir. Bu düşünceden şu iki sonucu çıkarmak mümkündür: (1) öğretmenler konuya ya da derse değil kendi öğrenmesi üzerinde yoğunlaşmalıdır. (2) Öğrenenlerin deneyimlerine vermiş oldukları anlamlardan bağımsız bir bilgi yoktur.³³ Anlam meydana getirmek ise öğrenmek demektir.

31 Nurettin Şimşek, “Yapılandırmacı Öğrenme ve Öğretme Eleştirel Bir Yaklaşım”, Eğitim Bilimleri Ve Uygulama, c.3, sy. 5, ss.115-139, 135

32 Gültekin vd., “a.g.m.”, 507

33 Hein, nak., Arslan, “a.g.m.”, 46

Yapılandırmacılığın anlamı uygulayıcılara, bunların konumlarına ve bakış açılarına göre değişebilmektedir.

Öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmeye başlayan yapılandırmacılık, zamanla öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir yaklaşım halini almıştır. Öğrenme ezberlemeye değil öğrenenin bilgiyi transfer etmesine, var olan bilginin yeniden yorumlanmasına ve yeni bilgiyi oluşturmaya dayanır. Öğrenen öğrenilmiş bir bilgi ile yeni öğrenilen bilgiyi uyumlu hale getirerek yapılandırdığı bilgiyi, yaşam problemlerini çözmede uygulamaya koyar.

34

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenenlerin kişisel farklılıklarını göz önünde bulunduran, öğrenen merkezli olduğu için daha güdüleyici ve eleştirel düşünmeyi cesaretlendiren önemli bir yaklaşımdır. Yapıcı yaklaşım, bireylerin kendi deneyimlerine bağlı olarak bilgiyi yapılandırdığını düşünür.³⁵ Yapıcı görüşe göre öğrencinin öğrenme süreci sonunda zihninde bireysel olarak oluşturduğu bilgi anlam ya da yorumlar üzerinde toplumsal olarak da uzlaşmış bilgi olmalıdır.³⁶

Yapılandırmacılık bireyin “zihinsel yapılandırması” sonucu gerçekleşen biliş temelli bir öğrenme yaklaşımıdır. Bilgiyi almak ve duymak, bilgiyi zihinsel yapılandırma ile eş anlamlı değildir. Öğrenen yeni bir bilgi ile karşılaştığında, dünyayı tanımlama ve açıklama için önceden oluşturduğu kurallarını kullanır ya da algıladığı bilgiyi açıklamak için yeni kurallar oluşturur.³⁷ Yapılandırmacılıkta bilginin tekrarı değil, bilginin transferi ve yeniden yapılandırılması söz konusudur. Yapılandırmacılıkta çevre ile insan beyni arasında güçlü bir bağ vardır.

Yapılandırmacı öğrenmede temele alınan fikirler şu şekilde özetlenebilir.

1) Bilgiyi araştırma yorumlama ve analiz etme

34 Rerkins, nak., Erdem, “a.g.m.”, 82

35 Ebru Kılıç, Şirin KARADENİZ, Serçin KARATAŞ, “İnternet Destekli Yapıcı Öğrenme Ortamları”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, c.23, s.2, 2003, ss. 149-153, 150

36 Deryakulu, a.g.e., 13

37 Brooks& Brooks, nak., Erdem, “a.g.m.”, 82

2) Bilgiyi ve düşündürme sürecini geliştirme

3) Geçmişteki yaşantılarla yeni yaşantıları bütünleştirme.

Öğrenenin etkin rol aldığı yapılandırmacı öğrenmede sadece okumak ve dinlemek yerine tartışma, fikirleri savunma, hipotez kurma, sorgulama ve fikirler paylaşma gibi öğrenme sürecine etkin katılım yoluyla öğrenme gerçekleştirir. Bireylerin etkileşimi önemlidir. Öğrenenler, bilgiyi olduğu gibi kabul etmezler, bilgiyi oluşturur ya da tekrar keşfederler. Her kazanılan bilgi bir sonraki bilgiyi yapılandırmaya zemin hazırlar. Çünkü yeni bilgiler önceden yapılanmış üzerine bina edilir. Böylece yapılandırmacı öğrenme var olanlarla yeni olan öğrenmeler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olanlarla bütünleştirme sürecidir. Ancak bu süreç, sadece bilgilerin üst üste yığılması olarak algılanmamalıdır. Birey bilgiyi gerçekten yapılandırmışsa kendi yorumunu yapacak ve bilgiyi temelden kuracaktır.

Yapılandırmacı öğrenmede asıl olan bilginin öğrenen tarafından alınıp kabul görmesi değil, bireyin bilgiden nasıl bir anlam çıkardığıdır. Bilgi, öğrenenin var olan değer yargıları ve yaşantıları tarafından üretilir. Yapılandırmacılıkta bütün çaba, öğrenmelerin kalıcılığının sağlanmasına ve üst düzey bilişsel becerilerin oluşturmaya katkı getirmektir.³⁸

Öğrencinin yapılandırdığı bilgi ya da anlam, onun önceden edinmiş olduğu bilgileri, tutumları, inançları, içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel çevrenin değerleri gibi şeylerden etkilenir. İnsan zihni, bir anlamda, tüm bu önceden edinilmiş bilgileri, tutumları, inançları ve değerleri dış dünyadan algıladığı nesne, olay, olgu ve kavramları yorumlamada bir süzgeç gibi kullanmaktadır³⁹. Başka bir deyişle, bireyin bir şeyi bilmesi ya da anlaması o şeye ilişkin yaşadığı fiziksel ya da toplumsal deneyimi daha önceki bilgileri ve deneyimleri ışığında zihninde nasıl yorumladığına bağlıdır. Öğrenciler, öğretim sırasında kendilerine sağlanan belirli bir öğrenme deneyimini hep birlikte yaşasalar bile, sahip oldukları önceki bilgilerin ve geçmişte yaşamış oldukları deneyimlerin farklılığı nedeniyle bu yeni deneyime birebir aynı anlamı vermeyecekler

38 Hasan Şaşan, “Yapılandırmacı Öğrenme”, Yaşadıkça Eğitim, 2002, c. 74–75, ss. 49–52, 50

39 Jonassen, nak., Deryakulu, a.g.e., 12

ya da bu deneyimi aynı biçimde yorumlamayacaklardır. Tersine, her öğrenci o deneyime ilişkin olarak zihninde bireysel ve kendine özgü anlamı ya da yorumu oluşturacaktır. Bu nedenle, yapıcı görüşe dayalı öğretim uygulamalarında öğrencilerin önceden edinmiş oldukları bilgiler ve geçmiş deneyimleri öğrenmeyi kolaylaştıran ve güçlendiren zengin bir kaynak olarak görülmektedir⁴⁰ Yapılandırmacılık öğrenmeyi, gerçek yaşamla ilgili problem çözme ve özgün görevler üstlenme kadar, sosyal ve işbirliğine dayalı bir çaba olarak görür. Bu nedenle öğretim, ne kadar öğretildiğinden çok öğrencilerin nasıl öğrendiği ile öğrenme ve düşünme stratejileri geliştirmeleri üzerine odaklanır. Yapılandırmacı öğretim temel becerileri de dikkate alarak düşünme, anlama, sorgulama ve bilginin uygulanmasını vurgulamaktadır. Öğrenenin başka birinin bilgisini yeniden üretmek yerine kendi bilgisini yapılandırması istenmektedir.⁴¹

3.1. YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMDA ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI

Yapısalcı anlayışın uygulandığı eğitim ortamları, bireylerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarını ve etkin olmalarını gerektirir. Çünkü öğrenilecek öğelerle ilgili zihinsel yapılandırmalar, daha öncede belirtildiği gibi bireyin bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilir. Bu nedenle, yapısalcı eğitim ortamları, bireylerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarına, dolayısıyla zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak bir biçimde düzenlenir. Bu tür eğitsel ortamlar sayesinde bireyler, zihinlerinde daha önce yapılandıkları bilgilerin doğruluğunu sınama, yanlışlarını düzeltme ve hatta önceki bilgilerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde ederler.

Yapısalcı kuramın uygulandığı eğitim ortamları, genelde, öğrencilerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarına ve etkin olmalarına olanak sağlayan İşbirliğine dayalı öğrenme, probleme dayalı öğrenme gibi öğrenme yaklaşımlarından yararlanır.⁴² Yine proje tabanlı öğrenme, sorgulamaya dayalı öğrenme ve örnek olaylar

40 Deryakulu & Şimşek, nak., Deryakulu, *a.g.e.*, 12

41 Gültekin vd, “*a.g.m.*”, 509

42 Şefik Yaşar, “*Yapısalcı Kuram Ve Öğrenme-Öğretme Süreci*”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1998, c. 8, sy 1-2., ss. 68-75, 70

yapılandırmacılığın öğretim uygulamaları olarak kabul edilmektedir. ⁴³ Bu öğrenme yaklaşımlarının temel özellikleri şu şekilde açıklanabilir:

3.1.1. İşbirliğine Dayalı Öğrenme

Öğrencilerin kendi ve diğer öğrencilerin öğrenmelerini en yüksek düzeye çıkarmak için birlikte çalışmayı sağlayan, küçük grupların öğretimsel kullanımı olarak tanımlanabilir. İşbirlikçi öğrenme çabaları, bütün öğrencilerin birbirlerinin çabalarından faydalanmasını sağlayan müşterek çabalarla sonuçlanır. Bütün grup üyelerinin ortak bir kaderi paylaştıklarını fark etmelerini sağlar. ⁴⁴

İşbirliğine dayalı öğrenmede, grup üyeleri grubun bir bütün olduğu ve grup başarısında her üyenin sorumluluk taşıdığı bilincindedirler. Bu öğrenme yaklaşımında, öğrenci- öğretmen etkileşiminin yanı sıra, öğrenci –öğrenci etkileşimine de yer verildiği için daha fazla öğrenme gerçekleşir. İşbirliğine dayalı öğrenme, öğrencilerin kendilerini daha rahat ve güvenli hissetmelerini sağlayan bir ortam yaratarak onlardaki bu gerilimi en aza indirir. Öğretimin bireyselleştirilmesini olanaklı kılar. Bireylerin her güçlüğü birlikte çözümleme davranışı kazanmalarına olanak sağlar. Öğrencilerin eleştireci düşünme, problem çözme ve yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olur. Öğretmenin öğrencilere daha etkili ve verimli danışmanlık yapmasına olanak sağlar. ⁴⁵

İşbirliğine dayalı öğrenme eğitim alanında son zamanlarda ortaya çıkmış yeni bir yaklaşım değildir. Tarihi oldukça eskidir. Çok eskilerden beri öğretmenler öğrencilerinin grup projeleri, grup tartışmaları, grup çalışmaları ve akran öğretiminde birlikte çalışmalarına izin vermişler ya da onları bu yönde desteklemişlerdir. Ancak bu yöntemler gelişigüzel yapılmaktaydı.

İşbirliğine dayalı öğrenme sürecinde öğrenciler, çoklu öğrenme ortamları içerisinde kendi öğrenmelerini yapılandırmaktadırlar. Bireysel farklılıklarına karşılık bulabilmektedirler. İşbirlikli sınıflarda öğrenme süreci gerçekleşirken grup oluşturma, grupta söz alma, görüşünü açıklama, farklı roller üstlenip gereğini yapma, tartışma,

43 Gültekin vd., “a.g.m.”, 511

44 Ahmet Saban, *Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar*, Ankara, 2004, 137

45 Yaşar, “a.g.m.”, 70

karar alma, ödölü paylaşma gibi aşamalar kazanma gibi öğrenenler bir takım toplumsal beceriler kazanmaktadırlar.⁴⁶

İşbirliğine dayalı öğrenmenin amaca hizmet etmesi için belli ölçütlere dayalı olarak yürütölmesi gerekmektedir. Bu kavramsal ölçütler her türlü işbirlikli ilişkiyi tanımda kullanılır. İşbirliğine dayalı öğrenmeyi başarılı şekilde uygulayabilmenin beş temel ilkesi şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Olumlu ya da pozitif bağımlılık
- 2) Yüz yüze destekleyici etkileşim
- 3) Bireysel sorumluluk
- 4) Kişiler arası ve grup becerileri
- 5) Grup sürecine yansım

Pozitif bağımlılık, işbirliğine dayalı öğrenmenin kalbini oluşturur. Pozitif bağımlılık, bütün grup üyelerinin birbirlerine bağı olması demektir. Üyelerden birinin başarısı ancak tüm grubun başarısı söz konusu olduğunda mümkün olur.⁴⁷ Yüz yüze destekleyici etkileşim; grup amaçlarına ulaşmak ve verilen görevi başarmak için bireylerin birbirlerinin çabasını desteklemesi ve kolaylaştırması olarak tanımlanabilir. Bireysel başarının sonuçları hem gruba hem bireye yansır ve öğrenci grup arkadaşları tarafından grup başarısında kendine düşen pay oranında katkıda bulunmak için sorumlu tutulur. Sosyal beceriler bir grubun başarılı olması için gerekli olan niteliklerdir. İşbirliğine dayalı öğrenme gruplarında öğrenciler, hem akademik konuyu (yani, verilen görevi) hem de grubun bir ekip ruhu ile çalışmasını mümkün kılan kişilerarası veya sosyal becerileri (yani ekip çalışmasını) öğrenmekle yükümlüdürler. Grup sürecine yansım grup üyelerinin, grup amaçlarını ne kadar başarılı bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştiremediklerini tartıştıklarında ve etkili birlikte çalışma ilişkilerini koruyabildikleri durumlarda gerçekleşir.

46 Necla Ekinci, *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Ankara, 2005, 93

47 Saban, *a.g.e.*, 140, Ekinci, *a.g.e.*, 95

Amaçları ne olursa olsun işbirlikli öğrenmenin üç temel özelliği bulunmaktadır. Bunlar; grup amaçları, bireysel sorumluluk ve başarı için eşit fırsattır. Bilginin ve yetkinin paylaşılması, öğrenmenin kolaylaştırılması ve heterojen öğrenci grupları işbirlikli sınıfların özelliklerindendir. İşbirliğine dayalı bir sınıf iklimi; iletişim becerileri, grup becerileri, grup için özelleştirilmiş görevler, diğer gruplar arasında danışmanlık, program ya da düşünme becerilerinde uzmanlaşmak için çok amaçlı derslerin tasarımı, birey, grup ve gruplar için ödül ve tanıma sistemini içerir⁴⁸.

3.1.2. Probleme Dayalı Öğrenme

Probleme dayalı öğrenme, öğrenenlerin eğitim programı kapsamında yer alan hedeflere ulaşabilmelerine, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini etkin bir şekilde kullanabilmelerine fırsat verecek gerçek yaşam öykülerinin kullanıldığı bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlanabilir.

Probleme Dayalı Öğrenme;

1.Öğrencilerin önceden edindikleri bilgilerini ortaya çıkarmada,

2.Gerçek yaşamlarında karşılaşılabilecekleri bağlamlarda öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamada ve

3. Bilgiyi organize etme ve anlamlandırarak kalıcı bilginin edinilmesinde etkin rol oynamaktadır.⁴⁹

Probleme dayalı öğrenme, deneyimler yoluyla öğrenmenin önemini vurgulayan John Dewey'in çalışmalarına dayanmaktadır. Probleme dayalı öğrenme, anlamlı öğrenmeyi sağlamada öğrenci katılımını vurgulayan sosyo-kültürel öğrenme kuramıdır. Sosyo-kültürel öğrenme kuramı, öğrenmede öğrencinin etkin katılımı ve sosyal etkileşimini vurgulayan yapılandırmacılığın temel biçimlerinden biridir.⁵⁰

48 Kağan, nak, Okumuşlar, *a.g.e.*, 159

49Erdem, "*a.g.m.*", 81

50 Gültekin vd., "*a.g.m.*", 511

Problem çözmeye dayalı öğrenme, öğrencileri karmaşık bir durum veya olay ile karşı karşıya bırakır ve onlara, söz konusu olan olaya “sahiplenme” veya olaydan “sorumlu tutma” rolünü yükler. Problem çözmeye dayalı öğrenme, karmaşık ve gerçek-hayat problemlerinin araştırılması ve çözümü etrafında organize edilmiş ve bireylerin hem zihin hem de beceri yönünden aktif katılımlarını gerektiren, tecrübeye dayanan öğrenmeyi temsil eder. Bir öğretim stratejisi olarak problem çözmeye dayalı öğrenme, en az üç temel karakteristik özelliğe ve işleve sahiptir. Diğer bir ifadeyle problem çözmeye dayalı öğrenme, 1) öğrencileri sorumluluk sahibi bireyler olarak bir problem durumuna sokar, 2) uygulanmakta olan öğretim programını bütüncül ve karmaşık yapıları bir problem etrafında organize eder. 3) sınıfta öğrencilerin öğretmenler tarafından düşünmeye yönlendirildiği, araştırmalarında rehberlik edildiği ve derin anlayışlar geliştirmelerine yardım edildiği bir öğrenme çevresi meydana getirir.

Problem çözmeye dayalı öğrenme, yapısalcı öğrenme-öğretme anlayışının en önemli uygulamalarından birini temsil eder. Çünkü öğrenme etkinliklerinin planlanması, öğrencilerin belli bir problem durumuna aktif katılımını gerektirir. Yapısalcı teoriye göre bilgi, insanların zihinlerinde yine insanların kendileri tarafından yapılandırılır. Tıpkı bir anahtarın bir kilide uyması gibi, her insanın bilgisi de dış dünyaya uymaktadır. Dolayısıyla her birey dış dünya hakkında kendi zihninde anlam kurarak, kendi anahtarını yine kendisi inşa etmektedir.

Problem çözmeye dayalı öğrenme, öğrencilerin motivasyonunu artırır. Öğrencilerin öğrenmelerini gerçek hayatla ilişkilendirir. Öğrencilerin yüksek veya ileri düzeyde düşünmelerini destekler. Öğrencileri “nasıl öğrenileceğini öğrenmeye” teşvik eder. Öğrencilerin öğrenme sürecinde samimi olmalarını sağlar. Öğrenciler arasındaki birlikteliği kuvvetlendirir.⁵¹

Problem çözmeye dayalı öğrenmede özgün değerlendirme kullanılır ve süreç değerlendirme yapılır. Bu süreçte öğrencilerin öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmak ve gerekli düzeltmeleri yapmak, programa sürekli dönüt sağlamak amacıyla izleme testi kısa süreli sınavlar uygulanabilir. Değerlendirmede çoklu değerlendirme teknikleri kullanılır. Öğrencilerin gelişim dosyaları incelenebileceği gibi rapor, poster, kavram

51 Saban, *a.g.e.*, 156-165

haritası, karikatür ya da projeler gibi farklı etkinliklerle öğrendiklerini yansıtmalarına fırsat verilerek de değerlendirme yapılabilir.⁵²

3.1.3. Proje Tabanlı Öğrenme

İlk kez Kilpatrick'ın 1918'de yayımladığı “proje yöntemi” adlı makalesinde tartışılmış olan proje tabanlı öğrenme, gözlem ve karşılaştırmalarla elde edilen bilgilerin, eski bilgilerle birleşimi sonucu ortaya çıkan düşüncelerin resim, eliş, söz ve yazı ile somut ya da soyut biçimde anlatılmasına dayanmaktadır.

Proje kavramı, öğrenmenin projelendirilmesi, bir başka deyişle, yönlendirilmesi anlayışına işaret etmekte; tekil öğrenmeden çok belli bir amaca dönük ilişkisel öğrenmeyi vurgulamaktadır. Projeyi bir hedef olarak değil, alt yapı unsuru olarak ele almakla da proje tabanlı öğrenme, öğrenmenin ürün değil süreç boyutunu vurgulamakta ve öğrenmeye, arzu edilen ölçüde öğrenene özgü bir yapı kazandırmaktadır.⁵³

Proje tabanlı öğrenme yaklaşımının temeli bir konunun derinlemesine araştırılmasına odaklanmaktadır. Araştırmada genellikle sınıf içerisinde öğrenenler tarafından oluşturulan küçük bir grup, bazen tüm sınıf veya bazen de bireysel olarak sorumluluk alınır. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, öğrenenlerin kendi bilgilerini kurarak, deneyimleri yoluyla öğrenebilmeleri üzerine odaklanmaktadır. Bunu, öğrenenlere problemleri tanımlama, çözüm yollarını araştırma, araştırmayı yöneltme, verileri analiz etme, bilgileri seçme, seçilen bilgileri bütünleştirme ve eski bilgileriyle yeni bilgilerini bağdaştırma konularında sorumluluk vererek yapar.⁵⁴

Proje tabanlı öğrenmenin yararları:

Proje tabanlı öğrenmenin, hem öğrenen hem de öğretene açısından pek çok yararı vardır. Her şeyden önce proje tabanlı öğrenme motivasyonu artırır. Proje tabanlı öğrenme, öğrenci ilgi ve isteklerini toplar ve harekete geçirir. Proje tabanlı öğrenme, öğrenci ve öğretmenlerde liderlik becerileri, araştırma becerileri ve işbirliği gibi

52 Erdem, “a.g.m.”, 87

53 Gültekin vd, “a.g.m.”, 514

54 Makbule Yurtluk, *Proje Tabanlı Öğrenme*, Ankara, 2005, 67

beceriler geliştirir. Öğrencilerde diğerleri ile iyi çalışma becerileri, doğru karar alma, inisiyatif alma ve karmaşık problemleri çözme becerileri gelişir.

Proje tabanlı öğrenmede öğrenciler birbirleriyle daha fazla işbirliği ve daha az bağımsız çalışma yaparlar. Bu süreçte öğrenciler çok yönlü iletişim kurarlar ve kendi öğrenmelerinden sorumlu olduklarını kavrarlar. Bir takım olarak iş üretmeyi öğrenirler.

Proje tabanlı öğrenme problemleri çözme ve konuları anlamada disiplinler arası yaklaşım kullanmayı gerektirir. Öğrenciler açık uçlu sorulara yanıt vermek için matematik, sosyal bilgiler, fen alanlarıyla ilişki kurarlar.

Proje tabanlı öğrenme, öğrencilerin gerçek dünya sorunlarıyla karşılaşmalarına olanak sağlar. Proje tabanlı öğrenmenin en açık sonucu, öğrencilerdeki başarı ve kişisel gelişimle ilgili artan kıvanç duygusu, artan devam oranı ve diğerlerine empati kurmadır. Proje tabanlı öğrenme deneyimler yoluyla öğrenme anlamına gelir. Projeler, ciddi ve özgün deneyimler yoluyla öğrencileri öğrenmeyle meşgul ederler.⁵⁵

Proje tabanlı öğrenmede değerlendirme, süreç ve ürünün birlikte ele alındığı tümel değerlendirme sistemidir. Değerlendirme etkinlikleri sadece öğrenenlerin kavramları ve konuları anlayıp anlamadığı ile ilgili değildir. Öğrenenlerin sınıf ve okul yaşantılarının dışında ihtiyaç duydukları, gerçek hayattaki becerilerinin gelişmesi ve belgelenmesi ile de ilgilidir. Değerlendirme, öğrenenlerin ders içi ve ders dışı çalışma zamanlarında ne öğrendiklerini, ne kadar öğrendiklerini yansıtır. Bu yolla öğrenenlerin ilerlemesi belgelenebilir. Değerlendirmede çeşitli formlar bulunmalıdır. Bütün öğrenenler, geçmiş yaşantıları ve becerileri ne olursa olsun, birbirlerinden oldukça farklıdırlar. Bu nedenle değerlendirme etkinliklerinin yeteri kadar özel olması, uygun ve faydalı dönütler sağlaması gerekmektedir. Değerlendirmede formatlar; yazma işlemleri (resmi okul veya ev ödevleri ve resmi olmayan kaynak ve dergiler), gözlemler (grup etkinliklerinin ve bireysel çalışmaların gözlemlenmesi), sunumlar, informal tartışmalar ve sorular, proje tasarımları ve final ödevleri olabilir.⁵⁶

55 Gültekin vd, "a.g.m.", 516

56 Yurtluk, a.g.e., 75

3.2. YAPILANDIRMACILIĞA GÖRE BİLGİ

Bilgi ve gerçek, felsefenin en çetin konularından ikisi olagelmıştır. Eğitim alanında program geliştirme, öğretim tasarımı, eğitsel çevrenin düzenlenmesi gibi etkinlikler açık ya da örtük bir bilgi gerçek anlayışına dayanır, dayanmak durumundadır. Örneğin bilginin nesnel olduğuna inanıldığında, amaç daha çok öğrencilerin bu nesnel bilgiyi keşfetmelerini ya da yeniden üretmelerini sağlamak olacaktır. Nesnel bilgi olmadığı gibi bir düşünceye sahip olunursa, amaç değişir ve herkesin kendi öznel bilgisini oluşturmalarını sağlamaya dönüşür. Gerçek için de aynı şey geçerlidir. Gerçek nesnel bir temelde görüldüğünde, öğrencilerin o nesnel gerçeğe ulaşmak gibi bir görev ortaya çıkar. Değilse, bütün eğitim uygulamalarını öznel gerçekliklere dayandırıp, bunlar arasından uzlaşmalar üretmeyi amaçlamak gerekir. Bu belki de, varoluşçu bir çizgide örneğin bilim ve demokrasi arasında bir tercih de yapmak anlamına gelmektedir.

Eğitim bilimciler ve uygulayıcılar, öncelikle eğitim programlarının ve ortamlarının içerik ve sistematığı ile ilgili çalışmalarını yönlendirecek bilgi ve geçek anlayışına sahip olmak durumundadırlar. Aksi halde sadece bu alanlardaki hizmet ve ürünlerin nasıl elde edilebileceği gibi teknisyenlik düzeyinde sorunlarla uğraşmaktan öte geçemezler. Bu nedenle eğitimde program, ortam, materyal, öğrenme etkinlikleri tasarımına ilişkin bir yaklaşım olarak yapılandırımcılığı incelerken, öncelikle bu yaklaşımın bilgi ve gerçek ile ilgili ayırıcı varsayımlarını gözden geçirmek gerekir.

Yapılandırımcılığın bilgi kuramı temelinde, düşüncelerimizle bunların bağlamlarına ilişkin zihinsel yapıların içsel ve öznel olarak oluşturulduğu anlayışı yatmaktadır. Bu anlayışa göre dış dünya, insanın iç dünyasında, nesnellikten bağımsız olarak, ona yönelik algısıyla anlam kazanır. Dış dünyanın algılanmasına ilişkin birçok anlam ya da bakış açısı vardır. Hiçbir konuda, herkesi bağlayan bir tek doğru anlam yoktur. İnsanlar evrene ilişkin nesnel anlamları öğrenmekten çok, başkalarının evren ve olaylardan anlam çıkarma yetenekleri olduğunu gözlemler.⁵⁷

57 Şimşek, “a.g.m. ”, 118

Yapılandırmacı görüş, bilginin ne olduğu ve bir şeyi bilmenin ne anlama geldiğine ilişkin olarak nesnelci görüşten oldukça farklı bir felsefî anlayışa sahiptir. Bu görüşün temelinde, bilginin ya da anlamın dış dünyada bireyden bağımsız olarak var olmadığı ve edilgen olarak dışarıdan bireyin zihnine aktarılmadığı, tersine etkin biçimde birey tarafından zihinde yapılandırıldığı görüşü yer alır. Öğretme-öğrenme sürecinde yapılandırmacı yaklaşımın en önemli nedeni, öğrencilerin önceden edinmiş oldukları bilgiler ve geçmiş deneyimlerinin öğrenmeyi kolaylaştıran ve güçlendiren zengin bir kaynak olarak görülmesidir. Yani öğrenciler yeni bilginin birer alıcıları değil, etkin üreticileridir.⁵⁸

Özetlenen bu öznel yorum ve yapı vurgusu, yapılandırmacılığın daha çok davranışçı öğrenme kuramını ifade eden ancak biliş kuramlarını da içeren nesnel yaklaşımlara yönelik bir karşı duruş olduğunu gösterir. Çünkü hem davranışçı, hem de bilişçi yaklaşımlara yönelik bir karşı duruş olduğunu gösterir. Çünkü hem davranışçı hem de bilişçi yaklaşımlar anlam ve bilgiyi nesnel bir temele oturtmaktadır. Oysa yapılandırmacılık bilginin içsel süreçlerle, bireysel olarak yapılandırıldığını varsaymaktadır. Bu bağlamda bilginin, doğrunun ne ve nerede olduğu konusunda, nesnel yaklaşımlarla yapılandırmacılık arasında önemli bir zıtlasma olduğu görülmektedir.⁵⁹

Matthews yapılandırmacılığın bilgi, gerçek ve anlamla ilgili felsefî görüşlerini aşağıdaki gibi özetlemektedir.⁶⁰

1. Klasik epistemolojinin standart soruları, geçerli şekilde cevaplanamaz. Hatta bu soruların kendileri de mantıklı değildir, yanlıştır. Bilginin yapılandırmacı yorumu klasik epistemoloji çerçevesinin dışına çıkmayı gerektirir.

2. Biz dış dünyanın varlığını varsayabilmemize rağmen, ona doğrudan erişemeyiz. İnsanın bilgisi olarak bilim, dış dünyanın eksiksiz keşfine dayalı yeterli bir betimleme değildir.

58 Mehmet Arif Özerbaş, “Yapılandırmacı Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve Kalıcılığına Etkisi”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Güz 2007, c.5, sy. 4, ss.609–635, s. 611

59 Dubs, nak., Okumuşlar, a.g.e., 50

60 Akt, Şimşek, “a.g.m.”, 119

3. Bilgiler bizim bilişsel süzgemizin ürünüdür. Biz çevremiz ya da nesnel gerçeklik hakkında aracı kullanmadan, doğrudan elde edilmiş bilgiye sahip olamayız. Bizim anlamlarımız deneyimlerimiz tarafından, deneyimlerimiz ise bilişsel lensimiz tarafından yoğun şekilde etkilenir.

4. Bilgi bireysel ve sosyal olarak yapılandırılır, nesnel değil öznelir.

5. Bilimsel kuramlar geçicidir; Çünkü eksiktirler, Çürütüldükçe güncellenmeye ya da yenisi ile değiştirilmeye mahkûmdurlar.

6. Doğanın yasaları yoktur; bilimsel yasa olarak bilinen açıklama ve kurallar, tamamıyla insan etkinliğinin sonucu olan açıklamaları temel alır ve yine insan zihninin ortaya koyduğu yapılardır.

7. Bilimsel bilginin tanımladığı “gerçek”, gerçeğin kendisi ya da bütünü değil sadece bilimsel yöntemin tüm sınırlılıklardan etkilenen gözlem ve yorumların öngördüğü ve mutlak gerçekliğe uygun olduğu varsayılan bir gerçekliğin resmidir. Ne gerçeklik bilimin öngördüğü gerçeğin tamamıdır. Bilimsel bilgi gerçekliği doğrudan açıklayabilme yeteneğinden yoksundur.

8. Bilimsel bilgi, kendileri de teori yüklü olan gözlemlerden yola çıkılarak üretilir. Nesnel ölçme yapılamadığından, nesnel bilgiye ulaşma olanağı da yoktur.

9. Bilimsel kuram ve modellerin gerçeğe uygunluğunu kontrol etme olanağı yoktur. İnsanlar olarak bunu yapabilecek bir ölçüt ya da başvuru kaynağından yoksunuz.

Hemen belirtmek gerekir ki, yukarıdaki görüşlerin tüm yapılandırmacılar tarafından aynı oranda benimsenme olanağı yoktur. Bu görüşleri daha çok, yapılandırmacı olarak nitelenen görüşlerin, nesnel yaklaşımlardan farkları olarak algılamakta yarar vardır. Esasen tüm yapılandırmacı kuşatabilecek bir görüşler listesi oluşturmak da son derece zordur. Böyle bakıldığında, özellikle Türkçe literatürde yapılandırmacılığa mâl edilen aktarma niteliğindeki çoğu görüşün aşırı genelleme ve duyarsızlık içerdiği görülür.

3.3. YAPILANDIRMACILIĞA GÖRE ÖĞRENME

Yapısalcı kurama göre öğrenme bireyin zihninde oluşan bir iç süreçtir. Birey dış uyaranların edilgen bir alıcısı olmayıp, onların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur. Bilgiler insan zihnine aynen taşınarak depolanmaz. Ayrıca, insan zihni de tüm bilgilerin depolandığı boş bir depo değildir. Yapısalcı kuram tüm öğrenmelerin zihnindeki bir yapılandırma sonucu olduğu varsayımı üzerine temellenir. Bu varsayım uyarınca bireyler, öğrenilecek öğeleri daha önce öğrendikleriyle zihinlerinde şekillendirerek yapılandırırlar. Yapılandırma sürecinde birey, zihninde bilgiyle ilgili anlam oluşturmaya ve oluşturduğu anlamı kendisine mal etmeye çalışır. Bir başka deyişle, bireyler öğrenmeyi kendilerine sunulan biçimi ile oluştururlar.⁶¹

Yapılandırımacı yaklaşım öğrenmenin bilginin aktarılması ile oluşmadığını ancak soru sorma, araştırma, problem çözme gibi öğrenci faaliyetleri ile gerçekleşebileceğinin savunmaktadır. Öğrenme bilgiyi pasif biçimde almak değil, bilgiyi yapılandırmaktır. Bireylerin geçmiş yaşantıları aynı olmadığı için bir kavramla ilgili şemaları ve yeni bilgiyi yorumlamaları diğer bir bireyle aynı olmaz. Ön yaşantılar, bilgi ve öğrenmeler yeni yaşantıları nasıl yorumlayacağımızı etkilemektedir. Diğer taraftan yorumlar da bilgiyi yapılandırma ve yeni öğrenmeler üzerinde etkili olmaktadır. Hazır bilgiyi birisinden ya da bir yerden almak öğrenme olarak düşünülmemelidir. Öğrenmek için öğrenci zihinsel ve çoğunlukla fiziksel olarak etkin olmalıdır. Öğrenci kendi cevaplarını, kavramlarını keşfettiğinde ve kendi yorumlarını yarattığında öğrenir. Bilgi yapılarını inşa eder. Farklı biçimlerde uygulanabilen yapılandırımacı yaklaşımların ortak felsefesi öğretmenin yönettiği, kontrol ettiği ve bilgiyi aktardığı öğretmen merkezli sınıfları reddetmeleridir.

Yapılandırımacı öğrenme ortamının temel ögesi öğrenendir. Öğrenenler, demokratik bir sınıf ortamında günlük yaşam problemlerinin karmaşıklığını çözerek yaşam boyu kullanacakları bilgilerini oluştururlar. Öğrenme içeriği ile etkileşimde bulunarak bütünün parçalarını yorumlar, parçalardan anlamlı bilgiyi oluştururlar. Önemli olan öğrenenlerin derinlemesine araştırma ve soruşturma yaparak bilgiyi

61 Connell ve Franklin, 1994, Jonassen, 1994, Davidson, Collins, Campbell ve Haag 1995, nak., Yaşar, "a.g.m.", 69

özümsemeleridir. Öğrenenin ne öğreneceğinden çok neden ve nasıl öğreneceği önemlidir. Kısa zamanda çok bilgi yüklemesinin yapılması yerine az bilginin derinlemesine çalışılması önemlidir.⁶²

Yapılandırmacı yaklaşımda eğitim ortamı bilgilerin aktarıldığı bir yer değildir. Öğrenmenin öğrencinin entelektüel etkinlikleriyle sağlandığı, sorgulamaların ve araştırmalarının yapıldığı, düşünme, uslamlama, sorun çözme ve öğrenme becerilerinin geliştirildiği bir yerdir. Öğrencilerin bağımsız düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirmek amacıyla öğrenme-öğretme sürecinde özel bir iletişim biçimi benimsenir. Bu iletişim biçiminde öğrencilere ‘Bu konu ile ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?’, ‘Niçin böyle düşünüyorsunuz?’, ‘Nasıl bu sonuca ulaştınız gibi sorular yöneltilir. Öğrencilere “evet” ve “hayır” yanıtı gerektiren sorular yöneltmekten özellikle kaçınılır. Yapılandırmacı eğitim ortamları, bireylerin öğrenme ortamıyla daha fazla etkileşimde bulunmalarına, dolayısıyla zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Böylece bireyler, daha önceki öğrendiklerini sınama, yanlışlarını düzeltme ve hatta önceki bilgilerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde ederler.

Yapılandırmacı anlayış bilinçli, yaratıcı, araştıran, soruşturan, neyi, nereden ve niçin öğrendiğini bilen, kendi teknolojisini üretebilen öğrenenleri gerektirir. Yapılandırmacılıkta teknoloji etkin öğrenme, amaçlı öğrenme, özgün öğrenme ve işbirlikli öğrenme amacıyla kullanılır.

Yapılandırmacılık yaklaşımında amaç, öğrenenlerin ne yapacaklarını önceden belirlemek değil, bireylere araçlar ve öğrenme materyalleri ile öğrenmeye kendi istekleri doğrultusunda yön vermeleri için fırsat vermektir.⁶³

Yapılandırmacı epistemolojinin öğrenme-öğretme süreçleri tasarımı üzerindeki yansımaları daha çok öğrenme kavramı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yapılandırmacılıkta asıl ilgi öğrenmenin nasıl gerçekleşeceği konusuna yöneltilmektedir. Öğrenenlerin

62 Erdem, “a.g.m.”, 84

63 Şaşan, a.g.e., 51

bilgiyi ve anlamı yapılandırabilmesini sağlayacak etkileşimli öğrenme ortamları yapılandırmacı bir öğretim için oldukça gerekli görülmektedir.⁶⁴

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme ürünlerinden çok öğrenme sürecine yoğunlaşmaktadır. Sürecin ise yaşamın karmaşıklığını ve gerçekliğini yansıtacak ölçüde özgün olması gerekmektedir. Driscoll’a göre, karmaşık bir ortamda öğrenme olanağına sahip olmadıkça karmaşıklıkla başa çıkması beklenmemelidir. Öğrenme görevleri basitleştirildiğinde, gerçek yaşamdaki karmaşık problemlerin çözümünün öğrenmeyi engelleyebileceğini belirten Driscoll, problem çözme becerilerinin en üst düzeyde kullanılabilmesi için öğrenenlerin karmaşık durumların üstesinden gelmeleri gerektiğini ileri sürmüştür. Sürekli basit problemlerle karşılaşan öğrenenlerin biraz daha karmaşık bir problemde hemen bocalayarak, çözemeyeceğini düşünme eğilimlerinin arttığını dile getirmektedir.⁶⁵

Yapılandırmacılık öğrenmeyi öğrencilerin var olan bilgisini toplumsal bağlam ve çözülecek sorun arasındaki etkileşim olarak açıklar. Yapılandırmacı yaklaşımda öğretim, öğrencilerin anlamları, işbirliği içinde yapılandırabilecekleri bağlaştık bir öğrenme ortamıdır, denilebilir. Öğrenciyi merkeze alan yaklaşımlardan yapılandırmacı kuram, öğrenme kavramını öğrencinin etkin rol oynadığı bir süreç olarak algılamaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım geleneksel bilgi anlayışından tamamen farklıdır. Davranış ve biliş kuramlarının felsefi temelini oluşturan nesnelcilik, bilen ve bilinen arasındaki ikiliğe dayanır; başka bir ifadeyle bilgi, bilenden bağımsız olarak bulunur. Bu nedenle objektif olarak değerlendirilebilir ve bireyden bireye değişmez. Yapılandırmacı yaklaşımda ise bilginin, öğrenenin var olan değer yargıları ve yaşantıları tarafından üretildiği düşünülür. Gerçek bilgi, bireyin yaşantısından bağımsız olarak gerçekleşemez. Zihin boş bir kara tahta değildir. Birey bilgiyi pasif bir şekilde almaz; öğrenen birey bilgiyi etkin biçimde işler, önceki bilgileri ile bağlantı kurar, kendi yorumlarını oluşturarak kendine mal eder. Öğrenme ezberlemeye değil, öğrenenin bilgiyi transfer etmesine, var olan bilgiyi yeniden yorumlamasına ve yeni bilgiyi oluşturmaya dayanır. Kant’tan etkilenen Piaget’in yapılandırmacılığa büyük etkisi

64 Alkan vd, akt, Yurdakul, “Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Sosyal-Bilişsel Anlamda Bilgiyi Oluşturmaya Katkısı”, Balıkesir Ün. Sos. Bil. Ens. Der., c. 11, sy., 20, 2008, ss.39-44, 43

65 Yurdakul, “a.g.m.”, 44

olmuştur. Piaget'e göre bilginin örgütlenmesi, bilinçli bir zekâyâ sahip olan organizma ile çevre arasındaki etkileşimin sonucunda gerçekleşir.

Yapılandırmacı yaklaşım öğrenmenin bilginin aktarılması ile oluşmadığını ancak soru sorma, araştırma, problem çözme gibi öğrenci faaliyetleri ile gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Öğrenme bilgiyi pasif biçimde almak değil, bilgiyi yapılandırmaktır. hazır bilgiyi birisinden ya da bir yerden almak öğrenme olarak düşünülmemelidir. Öğrenmek için öğrenci zihinsel ve çoğunlukla fiziksel olarak etkin olmalıdır. Öğrenci kendi cevaplarını, kavramlarını keşfettiğinde ve kendi yorumlarını yarattığında öğrenir; bilgi yapılarını inşa eder. Farklı biçimlerde uygulanabilen yapılandırmacı yaklaşımların ortak felsefesi öğretmenin yönettiği, kontrol ettiği ve bilgiyi aktardığı öğretmen merkezli sınıfları reddetmeleridir. Geleneksel sınıflar genellikle öğretmen konuşmasına dayalıdır ve bir ders kitabı vardır. Öğrencilerin mutlaka öğrenmesi gereken sabit, değişmeyen dünya fikri bulunmaktadır. Bilgiler parçalara bölünür, öğretmenler pasif öğrencilere bilgi ve anlamaları transfer etme yollarını araştırırlar. Yapılandırmacı sınıflarda ise bilgi nesnel gerçekler değildir. Matematik ve bilim kesin dünya yerine olabilecek dünyayı tanımlamaya yarayan modellerdir. Öğretmenin rolü, öğrenci ilgisini, çekmek için problemler, sorular ve kavramlar etrafında bilgiyi organize etmektir. Öğretmen öğrencilerin yeni bakış açıları geliştirmelerine ve önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurmalarına yardımcı olmaktadır. Fikirler geniş kavramlarla bütüncül olarak sunulur ve sonra parçalara ayrılır. Etkinlikler öğrenci merkezlidir. Öğrencilerin kendi sorularını sormaları, deney yapmaları ve sonuçlara ulaşmaları için etkinlikler düzenlenir. Yapılandırmacılığın beş temel ilkesi şu şekilde formüle edilmiştir.

- Öğrencileri konuya ilgi uyandıran problemlere yöneltmek
- Öğrenmeyi en genel kavramlarla yapılandırmak
- Öğrencilerin bireysel görüşlerini ortaya çıkarmak ve bu görüşlere değer vermek
- Eğitim programını öğrenci görüşlerine göre yönlendirmek
- Öğrenmelerin değerlendirilmesini öğretim kapsamında ele almak

Yapılandırmacı sınıflarda anlamlı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenme faaliyetleri değişik biçimlerde tasarlanabilir. Yapılandırmacı öğrenme faaliyetleri değişik biçimlerde tasarlanabilir. Yapılandırmacı öğrenme faaliyetleri beş aşamada gerçekleştirilebilir.

- Dikkat çekmek (engage):Öğrenciler ilk olarak öğrenme göreviyle karşılaşmakta, geçmiş yaşantıları ile şu andaki yaşantıları arasında bağlantı kurmaktadır.Soru sormak, bir problemi tanımlamak, ilginç bir olayı anlatmak, öğrencinin dikkatini çekmekte ve öğrenme görevine odaklanmalarına yardımcı olmaktadır.

- Keşfetmek (explore):Öğrenci materyal ve öğrenme göreviyle doğrudan etkileşime girmektedir.Grupla çalışırken paylaşmayı ve iletişimi sağlayan ortak yaşantılar gerçekleşmektedir.

- Açıklamak (explain): Öğrenciler soyut yaşantıları iletişimsel forma dönüştürmektedir. Çalışma gruplarında öğrenciler arkadaşlarının bilgilerini desteklemekte, gözlemlerini, fikirlerini, sorularını ve hipotezlerini açıklamaktadır.

- Bilgiyi anlamlandırmak: öğrenciler öğrendiği kavramları genişletmekte, diğer ilgili kavramlarla ilişki kurmakta ve bilgisini gerçek yaşamda kullanmaktadır.

- Değerlendirmek: değerlendirme devam eden bir süreçtir. Öğretim sürecinin her aşamasında yer almaktadır. Bu süreçte öğretmen gözlemleri, öğrenci görüşmeleri, öğrenci tümel dosyaları, proje ve probleme dayalı öğrenme ürünleri gibi teknikler kullanılabilir.⁶⁶

Yapılandırmacı düşüncenin eğitimde temele alınması gereken gösterici ilkeleri aşağıda sıralanmıştır. Bu ilkelerin tümü ikinci başlık altında da vurgulandığı gibi, öğrenmenin bireylerin oluşturduğu anlamlardan meydana geldiğini savunan düşünceden hareketle oluşturulmuştur.

66 Özerbaş, “a.g.m.”, 611- 615

- Öğrenme etkin bir süreçtir. Öğrenciler duyuşal girdiyi anlam oluşturmak için kullanır. Bu ilkenin daha geleneksel oluşturulmuş şekli etkin öğrenenin bir şey yapması gerektiğı düşüncesinin vurgulanmasıdır. Öğrenme dış dünyada var olan bilgiyi edilgen olarak kabul ediş değildir. Öğrenenin dünyayla etkileşime geçmesidir.

- İnsanlar, öğrenirken öğrenmeyi de öğrenirler. Öğrenme, hem anlamın oluşturulmasından, hem de anlamlar dizgesi oluşturmaktan meydana gelir. Oluşturduğumuz her anlam, benzer örneğe uyacak diğer olguları da daha iyi anlamamızı sağlar.

- Anlam oluşturma etkinliğı zihinseldir. Zihinde gerçekleşir. Fiziksel etkinlik, elle tecrübe etmek için gerekli olabilir-özellikle çocuklar için-ancak yeterli değildir; elleri olduğu kadar zihinsel becerileri harekete geçirecek etkinlikler sağlamak gerekmektedir. Dewey buna yansımali (reflektif) etkinlik demiştir.

- Öğrenme dili içerir, dil öğrenmeyi etkiler. Araştırmacılar, insanların öğrenirken kendi kendilerine konuştuğunu vurgulamışlardır. Vgotsky'e göre dil ve öğrenme ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlıdır.

- Öğrenme toplumsal bir etkinliktir. Bizim öğrenmemiz çok yakın bir şekilde diğer insanlarla, öğretmenlerimizle, arkadaşlarımızla, ailemizle ve tanıdıklarımızla ilişkilidir.

- Öğrenme bağlamsaldır. Öğrenme etkin ve toplumsal bir kavramdır, hayatımızla öğrenmeyi birbirinden ayıramayız.

- Öğrenmek için bilgiye gereksinim vardır. Üzerine inşa edebileceğimiz daha önceden oluşturulmuş bir bilgi olmadan yeni bilgiyi önemsemek olası değildir. Öğrendikçe daha da fazla öğrenebiliriz.

- Öğrenmek için zamana gereksinim vardır. Öğrenme anlık değildir.⁶⁷

- Tüm öğrenme etkinlikleri geniş bir görev ya da probleme bağlanmalıdır.

67 Arslan, "a.g.m.", 51

- Öğrenenlerin özgün bilgi yapılarını kendilerinin oluşturacakları yaşantılar düzenlemeli ve bu yaşantılarla öğrenme sorumluluğu öğrenenlere bırakılmalıdır.

- Çoklu gerçeklikler açığa çıkarılarak bilişsel çelişkiler yaratılmalı ve bireysel anlamın oluşmasını destekleyecek etkinlikler düzenlenmelidir.

- Öğrenme için tehlikesiz, güvenli bir ortam oluşturulmalıdır.

- Öğrenen düşüncelerinin desteklendiği bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır⁶⁸.

Yapıcı yaklaşım, öğrenenlerin kişisel farklılıklarını göz önünde bulunduran, öğrenen merkezli olduğu için daha güdüleyici ve eleştirel düşünmeyi cesaretlendiren önemli bir yaklaşımdır. Yapıcı yaklaşım, bireylerin kendi deneyimlerine bağlı olarak bilgiyi yapılandırıldığını düşünür ve öğrenen tüm öğrenme süreci boyunca edilgen değil etkin olmakta, kendi öğrenmesinin sorumluluğunu almaktadır. Bu süreçte ise öğretmen, yönlendirme görevini üstlenerek öğrenenlerin hem kendisi hem de diğer öğrenenlerle işbirliği içinde çalışmalarına yardımcı olan kişidir. Yapıcı sınıf ortamında öğretmen;

- Öğrenenlerin önceki bilgileri ile yeni bilgilerini bütünleştirerek, hatalarını düzeltmelerini sağlar.

- Öğrenenlere, kendi kararlarını vermeleri için cesaret verir,

- Öğrenenlerin ders, öğretim stratejileri ve içerik ile ilgili kararlarda söz sahibi olmalarına izin verir,

- Öğrenenin güdülenmesini artıracak ortamlar oluşturur,

- Öğrenenin, kendisi ve diğer öğrenenlerle tartışmalarını destekler,

- Öğrenenlerin belli kavramlar hakkındaki ilk düşünceleri ile çelişen durumlar ortaya koyar, bu durumlar üzerinden tartışma yolu ile öğrenenlerin bu kavramları yerleştirmelerini sağlar,

- Öğrenenlerin “öğrenmeyi” öğrenmelerini sağlar,

68 Yurdakul, “a.g.m. ”, 43

- Ham veri ve birincil bilgi kaynaklarını kullanır.⁶⁹

Yapılandırmacılığın öğrenme ile ilgili varsayımlarını aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:⁷⁰

1. Öğrenme ya tamamen ya da sosyal bir ortamda gerçekleşen bireysel bir süreçtir.
2. Öğrenme doğrusal ya da hiyerarşik bir süreç değildir.
3. Bilginin yapılandırılmasında ön bilgi, inançlar, önyargılar, dünya görüşü etkili olmaktan öte, belirleyicidir.
4. Sosyal boyutu ile öğrenme, bir uzlaşma sürecidir.
5. Bağlam önemlidir. Öğrenme mutlaka bir bağlam içinde oluşur.
6. Öğrenmede güncellik ve yaşamla ilgili olma önemlidir.
7. Öğrenmede çok boyutlu ve dinamik etkileşim önemlidir.
8. Bilgi geçici, gelişimsel, sosyal ve kültürelidir.
9. Öğrenme durumlu bir etkinliktir.
10. Öğrenme, mental biliş haritasının rafine edilmesi ve yapılandırılmasıdır.

3.4. YAPILANDIRMACILIĞA GÖRE DEĞERLENDİRME

Yapılandırmacılıkta değerlendirme, test edilen bilgiyi hatırlamak yerine bilgiyi yeni durumlara uygulama, açıklama ve tahminleri içermektedir. Öğrenme, süreçte ve karmaşık öğrenme durumlarında sınanmalı ancak; bunun için geleneksel sınav türleri tercih edilmemelidir. Yazılı sınavlar hedeflerden çok daha düşük bilişsel düzey eğilimlerine işaret ettiğinden; kısa yanıtlı sınavlar yüksek düzey yeterlikleri ifadelendirmede yazılı sınavlara göre daha az yeterli olduğundan; çoktan seçmeli testlerle üst düzey düşünme becerilerinin değerlendirilebildiği ancak kavrama düzeyinin

69 Kılıç vd., “a.g.m.” 151

70 Şimşek, “a.g.m. ”, 125,

üstüne çok ender çıkabildiğinden yapılandırımcılıkta kullanılması uygun görülmemektedir. Değerlendirme, test edilen bilginin hatırlanması yerine bilginin yeni durumlara uygulanmasını ve yapılan kestirimlerin sınanabilmesini içermelidir.⁷¹

Yapılandırımcı yaklaşımda değerlendirme düşünme sürecinin incelenmesi ve gözden geçirilmesidir. Bir problemin çözümünün birden çok yolu olduğu için her bir öğrencinin yaklaşımı genel olarak bilinen çözümden daha önemlidir.⁷² Öğrenenlerin geliştirilmesi için birçok değerlendirme yöntemi kullanılabilir. Örneğin, öğrenenlerin kendi amaçlarını kendilerinin keşfedip belirleyeceği, portfolyaların ve başka özel çalışma biçimlerinin değerlendirildiği oldukça zengin değerlendirme yöntemleri kullanılır.

Yapılandırımcı yaklaşımın değerlendirme sürecinde iki yöntem kullanılabilir.

- Performans Değerlendirme
- Açık Uçlu Sorular

3.4.1. Performans Değerlendirme

Öğrencilerin bilgi ve becerilerini ortaya koyarak oluşturdukları çalışma, ürün ya da etkinliklerin değerlendirilmesi süreci, performans değerlendirme olarak ifade edilebilir. Bunun yanında performans değerlendirme, öğrencilerin gerçek yaşam problemlerine akademik bilgiyi uygulayabilme, bunu problem üzerinde gösterebilmeleri ile ilgilenir, öğrencilerin öğrendiklerini gerçek durumlarda göstermelerini sağlar.

Performans değerlendirmek için performans ödevleri, projeler ve öğrenci ürün dosyaları kullanılır.

a. Performans Ödevleri

Performans ödevleri, öğrencinin sahip olduğu bilgi ve becerileri günlük yaşamla da ilişkilendirerek ortaya koymasını gerektiren kısa dönemli çalışmalardır.

71 Biggs, Selley, Terhart, nak., Yurdakul, “*a.g.m.*”

72 Cole, Jonassen, nak., Okumuşlar, *a.g.e.*, 165

Performans ödevi, öğrencilerin bilgi ve becerilerini gerçek yaşam durumlarına uygun olarak kullanmalarını gerektirir.

b. Projeler

Projeler, geniş içerikli ve uzun süreli performans ödevleridir. Proje çalışmaları, ünitelerde yer alan kazanımları kapsayan ayrıntılı ödevlerdir. Bireysel ya da grup olarak yapılabilir. Proje konusu, öğrenci tarafından veya öğretmenin hazırlayacağı listeden seçme yoluyla belirlenebilir. Öğrenci projenin amacını, izlenecek yolları, kullanılacak malzemeleri ve karşılaşılabilecek durumları önceden planlar. Gerekğinde öğretmeninden yardım alabilir.

c. Ürün Dosyası

Dinamik değerlendirme yapılırken en fazla öğrenci ürün dosyaları kullanılır. Öğrenci ürün dosyaları her öğrenci için ayrı düzenlenir ve bunların içerisinde her öğrencinin yapmış olduğu çalışmalar bir araya getirilir, konu ile ilgili araştırmalar, gerçekleştirilen etkinlikler ve bu etkinliklere ilişkin elde edilen sonuçlar yer alır. Öğrenci ürün dosyaları, öğretmenlerin öğrencilerine yardımcı olmalarını sağlayan bir kılavuздur. Öğrenciler, bu dosyalar sayesinde yaptıklarını tekrar inceleme, düzenleme ve kendi gelişimlerini görme şansına sahip olurlar ve böylece hatalarını görerek farklı durumlara transfer edebilecekleri bilgi ve becerileri yeniden yapılandırabilirler

Ürün dosyası, öğrencinin çalışmalarının toplandığı bir dosyadır. Bu dosya öğrencinin, Yüksek kalitede bir düzen içinde oluşturulmuş anlamlı ödevlerini içerir ve öğrencinin en iyi çalışmalarının bir yansımasıdır. Ürün dosyasına, öğrencinin haftalık veya günlük yaptığı çalışmalarının içinden seçilen örnekleri ve öğretmenin yaptığı sınav evrakları, resimler, fotoğraflar, boyama çalışmaları, ses veya görüntü kasetleri, proje çalışmaları, performans ödevleri, kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarları, velilerden gelen bilgiler, araştırma soruları, kavram haritaları, öğrenci görüşlerini yansıtan formlar vb. konulabilir.⁷³

73 Okumuşlar, *a.g.e.*, 175

3.4.2. Açık Uçlu Sorular

Kişinin özgün ve yaratıcı düşünce gücünü, yazılı anlatım becerisini, belli konulardaki görüşünü, ilgi ve tutumunu ölçmede açık uçlu soru türleri kullanışlıdır. Ayrıca araştırmalar, bu türde hazırlanmış sınavların öğrencileri sürekli ve anlayarak çalışmaya yönelttiğini göstermektedir. Öğrencilerin bilgiyi nasıl yapılandırıp kullandıklarını ölçmeye yardımcı olacağı için yapılandırmacı yaklaşım açısından açık uçlu sorularla ölçme ve değerlendirme yapmak, çoktan seçmeli, doğru-yanlış türü ve eşleştirmeli sorularla hazırlanmış sınavlardan daha uygun olabilir.

Yapılandırmacı yaklaşımı inceledikten sonra zeka ve çoklu zeka kuramını inceleyelim.

B. ZEKÂ VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI

1. ZEKÂ

1.1. ZEKÂ VE ZEKÂ'YA İLİŞKİN ÇEŞİTLİ YAKLAŞIMLAR

Zekâ yüzyıllar boyu üzerinde çalışılan ve pek çok tanımı yapılmış soyut bir kavramdır. Ancak bilim adamları tarafından üzerinde hemfikir olunmuş bir tanımı yoktur. Zekâ sözlükte İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, dirayet, feraset anlamına gelir.⁷⁴ Çeşitli bilim adamlarının zekâyâ ilişkin tanımlarına geçmeden önce Gardner'ın şu düşüncelerine yer vermek zekâyâ ilişkin tanımları anlamak adına çok önemlidir: “ her şeyden önce şunu belirtmek gerekiyor ki, insan zekâlarına ilişkin herkesin üzerinde anlaştığı ve evrensel olarak kabul gören tek bir liste yoktur ve asla da olamaz. Üç yedi ya da üç yüz zekâyı kapsayan, bütün bilim adamlarının destekleyeceği bir ana liste olamaz.”⁷⁵ Fakat yüzyıllar boyu üzerinde çalışılan bu konu hakkında farklı farklı görüşler vardır.

⁷⁴<http://tdk.org.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF05A79F75456518CA&Kelimelime=zekâ>

⁷⁵ Howard Gardner, *Zihin Çerçeveleri Çoklu Zekâ Kuramı*, (çev: Ebru Kılıç), İstanbul 2004, 84

Zekâ konusunda üzerinde görüş birliğine varılmış bir ana liste olmasa da pek çok bilim adamı zekâyı farklı şekillerde tanımlamışlardır. İbn Sina'ya göre zekâ; hem öğrenme sürecinden ayrı hem de dış dünyadan gelen algıların insana verdiği bilgiyi öğrenmeyle ortaya çıkmaktadır. Galton'a göre; bireysel farklılıklar, duyuusal yeteneklerdeki farklılıklardan kaynaklanır, bireyin duyuları ne kadar keskin olursa zekâsı o kadar iyi gelişir. Zekâ testi kavramını ilk kez ortaya atan Cattell'e göre; duyum keskinliği ve tepki hızındaki farklılıklar zihinsel farklılığı yansıtır. Sperman zekâyı "s" ve "g" faktörü olarak ikiye ayırmıştır. "g" faktörü bütün zihinsel etkinliklerde rol oynayan genel bir zekâdır. Belirli zihinsel etkinliğin gösterilebilmesi için genel zihinsel yeteneğin dışında gerek duyulan zihin gücüne "s" faktörü denir.⁷⁶

Alfred Binet ve arkadaşları ilk zekâ testini hazırlamış, bunun sonucu olarak insan zekâsının objektif olarak ölçülebileceğini ve zekâ seviyesinin de IQ puanı olarak bilinen tek bir sayıya indirgenebileceği görüşünü savunmuşlardır.⁷⁷ Zekâyı ilk kez kuramsal düzeyde açıklayan Guilford zekâyı açıklarken 120 bağımsız faktör ele almış, günümüzdeki sosyal ve özedönük zekâların temelini oluşturmuştur. Thorndike; zekâyı soyut, sosyal ve mekanik olmak üzere birbirinden bağımsız üç faktör olarak açıklamıştır.⁷⁸ Görüldüğü gibi bu bilim adamlarından bazıları zekâyı tek bir faktörle açıklamış, bazıları ise zekânın tek bir faktörle açıklanamayacağını ileri sürmüşlerdir.

Zekâyı gelişimsel açıdan yaklaşan Piaget, geleneksel zekâ anlayışına karşı çıkmış ve zekânın zekâ testinden alınan puan olmadığını belirtmiştir. Zekâyı zihnin değişme ve kendini yenileme gücü olarak tarif etmiştir. Goleman duygusal zekâ kavramını ortaya atmış ve bu zekânın insandaki kötü duyguları iyiye çevirdiğini belirtmiştir. Biyo-ekolojik yaklaşımı savunan Ceci, zekânın tek bir faktörden oluştuğu anlayışına karşı çıkmış ve zekâyı biyolojik temelleri olan çoklu bilişsel potansiyel, bağlam ve bilgi bütünlüğünde değerlendirmiştir.⁷⁹

76 Ziya Selçuk, Hüseyin Kayılı, Levent Okut, *Çoklu Zekâ Uygulamaları*, Ankara, 2004, 2

77 Ahmet Saban, *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitimi*, Ankara, 2004, 5

78 Nilay T. Bümen, "Çoklu Zekâ Bölümü" *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Ankara 2005, 2

79 Selçuk, Kayılı, Okut, *a.g.e.* 3

Yapılan bu zekâ tanımlarının çoğunda zekânın, tek faktörden etkilendiği ya da zekâ testleri ile ölçülebileceği anlayışı ağır basmaktadır. Ancak bu tanımlarda bireysel farklılıklara ya da bir konuda başarılı olamayıp diğer konularda başarılı olan insanların bu başarıyı nasıl sağladıkları hiç gündeme gelmemiştir. Tanımların çoğu IQ denilen Matematiksel-Mantıksal ve sözel-dilsel beceriler çerçevesinde gelişmiştir. Yapılan araştırmalar sonucu beynin işleyişi üzerinde pek çok bulgu elde edilmiş ve eski teoriler önemini kaybetmeye başlamıştır. İnsan zekâsı, bu bulgular ışığında yeniden değerlendirilmeye başlanmıştır.

Howard Gardner, zekâ konusunu geniş bir şekilde ele almış ve bu konu ile ilgili “Zihin Çerçevesi” adlı kitabı yazmıştır. Çoklu zekâ üzerine yapmış olduğu çalışmalar yoğun ilgi görmüştür. Gardner, kitabın birçok okuyucuyla buluşacağını tahmin etmiş fakat bu kadar geniş bir çevrede kabul göreceğini ummamıştır.⁸⁰

Bir öğrenme psikoloğu olan Howard Gardner zekâ kavramına farklı bir boyut getirmiş ve insanlardaki zekânın tek bir boyutta değil çok farklı boyutlarda değerlendirilmesi gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Prof. Gardner, çalışmaları sonucu zekâyı yeniden tanımlamıştır. “*Zekâ değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür. Zekâ yaşadığınız toplumda faydalı şeyler yapabilme kapasitesidir.*”⁸¹

Özden’e göre zekâ; önceleri tek bir etmenle açıklanırken sonraları çok etmenli kurama göre açıklanır olmuştur. Gardner, zekâyı çoğul bir anlayış getirmiştir. O, Gardner’ın yapmış olduğu tanımı şu şekilde maddelemiştir:

Gardner’a göre zekâ:

1. Gerçek bir problemi çözmek için gerekli yetenekler kümesi
2. Bir veya daha çok kültürde değer verilen bir ürün veya hizmet ortaya koyma yeteneği

80 Gardner, *a.g.e.* IX.

81 Kudret Eren Yavuz, *Eğitim-Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi Ve Uygulamaları*, Ankara, 2003, 13

3. Yeni bilgi üretmek için problem keşfetme, çözme veya problem yaratma kapasitesidir.⁸²

Gardner’ın ortaya koyduğu zekâ kuramı ile daha önceden var olan zekâ anlayışlarını karşılaştırdığımızda şu farklar ortaya çıkmaktadır.⁸³

Zekâya İlişkin Eski Anlayış	Zekâya İlişkin Yeni Anlayış
• Zekâ sabittir. • Zekâ niceliksel olarak ölçülebilir. • Zekâ tekildir. • Zekâ gerçek yaşamdan soyutlanarak ölçülür. • Zekâ öğrencileri sıralamak ve olası başarılarını kestirebilmek için kullanılır.	• Zekâ geliştirilebilir. • Zekâ herhangi bir performansta veya problem çözme sürecinde sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz. • Zekâ çeşitli yollarla ortaya konabilir. • Zekâ gerçek yaşam durumlarında ölçülür. • Zekâ bireylerin gizil güçlerini ve onların başarılı olabilecekleri farklı yolları anlamak için kullanılabilir.

2.2. GARDNER’IN ÇOKLU ZEKÂ KURAMI ÜZERİNE ÇALIŞMALARI

Nöropsikoloji ve gelişim uzmanı Gardner, geleneksel zeka anlayışını inceledikten sonra, 70’li ve 80’li yıllarda bireylerin bilişsel kapasitelerini araştırmaya başlamıştır. Aynı zamanda Harvard Üniversitesinde “Project Zero” adlı projede normal ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili araştırmalar yapmış, bilişsel yeteneklerin gelişimini incelemiştir. Gardner, 1983 yılında yayınlanan “Zihnin Çerçevesi” (Frames of Mind) kitabında yedi ayrı ve evrensel kapasite önermiştir. Bu kapasite ya da zekâlar her bireyde doğuştan var olmakta ama farklı kültürlerde farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Gardner’ın geliştirdiği kurama göre zekâ biyopsikolojik bir potansiyeldir ve şöyle tanımlanabilir. “*Zekâ, bir veya daha fazla kültürel değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemleri çözme yeteneğidir.*” Bu tanıma göre zekâ, bireylerin kişisel kararları olduğu kadar aynı zamanda bir potansiyeldir ve değerlere, fırsatlara bağlı

82 Yüksel Özden, *Öğrenme ve Öğretme*, Ankara, 2003, s.111

83 Selçuk, Kayılı, Okut, *a.g.e.*, 11

olarak ortaya çıkar. Kültürel değerler zekâ olarak ele alınan davranışları derinden etkiler.⁸⁴

Gardner, kitabında her insanın az ya da çok belli bir düzeyde, tekil ve genel bir kapasiteye sahip olduğu ve bu kapasitenin standartlaştırılmış sözel birtakım araçlarla, örneğin kısa cevaplar, kalem-kâğıt kullanılan sınavlarla ölçülebileceği varsayımı anlayışını eleştirmiştir. Gardner, zekâyı şu şekilde tanımlamıştır; “zekâ bir ya da birden fazla kültürel çerçeve içinde değerlendirilen bir sorun çözme veya ürün yaratma becerisidir.” Ona göre “zihin birkaç farklı alanla başa çıkma potansiyeline sahiptir, ancak insanın bir alanda gösterdiği performansın, diğer alanlardaki performansı ile ilgili yürütülecek tahminlerde yararlı olma gücü pek azdır. Kaza ya da hastalık sonucu bir bölümü hasar görmüş beyinlerde birbirinden bağımsız çalışan ayrı ayrı yetenekler vardır. Bu bilgiye örnek olarak Gardner, kitabında beş yaşında olan Nadya’yı vermiştir. Nadya bir otistiktir ve çizim becerisi için gerekli kavramsal bilgilerden yoksundur. Ancak kendinden beklenmeyen bir biçimde çizimler yapabilmektedir. Ayrıca bu çizimleri basit şekillerde değil ayrıntılarıyla yapmaktadır. Buradan hareketle bir birey matematiksel zekâsını kullanamazken uzamsal zekâsını kullanabilir yani beynin bazı bölgeleri hasar gördüğünde diğer bölgeleri işlevini sürdürebilir.”⁸⁵

Gardner, çoklu zekâ teorisi ile zekâ teorisine daha geniş bir bakış açısı kazandırarak insanların farklı şekillerde sahip oldukları yetenekleri, potansiyelleri veya kabiliyetleri “zekâ alanları” olarak adlandırmıştır. Gardner, neden özellikle müziksel, görsel, bedensel veya sosyal gibi alanları sadece “yetenekler” veya “beceriler” olarak değil, fakat farklı “zekâ alanları” olarak kavramsallaştırdığını Weinreich-Haste (1985, s.48) ile yaptığı bir görüşmede şöyle açıklar: İnsanlar birbirini tanımlarken genellikle “O, mükemmel bir müzik yeteneğine sahip olmasına rağmen çok zeki değil” gibi ifadeler kullanır, çünkü uzun yıllar “zekilik”, sadece sözel ve sayısal becerilerle sınırlandırılmış ve özdeşleştirilmiştir der ve ekler eğer ben de “insanlarda sekiz farklı yetenek vardır” deseydim, birçok kimsenin sahip olduğu zekâ anlayışına farklı bir bakış açısı kazandırmış olmayacaktım. Gardner bu alanları “farklı zekâlar olarak

84 Bümen, *a.g.e.*, 3.

85 Gardner, *a.g.e.*, XI, XIII, 270

tanımlamakla daha önceden tekil olarak algılanan, fakat gerçekte çoğul olan zekâ olgusuna yeni bir bakış açısı getirerek insanların dikkatini çekmeyi başarmıştır.

⁸⁶Burada Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramında büyük önem taşıyan anahtar kavram olan çoğul kelimesiyle karşılaşmaktayız. İnsan zekâsı çok yönlüdür. Pek çok farklı alanda işlerlik gösterilebilir. Bu kısmen genetik olabileceği gibi dışarıdan gelen faktörlerin etkisi de büyüktür.

Dünya tarihine şöyle bir bakıldığında Gardner'ın teorisini destekleyen pek çok önemli ayrıntıya, olaya rastlayabiliriz. Dünyanın en ünlü atletleri, en büyük müzisyenleri girdikleri IQ sınavlarından çok düşük puanlar almışlardır. Bu başarılı insanların zihinsel yeterliliği farklı ilgi ve beceri alanları ile yeniden tanımlanabilir. Her insan farklıdır, tektir ve özeldir. Her insanın da insanlık kültürüne katkısı farklı yönlere sahiptir. Prof. Gardner, yıllar boyu hâkimiyetini sürdüren, insanların tek bir zekâyâ sahip olduğu IQ denen zekâ anlayışını kırmış çoklu zekâ anlayışını getirmiştir.⁸⁷

Zekânın özellikleri, nitelikleri ve sınırları hakkında Gardner (1983, 1999) aşağıdaki görüşleri ileri sürmektedir:

- 1) Her insan, kendi zekâsını artırma ve geliştirme yeteneğine sahiptir.
- 2) Zekâ, sadece değişmekle kalmaz, aynı zamanda başkalarına da öğretilir.
- 3) Zekâ, insandaki beyin ve zihin sistemlerinin birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan çok yönlü bir olgudur.
- 4) Zekâ çok yönlülük göstermesine rağmen kendi içinde bir bütündür.
- 5) Her insan, çeşitli zekâ alanlarının tümüne sahiptir.
- 6) Her insan, çeşitli zekâ alanlarından her birini yeterli bir düzeyde geliştirebilir.
- 7) Çeşitli zekâ alanları, genellikle bir arada ve belli bir uyum içinde çalışırlar.

⁸⁶ Saban, *a.g.e.*, 6

⁸⁷ Yavuz, *a.g.e.*, 14

8) Bir insanın her alanda zeki olabilmesinin birçok yolu bulunmaktadır.⁸⁸

Gardner çoklu zekâ teorisini ortaya atmadan önce pek çok bilimsel araştırma sonucundan faydalanmıştır. Beyin araştırmalarından, insan gelişiminden, kültürler arası karşılaştırmalardan faydalanmıştır. İlk çalışmalarında yedi ayrı zekâ tespit etmiştir. Bunlar sözel-dil zekâsı, mantık-matematik zekâsı, bedensel zekâ, uzamsal zekâ, müziksel zekâ, sosyal ve özedönük zekâdır. Daha sonra sekizinci zekâ olan doğacı zekâyı da diğerlerine eklemiştir. Dokuzuncu zekâ olan varoluşsal zekâ da halen araştırılma aşamasındadır.⁸⁹ Gardner kitabında çoklu zekâ kuramının kısıtlı kaldığı yönleri de belirtmiştir. Çoklu zekâ kuramı halen gelişmekte olan bir kuramdır. Bugün sekiz alandan oluşuyorsa bu alanlar çeşitli araştırmalarla artabilir. Gardner ÇZK'ya yapılan eleştirilere değinmiştir. Ve ÇZK'yın sosyal psikoloji, kişilik psikolojisi, mizacın psikolojisi, etki ya da duygunun psikolojisi, karakterin gelişimi alanlarında kısıtlı kaldığını belirtmiştir. ÇZK bu araştırma alanlarının tamamlayıcısı olamayacağını fakat ÇZK'yı bu geleneksel ilgi alanlarından tümüyle ayrı değerlendirmenin de yanıltıcı olacağını belirtir.⁹⁰

2. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI

2.1. ÇOKLU ZEKÂ KURAMININ AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ

Kuramın iki temel özelliği, onu geleneksel anlayıştan ayırmaktadır. Birincisi kuramın zekâ tanımı, gerçek yaşamda problem çözmeye ve bir ürün elde etmeye dayanır. İkincisi ise zekânın çoğul olarak ele alınmasıdır. Kuramın ayırt edici özelliklerini sınıflandırdığımızda şöyle bir görünüm elde edilmektedir:

- Zekâ tanımı, gerçek yaşamdaki zekâyâ dayanır.
- Zekâyâ çoğul bir bakış açısıyla bakılır.

88 Saban, *a.g.e.*, 18, 19

89 Bümen, *a.g.e.*, 4

90 Gardner, *a.g.e.*, 411

- Tüm zekâlar (ki zekâ alanları artabilir de) evrenseldir.
- Zekânın bütünsel profili gelişir ve değişir
- Her zekâ alt ya da ikincil yetenekler içerir ya da farklı biçimlerde ortaya çıkar.
- Zekâlar birbirinden tecrit edilmiş olarak değil; birleşerek, kaynaşarak çalışırlar.⁹¹

Çoklu zekâ anlayışına göre, tüm zekâlar eşit değerdedir ve içlerinden biri ya da birkaçı diğerlerinden daha önemli değildir.

2.2. ÇOKLU ZEKÂ KURAMININ İLKELERİ

- Normal olan her birey çoklu zekâlara sahiptir.
- Şu ana kadar varlığı kanıtlanmış olan zekâlar; matematiksel-mantıksal, sözel-dilsel, görsel-uzamsal, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik, kişilerarası, içsel ve doğasal zekâlardır. Keşfedilmeyi bekleyen zekâlar olabilir.
- Her insanda söz konusu olan bu zekâlar değişik düzeyde bulunabilir, yani bireyde bazı zekâlar baskın bazıları çekinik olabilir.
- Her birey kendine özgü bir zekâ profiline ve farklı zihinsel bileşime sahiptir.
- Her zekânın bireyden bireye gelişimi farklıdır.⁹²
- Bütün zekâlar dinamiktir.
- İnsanlardaki zekâlar tanımlanabilir ve geliştirilebilir.
- Her bir zekâ hafıza, dikkat, algı ve problem çözümü açısından farklı bir sisteme sahiptir.
- Bir zekânın kullanımı esnasında diğer zekâlardan da faydalanılabilir.⁹³

91Gardner, H., *Çoklu Zekâ Görüşmeler ve Makaleler*, İstanbul, 1993, nak., Bümen, a.g.e., 4

92 Nida Temiz, *Çoklu Zekâ Kuramı Okulda ve Sınıfta*, Ankara, 2007, 16

2.3. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARININ GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Bireylerde belirtilen çoklu zekâ alanlarının gelişimi farklılıklar göstermektedir. Armstrong (1994, 23), zekâların gelişmesinde avantaj ya da dezavantaj oluşturan faktörleri şu şekilde açıklamıştır.

1. Kaynaklara ulaşım şansı: Örneğin aile çok fakirse keman, piyano gibi müzikal zekâyı geliştirebilecek enstrümanlar sağlanamadığından bu zekânın güçlenmesi zorlanabilir.

2. Tarihsel- kültürel faktörler: Okulda matematik ve fene dayalı programlar varsa ve bunlar önemseniyorsa, mantık matematik zekâsı gelişir.

3. Coğrafi faktörler: Köyde yetişmiş bir çocuk, apartmanda büyümüş bir çocuğa oranla, bedensel ve doğacı zekâlarını daha çok geliştirebilir.

4. Ailesel faktörler: ressam olmak isteyen bir çocuğun ailesi, onun avukat olmasını istiyorsa dil zekâsı desteklenecektir.

5. Durumsal faktörler: Kalabalık bir ailede büyümüş ve kalabalık bir ailede yaşayan bireyler, doğalarında sosyallik olmadıkça, kendilerini geliştirmek için daha az zamana sahip olurlar.

2.4. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARININ BELİRLENMESİ

Çoklu zekâ kuramı zekânın sayısal olarak sabitlenmesine karşı olduğu için, testlere de karşıdır. Bu nedenle zekâ alanlarının saptanmasında test dışı tekniklerin kullanılması önerilmektedir.

Öğrencilerdeki Çoklu Zekâ Alanlarının Belirlenmesi:

Öğrencilerdeki çoklu zekâ alanları şu şekilde belirlenebilir:

1. Gözlem Yaparak: Öğrencilerdeki çoklu zekâ alanlarını belirlemek için gözlem başvurulacak kaynaklardan biridir. Özellikle gözlem becerisi gelişmiş olan

yetişkinler için son derece kolaydır. Öğretmen gözlem yaparak, öğrencinin hangi etkinliklerden hoşlandığını ya da hoşlanmadığını anlayabilir. Örneğin bedensel bir etkinlik yapılırken çekingen kalan bir çocuk müziksel bir etkinlik yapılırken bu etkinliği yapmak için en çok istekli öğrenci olabilir. Bu davranışı gözlemleyen bir öğretmen, öğrencinin müziksel zekâsının gelişmiş olduğunu kolaylıkla anlayabilir.

Aşağıda öğrencilerde var olan zekâ türlerini anlamak için hazırlanmış bir gözlem formu bulunmaktadır:

2. İşaretleme Listesi ve Dereceleme Ölçekleri ile
3. Anekdot Kaydı ile
4. Kimdir Bu? Tekniği
5. Görüşme
6. Belge Toplayarak
7. Okul kayıtlarını İnceleyerek
8. Diğer Öğretmenlerle İletişime Girerek
9. Velilerle Görüşerek
10. Öğrencilere Sorarak

3. ÇOKLU ZEKÂ ALANLARI VE ÖZELLİKLERİ

3.1. SÖZEL-DİLSEL ZEKÂ

Sözcükler zekâsı ya da bir dilin temel işlemlerini açıkça kullanabilme yeteneğidir. Okuma, yazma, dinleme ve konuşma ile iletişim sağlayarak bu zekânın en belirgin özellikleri kullanılır. Daha önemlisi, dil zekâsının kullanımı, önceki bilgiyi ve anlamayı yeni bilgiye bağlamaya yardımcı olmakta ve bağlantının nasıl olduğunu

açıklamaktadır. Dil zekâsı, iletinin bireysel olarak algılanmasını sağlar. Okullarda bu zekâ türü çokça kullanılır.⁹⁴

Gardner bu zekâ ile ilgili olarak kitabında düşüncelere yer verirken; bir şair olanlar için bir de şair olmayanlar için dilin öneminden bahsetmiştir: Gardner şiir ve şairle ilgili olarak şu düşüncelerden bahsetmiştir. Şairin bir şiirinin dünyada etki bırakması için; fonoloji, sentaks, semantik ve pragmatik açıdan geliştirilmiş olması gerektiğini söyler. Semantik (anlam bilgisi), kelimelerin anlamlarını bilmek, iletişimde bunu kullanmaktır. Şair bir sözcüğün gizli anlamlarını bilmeli, şiirine anlam derinliği katacak sözcükler kullanmalıdır. Yine şair fonolojiye yani seslerine ve birbirleriyle müzikal etkileşimine duyarlı olmalıdır. Sentaks, sözlerin ve etkilerinin diziliminde ustalaşmakta şiirin önemli bir koşuludur.

Gardner şair olmayanlar için ise dilin önemli kullanımlarını şöyle açıklar: Dilsel bilginin insan toplumu açısından çarpıcı bir önem taşıdığını şu dört veçheyle açıklar: Birincisi *“dilin retorik yönü, başkalarını bir eyleme ikna etmek için dili kullanabilme becerisi. Bu siyasi liderler ve hukukçuların üst düzeyde geliştirdiği, aynı zamanda bir parça pasta isteyen üç yaşındaki çocuğunda geliştirmeye başladığı dil becerisidir. İkincisi dilin şifre potansiyelidir. Bu bir, aracı, alışveriş listesinden, oyun kurallarına, yol trafiğinden, yeni bir makinenin kullanımına dek bir bilgiyi hatırlamak için kullanma becerisidir. Dilin üçüncü veçhesi, açıklamada üstlendiği roldür. Öğrenme ve öğretme büyük ölçüde dille gerçekleşir. Temelde sözel bazı kurallar, değişlerin atasözlerinin ya da bazı açıklamaların kullanılmasıyla öğrenilir.”* Dördüncü veçhesi ise dil kendi eylemlerini açıklama potansiyeline sahiptir. Gardner’a göre dil insan zekâlarının en üstünüdür.⁹⁵

Sözel-dilsel zekâ için kullanılan diğer isimler: Dilsel zekâ, Sözel zekâ, Dilci zekâ, Söz zekâsı, Kelime zekâsı.

Örnek meslek grupları: Yazar, şair, gazeteci, tercüman, hukukçu.

94 Bümen, a.g.e.5

95 Gardner, a.g.e., 105-109

3.1.1. Sözel-Dilsel Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri

- Yazılı ve sözlü iletişimde başarılıdırlar.
- Kelimeleri doğru bir şekilde telaffuz ederler.
- Sözlük kullanmayı severler.
- Ses, ses dizimi ve anlam bilgilerine sahiptirler ve iletişimde bu bilgilerini başarılı bir şekilde kullanabilirler.
- Sözlü iletişimlerinde atasözleri, deyimler ve güzel sözler kullanırlar.
- Yabancı dillere meraklıdırlar.
- Anlatmayı, dinlemeyi, okumayı ve tartışmayı severler.
- Sözel bulmacalardan ve sözcük oyunlarından hoşlanırlar.
- Yazılı ve sözlü uyarıcılara karşı duyarlıdırlar.
- Yazılı ve sözlü hafızaları kuvvetlidir.
- Yazılar, resimlerden daha fazla dikkatlerini çeker.
- Sözcük, tarih, isim hafızaları iyidir.
- Hikâye dinlemeyi ve anlatmayı severler.
- Tekerleme söylemede başarılıdırlar.
- İnsanlarla sık sık sözlü iletişime girerler.
- Türkçe, yabancı dil, sosyal bilgiler gibi sözel ağırlıklı derslere karşı ilgilidirler.⁹⁶

Sözel-dilsel zekâya sahip insanların özelliklerini gördük. Bu zekâsı kuvvetli olan öğrencilerimize hangi etkinlikleri yaptırabiliriz onlar hangi etkinlikleri yaparlarsa

96 Temiz, *a.g.e.*, 20

daha mutlu olurlar. Şimdi de sözel-dilsel zekâyâ sahip insanların ne gibi etkinlikler yapabileceklerini görelim.

3.1.2. Sözel-Dilsel Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler

- İlgi alanınıza yönelik dergi ve gazeteler takip edin.
- İlgi alanınıza yönelik kitap okuyun.
- Şiir, deneme, öykü, masal, hikâyeye okuyun ve bunları yazmaya çalışın.
- Mektup yazın
- Atasözleri ve deyimleri okuyun ve okuduğunuz ilk günden itibaren konuşmalarınızda kullanmaya başlayın
- Sözel bulmacalar oluşturun ve çözün
- Sözel oyunlar oynayın ve geliştirin.
- Güzel konuşmak için başkalarını dinlemek gerekir. Düşünün ve etkili dinlemeyi öğrenin.
- Akrostiş çalışması deneyin.
- İnternet gazetelerinde çalışmalarınızı yayınlayın.
- İnternet sitesi oluşturun ve yazılarınızı yayınlayarak başkaları ile paylaşın onların eleştirisini alın.
- Otobiyografinizi yazın.⁹⁷
- Bir ses kaseti hazırlayın.
- Kukla tiyatrosu yapın.
- Karikatür, çizgi film çalışması yapın

97 Temiz, *a.g.e.*, 39

- Kitap ya da film raporu hazırlayın
- Çeşitli kişiler ile röportajlar düzenleyin.⁹⁸

3.1.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Sözel-Dilsel Zekâ Etkinlikleri

- Bir şiir, deneme okunur.
- Kısa bir hikâye okunur.
- Akrostiş kullanılır.
- Venn şeması kullanılır.
- Konuya ilişkin bir slogan oluşturulur.
- Çapraz bulmaca yapılır.
- Biyografi yazılır.
- Konuya ilişkin mektup yazılır.
- Okuma parçası okunur.
- Ezberden şiir okunur.
- Birkaç kelime verilir. Bu kelimelerle ilgili bir kompozisyon yazılır.⁹⁹
- Kıssa, ilahi okunur.
- Peygamberlerin hayatı ile ilgili yazılar yazılır.

3.2. MANTIKSAL-MATEMATİKSEL ZEKÂ

Neden sonuç ilişkisi kurabilme bir şeyin çalışma ilkelerini ortaya koyabilme ve numaralarla oynama yeteneğini ifade eder. Matematiksel zekâsı güçlü olanlar soyut

98 Selçuk, a.g.e., 45

99 Selçuk, a.g.e., 45

sembollerle çalışma ve yeni bağlantılar kurmada ustadır. Sorunlara analitik yaklaşır. Mantıksal düşünme en önemli özelliklerindendir.¹⁰⁰

Gardner'a göre mantıksal-matematiksel zekânın kökleri işitsel-sözel alanda değildir. Bu becerinin izleri daha bebeklikteyken nesneler dünyasıyla tanışmaya kadar sürer. Küçük çocuk nesneler dünyasıyla karşılaşarak, onları düzenleyerek, onları sayarak mantıksal-matematiksel alanla ilgili ilk temel bilgisini edinir. Bu andan itibaren mantıksal-matematiksel zekâ nesneler dünyasından ayrılmaya başlar. Ona göre beynin matematiksel yönünü geliştirmek için çok güçlü bir hafıza ve müthiş bir dikkate sahip olmaya gerek yoktur. Bunun için akıl yürütme becerisine ve belli bazı kanıtları hatırlamak için yeterli olabilecek bir hafıza yeterlidir. İyi matematikçinin bir özelliği soyutla uğraşma aşkı, son derece titiz ve müthiş şüpheli olmasıdır. Bir insanın matematiğin özünden bir şey kapabilmesi için kendini adaması, enerjiyi saatlerce problem üzerine yoğunlaştırması gerekir. Bu da onun için bir gerilim oluşturabilir. Ona göre matematikçileri heyecanlandıran şey çözülemedi derken bir problemin çözümüdür. Matematik yeteneği ümit vaat eden bir fikri keşfedip bunun ayrıntıları üzerine kafa yorma becerisi gerektirir. Matematik yeteneğinin temelinde önemli problemleri fark etme ve ondan sonra bunları çözme becerisi yatar.¹⁰¹

Gardner'a göre bilim ve matematik çok yakından ilişkilidir. Bilimin ilerlemesi belli dönemlerde matematiğin ilerlemesi ile olmuştur. Örneğin Yunanlıların konik kesimler üzerinde çalışması, Kepler'in gezegenlerin hareket yasalarını ortaya çıkarmasını sağlamıştır. Gardner, mantıksal-matematiksel zekâyı diğer zekâlardan üstün görmez. Bu zekâda diğer zekâlar gibi bir zekâdır. Satranç, mühendislik-mimarlık gibi alanlarda mantıksal-matematiksel zekâ ile uzamsal zekâ arasında üretken bir etkileşim olmuştur.

Mantıksal-matematiksel zekâ için kullanılan diğer isimler: Matematiksel zekâ, sayısal zekâ, sayı zekâsı.

100 Özden, *a.g.e.*, 114

101 Gardner, *a.g.e.*, 180-238

Örnek meslek grupları: Bilgisayar programcısı, ekonomist, matematik, fizik, kimya öğretmeni¹⁰²

3.2.1. Mantıksal-Matematiksel Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri

- Olayların oluşumu ve işleyişi hakkında çok soru sorar.
- Sayılarla çalışmayı ve hesaplama yapmayı çok sever.
- Matematik dersini çok sever.
- Mantıksal bulmacaları çözmeyi, satranç veya dama gibi çeşitli stratejik oyunları oynamayı çok sever.
- Nesneleri kategorilere ayırmayı veya olayları belli bir mantıksal ilişki içinde düzenlemeyi çok sever.
- Matematiksel hesaplama oyunlarını çok sever.
- Deney yapmayı ve yeni şeyler denemeyi çok sever.
- Soyut düşünebilme ve sebep-sonuç ilişkisi kurabilme kabiliyetleri çok iyi gelişmiştir.
- Hipotezler kurar.
- Bilgisayar programları hazırlar.¹⁰³

3.2.2. Mantıksal-Matematiksel Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler

- Dama, satranç, tavla gibi strateji oyunlarını öğrenin ve oynayın, bu gibi oyunlar geliştirin.
- Çevrenizde problem olduğunu düşündüğünüz bir sorun için çözüm önerileri geliştirin.

102 Temiz, a.g.e., 22

103 Saban., a.g.e., 8.

- Sosyal problemleri çözmeyi deneyin.
- Bir olaya yaklaşırken ve bir tepki göstermeden önce nedenini, nasılını, sonucunu analiz ederek sonuca ulaşmayı deneyin.
- “Suçlu kim?” gibi mantık oyunları oynayın.¹⁰⁴
- Mantık problemleri çözün.
- Hesap makinesi, pusula, sayaç, abaküs kullanın.
- Grafik kâğıdına çizimler yapın.
- Oyuncak paralar yapın.¹⁰⁵

3.2.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde kullanılabilecek Mantıksal-Matematiksel Zekâ Etkinlikleri

- Beyin fırtınası yapılır
- Sınıflandırılır, kategorize edilir.
- Olaylar sıraya konur.
- Soyut semboller kullanılır.
- Tümdengelim/tümevarım düşünme teknikleri kullanılır.
- Soru bankası oluşturulur.¹⁰⁶
- Tarih şeridi oluşturulur.
- Bilgisayar oyunları oynanır.
- Web sayfası oluşturulur.
- Bulmacalar hazırlanır.
- Kavram haritası, venn şeması yapılır.

104 Temiz.a.g.e., 40

105 Selçuk, a.g.e., 50

106 Selçuk, a.g.e., 50

3.3. GÖRSEL- UZAMSAL ZEKÂ

Görsel- Uzamsal Zekâ, resimlerle şekillerle düşünebilme, görsel dünyayı algılayabilme, şekil, renk ve dokuları zihnin gözleriyle görebilme ve bunları sanatsal formlara dönüştürebilme yeteneğidir. Psiko-motor becerilerin gelişmesiyle başlar, el-vücut-beyin koordinasyonunun gelişimi küçük kas gelişiminin mükemmel çalışmalarıyla geliştirilebilir.¹⁰⁷ Buna en iyi örnek olarak satranç oyunu gösterebiliriz. Satranç ustalarının genelde güçlü bir görsel hafızası ya da görsel imgelemleri vardır.

Gardner bu zekâyı tanımlarken görsel ifadesini kullanmamış sadece uzamsal sözcüğünü kullanmıştır. Bunun nedenini kör insanlarda da uzamsal zekânın gelişebilir olduğudur. Ona göre uzamsal zekâ bir şekli ya da nesneyi algılama becerisidir. “Uzamsal zekânın özü görsel dünyayı doğru biçimde algılamak, başlangıçtaki algı üzerinde değişim ve dönüşümler yapabilmek, görsel deneyimi fiziksel uyarıcının yokluğunda dahi yeniden üretebilmektir.” Uzamsal zekâ farklı becerilerin toplamıdır. Buna en iyi örneklerden biri ressamlardır.

Uzamsal zekânın sıradışı formları vardır. Örneğin körler üzerinde yapılan çalışmalarda göre uzamsal bilginin tümüyle görsel sisteme bağlı olmadığı, körlerinde tabloların belli yönlerini algılayabildiği ortaya çıkmıştır. Körlerin uzamsal deneyimi belli bir yöne atılan adımların sayısı ve belli bazı hareketlerdir.

İnsanlarda uzamsal zekâ tek başına yüksek düzeyde gelişebilir. Örneğin beynin bazı bölümleri zedelenmiş olan ya da otistik olan insanlarda da bu becerinin geliştiği gözlemlenmiştir. Gardner kitabında Nadya isimli otistik bir kızıdan şöyle bahseder. Nadya küçük bir çocukken son derece ayrıntılı ve doğru çizimler yapmıştır. Nadya çizimlerinde daha önce kendisine gösterilen nesnelerle kıyas yeteneğini kullanmaktadır. Çizimlerinde son derece hızlı ve ustadır.¹⁰⁸

Görsel-uzamsal zekâ için kullanılan diğer isimler: Görsel zekâ, uzamsal zekâ, uzaysal zekâ, sanatsal zekâ, resim zekâsı

107 Pelin Pektaş, *Din Kültürü ve Ahlak Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamaları*, Ankara 2003, s.XX

108 Gardner, *a.g.e.*, 246-270

Örnek meslek grupları: Karikatürist, fotoğrafçı, moda tasarımcısı, çizer, mimar, deniz kaptanı, ressam, resim ve iş eğitimi öğretmeni ¹⁰⁹

3.3.1. Görsel- Uzamsal Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri

- Görerek ve gözleyerek öğrenir.
- Kolaylıkla yön bulma becerisine sahiptir.
- Grafik, diyagram, harita, şekil ve modelleri yorumlayabilir.
- Dinlediklerinden zihinsel objeler, hayaller resimler üretir. Öğrendiği bilgileri hatırlamada bu zihinsel resimleri kullanır.
- Çizmek, resim yapmak, boyamak ve modeller oluşturmaktan zevk alır.
- Üç boyutlu ürünler hazırlamaktan hoşlanır.
- Origami ve maketler hazırlar.
- Öğrendiği bilgileri somut ve görsel sunuşlara dönüştürür.
- Görsel-uzamsal zekâsı güçlü olan insanlar, artist, fotoğrafçı, mühendis, kameraman, mimar, heykeltıraş, tasarımcı, dekaratörlük gibi meslek alanlarında başarıyla çalışabilir.¹¹⁰

3.3.2. Görsel-Uzamsal Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler:

- Karikatür çizilir.
- Hikâyeler renklerle kodlanır.
- Fikirler tablo haline getirilir.
- Yap-boz hazırlanır.

109 Temiz, a.g.e., 24

110 Yavuz, a.g.e., 109

- Hikâye panosu tasarlanır.
- Konuşulan ya da okunan şeyin resmi yapılır.
- Hikâyenin resmi çizilir.
- Konuyla ilişkili veya konuyu açıklayan resimler bulunur.
- Zihin veya kavram haritası yapılır.
- Harita, tablo ya da şekil incelenir.
- Video izlenir.
- Slâyt hazırlanır.
- Fotoğraf albümü yapılır.
- Duvar resimleri tasarlanır.
- Poster hazırlanır.
- Reklam veya ilan hazırlanır.¹¹¹

3.3.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Görsel-Uzamsal Zekâ Etkinlikleri

- Bir broşür, logo tasarlanır.
- Bir hikâye resimlendirilir.
- Perspektif, gölgelendirme, renklendirme uygulamaları yapılır.
- Fotoğraf çekilir.
- Gözünde canlandırılır.
- Hayali egzersiz yapılır.

111 Bümen, *a.g.e.*, 15

- Zihin haritası çıkarılır.
- Üç boyutlu nesneler tasarlanır.
- Bir çizgi film yapılır.
- Bir duvar resmi yapılır.
- Bir resim çizilir, boyanır.
- Slâyt gösterisi yapılır.¹¹²

3.4. BEDENSEL-KİNESTETİK ZEKÂ

Bedensel-kinestetik zekâ ile bir kişinin bir aktör, bir atlet ya da bir dansçı gibi düşünce ve duygularını anlatmak için vücudunu kullanmadaki ustalığı veya bir heykeltıraş, bir cerrah ya da bir tamirci gibi ellerini kullanma ve elleriyle yeni şeyler üretme kabiliyetleri kastedilir. Bedensel zekâ alanı, bir bireyin bir problemi çözmek, bir model inşa etmek veya bir ürün meydana getirmek için vücudunun belli organlarını (örneğin, ellerini veya parmaklarını) kullanabilme kapasitesidir. Bedensel-kinestetik zekâ alanı, koordinasyon, denge, güç, esneklik ve hız gibi bazı fiziksel yetenekleri ve bu yeteneklerin hepsinin bir arada işlemlerini sağlayan devinimsel nitelikteki bazı özel becerileri de içermektedir. Bedensel-kinestetik zekâ alanı güçlü olan insanlar, en iyi yaparak-yaşayarak, hareket ederek ve ilk elden tecrübe edinerek öğrenir.¹¹³

Gardner'a göre bu zekânın özelliği, bedenın son derece farklı biçimlerde hem ifade etmek hem de bir amaca ulaşmak için hünerle kullanılabilmesi, insanın parmakları ve ellerini kullanmasını gerektiren ince hareketlerle, nesneleri hünerle resmedebilmek ve tüm bedenın kullandığı hareketleri beceriyle gerçekleştirebilmesidir. Bedensel zekânın özü de bu iki beceri olan bedensel hareketleri kontrolle nesneleri resmedebilme becerisidir.¹¹⁴

112 Selçuk, a.g.e., 55

113 Saban, a.g.e., 11

114 Gardner, a.g.e., 296

Bedensel-kinestetik zekâ için kullanılan diğer isimler: Sportif zekâ, devinimsel zekâ, kinestetik zekâ, bedensel zekâ, beden zekâsı, spor zekâsı

Örnek meslek grupları: Atlet, tiyatro ve sinema sanatçısı, beden eğitimi öğretmeni, antrenör¹¹⁵

3.4.1. Bedensel- Kinestetik Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri

- Bir veya birden fazla sportif faaliyette başarılıdır.
- Bir yerde uzun süre kaldığında hareket etmeye ve kımıldamaya başlar.
- Başkalarının jest, mimik ve yüz ifadelerini kolaylıkla taklit eder.
- Gördüğü her nesneyi dokunarak inceleme ve analiz etme eğilimindedir.
- Koşmayı, sıçramayı ve benzeri fiziksel hareketleri yapmayı çok sever.
- El becerisi gerektiren etkinliklerde çok başarılıdır.
- Kendini veya meramını anlatmada kendine özgü dramatik bir yönü vardır.
- Çamurla oynamayı, yontmayı veya diğer devinimsel nitelikteki etkinliklere katılmayı sever.
- Bir şeyi parçalarına ayırmayı ve onları tekrar birleştirmeyi çok sever.
- Bir şeyi en iyi yaparak ve yaşayarak öğrenir.¹¹⁶

3.4.2. Bedensel- Kinestetik Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler

- Heykel yapılır.
- Kareografi hazırlanır.
- Sanat projesi hazırlanır.

115 Temiz, *a.g.e.*, 28

116 Saban, *a.g.e.*, 11

- Kesip yapıştırır.
- Dans edilir.
- Pantomim ya da taklit yapılır.
- Drama yapılır.
- Gezi yapılır.
- Beden dili kullanılır.
- Harfler vücut ile gösterilir.
- Okunan bir şey canlandırılır.
- Konuyu açıklayıcı hareketler zinciri yapılır.
- Tahta ve yer oyunları yapılır.
- Görev veya bulmaca kartları yapılır.¹¹⁷

3.4.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Bedensel-Kinestetik Zekâ Etkinlikleri

- Bir kelime kavram canlandırılır.
- Kavramlar hareketlerle veya oluşumlarla betimlenir.
- Konuşmaksızın bir betimleme yapılır.
- İşaret dili öğrenilir.
- Pantomim sergilenir.
- Sessiz sinema oyunu oynanır.
- Açık mekânda çalışılır.

117 Bümen, *a.g.e.*, 14.

- Öğrenme materyalleri keşfedilir.
- Yapboz yapılır.
- Bir rol canlandırılır.
- Bu alanda ünlü biri hakkında bir rapor yazılır.
- Öğrencilere aktif olarak katılabilecekleri deneyimler sunulur.
- Öğrencilerin hareketleri işe dahil edilir.
- Jestler/ beden dili kullanılır.
- Sırada otururken egzersizler yapılır.
- Alan gezileri düzenlenir.
- İnteraktif okuma yapılır.
- Büyük bloklardan grafikler oluşturulur.
- Drama oynanır.¹¹⁸

3.5. MÜZİKSEL- RİTMİK ZEKÂ

Bu zekâyâ sahip insanlar ritimleri algılama ve tekrar oluşturmada ustadırlar. Bir şarkının ritmini kolayca yakalayabilirler. Bu insanlar yeni öğrendikleri bir dilin telaffuzunu yakalama ve kullanmada çok yeteneklidirler. Müzik zekâsı yüksek olanlar ritimlerle, melodilerle ve seslerle düşünürler. Şarkı söylemeyi ve enstrüman kullanmayı severler. Sınıfta ayakları ve parmaklarıyla tempo tutarlar.¹¹⁹

Gardner bu zekâ alanını şekilde anlatır: müzikal yetenek hayatın ilk yıllarında ortaya çıkar. Okul öncesinde bu alana önem verilirse gelişir. Öyle ki bu çocuklar konser bile verebilir. İnsan mükemmel tasarlanmış bir öğretim programına devam edere, müzikle dolu bir evde yetişerek müzikal bir yetenek gösterebilir. Bu performansların

118 Selçuk, a.g.e., 64

119 Özden, a.g.e., 116

gösterilmesinde kalıtsal bir yeteneğin varlığı önemli olduğu kadar insanın içinde bulunduğu aile ortamı, aldığı eğitimde önem taşır. Gardner'a göre müzik, insanların sembol sistemleri ve entelektüel yetkinlikleriyle çok çeşitli biçimlerde ilgilidir. Müzikal zekâ diğer zekâlarla da yakından ilgilidir.¹²⁰

Müzik duyguları yakalamanın bir yolu; duygulara ya da duyguların biçimlerine dair bilgi, bunları yorumcu ya da yaratıcıdan dikkatli dinleyiciye aktarmanın bir yolu olabilir

Müziksel- Ritmik zekâ için kullanılan diğer isimler: Müziksel zekâ, ritmik zekâ, sanatsal zekâ, müzik zekâsı

Örnek meslek grupları: Müzisyen, ses kayıtçısı, aranjör, besteci, söz yazarı, müzik öğretmeni¹²¹

3.5.1. Müziksel- Ritmik Zekâya Sahip İnsanların Özellikleri

- İnsan sesi ve çevreden gelen seslere karşı duyarlıdır, dinler ve tepkide bulunur.
- Müziği yaşamında kullanmak için fırsatlar oluşturur.
- Seslerle nota ve ritimlere karşı özel bir ilgiye sahiptir.
- Müziği hareketlerle birleştirerek farklı figürler ortaya çıkarabilir.
- Müziksel enstrümanlara karşı ilgilidir. Enstrümanları kullanmayı kolaylıkla öğrenebilir.
- Orijinal müzik kompozisyonları oluşturabilir.
- Ritim tutar.
- Öğrendiği şarkıları mırıldanarak gezer.¹²²

120 Gardner, *a.g.e.*, 139 172, 178

121 Temiz, *a.g.e.*, 26

122 Yavuz, *a.g.e.*, 198

- Şarkılarım melodilerini çok iyi hatırlar.
- Güzel şarkı söyleyebilme sesine ve yeteneğine sahiptir.
- Bir şarkı duyduğunda farkında olmadan ona eşlik eder.
- Ders çalışırken veya bir şey öğrenirken müzik dinlemekten çok hoşlanır.¹²³

3.5.2. Müziksel- Ritmik Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler

- Dinlenen müziğin oluşturduğu etkiler ifade edilir.
- Tekerlemeler söylenir.
- Yeni ritimler oluşturulur.
- Konuyla ilişkili ya da konuya benzer temada şarkı bulunur.
- Konuyla ilgili müzik dinlenir.
- Okurken ya da yazarken tempo tutulur.
- Yazarken ya da çizerken şarkı doğa sesleri dinlenir.
- Kitap kaseti dinlenir.
- Kelimeler, kavramlar ya da formüller ritimlerle yerleştirilir.
- Dil kuralları ve müzik kuralları ilişkilendirilir.
- Şarkı söylenir.
- Kafiye bulunur.
- Sesli okuduklarını teybe kaydedip dinler.
- Sesli kitap okurken hece veya kelimeleri belirleyecek şekilde bir yere vurur.

123 Saban, a.g.e., 11

- Konudaki duygu ya da düşüncelerle ilgili beste yapılır ya da şarkı sözü yazılır.

- Konu müzik eşliğinde sunulur.
- Müzik aleti yapılır ya da kullanılır.¹²⁴

3.5.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Müziksel-Ritmik Zekâ Etkinlikleri

- Konuyla ilgili bir şarkı çalınır, söylenir.
- Sınıfça bir şarkı söylenir.
- Sözcükler cingıllara dönüştürülür.
- Duygular müzikle anlatılır.
- Fon müziği kullanılır.
- Video gösterisi yapılır.
- Ses efektleri kullanılır.
- Çalışırken müzik dinlenir.¹²⁵
- İlahi söylenir.
- Sureler ritmik şekilde okunur.
- Şiirler ilahi formuna dönüştürülür.
- Ezan, salâvat gibi formların makamına dikkat çekilir.

124 Bümen, a.g.e., 15

125 Selçuk, a.g.e., 60

3.6. SOSYAL ZEKÂ

Sosyal zekâ, bir insanın bir öğretmen, bir terapist ya da bir pazarlamacı gibi çevresindeki insanların duygularını, isteklerini ve ihtiyaçlarını anlama, ayırt etme ve karşılama kapasitesidir. Bu zekâ türü ile insanın diğer insanlardaki yüz ifadelerine, seslere ve mimiklere olan duyarlılığı ve diğer insanlardaki farklı özelliklerin farkına vararak onları en iyi şekilde analiz etme, yorumlama ve değerlendirme kabiliyetleri kastedilir.¹²⁶

Gardner, çoklu zekâ kuramını ilk ortaya koyduğu yıllarda içsel zekâ ile kişiler arası-sosyal zekâyı birlikte almıştır. Ancak daha sonraki yıllarda bu iki alanı birbirinden ayırmıştır. Sosyal-kişiler arası zekâda kilit beceri, diğer insanları fark edip aralarında ayırımlara gidebilmek, özellikle de ruh hallerini, onları motive eden unsurları ve niyetlerini sezebilmektir. Siyasi ve dini liderlerde, becerikli öğretmenler ve ebeveynlerde, terapist, danışman gibi başkalarına yardım eden insanlarda kişiler arası zekâ oldukça gelişmiştir.¹²⁷

Sosyal zekâ için kullanılan diğer isimler: Kişilerarası zekâ, bireylerarası zekâ, insanlar arası zekâ, insan zekâsı.

Örnek meslek grupları: Politikacı, antropolog, hasta bakıcı, öğretmen.

3.6.1. Sosyal Zekâyı Sahip İnsanların Özellikleri

- Arkadaş sayıları fazladır.
- Empati yetenekleri çok gelişmiştir.
- Arkadaşlarıyla ya da akranlarıyla vakit geçirmeyi severler.
- Başkaları onlarla birlikte vakit geçirmeyi isterler.
- Başkalarına selam verirler onların hatırlarını sorarlar ve onları önemserler.
- Çevrelerindeki kişilerle iyi anlaşır ve duygularını anlarlar.

¹²⁶ Saban, a.g.e., 12

¹²⁷ Gardner, a.g.e., 344

- Arkadaşlarının kötü zamanlarında onlarla ilgilenirler.
- Başkalarını ikna etmede başarılıdırlar.
- Grup içinde rahattırlar ve çoğu zaman liderlik özellikleri sergilerler.
- Problemi olanlara öğüt verirler.
- Grup oyunlarından etkinliklerinden hoşlanırlar.
- Organizasyon yapmada başarılıdırlar.¹²⁸
- Bağımsızlık duygusu güçlüdür.
- Güçlü ve zayıf yönlerini tanır.
- Gerçekçi amaçlar oluşturur.
- Kendini iyi motive eder.
- Hobileri vardır.
- Kendi başına çalışmayı tercih eder.
- Ne hissettiğini doğru bir şekilde söyler.
- Hatalarından ve başarılarından öğrenebilir.
- Öz saygısı yüksektir.¹²⁹

3.6.2. Sosyal Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler

- Öğrenilen drama ile gösterilir.
- Başkalarıyla beyin fırtınası yapılır.
- Tartışma, görüşme yapılır.

128 Temiz, a.g.e., 30

129 Selçuk, a.g.e., 76

- Yardım derneklerine üye olunur.
- Grup çalışmaları düzenlenir.
- Rol yapılır.
- Birine bir şeyler öğretilir.
- Kayıt aracı kullanılır.
- Mektup yazılır.
- İnsanlar betimlenir.
- Kitap kulübüne üye olunur.
- Karakterlerin davranışları tahmin edilir.
- Okunulanlar anlatılır.
- Alınan notlar arkadaşlarınıninkiyle karşılaştırılır.
- Sınıf mitingi düzenlenir.
- Toplantı düzenlenir.
- Yanındaki kişiyle birbirine konu özetlenir, tartışılır.
- Grupla birlikte ödev yapılır.
- Tahta oyunları oynanır.¹³⁰

3.6.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Sosyal Zekâ Etkinlikleri

- Eşli tartışma yapılır.
- Bir takım sunuşu yapılır.

130 Bümen, a.g.e., 16

- Takım hedefleri oluşturulur.
- Karşılıklı röportaj oluşturulur.
- Etkin dinleme uygulamaları yapılır.
- Sıra beklemeye dayalı uygulamalar yapılır.
- Birinin rolü üstlenilir.
- Akran öğretimi yapılır.
- Gerçek veya hayali çatışmalar çözülür.
- Roller veya görevler verilir.
- Bir olay planlanır.
- Bir sosyal sorun gösterilir, çözülür.
- Bir beceri, tutum öğretilir.
- Dinleyiciler birbiriyle etkileşim haline getirilir.
- Dinleyici katılımından yararlanılır.
- Konu kişisel ilişkilerle alakalı hale getirilir.
- Soru avlama takımları oluşturulur.
- Simülasyonlar yapılır.
- Alt sınıflardaki öğrencilere öğretim yapılır.
- Deney düzenlenir.
- Video kaydediciler kullanılır.
- Orijinal grup hikâyeleri oluşturulur.¹³¹

131 Selçuk, *a.g.e.*, 75

3.7. İÇSEL ZEKÂ

Bireyin kendi iç dünyasına ilişkin bilgisi, yaşama ilişkin duygularını, kendi duygularını fark edebilmesi ve ayırt edebilmesini, duygularını adlandırabilmeyi, duygularını kullanarak kendisini tanıyabilmesini kendi davranışlarını yönetebilmesini içine alır.¹³²

İçsel zekâ, kendimiz hakkındaki duygu ve düşünceleri şekillendirebilme, yaşamı sürdürebilme ve yaşadıklarımızdan öğrendiklerimizle, hayat felsefemizi oluşturabilme, yaşamımızı bu doğrultuda planlama, kişisel istek ve hayaller oluşturabilme becerisidir.¹³³

Gardner'a göre içsel zekâda iş başında olan beceri, insanın kendi duygusal hayatına girebilmesi, bu duygular arasında farklılıkları görebilmesi, onlara sembolik kodlar verebilmesi ve bunlardan davranışlarını anlamak, yönlendirmek için yararlanabilmesidir. En ilkel biçimiyle içsel zekâ, hoşnutluğu acıdan ayırabilme ve bu ayırım temelinde bir duruma yaklaşma ya da ondan uzaklaşma becerisinden bir parça daha fazlasına tekabül eder. En gelişmiş düzeyinde ise, insanın karmaşık ve son derece farklı duyguları fark edip sembolleştirebilmesini sağlar. Kişisel zekâ temelde bireyin kendi duygularını araştırıp öğrenmesiyle ilgilidir.¹³⁴

İçsel zekâ için kullanılan diğer isimler: Öze dönük zekâ, içe dönük zekâ, kişisel zekâ, öz zekâ, ben zekâsı, benlik zekâsı.

Örnek meslek grupları: Psikolog, felsefeci, danışman, psikoloji öğretmeni.¹³⁵

3.7.1. İçsel Zekâyı Sahip İnsanların Özellikleri

- Yalnız kalmaktan hoşlanır.
- Yaşadıkları her olay veya deneyim üzerinde çok fazla düşünürler.

132 Rengin Akboy, *Eğitim Psikolojisi ve Çoklu Zekâ*, İzmir, 2005, 240

133 Pektaş, *a.g.e.*, XXII

134 Gardner, *a.g.e.*, 344, 346

135 Temiz, *a.g.e.*, 32

- Kendi duygu ve düşüncelerinin farkındadır.
- Yaşam felsefesini oluşturmaya yönelik bir arayış içindedirler.¹³⁶
- Kendi içlerinde bir değer ve anlayış sistemi oluştururlar. Her şeyde kendilerinden bir şey ararlar.
- Bireysel çalışmalardan zevk alırlar.
- Yaşamlarında motivasyon kaynakları, hedefleridir.
- Kendileri üzerinde düşünmek için çok çaba harcarlar ve sürekli bir kişisel değerlendirme süreci yaşarlar.¹³⁷

3.7.2. İçsel Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler

- Rutin bir aktivite sırasında yoğun dikkat göstermeye çalışılır.
- Eğer tarafsız olunabiliyorsa, dışarıdan bir gözlemci gibi duygu, düşünce ve ruh hali izletilmeye çalışılır.
- Problem çözme stratejileri ve çözümsel düşünme gibi durumlardaki çeşitli düşünme stratejilerinde tarafsız olmaya çalışılır¹³⁸
- Güçlü ve zayıf yetenekler listelenir. Güçlü yeteneklerin hangi alanlarda kullanılabileceği düşünülür ve kullanılır. Zayıf olan yeteneklerin nasıl güçlendirilebileceği planı yapılır ve uygulanır.
- Hoşlanılan ve hoşlanılmayan kişi, olay, tutum, davranış, yaklaşımlar her anlamda düşünülür ve tespit edilen bilgiler doğrultusunda anlam verilemeyen kişisel deneyimler, sorunlar gözden geçirilir.
- Kişi kendine “Bugün kendim için ne yaptım?” sorusunu sorar. Ve cevaplar.¹³⁹

136 Pektaş, *a.g.e.*, XXII

137 Yavuz, *a.g.e.*, 178

138 Birol Vural, *Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ*, İstanbul, 2005, 255

139 Temiz, *a.g.e.*, 42

- Senaryo yazılır.
- Tek başına yapılır.
- Günlük tutulur.
- Fonda müzik dinlenir.
- Teoriler üretilir.
- Sınıf etkinlikleri ve öğrenilen bilgileri özetleyerek ne anlama geldiği açıklanır.

- Sorular üretilir.
- Kişisel sözlük üretilir.
- Gün veya dönem içinde kendini değerlendirir
- Kendini düzeltmek için imla kılavuzu ve sözlük kullanılır.
- Konuyla ilgili hisler/düşünceler yazılır.
- Ödev veya proje konusu seçilir.
- Herhangi bir konuda hedef ortaya konur ve bu hedef takip edilir.¹⁴⁰

3.7.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek İçsel Zekâ Etkinlikleri

- Yapılacaklar listesi tutulur.
- Bir hareket planı yapılır.
- Yapılacak işler öncelik sırasına konulur.
- Hedefler belirlenir ve onlara ulaşmaya çalışılır.
- Konu durum hakkında duygular tanımlanır.

140 Bümen, *a.g.e.*, 17

- Bir günlük veya seyir defteri tutulur.
- Sessiz çalışılır.
- Alternatifler değerlendirilir.
- İstekler, ihtiyaçlar hakkında yazılar yazılır.
- Bir otobiyografi yazılır.
- Kişisel şiirler yazılır.
- Alternatifler arasından seçim yapılır.
- Bir durum savunulur.
- Sevilen, seilmeyen şeyler ifade edilir.
- Konu kişisel yaşamla ilişkilendirilir.
- “Her şeyi bırak ve oku” çalışması yapılır.
- Kitap rafları düzenlenir.
- Bireyselleştirilmiş öğretim uygulanır.
- Farklı sınıflardan öğrencilerle öğretim uygulanır.
- Sınıf kütüphaneleri düzenlenir.¹⁴¹
- İbadetlerin insan üzerindeki etkiler hakkında konuşulur.
- Özellikle Ramazan Ayı ve Kurban Bayramı’nda yapılan yardımların insanların iç dünyasında bıraktığı etkilerden bahsedilir.

141 Selçuk, *a.g.e.*, 78

3.8. DOĞACI ZEKÂ

Doğacı zekâ ile bir kişinin bir biyolog yaklaşımıyla hayvanlar ve bitkiler gibi yaşayan canlıları tanıma, onları belli karakteristik özelliklerine bağlı olarak sınıflandırma ve diğerlerinden ayırt etme kabiliyeti veya bir jeolog yaklaşımıyla dünya doğasının bulutlar, kayalar veya depremler gibi çeşitli karakteristiklerine karşı aşırı ilgili ve duyarlı olması kastedilmektedir. Doğacı zekâsı güçlü olan insanlar, sağlıklı bir çevre oluşturma bilincine sahiptirler ve çevrelerindeki doğal kaynaklara ve bitkilere karşı çok meraklıdırlar.¹⁴²

Müziksel- Ritmik zekâ için kullanılan diğer isimler: Doğa zekâsı, tabiat zekâsı

Örnek meslek grupları: Veteriner, peyzaj mimarı, orman mühendisi, seyyis¹⁴³

3.8.1. Doğacı Zekâyâ Sahip İnsanların Özellikleri

- Farklı canlı türlerinin isimlerine karşı dikkatlidirler.
- Çiçek türleri, hayvan türleri onlar için çok çekicidir.
- Kendilerine özgü etkinlikler düzenlerler.
- Doğadaki bitki türlerine karşı duyarlıdırlar.
- Araştırmalar yapmayı sever.
- Doğadaki canlıları incelemekten hoşlanır.
- İnsanın varoluşunun nedenlerini ve kendi varoluşunu düşünür.
- Doğadaki hemen her canlının yaşamına ilgi duyarlar.
- Farklı canlı türlerinin isimlerine karşı dikkatlidirler.
- Seyahat etmeyi, belgesel izlemeyi, severken, doğa ve gezi dergilerini incelemekten hoşlanırlar.

142 Ahmet Saban, *Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar*, İstanbul, 2004, 46

143 Temiz, a.g.e., 33

- Doğadaki bitki türlerine karşı duyarlıdırlar.
- Doğanın insanlar üzerindeki ya da insanların doğa üzerindeki etkisi ile ilgilenirler.¹⁴⁴

3.8.2. Doğacı Zekânın Gelişimine Katkısı Olabilecek Öneri Etkinlikler

- Doğada yürüyüşler yapılabilir.
- Pencereden dışarıya bakıp hava tahmini yapılabilir.
- Bitkilerin desteği alınabilir.
- Sınıfa evcil hayvan getirilir.
- Dünya gezegenine ilişkin açıklamalarda bulunulur¹⁴⁵.
- Taş, yaprak vb. biriktirilir.
- Öğrenilen yeni bilgilerle doğal nesneler arasında ilişki kurulur.
- Doğal zenginliklere geziler düzenlenir.
- Deneyler hazırlanır.
- Belgeseller izlenir.
- Doğa sesleri dinlenir.
- Bitki yetiştirilir.
- Konuyla ilgili doğa fotoğrafları bulunur.¹⁴⁶

144 Vural, *a.g.e.*, 260

145 Akboy, *a.g.e.*, 318

146 Bümen, *a.g.e.*, 16

3.8.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kullanılabilecek Doğacı Zekâ Etkinlikleri

- Küçük bir doğa gezisi yapılır.
- Doğayla ilgili videolar seyredilir.
- Bir seyir defteri tutulur.
- Doğadan fotoğraflar çekilir.
- Bir bahçe düzenlenir.
- İşlenilen konu doğayla ilişkilendirilir.
- Doğa sesleri dinlenir.
- Doğa ve canlılarla ilgili belgeseller izlenir.¹⁴⁷
- Tabiatdaki düzen hakkında düşünceler paylaşılır.

4. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNİN EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE KULLANILMASI

Çoklu Zekâ kuramını eğitimle buluşturma Gardner'ın ortaya koyduğu bir fikir değildir. Gardner kuramı ilk olarak 1983 'te yayınlamış (*Frames of Mind*), ancak eğitim ve psikoloji alanında bu denli ilgi görür hale gelmesi 1993'te yazdığı kitaptan (Multiple Intelligences- Theory in practice) sonra gerçekleşmiştir. İlginç nokta kuramın eğitim programları, öğretim ve değerlendirme süreçlerinde bir eğitim felsefesi ya da anlayışı haline gelmesidir. Kuram eğitimciler tarafından o kadar benimsenmiştir ki, zekâ türlerine dayalı öğretim etkinliklerine yönelik farklı pek çok model ortaya atılmıştır.

Gerçekte ÇZK etkili ya da başarılı dediğimiz öğretmenlerin sınıfta uyguladıkları etkinliklerden çok da farklı bir şey değildir (Armstrong, T. 1994, Lazear,

147 Selçuk, a.g.e., 70

D. 2000). Örneğin “Ölü Ozanlar Derneği” filmindeki Edebiyat Öğretmeni John Keating, öğrencilerin şiir okurken klasik müzik eşliğinde topa vurmaların istemiştir.¹⁴⁸

İnsanlardaki baskın olan zekâ bölümlerini ya da farklı bir deyişle her insanın kendine özgü kolay öğrendiği öğrenme yolunu kullanarak, o insana öğrenmede zorlandığı pek çok şeyi kolayca öğretebiliriz. Örneğin müziksel zekâsı güçlü ama sözel alanlarda öğrenme güçlüğü çeken öğrenci için konuyu müziksel biçime dönüştürerek öğretmek hiçte zor olmayacaktır. Örneğin Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in annesinin ve babasının isimlerini öğrenmekte zorlanan bir öğrenciye bu konu ile ilgili hazırlanmış olan bir CD dinletilebilir. Ya da İmanın ve İslamın Şartları konusunda bir ilahi söylenilerek bu konu hiç unutulmaz bir bilgiye dönüştürülebilir.

4.1. NEDEN EĞİTİM ÖĞRETİMDE ÇOKLU ZEKÂ

ÇZK neden bir Eğitim Felsefesi olarak benimsenmelidir? Neden pek çok eğitimci bu anlayışın yaygınlaşmasını istemektedir? Bu soruların cevabına ilişkin dört temel nedeni şu şekilde sıralayabiliriz.

- Çoklu zekâ teorisi her çocuğu potansiyelli bir birey olarak kabul etmektedir
- Çoklu zekâ teorisi, öğretimin nasıl olması gerektiğine dair öğretmenlere yeni bir pedagojik yaklaşım sunmaktadır.
- Çoklu zekâ teorisi, okuldaki bütün öğretmenler arasındaki işbirliğini ve ekip ruhunu desteklemektedir.
- Çoklu zekâ teorisi, öğrencilerin kendi öğrenme yolları konusunda bilinç oluşturmalarını sağlamaktadır.¹⁴⁹

ÇZK’ya göre insanlar sekiz farklı zekâ bölümüne sahiptir ve öğrenme, problem çözme gibi durumlarda sekiz farklı yol kullanabilirler. Buna ek olarak bilgiyi almada, işlemede ve kullanmada bu sekiz zekâ, sekiz farklı araç olarak kullanılabilir. İnsanlar sahip olduğu zekâ bölümlerini ne kadar aktif hale getirirlerse zihinsel ve nörolojik

148 Bümen, *a.g.e.*, 12

149 Saban, *a.g.e.*, 141-142

olarak beyin de o kadar köprüler oluşur.¹⁵⁰ Yapılan araştırmalar çocukluktaki yaşantısal sınırlılıkların bireyin bilişsel ve algısal gelişimini geride bıraktığını göstermiştir. Bu durumda özellikle okul öncesi ve ilköğretim yıllarında çocuğun uyarıcı bakımından zengin bir çevrede yaşaması onun bilişsel gelişiminin yapılanmasını sağlar. Çocuklara zengin ve uyarıcı bir çevre düzenlemesi, yaparak, yaşayarak, dokunarak, görerek, işiterek kısacası tüm duyu organlarını kullanarak öğrenmelerini sağlamak gerekmektedir. Çocuklara yönelik uyarıcıların ve materyallerin artması onların hayata hazırlanmasını kolaylaştırmaktadır. Bu anlayışa uygun bir eğitim anlayışının verilmesi de öğrenmenin daha kalıcı ve etkili olmasını sağlamaktadır.

Öğrenci merkezli anlayışla derslerini işleyen bir öğretmene ÇZK hiç de yabancı gelmeyecektir. Ancak ÇZK'yı göz önünde tutarak buna yönelik etkinlikler hazırlamak, etkinliklerinin sayısının ve çeşidinin artmasına sebep olacaktır. Bizde ÇZK'yı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde uygulayacağız. Bu şekilde hem derslerde kullanılan materyallerin artmasını hem de dersin öğrenciler için daha anlaşılır ve zevkli hale gelmesini sağlamış olacağız.

4.2. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNE DAYALI ÖĞRETİM ANLAYIŞI

Çoklu Zekâ Kuramı neye benzetilebilir diye düşünüldüğünde akla gelebilecek en iyi örneklerden biri dengeli beslenme olabilir. Dengeli beslenme protein, karbonhidrat, şeker, vitamin, mineral gibi tüm besinlerden yeteri kadar alınarak oluşur. Sadece karbonhidrat ve protein ağırlıklı beslenme vücutta istenmeyen sonuçlar doğurur.

Tek yönlü beslenme zekâ açısından da söz konusu olabilmektedir. Sadece matematiksel ve dilsel bir beslenme zekânın tek yönlü uyarılmasına neden olur ve zihin gelişimini olumsuz yönde etkiler. Çocuklar matematiksel zekâları yüksek olduğunda kendilerini iyi hissetmeye koşullanmışlardır. Ancak sadece matematiksel alanda başarılı olmak her alanda başarılı olmak anlamına gelmemektedir.¹⁵¹ Çoklu zekâ teorisinin amacı öğrencilerin sadece akademik başarılarını arttırmak değil, aynı zamanda öğrencilerin çoklu zekâ potansiyellerini ortaya çıkarmak ve onları geliştirmektir. Bu

150 Yavuz, a.g.e, 219

151 Selçuk, a.g.e., 10

noktada öğretmenlere önemli bir rol düşmektedir. Öğretmenler öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalı ve her zekâ alanının gelişmesine yönelik etkinlikler hazırlamalıdır. Dersi öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını yaratıcı bir şekilde harekete geçirecek ve onların farklı yollarla öğrenmelerine fırsat tanıyacak şekilde işlemelidir. Sürekli anlatım yöntemi ile işlenen bir derste öğrenciler pasif kalmakta adeta bir sünger gibi öğretmenin verdiği bilgileri emmektedir.¹⁵²

Çoklu zekâ teorisine göre öğretimin düzenlenmesinde dikkat edilmesi gereken birtakım ilkeler vardır:

- Zekânın harekete geçirilmesi: Zekâların her biri beş duyumuzla ilgilidir. Öğretmen hangi zekâ ile öğretime başlayacaksa bu zekâyı ilişkin zihin egzersizleri yaptırmalıdır.

- Zekâyı güçlendirmek: Etkin hale gelmiş zekânın düzenli olarak kullanılması ve beslenmesi gerekir.

- Zekâyı öğretimde kullanmak: Bir dersin içeriği öğrencilerin sahip olduğu zekâ türlerine göre uyarlanmalıdır.

- Zekânın transferi: Geliştirilen zekânın günlük yaşamda problemleri çözmeye yardımcı olmasıdır.¹⁵³

Çoklu zekâ teorisinin uygulanmasında öğretmenin üstlendiği rol kadar okulun da önemli bir payı vardır. Okullar öğrenciyi zeki veya zeki değil diyerek öğrencinin sadece okul başarısını değil ileriki yaşamını da etkilemektedir. Yaratıcı yeteneği ve pratik zekâsı olan öğrenciler, düşük sınav sonuçları ve okuldan çok az takviye almaları sebebiyle kendilerinin zeki olmadıklarına inanmaya başlarlar.¹⁵⁴ Maalesef ülkemizde ileri zekâlı ve hiperaktif çocukların eğitimi çok zordur. Bu nedenle ileri zekâlı olan kişilere engelli gözü ile bakıldığı durumlar bile vardır.

¹⁵² Saban, *a.g.e.*, 61, 62

¹⁵³ Leyla Küçükahmet, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara, 2001, 35

¹⁵⁴ Rabia Sultan Güneş, “*İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Duyu Organları Konusundaki Başarılarına Öğrendikleri Bilgilerin Kalıcılığına Ve Tutumlarına Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretimin Etkisi*” (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Ankara, 2006, 41

Çoklu zekâ teorisi, öğrencilerinde aktif olduğu onların bireysel farklılıkların göz önünde bulundurularak derslerin işlendiği bir yaklaşımdır. Bu teoride sınıf hareketli cıvıl cıvıldır. Öğrenciler başarının tadını aldıkça daha çok çalışmak ve başarmak istemektedirler. Çoklu zekâ teorisine uygun bir öğretim anlayışı benimsenmiş sınıflarda öğrencilerin güçlü yönleri belirginleşir ayrıca öğrenciler diğer alanlarda da kendilerini geliştirme imkânı bulurlar. ÇZT uygulanan bir sınıfta her öğrenciye ayrı ayrı değer verilir. Onların kişisel gelişmeleri ön planda tutulur. Geleceğin başbakanı, hukukçusu, öğretmeni, ressamı müzisyeni ya da bilim adamı bu tür sınıflardan çıkacaktır.

4.3. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNE DAYALI DERS PLANLARI

Çoklu zekâ teorisi öğretmenlerin öğrencileri için çok boyutlu öğrenme fırsatları hazırlamasına yardımcı olur. Çoklu zekâ temelli bir ders planı hazırlarken tek bir yöntem kullanılmaz. Önemli olan öğretmenin hedeflere uygun aktiviteleri tespit edebilmesidir. Bu yüzden çok boyutlu ve yaratıcı düşünmek önemlidir.¹⁵⁵ Öğretmenler, öğrenme tekniklerinin belirlenmesinde bireysel çalışabilecekleri gibi grup halinde de çalışabilirler.

Çoklu zekâ teorisine göre oluşturulan derslere en çok zaman konusunda eleştiriler gelir. Çoklu zekâ kuramına göre materyal hazırlamak, değerlendirme yapmak zordur ama öğrencilerde ulaşılan nokta görüldüğünde emek verilen çaba telafi edilmektedir. Öğretmenler yoğun müfredat programlarını farklı zekâlara yönelik etkinliklerde uygulamakta zorlanabilirler ama bu uygulama zamanla pek de zor olmayacaktır.¹⁵⁶

Armstrong'a göre çoklu zekâ kuramına dayalı bir ders planı geliştirmek için izlenecek en iyi yol; öğretilecek konunun bir zekâ alanından diğer bir zekâ alanına uyarlanacağıdır. Yani bir konunun tüm zekâ alanlarına uyarlanmasıdır. Bunun için takip edilecek yol şöyledir: 1) Özel bir amaç ya da kanunun belirlenmesi: yıllık ve

155 Özge Çongur Yeşilkaya, “Müzik Öğretiminde Çoklu Zekâ Kuramına Yönelik Model Araştırma”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi) Ankara, 2007

156 Yavuz, a.g.e., 226

günlük planlarda olduğu gibi öğretim planlarının hedefi belirlenir. Belirlenen hedef; açık, net ve kısa olarak belirtilir.

2) Anahtar Çoklu Zekâ Sorularının Sorulması: Özel bir amaç ya da program geliştirmede hedefi gerçekleştirmek için çoklu zekâ alanları esas alınarak her bir zekâ türüyle ilgili sorular sorulur. Şekil-1 de soru türleri görölmektedir.

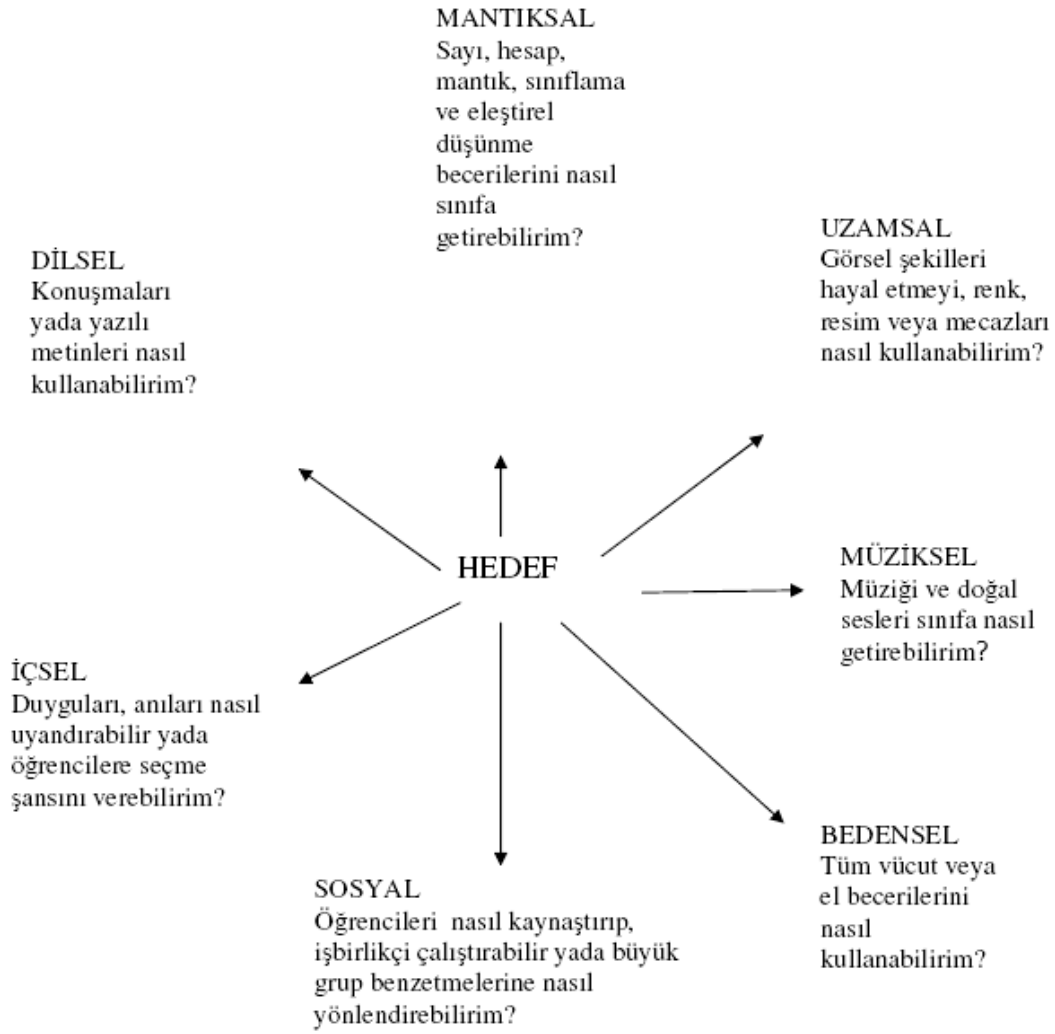
3) Olasılıkların Düşünölmesi: Şekil-1 deki sorular dikkate alınarak zekâ alanları için en uygun teknik ve materyallerin ihtimallerin düşünölmesidir.

4) Beyin Fırtınası: her bir zekâ alanı için muhtemel tüm öğrenme yaklaşımları, beyin fırtınası kuralları gereğince akla gelen her şey yazılıp listelenir. Dikkat edilmesi gerekense, özel hedeflerin belirlenmesi ve her zekâ alanı için en çok 20 ile 30 fikir bulmaktır.

5) Uygun Aktivitelerin Seçilmesi: Planlama sayfası tamamlandıktan sonra eğitimsel amaçlara, hedeflere en uygun yaklaşımlar seçilip daire içine alınır.

6) Aşamalı-Sıralı Ders Planının Hazırlanması: Seçilen yaklaşımlar düşünöldüğünde hedeflerle ilgili ders veya ünite planları düzenlenir. Planlama bir iki haftalık da yapılabilir.

7) Planın uygulanması: gerekli materyaller hazırlandıktan sonra plan uygulanır. Uygulama sırasında oluşabilecek değışikliklere göre ders planında gerekli düzeltmeler yapılır.

Şekil- 1: Çoklu Zekâ Kuramında Planlama Soruları¹⁵⁷

4.4. ÇOKLU ZEKÂ TEORİSİNİN SINIF ORTAMINA UYGULANMASI

Her okul, her öğretmen çoklu zekâ teorisini kendi sistemi içinde uygulayabilir. Önemli olan içinde bulunulan ortamın şartlarını bilmek ve teoriyi buna göre hazırlamaktır. Bunun için sınıf, kütüphane, okul bahçesi, laboratuvar, mahalle, sokak gibi ortamlar kullanılabilir. Günümüzde pek çok okulda teknolojik imkânlar rahatlıkla kullanılabilir. Ancak bu imkânlar yoksa da isteyen her öğretmen farklı materyallerle derslerini zenginleştirebilir. Çoklu zekâ kuramını sınıfta uygularken öğretmenlerin bütün zekâlara eşit derecede önem vermesi gerekmektedir. Materyal

¹⁵⁷ Armstrong, nak., Rabia Sultan Güneş, *a.g. e.*, 47

kullanımında tüm zekâları kullanmaya ve geliştirmeye yönelik faaliyetler hazırlanması önemlidir.

Lazear (1994) ÇZK'yı uygulamak isteyen öğretmenlerin, sınıflarında kolaylıkla yapabileceği ve görevlerini engellemeyecek, hemen gerçekleştirilebilecek bazı değişiklikleri şöyle sıralamaktadır;

- Öğrencilerinize ÇZK'yı öğretin. Bunun için küçük dersler ve etkinliklerle öğrencilerin hangi zekâ türünden daha fazla yararlanmalarını keşfetmelerine yardımcı olun.

- Öğrencilerin farklı zekâ alanlarını kullanmaları için onlara eğlenceli, sıra dışı ve ilginç ev ödevleri verin. Velileri bu ödevler hakkında bilgilendirin. Öğrencilere bu ödevleri niçin yaptıklarını açıklayın.

- Öğrencilerin yeni şeyler ortaya koyabilmeleri için onlara proje ödevleri verin.

- ÇZK'yı tanımlı veli toplantıları düzenleyin. Velilere ÇZK'yı ve sizin bu kuramı sınıfta nasıl kullandığınızı anlatacak çalışma ortamınızı gösterin. Öğrencilerin sahip olduğu zekâ alanları konusunda ipuçları elde edin.

- Öğrencilerden kendi çalışmaları ve izlenimleri ile ilgili dosyalar tutmalarını isteyin.

- Öğrencilerin zekâ profillerini çıkartmak için çalışmalar başlatın. Bunun için gözlem çok önemlidir.

- Programlamlarınızın tüm zekâlara ilişkin becerileri kapsamasına özen gösterin. Günlük derslerinizde öğrencilerinizin zekâlarını harekete geçirecek ve bunun pratiğini yapmalarını sağlayacak fırsatlar oluşturun.

- Her tür zekâyaya yönelik köşeler oluşturun ya da öğrencilerinizde var olan tüm zekâlara olanak sunabilen ortamları oluşturduğunuzdan emin olun.

- Öğrencilerinizde gözlemlediğiniz davranışları not tutma alışkanlığı geliştirin.

- Sınav sorularını tasarlarırken öğrencilerin görüşlerine de yer verin.

- Alan projeleri, gösteriler, sergiler ve çeşitli etkinlikler düzenlemelerine olanak sağlayın.

- Güvendiğiniz arkadaşlarınızla denediğiniz yeni yöntemleri paylaşın.¹⁵⁸

Sınıflarda ÇZK farklı şekillerde uygulanabilir. Elbette her öğretmen sınıf koşulları ve imkânlarına göre dersi işleyecektir fakat burada birkaç örnek vermek yerinde olacaktır.

Öğretmenler ÇZK'ya göre hazırladıkları etkinlikleri sınıfta bulunan tüm öğrencilere uygulayabilirler. Örneğin hazırlanan bir çalışma kâğıdı bütün sınıfa aynı anda uygulanabilir, yapılacak olan proje çalışmasına tüm öğrenciler katılabilir. Ya da sınıfta öğrenme merkezleri oluşturulabilir. Aynı zekâ alanına sahip öğrenciler bir araya getirilir ve o zekâ bölümüne özgü bir öğrenme aracı verilir. Aynı özelliklere sahip öğrenciler bir arada iken grubun çalışması kolaylaşır. Dersin sonunda tüm grupların yapmış olduğu çalışmalar sınıfla paylaşılır. Bu şekilde çalışmak için sınıfın fiziki ortamının uygun olması gerekir. Bu çalışma haftada bir kez de uygulanabilir. Farklı bir ders işleme şekli ise her hafta bir zekâ bölümüne yer vererek olur. Bu yöntemi uygulamak kolaydır fakat bir zekâ bölümüne 6-7 haftada bir sıra gelmektedir. Bu uygulama şekillerinden farklı şekillerde uygulanabilir.¹⁵⁹

158 Akt: Rukiye TÜRKÜZAN, “Çoklu Zekâ Kuramının Lise 1. sınıf Öğrencilerinin Öz kütle Konusunu Anlamalarına ve Öğrendikleri Bilgilerin Kalıcılığa Etkisi”, Gazi Ün. Eğitim Bilimleri Ens., (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi) Ankara, 2004, 50-51

159 Yavuz, a.g.e., 221, 224

II. BÖLÜM

YAPILANDIRMACI YAKLAŞIM ve ÇOKLU ZEKÂ KURAMINA GÖRE İLKÖĞRETİM 5. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNDE KULLANILABİLECEK ETKİNLİKLER

ÜNİTE 1: ALLAH İNANCI

Çoklu Zekâ Alanlarına Göre Yapılacak Etkinlikler

Sözel-Dilsel:

- Halim ne olurdu? 2/1
- Beyin Fırtınası, Evrendeki Düzen Hakkında Konuşuyoruz. 2/4
- Hikayeler okuyoruz 3/4
- Şiir Okuyoruz, Sen Yarattın 4/4
- Beyin Fırtınası, Birden Fazla Tanrı Olsaydı 5/1
- Hz. Ömer'in Kıssası 6/1

Mantıksal-Matematiksel:

- Farkım Nerede? 1/1
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz, Evrende Bir Düzen Vardır 2/1
- Film Raporu Hazırlıyoruz 4/3
- Beyin Fırtınası, Sınıfta Birden Başka Başkan Olsaydı? 5/2
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz, Allah'ın Eşi Benzeri Yoktur 5/3
- Yaprak Test, Allah İnancı,
- Çalışma Yapağı 11/2

Görsel-Uzamsal:

- Belgesel İzliyoruz 4/1
- Hay Çizgi Filmini İzliyoruz 4/2
- Sıralayalım 10/3

Bedensel-Kinestetik:

- Boyayalım, Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet 3/2
- Çalışma Yapağı Dolduruyoruz, Evrendeki Düzen 2/5
- Allah'ın Sıfatlarını Öğreniyoruz 6/2

Müziksel-Ritmik:

- İlahi Söylüyoruz, Sordum Sarı Çiçeğev3/3
- İhlas Suresi ve Anlamını okuyoruz 10/1

Sosyal:

- Drama Yapıyoruz 2/3
- Drama yapıyoruz, Hz. Ömer'in Kıssası 6/1
- Hikayeler Okuyoruz, Kayısı Ağacı, Ahmet'in Bardağı 7/2, 8/1
- Beyin Fırtınası, Çalışmak Allah Tarafından Karşılıksız Bırakılır mı? 11/4
- Pasaparla Oynuyoruz 11/5
- Bilgi Yarışması Yapıyoruz 11/1

İçsel:

- Hz. İbrahim Kıssasını Okuyoruz 3/1
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz 6/2

Doğacı:

- Kar Tanelerini İnceliyoruz 2/6

Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Yapılacak Etkinlikler

- Farkım Nerede 1/1
- Beyin Fırtınası, Birden Fazla Tanrı Olsaydı 5/1
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz, Evrende Bir Düzen Vardır 2/1
- Film Raporu Hazırlıyoruz 4/3
- Beyin Fırtınası, Sınıfta Birden Başka Başkan Olsaydı? 5/2
- Yaprak Test, Allah İnancı Çalışma Yaprığı 11/2
- Sıralayalım 10/3
- Drama Yapıyoruz 2/3
- Bilgi Yarışması Yapıyoruz 11/1
- Pasaparla Oynuyoruz 11/5

Konu: 1. İNSAN AKILLI VE İNANAN BİR VARLIKTIR**Etkinlik 1 : FARKIM NEREDE?**¹⁶⁰

Amaç: İnsanı diğer varlıklardan ayıran özellikleri anlar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili tablo çizilir/ yansıtılır.
- ❖ Öğrencilerden varlıkları gruplandırmaları ve gruplandırılan varlıklar içerisinde insanın diğerlerinden farklı olan özelliklerini bulması istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 1

160 Komisyon, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, 2007, 41

Konu: 2. EVRENDE BİR DÜZEN VARDIR

Etkinlik 1: HALİM NE OLURDU?¹⁶¹

Amaç: Evrenin düzeni hakkında bilgi edinir.

Süreç:

- ❖ Nasrettin Hoca'dan konuyla ilgili metin öğrencilere okutulur.
- ❖ Metinden hareketle öğrencilerle evrendeki düzen hakkında konuşulur.
- ❖ Bkz: Tablo 2

Etkinlik 2: AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

Amaç: Evrende bir düzen olduğunun farkına varır.

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili ayet mealleri tahtaya yazılır/ yansıtılır
- ❖ Ayetler öğretmen tarafından açıklanır.
- ❖ Bu ayetlerin ana fikri üzerinde durulur.
- ❖ Bkz: Tablo 3

Etkinlik 3 : DRAMA YAPIYORUZ¹⁶²

Amaç: Evrenin bir yaratıcısı olduğunun farkında olur.

Süreç:

- ❖ Tahtaya on bir tane öğrenci çıkarılır.
- ❖ Her birinden güneş sistemimizdeki bir gezegeni, Güneş'i ve Ay'ı canlandırmaları istenir.
- ❖ Güneş sisteminin işleyişi ile ilgili bilgiler hatırlatılır ve drama ile güneş sisteminin işleyişini göstermeleri istenir.
- ❖ Daha sonra öğrencilerin onlar için belirlenmiş yörüngede değil de uzayda rast gele istedikleri gibi hareket etmeleri istenir.
- ❖ Öğrenciler birbiri ile çarpışır ve bir düzensizlik oluşur.
- ❖ Drama çalışması sonucu öğrencilere evrendeki kuruluş düzeni hatırlatılır.
- ❖ Bu düzen kendi kendine var olabilir mi? Şeklinde sorular sorulur.

Etkinlik 4: BEYİN FIRTINASI (EVRENDEKİ DÜZEN HAKKINDA KONUŞUYORUZ)

Amaç: Evrenin bir yaratıcısı olduğunun farkında olur.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerin vücut organlarının işleyişini düşünmeleri istenir.
- ❖ Vücut organlarımızın yerli yerinde olduğu hakkında konuşulur.
- ❖ Saçımız yerine dişlerimiz uzasaydı? Ellerimizi hareket ettiremeseydik? Gibi sorular sorulur.
- ❖ Bu sorulara verilen cevaplar üzerine konuşulur.
- ❖ Bütün bu “var olan düzenin kendi başına var olamayacağı” düşüncesine ulaşmak istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 4

161 Komisyon, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı* 5. sınıf, Ankara, 2008, 18

162 Pektaş, a.g.e., 85

Etkinlik 5: ÇALIŞMA YAPRAKLARINI DOLDURUYORUZ

Amaç: Evrendeki düzenin kendi kendine olmadığını anlar.

Süreç:

- ❖ Konu ile ilgili daha önceden hazırlanmış çalışma yaprakları öğrencilere dağıtılır.
- ❖ Öğrencilerin bu çalışma yapraklarını doldurmaları istenir.
- ❖ Daha sonra doldurulan bu formlar öğretmenle birlikte değerlendirilir.
- ❖ Öğrencilerden bu formları ürün dosyalarında saklamaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 5

Etkinlik 6: KAR TANELERİNİ İNCELİYORUZ.

Amaç: Evrendeki düzenin farkında olur.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere kar tanelerinin resimleri gösterilir.
- ❖ Bu düzenin ve güzelliğin kendi başına var olup olmayacağı sorulur.
- ❖ Konunun sonunda Evrendeki düzenin Allah'ın varlığı ve birliği sayesinde olduğu tekrar vurgulanır.
- ❖ Bkz: Tablo 6

Konu: 3. ALLAH VARDIR VE BİRDİR**Etkinlik 1 : HZ. İBRAHİM KISSASINI OKUYORUZ.**

Amaç: Allah'ın varlığını kavrar.

Süreç:

- ❖ Hz. İbrahim'in Allah'ı arayışını ve buluşunu anlatan kıssa okunur.
- ❖ Bu konuyla ilgili Allah'ın varlığını anlatan başka hikayeler de okunur.
- ❖ Bu şekilde Allah'ın varlığı ve birliği kavranmaya çalışılır.

Etkinlik 2: BOYAYALIM

Amaç: Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet'i öğrenir, anlamlarını kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere daha önceden hazırlanmış olan ve üzerinde büyük harflerle Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet yazan çalışma yaprakları dağıtılır, imkan yoksa öğrencilerin yazmaları istenir.
- ❖ Eldeki metinler renkli kalemle boyanır.
- ❖ Daha sonra Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet ezbere söylenmeye çalışılır.
- ❖ Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet'in anlamındaki Allah'ın varlığı ve birliği açıklanır.
- ❖ Bkz: Tablo 7

Etkinlik 3: SORDUM SARI ÇİÇEĞE İLAHİSİNİN SÖYLENMESİ

Amaç: Kelime-i Tevhid'i ritmik olarak söyler.

Süreç:

- ❖ Sordum Sarı Çiçeğe ilahisi tahtaya yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Aynı zamanda bu ilahi CD'den dinlenir.
- ❖ Öğrencilerle birlikte söylenir.
- ❖ Bkz: Tablo 8

Etkinlik 4: HİKAYE OKUYORUZ., (Kimse Görmeden Tavuğu Kim Kesecek)¹⁶³

Amaç: Allah'ın Varlığını Kavrar

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili hikayeler sınıfta okunur.
- ❖ Bu hikayelerde Allah'ın varlığını gösteren bilgiler üzerinde konuşulur.
- ❖ Gerekli açıklamalar yapılır.
- ❖ Bkz: Tablo 9

Konu: 4. HER ŞEYİ YARATAN ALLAH'TIR

Etkinlik 1 : BELGESEL İZLİYORUZ

Amaç: Evrende bulunan her şeyi Allah'ın yarattığını anlar.

Süreç:

- ❖ Evrendeki düzeni anlatan bir belgesel izlenir.
- ❖ Bu belgesel sonunda belgeselle ilgili konuşmalar yapılır.
- ❖ Bütün bu düzenin kendi kendine var olabilir mi ? sorusu tekrarlanır.

Etkinlik 2: HAY ÇİZGİ FİLMİ

Amaç: Evrendeki her şeyi Yaratan'ın Allah olduğunu fark eder.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerle birlikte Hay çizgi filmi izlenir.
- ❖ Daha sonra bu filmle ilgili düşünceler paylaşılır ve film raporu hazırlanır.

Etkinlik 3: FİLM RAPORU

Amaç: Evrendeki her şeyi Yaratan'ın Allah olduğunu fark eder.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden Hay çizgi filmini izledikten sonra bir film raporu hazırlamaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 10

Etkinlik 4 : ŞİİR OKUYALIM¹⁶⁴

Amaç: Her şeyi Yaratan'ın Allah olduğunu fark eder

Süreç:

- ❖ Öğrencilere Sen Yarattın isimli şiir okunur, tahtaya yazılır/yansıtılır.
- ❖ Bu şiirde Allah hangi nimetleri yaratmıştır sorusu sorulur.
- ❖ Bkz: Tablo 11

163 <http://www.dindersi.com/dokumandetay.asp?id=255> 14 mart 2009

164 Komisyon, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı* 5. sınıf, 22

Konu: 5. ALLAH'IN EŞİ VE BENZERİ YOKTUR

Etkinlik 1 : BEYİN FIRTINASI, BİRDEN FAZLA TANRI OLSAYDI?

Amaç: Allah'ın tek eşi ve benzerinin olmadığını anlar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere Kur'an-ı Kerim'den Allah'ın tek, eşsiz ve benzersiz olduğuna dair ayetler okunur, tahtaya yazılır/yansıtılır.
- ❖ Bu ayetler üzerine açıklamalar yapılır.
- ❖ Birden Fazla Tanrı Olsaydı? Sorusu sorulur.
- ❖ Gelen cevaplar değerlendirilir ve gerekli açıklamalar yapılır.

Etkinlik 2 : SINIFTA BİRDEN FAZLA BAŞKAN OLSAYDI? BEYİN FIRTINASI

Amaç: Allah'ın tek eşi ve benzerinin olmadığını anlar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere Sınıfta Birden Fazla Başkan Olsaydı? Sorusu sorulur.
- ❖ Birden fazla başkan veya yöneticinin aynı anda bulunmasının ne gibi sıkıntılar oluşturacağı hakkında konuşma yapılır.
- ❖ Beyin fırtınası esnasında her öğrenciye söz hakkı verilmesine dikkat edilmelidir.

Etkinlik 3 : AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

Amaç: Allah'ın tek eşi ve benzerinin olmadığını anlar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden Kur'an-ı Kerim'den Allah'ın tek, eşsiz ve benzersiz olduğuna dair ayetler bulmaları istenir bu ayetler, okunur, tahtaya yazılır/yansıtılır.
- ❖ Bu ayetlerden hareketle Allah'ın eşsiz ve benzersiz olduğu tekrar vurgulanır.
- ❖ Bkz: Tablo 12

Etkinlik 4 : RABB'İMİ TANIYORUM¹⁶⁵

Amaç: Allah'ın Sıfatlarını Öğrenir.

Süreç:

- ❖ Allah'ın sıfatlarını içeren birer ayet meali tahtaya yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Bunlar üzerine öğrencilerle konuşulur.

Konu: 6. ALLAH HER ŞEYİ İŞİTİR, BİLİR VE GÖRÜR

Etkinlik 1 : HZ. ÖMER'İN KISSASI (Süte Su Katmayan Kız)¹⁶⁶

Amaç: Allah'ın her an bizimle olduğunu ve her şeyi işitip bildiğini ve gördüğünü kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden kitaplarındaki hikayeyi okumaları istenir.
- ❖ Bu metinde verilmek istenen mesajın ne olduğu sınıfça konuşulur.
- ❖ Bkz: Tablo 13

165 Komisyon, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, 41

166 Komisyon, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı* 5. sınıf, 28

Etkinlik 2 : ALLAH'IN SIFATLARINI ÖĞRENİYORUZ¹⁶⁷

Amaç: Allah'ın Sıfatlarını Öğrenir

Süreç:

- ❖ Öğrencilere Allah'ın Sıfatlarının Yazıldığı Çalışma Yaprakları dağıtılır.
- ❖ Öğrencilerden bildikleri sıfatların anlamlarını işaretlemeleri istenir.
- ❖ Daha sonra öğretmen kavramları açıklar ve bütün kavramlar açıklanarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 14

Konu: 7. ALLAH'IN HER ŞEYE GÜCÜ YETER

Etkinlik 1: AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

Amaç: Allah'ın Her Şeye Gücü Yettiğini Anlar

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanmış ayet mealleri yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Bu ayetlerde anlatılmak istenen noktalar üzerinde konuşulur.
- ❖ Ayetlerin ana fikri bulunmaya çalışılır.
- ❖ Bkz: Tablo 15

Etkinlik 2: HİKAYE, Kayısı Ağacı¹⁶⁸

Amaç: Allah'ın Her Şeye Gücü Yettiğini Anlar

Süreç:

- ❖ Kayısı Ağacı isimli hikaye sesli olarak okunur.
- ❖ Metinde verilmek istenen mesaj üzerinde konuşulur.
- ❖ Hayatımızda bu ve buna benzer örnekler üzerinde konuşulur.
- ❖ Bu örneklerden çıkarılması gereken anlamlar üzerinde düşünülür.
- ❖ Bkz: Tablo 16

Konu: 8. ALLAH BİZİMLE BERABERDİR

Etkinlik 1 : HİKAYE OKUYORUZ, Ahmet'in Bardağı¹⁶⁹

Amaç: Allah'ın Her An Bizimle Beraber Olduğunu Anlar.

Süreç:

- ❖ Sınıfta öğrencilerden birine Ahmet'in Bardağı isimli hikaye sesli bir şekilde okutulur.
- ❖ Öğrencilerden hikayeyi dinlemeleri istenir.
- ❖ Hikaye bittikten sonra ana fikri hakkında konuşulur.
- ❖ Bkz: Tablo 17

¹⁶⁷ <http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=7> 14 mart 2009

¹⁶⁸ Hekimoğlu İsmail, Kalbim Küçük Sevgim Büyük, İstanbul, 2006, 24

¹⁶⁹ Asım Uysal, Mürşide Uysal, Çocuklara İlk Dini Bilgiler-2, İstanbul, 2002, 4

Konu: 9. ÇALIŞIRIM, ALLAH'IN YARDIMINA GÜVENİRİM VE BAŞARIRIM

Etkinlik 1 : BEYİN FIRTINASI

Amaç: Çalışmanın Allah tarafından karşılıksız bırakılmayacağı bilincini kazanır

Süreç:

- ❖ Öğrencilere başarmak için nelerin yapılması gerektiği sorulur.
- ❖ Çalışmadan Allah'tan yardım beklenir mi?
- ❖ Çok çalışmak insanın başarısında tek neden mi?
- ❖ Gayret bizden Tefvîk Allah'tan sözü için ne düşünürsünüz? Gibi sorular sorulur.
- ❖ Gelen cevaplar doğrultusunda gerekli açıklamalar yapılır.

Konu: 10. İHLAS SURESİ VE ANLAMI

Etkinlik 1 : İHLAS SURESİ'Nİ EZBERLİYORUZ.

Amaç: İhlas Suresi'ni ezbere okuyabilir.

Süreç:

- ❖ İhlas Suresi tahtaya yazılır/ yansıtılır ve öğretmen tarafından ritmik bir şekilde okunur.
- ❖ Daha sonra öğrencilerle birlikte birkaç defa tekrarlanır.
- ❖ Sırasıyla birer ayet silinerek, okunur.
- ❖ Bu şekilde çalışmalar yapılır.
- ❖ En sonunda tahtada hiçbir ayet kalmaz ve sure bu şekilde okunmaya çalışılır.

Etkinlik 2: İHLAS SURESİ'NİN ANLAMINI EZBERLİYORUZ.

Amaç: İhlas Suresi'nin anlamını kavrar ve ezbere okuyabilir.

Süreç:

- ❖ İhlas Suresi'nin anlamı tahtaya yazılır/ yansıtılır ve öğretmen tarafından ritmik bir şekilde okunur.
- ❖ Bilinmeyen kavramlar açıklanır.
- ❖ İhlas Suresi'nin namazda okunabileceği yerler hakkında bilgi verilir.
- ❖ İhlas Suresi'ndeki Allah'ın birliğine ve sıfatlarına dikkat çekilir, gerekli açıklamalar yapılır.

Etkinlik 3: SIRALAYALIM

Amaç: İhlas Suresi'ni düzgün bir şekilde okuyabilir.

Süreç:

- ❖ Daha önceden hazırlanmış İhlas Suresi'nin kelimeleri yazan kartonlar tahtaya asılır/ yazılır.
- ❖ Bu kartonların sıraya konulması istenir.
- ❖ Tahtaya birer öğrenci çıkarılır.
- ❖ Her öğrenci doğru olan kelimenin altına numarayı yazar.
- ❖ Bu şekilde surenin doğru bir şekilde okunması sağlanmış olur.
- ❖ Bkz: Tablo 18

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

- ❖ Ünite sonu değerlendirme çalışmaları için şu etkinlikleri uygulayalım
- ❖ Bilgi yarışması Bkz: Tablo 19
- ❖ Ünitenin tamamını kapsayan çalışma yaprağı Bkz: Tablo20
- ❖ Allah İnancı yaprak testinin çözümü Bkz: Tablo 21
- ❖ Allah İnancı ile ilgili kim 500 Milyar Oyununun oynanması Bkz: Tablo 22 ¹⁷⁰
- ❖ Allah İnancı ile ilgili Passaparalo oyununun oynanması Bkz: Tablo 23 ¹⁷¹

170 <http://www.dikab.com/depo2/bulmacalar/kim500ister5.sınıf%201.swf> 14 mart 2009

171 http://www.dikab.com/depo2/bulmacalar/5_1_passaparola.swf 14 mart 2009

ÜNİTE 2: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

Çoklu Zekâ Alanlarına Göre Yapılacak Etkinlikler

Sözel-Dilsel:

- Öğrenilen yeni kavramlarla ilgili sözlük çalışması yapılması. (1/1)
- Öğrenilen yeni kavramlarla ilgili sözcük bankası oluşturulması (2/1)
- Cami görevlileri ile röportaj yapılması. (5/1)
- “Bir gözlemim var” isimli etkinlik sonuçlarının sınıfta paylaşılması (5/2)
- Rabbena dualarının ve anlamlarının öğrenilmesi (9/1)
- Dua kelimesi ile ilgili beyin fırtınası (6/1)
- Şiir okuyalım (6/6)
- Haydi bulalım (4/9)

Mantıksal-Matematiksel:

- İbadet niteliğinde olan davranışların gruplandırılması, kavram haritası ile gösterilmesi (7/1)
- Kelime Avı ve Tanımlama çalışması yapılması. (2/2)
- Kelime ve Tanım Eşleştirme Çalışması Yapılması. (2/3)
- Yapbozun Parçaları, (3/2)
- Beyin Fırtınası; Niçin? Çünkü (3/1)
- 5 N 1 K, (6/2)
- Hadis bulmaca (7/2)
- Kelime bulmaca (4/2)
- Bulmaca, Namaz Dinin Direğidir. (4/8)
- Gizli duayı bulmaca (6/7)
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz (1/3)

Görsel-Uzamsal:

- Farz, vacip kavramlarını tanıtan slayt veya asetat gösterisi, (2/3)
- Çeşitli camileri tanıtan üç boyutlu slayt gösterisi izlenmesi,
- Grupların yapmış olduğu slaytların sınıfta gösterilmesi; (5/3)
- Caminin bölümlerinin çizilmesi ve sınıf panosunda gösterilmesi, (5/4)
- Bir Gözlemim Var: Öğrencilerden çevrelerinde ibadetle ilgili gözlem yapmaları ve bu gözlemleri sınıfta paylaşmaları istenir.
- Kavram haritası, Başlıca ibadetler (4/1)
- Kavram haritası, Salih Amel (7/1)
- Kelime bulmaca (4/2)
- Bulalım, şiir (4/3)
- Nasıl dua edilir? (6/4)
- Dua kelimesi ile ilgili beyin fırtınası (6/1)
- Tamamlayalım (8/1)
- Çizelim (1/2)
- İzleyelim (4/4)

Bedensel-Kinestetik:

- Öğrencilerin, namaz kılarken, oruç tutarken bedenimizin nasıl çalıştığını incelemesi.
- Boyayalım (5/5)
- Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den dua örnekleri (6/5)
- Tamamlayalım (8/1)
- Çalışma Yaprağı Dolduralım (4/6)
- Sıralayalım, abdest bulmacası (4/7)

Müziksel-Ritmik:

- Konu anlatımlarında, slayt gösterisi esnasında fon müziği kullanılması
- Konuyla ilgili ilahiler dinletilmesi
- Rabbeni dualarının ritimli bir şekilde okunması (9/1)

Sosyal:

- Sınıfta gruplar oluşturarak bu grupların farklı konuları tanıttıkları şekilde slaytlar hazırlaması. Konular; ibadetle ilgili kavramlar, camiye tanıyalım, (5/3)
- Derste oluşturulan grupların, camilerin birlik, beraberlik ve sosyal barışı sağlamadaki önemini paylaşımları için sınıfta cami ziyaretinden elde edilen izlenimlerin paylaşılması, (5 /2)
- Dua kelimesi ile ilgili beyin fırtınası (6/1)
- Röportaj yapalım, (Hacca gitmiş kişilerle) (4/5)

Doğacı:

- Çevremizdeki tarihi ya da mahalli bir camiye ziyaret edelim, (5/1)

İşsel:

- “İbadet ederken neler hissediyorum” konulu yazı çalışması yapılması (3/4)
- “İbadet konusunda bilgilenelim” çalışma yapraklarının doldurulması (4/6)
- Dua kelimesi ile ilgili beyin fırtınası (6/1)
- Dua öğrenelim (6/3)
- Değerlendirme Çalışmaları, İbadet konusunda bilgilenelim

Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Yapılacak Etkinlikler

- Öğrenilen yeni kavramlarla ilgili sözlük çalışması yapılması. (1/1)
- Öğrenilen yeni kavramlarla ilgili sözcük bankası oluşturulması (2/1)
- Cami görevlileri ile röportaj yapılması. (5/1)
- “Bir gözlemim var” isimli etkinlik sonuçlarının sınıfta paylaşılması (5/2)
- Haydi bulalım (4/9)
- İbadet niteliğinde olan davranışların gruplandırılması, kavram haritası ile gösterilmesi (7/1)
- Kelime Avı ve Tanımlama çalışması yapılması. (2/2)

- Kelime ve Tanım Eşleştirme Çalışması Yapılması. (2/3)
- Kelime bulmaca (4/2)
- Bulmaca, Namaz Dinin Direğidir. (4/8)
- Caminin bölümlerinin çizilmesi ve sınıf panosunda gösterilmesi, (5/4)
- Bir Gözlemim Var: Öğrencilerden çevrelerinde ibadetle ilgili gözlem yapmaları ve bu gözlemleri sınıfta paylaşımları istenir.
- Kavram haritası, Başlıca ibadetler (4/1)
- Kavram haritası, Salih Amel (7/1)
- Tamamlayalım (8/1)
- Çalışma Yapağı Dolduralım (4/6)
- Sıralayalım, abdest bulmacası (4/7) Dua kelimesi ile ilgili beyin fırtınası (6/1)
- “İbadet ederken neler hissediyorum” konulu yazı çalışması yapılması (3/4)
- “İbadet konusunda bilgileneelim” çalışma yapraklarının doldurulması (4/6)
- Çevremizdeki tarihi ya da mahalli bir camiye ziyaret edelim, (5/1)

Konu 1: İBADET NEDİR?

Etkinlik 1: SÖZLÜK ÇALIŞMASI

Amaç: İbadet kelimesinin ne anlama geldiğini öğrenir.

Süreç:

- ❖ Bu çalışmada birey ibadet kelimesinin anlamını çeşitli kaynaklardan yararlanarak bulur ve bulunan sonuçlar sınıfta diğer öğrencilerle paylaşılır.
- ❖ Bulunan tanımlar sınıfta diğer öğrencilerle paylaşılır.
- ❖ Bu sunumu yaparken görsel olarak projeksiyondan faydalanılabilir, bulunan kavramlar bilgisayarda hazırlanarak tahtaya yansıtılır.
- ❖ Projeksiyon imkanı yoksa öğrenci sadece sözel olarak kavramın tanımını anlatabilir.

Etkinlik 2: ÇİZELİM¹⁷²

Amaç: İbadet kapsamına giren davranışları belirler.

Süreç:

- ❖ Tahtaya aşağıdaki dörtlük yansıtılır/ yazılır
- ❖ Bu dörtlükte yer alan ibadetle ilgili kavramları bulup bu kavramların altını çizmeleri istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 1

Etkinlik 3: Ayet Mealleri Öğreniyoruz

Amaç: İbadetlerin yapılış amacını kavrar.

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili ayet mealleri tahtaya yazılır/ yansıtılır
- ❖ Ayetler öğretmen tarafından açıklanır.
- ❖ Bu ayetlerin ana fikri üzerinde durulur.
- ❖ Bkz: Tablo 1

Konu 2: İBADETLERLE İLGİLİ KAVRAMLARI ÖĞRENİYORUZ; FARZ, VACİP, SÜNNET

Etkinlik 1: SÖZCÜK BANKASI

Amaç: İbadetle ilgili kavramları tanıır.

Süreç:

- ❖ Öğrenciler, ibadetle ilgili öğrendikleri kavramları defterlerinde “sözcük bankası” oluşturmak için ayırdıkları bölüme yazarlar.
- ❖ Kavramların karşısına tanımlarını yazarlar.
- ❖ Kavramlara uygun resimler yaparlar
- ❖ Örnek: farza namaz kılan insan resmi, Kabe’de tavaf eden insanları, vacip’e kurban gibi.

Etkinlik 2: BULMACA “KELİME AVI VE TANIMLAMA ÇALIŞMASI”

Amaç: İbadet, farz, vacip, sünnet kavramlarını tanımlar.

Süreç:

- ❖ Bulmaca daha önceden fotokopi yoluyla çoğaltılır ve öğrencilere dağıtılır
- ❖ Öğrencilerden bulmacanın içindeki kelimeleri bulmaları ve boşlukları doldurmaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 1

Etkinlik 3: BULMACA “KELİME VE TANIM EŞLEŞTİRME ÇALIŞMASI”

Amaç: İbadetlerin insana neler kazandırdığını anlar.

Süreç:

- ❖ Çalışma kağıdı tahtaya yansıtılır veya öğrencilere dağıtılır.
- ❖ Öğrencilerle birlikte doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 2

Konu 3: NİÇİN İBADET EDİLİR?

Etkinlik 1: BEYİN FIRTINASI NİÇİN? ÇÜNKÜ....

Amaç: Niçin ibadet ettiğimizi, ibadetin insana neler kazandırdığını anlar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere “Niçin İbadet ediyoruz? Sorusu yöneltilir.
- ❖ Alınan cevaplar tahtaya listelenir.

Etkinlik 2: YAPBOZUN PARÇALARI¹⁷³

Amaç: İbadetlerin faydalarını anlar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya tablo yansıtılır
- ❖ Renkler yardımıyla ibadetlerin insana ve topluma neler kazandırdığı öğrenilmeye çalışılır.
- ❖ Bkz: Tablo 3

Etkinlik 3: B, M, BM¹⁷⁴

Amaç: Beden ve malla yapılan ibadetleri ayırt eder

Süreç:

- ❖ Tahtaya şekil yazılır/ yansıtılır
- ❖ Boşluklar uygun şekilde doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 4

Etkinlik 4 : İBADET YAPARKEN NELER HİSSEDİYORUM

Amaç: İbadet yaparken ne gibi duygular hissettiğimizi anlar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden ibadet yaparken ne gibi duygular hissettiklerini anlatan bir yazı çalışması yapmaları istenir.
- ❖ Örneğin oruç tutarken, yardım yaparken gibi,
- ❖ İsteyen öğrencilere bu yazılar okutulur.
- ❖ Gerekli açıklamalar yapılır.

Konu 4: BAŞLICA İBADETLER

Etkinlik1 : KAVRAM HARİTASI

Amaç: Başlıca ibadetlerin neler olduğunu kavram haritası yoluyla anlar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya şekil yazılır/ yansıtılır
- ❖ Başlıca ibadetlerin neler olduğu görülür
- ❖ Öğrencilerin bu tabloyu defterlerine yazmaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 5

173 Komisyon, Dinimizi Öğreniyoruz Yaz Kur'an Kursları Öğrenci Kitabı, Ankara, 2007, 39

174 Komisyon, Dinimizi Öğreniyoruz, 39

Etkinlik 2 : KELİME BULMACA

Amaç: Başlıca ibadetlerin neler olduğunu kavrar.

Süreç:

- ❖ Bulmaca imkanlara göre öğrencilere dağıtılır, (çalışma yaprağı, tahtaya yansıtma ya da yazma gibi)
- ❖ Öğrencilere kelimeleri bulmaları için bir müddet zaman tanınır.
- ❖ Birlikte bulunan kelimeler çizilir.
- ❖ Bkz: Tablo 6

Etkinlik 3: BULALIM

Amaç: Başlıca ibadetlerimizden olan namazın günde kaç rekat kılındığını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya şiir yansıtılır/ yazılır
- ❖ Öğrencilerden bu şiirde geçen günlük namazları bulmaları istenir
- ❖ Bkz: Tablo 7

Etkinlik 4: İZLEYELİM

Amaç: Namazın kılınışı ile ilgili genel olarak bilgi edinir.

Süreç:

- ❖ Projeksiyon yardımıyla tahtaya namazla ilgili slayt yansıtılır ve öğrencilerden önemli noktaları veya soruları not etmeleri istenir. Slayt gösterisi bittikten sonra değerlendirme yapılır.

Etkinlik 5: RÖPORTAJ YAPALIM

Amaç: Hac ibadeti ile ilgili genel bilgiler edinir.

Süreç:

- ❖ Sınıfta öğrencilere çevrelerinde hacca giden bir yakınları olup olmadığı sorulur, varsa bu kişiden ziyaret ettiği yerle ve yaptığı ibadetlerle ilgili duygu ve düşüncelerini içeren bir röportaj yapmaları istenir.
- ❖ Röportajın görsel unsurlarla desteklenip bir metin haline getirmeleri söylenir.

Etkinlik 6: ÇALIŞMA YAPRAĞINI DOLDURALIM (İbadet Konusunda Bilgilenelim)

Amaç: Temel ibadetler hakkında bilgi edinir.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere çalışma yaprakları dağıtılır ve bu yapraklara göre bilgiler verilir.
- ❖ Öğrencilerle birlikte bu kağıtlar doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 8

Etkinlik 7: SIRALAYALIM (Abdest Bulmacası)

Amaç: Abdestin nasıl alındığını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya abdestin alınışını gösteren şekil yansıtılır.
- ❖ Öğrencilerden yerleri karışık olarak verilmiş olan şekilleri sıraya koymaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 9

Etkinlik 8: BULMACA NAMAZ DİNİN DİREĞİDİR

Amaç: Namazda geçen temel kavramları öğrenir.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere çalışma yaprakları dağıtılır.
- ❖ Bulmacayı çözmeleri istenir.
- ❖ Belli bir süre sonra sorular birlikte çözülmeye çalışılır.
- ❖ Her öğrencinin soruların cevaplarını uygun bölümlere yazmaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 10

Etkinlik 10: HAYDİ BULALIM

Amaç: İbadetler konusunda genel bilgi sahibi olur.

Süreç:

- ❖ Tahtaya ilgili bulmaca yansıtılır veya çalışma yaprağı olarak öğrencilere dağıtılır.
- ❖ Sorulara uygun cevapların bulunması istenir.
- ❖ Etkinlik sırasında her öğrenciye söz hakkı verilmesine dikkat edilmelidir.
- ❖ Cevaplar uygun bölümlere yazılarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 11

Konu 5 : CAMİYİ TANIYALIM**Etkinlik 1: RÖPORTAJ YAPIYORUZ**

Amaç: Caminin bölümlerinin tanınması, camilerin birlik, beraberlik ve sosyal barışı sağlamadaki rolünün fark eder.

Süreç:

- ❖ Bu etkinlikte öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruba farklı görevler verilir.
- ❖ Bir grup cami görevlileri ile röportaj yapar, bir grup camiyi anlatan bir slayt hazırlar, diğer grup caminin bölümlerini tanıtan resimler çizer.
- ❖ Bu röportajda öğrencilere rehber olması için şu sorular verilebilir:¹⁷⁵
- ❖ Sizin buradaki göreviniz nedir?
- ❖ Size göre camilerin dinimizdeki yeri nedir?
- ❖ Camiler en çok ne zaman doluyor?
- ❖ Camide sizi en çok rahatsız eden şey nedir?
- ❖ Camiyi gezmeye gelen turist oluyor mu? Oluyorsa bu turistler neleri merak ediyor?, onlarla nasıl diyalog kuruyorsunuz?
- ❖ Bu gibi sorular sonucunda öğrenciler cami görevlisi hakkında bilgi edindikleri gibi camilerin insanları birleştirici özelliğinin olduğunu, camiye temiz elbiselerle girilmesi gerektiğini, camileri temiz ve düzenli tutmanın gerektiğini öğrenmiş ve birbirleri ile paylaşmış olurlar.

Etkinlik 2: GEZİMİZİN SONUÇLARINI PAYLAŞIYORUZ

Amaç: Cami gezisi ile ilgili edinilen bilgilerin paylaşır.

Süreç:

- ❖ Gruplar sıra ile elde ettikleri bilgileri sunarlar.
- ❖ Fotoğraflar, slaytlar, çizilen resimler, hazırlanan afişler sınıfta paylaşılır.
- ❖ Ders sonunda bu bilgiler sınıfta paylaşılır.

175 Pektaş, a.g.e., 109

Etkinlik 3: SLAYT HAZIRLIYORUZ

Amaç: Caminin bölümlerini tanıır.

Süreç:

- ❖ Bu etkinlikte öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruba farklı görevler verilir.
- ❖ Gruplardan biri caminin bölümlerinin fotoğraflarını çeker ve bu fotoğraflarla bir slayt hazırlar. Bu slaytı daha sonra sınıfta diğer arkadaşları ile paylaşır.
- ❖ Bu slaytı kendileri hazırlayabilecekleri gibi tarihi camilerle ilgili hazırlanmış üç boyutlu videolar da hazır olarak mevcut olarak bulunabilmektedir. Bunlardan da faydalanılabilir.
- ❖ Bu slaytlar esnasında uygun fon müziğinin kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Etkinlik 4: RESİM YAPIYORUZ

Amaç: Caminin bölümlerini tanıır.

Süreç:

- ❖ Sınıfta resim çizmek isteyenler varsa bu öğrencilere minber, mihrap, kürsü, şadırvan resimleri yaptırılır ve sınıf panosunda bu resimler sergilenir. Bu etkinlik projeksiyon veya yapılan etkinliklerin sunulması için gereken imkanların olmadığı durumlarda kullanılır
- ❖ Bkz: Tablo 12

Etkinlik 5: CAMİLERİN BÖLÜMLERİNİ TANIYORUZ.

Amaç : Caminin bölümlerini tanıır.

Süreç:

- ❖ Üzerinde camiye tanıtan çeşitli resimlerin bulunduğu çalışma yaprakları öğrencilere dağıtılır
- ❖ Bu bölümler öğrencilere açıklanır ve çalışma yaprağı birlikte doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 13

Etkinlik6: BOYAYALIM

Amaç: Caminin bölümlerini tanıır.

Süreç:

- ❖ Cami resmi bulunan çalışma yaprakları öğrencilere dağıtılır ve bu resim öğrenciler tarafından boyanır.
- ❖ Bkz: Tablo 14

Konu 6 : DUA

Etkinlik 1: BEYİN FIRTINASI

Amaç: Duanın ne anlama geldiğini anlar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere duanın ne demek olduğu sorulur ve alınan cevaplar sırayla tahtaya yazılır.
- ❖ Daha sonra bu maddeler üzerinde konuşulur.

Etkinlik 2 : 5N 1K

Amaç: Niçin, nasıl, ne zaman, nerelerde, kimler için dua edildiğini ve duada ne söylendiğini anlar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya bal petekleri çizilir/ yansıtılır.
- ❖ Bu peteklerin içlerinde yazan soruları cevaplayacak şekilde doldurulacağı açıklanır.
- ❖ Öğrencilerle birlikte bu petekler doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 15

Etkinlik 3 : DUA ÖĞRENELİM

Amaç: Temel dualardan bazılarını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya aşağıdaki dualar yazılır / yansıtılır, öğrencilerin defterine yazmaları istenir.
- ❖ Bu duaların yanı sıra öğrencilerin gündelik hayatlarında yaptıkları dualardan örneklerde yazılır.
- ❖ Bkz: Tablo 16

Etkinlik 4: NASIL DUA EDİLİR?

Amaç: Nasıl dua edildiğini öğrenmek, duaya başlarken ve dua ederken hangi ifadeler kullanıldığını bilir.

Süreç:

- ❖ Çeşitli dua örnekleri tahtaya yazılır/ yansıtılır.
- Bu örnekler ayet ve hadislerden örnekler olabilir veya öğrencilerin günlük hayatta yaptıkları dualar olabilir.
- ❖ Dua örnekleri açıklanır, duaya nasıl başlayıp nasıl bitirildiği ve neler söylendiği açıklanır

Etkinlik 5: KUR'AN'DAN VE HZ. PEYGAMBER'DEN DUA ÖRNEKLERİ

Amaç: Allah'ın duaları işittiğine ve duaları kabul ettiğine inanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere bir hafta önce Kur'an-ı Kerim meali getirmeleri söylenir.
- ❖ Derste dua ile ilgili ayetler bulunur ve okunur.
- ❖ Daha sonra dua ile ilgili ayet mealleri tahtaya yazılır / yansıtılır.
- ❖ Aynı şekilde Peygamber'imizin yaptığı dua örnekleri de bulunup açıklanır.
- ❖ Bkz: Tablo 17

Etkinlik 6 : ŞİİR OKUYALIM

Amaç: Her zaman ve her şekilde dua edilebileceğini anlar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya şiir yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Duada nelerin nasıl istendiği üzerine konuşulur, bu noktalar üzerine açıklamalar yapılır.
- ❖ Bkz: Tablo 18

Etkinlik: GİZLİ DUAYI BULMACA

Amaç: Çeşitli dualar öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya bulmaca yazılır/ yansıtılır
- ❖ Bulmacanın içinde gizli olan ayet bulunmaya çalışılır.
- ❖ Bkz: Tablo 19

Konu 7: GÜZEL İŞ VE GÜZEL DAVRANIŞ: SALİH AMEL

Etkinlik 1: KAVRAM HARİTASI

Amaç: Hangi davranışların salih amel kapsamına girdiğini kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya bir kavram haritası çizilir/ yansıtılır.
- ❖ Öğrencilerle birlikte bu kavram haritası doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 20

Etkinlik 2 : HADİS BULMACA

Amaç: Güler yüz göstermenin sadaka olduğunu öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya bulmaca yazılır / yansıtılır
- ❖ Öğrencilerin bulmacada gizli olan hadisi bulmaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 21

Konu 8: İBADETLER DAVRANIŞLARIMIZI GÜZELLEŞTİRİR

Etkinlik 1: TAMAMLAYALIM

Amaç: Hangi ibadetin hangi davranışımızı geliştirdiğini bulur.

Süreç:

- ❖ Tahtaya pankartlar çizilir ve bu pankartlardaki boşluklar öğrencilerle birlikte doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 22

Etkinlik 2: PETEK HARİTA OYUNU

Amaç: Namazda sırasıyla hangi duaların okunacağını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya oyun yansıtılır.
- ❖ Bu oyunun nasıl oynandığı öğrencilere açıklanır.
- ❖ Her petekten sonra hangi davranışın yapılacağı sorulur.
- ❖ Doğru cevaplar verilerek oyun tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 23

Konu 9: RABBENA DUALARI VE ANLAMI

Etkinlik 1: RABBENA DUALARI'NI EZBERLİYORUZ.

Amaç: Rabbena dualarını ezbere okuyabilir.

Süreç:

- ❖ Rabbena duaları tahtaya yazılır/ yansıtılır ve öğretmen tarafından ritmik bir şekilde okunur.
- ❖ Daha sonra öğrencilerle birlikte birkaç defa tekrarlanır.
- ❖ Sırasıyla birer ayet silinerek, okunur.
- ❖ Bu şekilde çalışmalar yapılır.
- ❖ En sonunda tahtada hiçbir ayet kalmaz ve sure bu şekilde okunmaya çalışılır.

ETKİNLİK 2: RABBENA DUALARI'NIN ANLAMLARINI EZBERLİYORUZ.

AMAÇ: Rabbena Dualarının Anlamalarını Kavrar Ve Ezbere Okuyabilir.

Süreç:

- ❖ Rabbena Dualarının Anlamları Tahtaya Yazılır/ Yansıtılır Ve Öğretmen Tarafından Ritmik Bir Şekilde Okunur.
- ❖ Bilinmeyen Kavramlar Açıklanır.
- ❖ Rabbena Dualarının Namazda Okunduğu Gibi Genel Olarak Yapılabilecek Bir Dua Olduğu Da Hatırlatılır.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

Etkinlik 9: BULMACA İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

Amaç: Ünitenin tüm alt başlıklarını kapsar

Süreç:

- ❖ Öğrencilere ünitenin konularını kapsayıcı şekilde hazırlanmış olan çalışma yaprakları dağıtılır.
- ❖ Burada bulunan sorular ve boşluklar uygun şekilde doldurulur.

Etkinlik 10: ÇALIŞMA YAPRAĞI, İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

Amaç: Ünitenin tüm alt başlıklarını kapsar

Süreç:

- ❖ Öğrencilere ünitenin konularını kapsayıcı şekilde hazırlanmış olan çalışma yaprakları dağıtılır.
- ❖ Burada bulunan sorular ve boşluklar uygun şekilde doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 25

ÜNİTE 3: HZ. MUHAMMED VE AİLE HAYATI

Çoklu Zekâ Alanlarına Göre Yapılacak Etkinlikler

Sözel-Dilsel:

- Hikaye Okuyoruz 2.1/1
- Hz. Muhammed'e Şiir Mektup Yazıyoruz 3/2
- Listeleyelim 3.4/1
- Hikaye Okuyoruz, Yetim Çocuk 3.5/1
- Salavat Duaları ve Anlamını Öğreniyoruz 4/1

Mantıksal-Matematiksel:

- Soy Ağacı Yapıyoruz 1/1
- Film Raporu Hazırlayalım 1/3
- Kavram Haritası Hazırlıyoruz 2.3/1
- Kavram Haritası Tamamlayalım 3.1/2
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz 3/4

Görsel-Uzamsal

- Film İzliyoruz, Son Peygamber ½
- İnteraktif Bulmaca Çözelim 1/6
- Saklı Cümleyi Bulalım 2.1/2
- Pasaparla Oynayalım, Hz. Muhammed ve Aile Hayatı 3/3
- Şifreyi Bulalım 3.2/1
- Sıralayalım 3.3/1
- Tamamlayalım 3.5/3

Bedensel-Kinestetik:

- O'na Derlerdiki 2/1
- Hz. Muhammed'in Evindeyiz 3/1

Müziksel-Ritmik:

- İlahi Dinliyoruz, 571 ¼
- İlahi Dinliyoruz, Yetim Kız 3.5/2
- Salavat Duaları ve Anlamını Öğreniyoruz
- Video-klip seyrediyoruz, Salavat 4/1

Sosyal:

- Oyun Oynayalım, Zaman Çarkı 1/7
- Pano Hazırlıyoruz 2/2
- Hz. Muhammed'in ailesi İle Kendi Ailemizi Kıyaslıyoruz 3.1/1

İçsel:

- Beyin Fırtınası, O Devirde Yaşasaydık 2.2/1

Doğacı:

- ZAMAN MAKİNESİ 3.5/4

Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Yapılacak Etkinlikler

- Hz. Muhammed’e Şiir Mektup Yazıyoruz 3/2
- Listeleyelim 3.4/1
- Soy Ağacı Yapıyoruz 1/1
- Film Raporu Hazırlayalım 1/3
- Kavram Haritası Hazırlıyoruz 2.3/1
- Kavram Haritası Tamamlayalım 3.1/2 İnteraktif Bulmaca Çözelim 1/6
- Oyun Oynayalım, Zaman Çarkı 1/7
- Hz. Muhammed’in ailesi İle Kendi Ailemizi Kıyaslıyoruz 3.1/1

Konu: 1. HZ. MUHAMMED’İN EVLİLİĞİ VE ÇOCUKLARI**Etkinlik 1 : SOY AĞACI YAPIYORUZ**

Amaç: Hz. Muhammed’in aile büyüklerini ve çocuklarını tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya Hz. Muhammed’in Soy Ağacı Yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Öğrencilerin bu tabloyu defterlerine yazmaları istenir.
- ❖ Boş bırakılan yerleri uygun şekilde doldurmaları istenir.
- ❖ Tahtaya öğrenciler çıkarılır, boşluklar doldurularak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 1

Etkinlik 2 : FİLM İZLİYORUZ (SON PEYGAMBER)

Amaç: Hz. Muhammed’i ve Ailesini tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerle birlikte Son Peygamber isimli film izlenir.
- ❖ Filme başlamadan önce bu filmde Peygamberimizin ailesi ile ilgili bölümlere dikkat edilmesi gerektiği söylenir.
- ❖ Film bittikten sonra genel olarak Hz. Muhammed’in Hayatı üzerine konuşulur.
- ❖ Bu filmde Peygamberimizin ailesi içindeki örnek davranışlarının neler olduğu rapor halinde hazırlanır.

Etkinlik 3 : FİLM RAPORU HAZIRLIYORUZ

Amaç: Hz. Muhammed ve Ailesini Tanır

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden film sonunda bir film raporu hazırlamaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 2

Etkinlik 4 : İLAHİ DİNLIYORUZ (571)

Amaç: Hz. Muhammed ve Ailesini Tanır

Süreç:

- ❖ 571 isimli ilahi bilgisayardan dinlenir.
- ❖ İlahi tahtaya yazılır.
- ❖ İlahide Hz. Muhammed'i tanıtan bölümlerin altı çizilir.
- ❖ İlahi toplu bir şekilde söylenir.
- ❖ Bkz: Tablo 3

Etkinlik 5 : KRONOLOJİ OLUŞTURALIM

Amaç: Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin evlilik süreci hakkında bilgi edinir.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin evlilik sürecinin kronolojisini çıkarmaları istenir.
- ❖ Bu çalışmayı yaparken şu sorularla onlara yol gösterilir.
- ❖ Hz. Muhammed ile Hz. Hatice hangi yılda evlenmişler ve evlilikleri kaç yıl sürmüştür?
- ❖ Hz. Muhammed ile Hz. Hatice nasıl tanışmış ve evlenmişlerdir?
- ❖ Hz. Muhammed ile Hz. Hatice evliliklerinde hangi değerleri ön planda tutmuşlardır?
- ❖ Bu evlilikten kaç tane çocuk dünyaya gelmiştir?
- ❖ Evlilikleri ne kadar devam etmiştir?
- ❖ Öğrencilerden bu sorular doğrultusunda çalışmalarını geliştirmeleri istenir.
- ❖ Çalışmalar bittikten sonra, bu ürünler değerlendirilir.

Etkinlik 6 : İNTERAKTİF BULMACA ÇÖZELİM, Peygamberimizin Akrabaları¹⁷⁶

Amaç: Hz. Muhammed'in akrabalarını tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili bulmaca yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Bulmacada karelerin üzerine gelindiğinde sorular çıkar.
- ❖ Bu sorulara uygun cevaplar verilerek bulmaca tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 4

Etkinlik 7 : ZAMAN ÇARKI¹⁷⁷

Amaç: Hz. Muhammed'in hayatındaki önemli olayları ve tarihlerini öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili oyun yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Oyunda verilen süre içerisinde tüm soruların cevabına uygun tarihi bulmak hedeftir.
- ❖ Sorulara uygun tarihler seçilerek oyun tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 5

176 http://www.dikab.com/depo2/bulmacalar/peygamberimizin_akrabalari.html 26.03.2008

177 <http://www.dikab.com/depo2/bulmacalar/zamancarki.swf> 26.03.2008

Etkinlik 8: KİMLİK BELGESİ OLUŞTURUYORUZ

Amaç: Hz. Muhammed'i ve ailesini yakından tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden Peygamberimizi tanıtan bir kimlik belgesi hazırlamaları istenir.
- ❖ Bu belgeyi hazırlarken, çeşitli kaynaklardan Peygamberimize ait önemli bilgileri araştırmaları istenir.
- ❖ Buldukları bilgileri bu kimlik belgesinde bir araya getirmeleri gerektiği anlatılır.
- ❖ Bkz: Tablo 6

Konu: 2. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİ İÇİNDEKİ ÖRNEK DAVRANIŞLARI**Etkinlik 1: O'NA DERLERDİ Kİ...**

Amaç: Hz. Muhammed'in güvenilir bir insan olduğunu öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya Muhammed'ül-Emin kelimesinin harflerinin yerleri değiştirilmiş olan tablo yansıtılır.
- ❖ Öğrencilerden burada hangi kelimenin yazıldığını bulmaları istenir.
- ❖ Daha sonra Hz. Muhammed'in güvenilir bir insan olduğu açıklanır.
- ❖ Bkz: Tablo 7

Etkinlik 2: PANO HAZIRLIYORUZ.

Amaç: Hz. Muhammed'in Ailesi İçindeki Örnek Davranışlarını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Sınıfta farklı gruplar oluşturulur.
- ❖ Öğrencilerle birlikte Sevgili Peygamber'imizin ailesi içindeki örnek davranışlarını anlatan hikayeler araştırılır
- ❖ Bulunan bilgiler çeşitli kağıtlara yazılır.
- ❖ Bu yazılar panoda sergilenir.
- ❖ Bkz: Tablo 8

Konu: 2.1. HZ. MUHAMMED AİLE BİREYLERİNİ SEVER VE ARALARINDA AYIRIM YAPMAZDI**Etkinlik 1: HİKAYELER OKUYORUZ**

Amaç: Hz. Muhammed'in aile bireyleri ile olan ilişkilerini tanır.

Süreç:

- ❖ Sınıfta konu ile ilgili hikayeler okunur.
- ❖ Gerekli açıklamalar yapılır.
- ❖ Peygamberimizin ailesinde olan ve bizim ailemizde olan benzer noktalar bulunmaya çalışılır.
- ❖ Peygamberimizin ne kadar iyi bir aile reisi olduğu konuşulur.
- ❖ Tablo 9

Etkinlik 2 : SAKLI CÜMLEYİ BULALIM

Amaç: Hz. Muhammed'in Aile Bireylerini Sevdiğini ve Aralarında Ayırım Yapmadığını Anlar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya heceleri dağılmış olan cümle yazılır
- ❖ Öğrencilerin bu heceleri düzgün bir cümle haline getirerek, saklı cümleyi bulmaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 10

Konu: 2.2. HZ. MUHAMMED AİLE BİREYLERİNE DANIŞIR VE GÖRÜŞLERİNE DEĞER VERİRDİ**Etkinlik 1 : BEYİN FIRTINASI, O DEVİRDE YAŞASAYDIK**

Amaç: Hz. Muhammed'in aile bireyleriyle olan ilişkilerini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere “Sevgili Peygamberimiz çevresindeki insanlara karşı nasıl davranırdı?”
- ❖ Bizde o devirde yaşasaydık, acaba Müslümanlara karşı nasıl davranırdık?
- ❖ Müşriklerin eziyetlerine karşı tavrımız ne olurdu?
- ❖ Daha önce derste izlenmiş olan filmdeki kahramanları düşündüğümüzde kendinizi hangi kahramanın yerine koyarsınız?
- ❖ Soruları sorulur
- ❖ Verilen cevaplar üzerinde konuşulur.
- ❖ Daha sonra farklı örneklerle konu açıklanır.

Konu: 2.3. HZ. MUHAMMED AKRABAYI ZİYARET EDERDİ**Etkinlik 1 : KAVRAM HARİTASI HAZIRLIYORUZ**

Amaç: Hz. Muhammed'in örnek ahlakını tanır.

Süreç:

- ❖ Hz. Muhammed'in aile içerisindeki örnek ahlakını içeren özellikler listelenir.
- ❖ Öğrencilerden bu özellikleri gösteren kavram haritaları hazırlamaları istenir.
- ❖ Bu kavram haritaları panoda sergilenir.
- ❖ Bkz: Tablo 11

Konu: 3. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNİN ÖRNEK DAVRANIŞLARI**Etkinlik 1 : HZ. MUHAMMED'İN EVİNDEYİZ¹⁷⁸**

Amaç: Hz. Muhammed'in ailesinin örnek davranışlarını kavrar.

Süreç:

- ❖ Fonda hafif bir ney kaseti çalınır.
- ❖ Öğrencilerden gözlerini kapayarak kendilerini yüzyıllar öncesinde Hz. Muhammed'in evinde hayal etmeleri istenir ve aşağıdaki yönlendirmeler yapılır.
- ❖ Hz. Muhammed'in mescidinin yanında ailesi ile beraber kaldığı küçük evin

dışındayız. Hz. Muhammed'in mutlu ve huzurlu ailesi etraftaki insanlara örnek oluyor. Onların her davranışı orada yaşayan insanlar için çok önemli.

- ❖ Şimdi hepimiz görünmez elbiselerimizi giyip, sessizce bu ailenin yanına gidelim. Bakalım içeride neler oluyor?
- ❖ Hz. Muhammed'in torunu Hasan heyecanlı heyecanlı bugün oynadığı oyunu anlatıyor. Onu bütün ev halkı, sevincini paylaşarak dinliyor. Belli ki bu evde sevinçler ve sıkıntılar paylaşılıyor.
- ❖ Biraz sonra dışarıdan birinin seslendiğini duyuyoruz. Misafir geldi ev halkı misafiri içeri aldı. Güler yüzle misafirlerini karşıladılar. Mutfakta çok fazla yiyecekleri yok. Ama olanları misafire ikram etmekten çekinmediler. Gerçekten çok cömertler.
- ❖ Gelen misafir komşularının oğlunun hastalandığını söyleyince Peygamberimiz misafirin arkasından hemen onların evine ziyarete gidiyor. Tabi bizde onunla beraber gidiyoruz. Oradaki konuşmalarından, hareketlerinden ve insanların tavırlarından anlıyoruz ki Hz. Muhammed komşularının iyi ve kötü günlerinde hep yanında.
- ❖ O eve dönüyor. Biz mescidin etrafında dolaşıyoruz. Mescidin bir bölümünde kalan gençleri görünce sessizce onların yanına süzülüyoruz. Aralarındaki konuşmalardan bu insanların kimsesizler olduğunu ve peygamberin ailesi tarafından korunup, gözetildiğini anlıyoruz.
- ❖ Gecenin saatleri ilerliyor. Ev halkı uyumaya hazırlanırken biz de bugüne geri dönüyoruz.

Etkinlik 2 : HZ. MUHAMMED'E ŞİİR, MEKTUP YAZIYORUZ.

Amaç: Hz. Muhammed'in ailesi içindeki örnek davranışlarını, örneklerle açıklar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden sevgili Peygamberimizin örnek davranışlarını konu edinen şiirler yazmaları istenir.
- ❖ Şiir yazarken ünite içerisinde öğrendikleri konuları kullanmaları istenir.
- ❖ Şiirler sınıfta okutulur.
- ❖ Şiirlerden bazıları panoya asılır.

Etkinlik 3: PASSAPAROLA OYNUYORUZ, Hz. Muhammed Ve Aile Hayatı¹⁷⁹

Amaç: Hz. Muhammed'i ve aile hayatını tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili oyun yansıtılır.
- ❖ Bu oyunda sınırlı bir sürede A'dan Z'ye kadar her harfle ilgili bir soru çıkmaktadır.
- ❖ Bu sorulara doğru ve uygun cevaplar verilerek oyun tamamlanır.
- ❖ Amaç tüm soruları eksiksiz bir şekilde cevaplayabilmektir.
- ❖ Bkz: Tablo12

Etkinlik 4: Ayet Mealleri Öğreniyoruz

Amaç: Konuyla ilgili ayetleri öğrenir.

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili ayet mealleri tahtaya yazılır/ yansıtılır
- ❖ Ayetler öğretmen tarafından açıklanır.

179 http://www.dikab.com/index.php?option=com_remository&Itemid=31&func=fileinfo&id=872 14
mart 2009

- ❖ Bu ayetlerin ana fikri üzerinde durulur.
- ❖ Bkz: Tablo 12

Konu: 3.1. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE SEVİNÇLER VE SIKINTILAR PAYLAŞILIRDI

Etkinlik 1 : HZ. MUHAMMED'İN AİLESİYLE KENDİ AİLEMİZİ KIYASLIYORUZ¹⁸⁰

Amaç: Hz. Muhammed'in ailesindeki örnek davranışları yakından tanır.

Süreç:

- ❖ Hz. Muhammed'in aile içindeki sevgi, hoşgörü ve dayanışmaya ve akraba ziyaretine verdiği önemi fark etme ve aile içinde israftan kaçınma konusundaki duyarlılığı örneklerle açıklama
- ❖ Öğrencilere Hz. Muhammed'in ailesinin seçkin özelliklerinin yazılı olduğu çalışma kağıtları dağıtılır
- ❖ Aileleri ile Hz Muhammed 'in ailesini kıyaslayarak boşlukları doldurmaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo13

Etkinlik 1 : HİKAYE HARİTASI TAMAMLAYALIM¹⁸¹

Amaç: Peygamberimizin ailesindeki paylaşımları tanır.

Süreç:

- ❖ Peygamberimize ilk vahyin gelişi ve bu olaydan sonra evine döndüğünde Hz. Hatice'nin ona destek oluşu kitaptan okunur.
- ❖ Sonunda hikaye haritası doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 14

Konu: 3.2. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE MİSAFİRE CÖMERT DAVRANILIRDI

Etkinlik 1 : ŞİFREYİ BULALIM

Amaç: Peygamberimizin ailesinde misafire cömert davranıldığını anlar.

Süreç:

- ❖ Harflerin yerine çeşitli sembollerin bulunduğu şifre tahtaya yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Bu şifreye göre yazılmış olan cümle çözülmeye çalışılır.
- ❖ Bkz: Tablo 15

Konu: 3.3. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE İSRAFTAN KAÇINILIRDI

Etkinlik 1 : SAKLI CÜMLEYİ BULALIM

Amaç: İsraftan neden kaçınmamız gerektiğini anlar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya heceleri karışık olarak yazılmış olan tablo yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Öğrencilerden heceleri ok yönünde takip ederek düzgün bir cümle kurmaları istenir.

180 Pektaş, 159

181 Komisyon, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı* 5. sınıf, 72

❖ Bulunan cümle uygun boşluklara yazılır.
❖ Bkz: Tablo 16
Etkinlik 2 : YAZALIM
Amaç: İsrafın hoş bir davranış olmadığını anlar.
Süreç:
❖ Öğrencilerden israf edilen ekmek ile portakalın çöp kutusunda karşılaşmalarını hayal edip aralarındaki konuşmayı diyalog şeklinde yazmaları istenir.
❖ Daha sonra bu yazılar sınıfta okunur.

Konu: 3.4. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE KOMŞULUK İLİŞKİLERİNE ÖNEM VERİRDİ

Etkinlik 1 : LİSTELEYELİM ¹⁸²
Amaç: Peygamberimizin komşuluk ilişkilerine verdiği önemi anlar
Süreç:
❖ Komşu hakları ile ilgili metin okunur.
❖ Bu metinden hareket ederek peygamberimizin komşuluk hakları ile ilgili söylediği sözler üzerine konuşulur.
❖ Bu metinden hareketle komşularımızla olan ilişkilerimizin nasıl olması gerektiği maddeler halinde yazılır.
❖ Bkz: Tablo 17

Konu: 3.5. HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNDE ÖKSÜZLER VE YOKSULLAR GÖZETİLİRDİ

Etkinlik 1 : HİKAYE OKUYALIM (Peygamberimiz Ve Yetim Çocuk) ¹⁸³
Amaç: Peygamberimizin yetim ve öksüzlere nasıl davrandığını anlar.
Süreç:
❖ Ders kitabından “Peygamberimiz ve Yetim Çocuk” isimli hikaye okunur.
❖ Bu hikayede peygamberimizin yetimlere davranışının nasıl olduğu üzerinde durulur.
❖ Hikayenin ana fikri tespit edilerek konu özetlenir.
❖ Bkz: Tablo 18

Etkinlik 2 : İLAHİ DİNLIYORUZ. (YETİM KIZ)
Amaç: Peygamberimizin yetim ve öksüzlere nasıl davrandığını örneklerle düşünür.
Süreç:
❖ Yetim Kız isimli ilahi bilgisayardan dinlenir.
❖ İlahi tahtaya yazılır.
❖ Öğrencilerden ilahide Peygamberimizin hangi davranışı üzerinde durulduğu nu bulmaları istenir.
❖ İlahi toplu bir şekilde söylenir.
❖ Bkz: Tablo19

182 Komisyon, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders kitabı, 5. sınıf, 76

183 Komisyon, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders kitabı, 5. sınıf, 78

Etkinlik 3 : TAMAMLAYALIM

Amaç: Peygamberimizin yetimler hakkında söylediği sözü öğrenir

Süreç:

- ❖ Tahtaya heceleri karışık olarak yazılmış olan tablo yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Öğrencilerden heceleri ok yönünde takip ederek düzgün bir cümle kurmaları istenir.
- ❖ Bulunan cümle uygun boşluklara yazılır.
- ❖ Bkz: Tablo 20

Etkinlik 4 : ZAMAN MAKİNESİ¹⁸⁴

Amaç: Hz. Muhammed'in Yaşadığı çevreyi tanır.

Süreç:

- ❖ Zaman Makinesi İsimli program açılır.
- ❖ Burada Peygamberimiz'in ailesi, akrabaları ve çocukları tanıtılmaktadır.
- ❖ Öğrencilerin bu filmi izlemesi ve kısa kısa notlar çıkarması istenir.
- ❖ Daha sonra film üzerine konuşmalar yapılır.
- ❖ Bkz: Tablo 21

Konu: 4. SALAVAT DUALARI VE ANLAMI

Etkinlik 1 : SALAVAT DUALARINI VE ANLAMLARINI ÖĞRENİYORUZ

Amaç: Salavat Dualarını ve Anlamlarını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Salavat Duaları tahtaya yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Öğretmen tarafından ritmik bir şekilde okunur.
- ❖ Daha sonra öğrencilerle birlikte birkaç defa tekrarlanır.
- ❖ Sırasıyla birer kelime silinerek okunur.
- ❖ Bu şekilde çalışmalar yapılır.
- ❖ En sonunda tahtada hiçbir ayet kalmaz ve sure bu şekilde okunmaya çalışılır.
- ❖ Salavat Duaları ezberlendikten sonra Salavat Dualarının anlamı tahtaya yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Anlamı üzerinde açıklamalar yapılır.

Etkinlik 2 : VİDEO-KLİP SEYREDİYORUZ

Amaç: Salavat Dualarını ritmik bir şekilde söyler.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere Zara ve Engin NOYAN'ın birlikte söylediği video-klip birkaç defa izletilir.
- ❖ Klip bittikten sonra ilahi bir defada öğrencilerle birlikte söylenir.
- ❖ Bu şekilde salavat ezberlenmiş olur.

184 <http://cocuk.sonpeygamber.info/zaman/> 14 mart 2009

ÜNİTE 4: KUR'AN'DA KISSALAR

Çoklu Zekâ Alanlarına Göre Yapılacak Etkinlikler

Sözel-Dilsel:

- Sözlük Çalışması 1/1
- Kelimelerden Hikaye Oluşturalım 3.1./3
- Hz. Eyüp Kıssasını Okuyoruz 3.3/1
- Kitap Okuyalım/ Hikaye Haritası Çıkaralım 3.3/3

Mantıksal-Matematiksel:

- Gruplandırılalım 1/3, 2/2
- Bulalım 1/4
- Şifreyi Çözelim 2/2
- İlk Harf 3/6
- Film Raporu Hazırlayalım 3.1/2, 3.2./4
- Akıl Haritası oluşturalım 3.1/4, 3.2/5, 3.3/4
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz 3.1/5

Görsel-Uzamsal:

- Konu Anlatımı ½
- Çalışma Yaprağı, Peygamber Kıssaları 3/1
- İnteraktif Bulmaca ¾
- Video İzleyelim, Hz. İbrahim 3.1/1, Hz. Yusuf 3.2/2
- Yaprak test, Kur'an'dan Kıssalar

Bedensel-Kinestetik:

- Evirmece-Çevirmece 3/2
- Çembere Alalım 3.3/4
- Tamamlayalım 3.4/3

Müziksel-Ritmik:

- İlahiler söylüyoruz, Peygamberler 3/5, Hz. Yusuf 3.2/1

Sosyal:

- Kıyaslama Yapalım 3.4/2
- Çalışma Yaprağını dolduralım, Kur'an'dan Peygamber Kıssaları 3/3

İçsel:

- Peygamber Dualarını Öğrenelim 3/7
- 5 N1 K, 3.3/2
- İlkeler Çıkaralım 3.4/1

- **Doğacı:**

Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Yapılacak Etkinlikler

- Sözlük Çalışması 1/1
- Kelimelerden Hikaye Oluşturalım 3.1./3
- Kitap Okuyalım/ Hikaye Haritası Çıkaralım 3.3/3 Gruplandırılalım 1/3, 2/2
- Bulalım 1/4
- Şifreyi Çözelim 2/2
- Şifreyi Çözelim 2/2
- İnteraktif Bulmaca 3/4
- Yaprak test, Kur'an'dan Kıssalar
- Çembere Alalım 3.3/4
- Evirmece-Çevirmece 3/2
- Kıyaslama Yapalım 3.4/2
- Çalışma Yaprağını dolduralım, Kur'an'dan Peygamber Kıssaları 3/3

Konu 1: KISSA NEDİR?

Etkinlik 1: SÖZLÜK ÇALIŞMASI, ANLAMINI BUL

Amaç: Kissa kelimesinin ne anlama geldiğini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden kissa kelimesinin ne anlama geldiğini sözlükten bulmaları ve defterlerine yazmaları istenir.
- ❖ Daha sonra Kur'an'ı Kerim'de hangi kıssaların geçtiği araştırma ödevi olarak verilir.
- ❖ Bu kıssalarda verilen örnekler açıklanır.
- ❖ Bkz: Tablo 1

Etkinlik 2: KONU ANLATIMI

Amaç: Kur'an'da Kıssalar Ünitesindeki tüm alt başlıkları kapsar.

Süreç:

- ❖ Üniteyle ilgili hazırlanan asetat tahtaya yansıtılır.
- ❖ Konu anlatılırken öğrencilerin bu asetatı takip etmeleri söylenir.
- ❖ Konu asetat eşliğinde işlenir.
- ❖ Bkz: Tablo 2

Etkinlik 4: BULALIM

Amaç: Kur'an'da adı geçen peygamberleri tanır.

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili hazırlanan bulmaca tahtaya yansıtılır/ yazılır.
- ❖ Öğrencilerden bu bulmacanın içine gizlenmiş olan peygamber isimlerini bulmaları istenir.
- ❖ Etkinlik sırasında tüm öğrencilerin söz hakkı almasına dikkat edilir.
- ❖ Tüm isimler bulunarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 3

Konu 2: KUR'AN KISSALARININ AMACI

Etkinlik 1: ŞİFREYİ ÇÖZELİM

Amaç: Kur'an'da geçen kıssaların hangi amaca yönelik olduğunu kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili olarak hazırlanmış asetat yansıtılır.
- ❖ Harflerin şifreleri çözülerek saklı cümle bulunur.
- ❖ Bkz. Tablo 4

Etkinlik 2: GRUPLANDIRALIM

Amaç: Kur'an'da geçen kıssaların kaç grupta toplandığını bilir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili olarak hazırlanmış asetat yansıtılır.
- ❖ Kıssaların peygamberlerle, peygamber olmayan bazı şahıslarla ve geçmişte yaşayan bazı topluluklarla ilgili olduğunu görür.
- ❖ Gerekli açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz. Tablo 5

Konu 3: KUR'AN'DA PEYGAMBER KISSALARI

Etkinlik 1: ÇALIŞMA YAPRAĞI, PEYGAMBER KISSALARI¹⁸⁵

Amaç: Peygamber kıssalarında geçen temel kavramları tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere konuyla ilgili hazırlanmış olan çalışma yaprakları dağıtılır veya asetat yardımıyla tahtaya yansıtılır.
- ❖ Resimlerin altında bulunan boşluklara konuyla ilgili peygamberin ismini yazmaları istenir.
- ❖ Örnek :Yunus balığı denince Hz. Yunus akla gelir. Gemi Görünce Hz. Nuh akla gelir gibi.
- ❖ Bkz. Tablo6

Etkinlik 2: EVİRMECE, ÇEVİRMECE,¹⁸⁶

Amaç: Kur'an'da Adı Geçen Peygamberleri tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere daha önceden hazırlanmış olan çalışma yaprakları dağıtılır.
- ❖ Burada karışık olarak yazılmış olan peygamber isimleri bulunmaktadır
- ❖ Bu isimleri düzgün kelimeler haline getirmeleri için belirli bir süre verilir.
- ❖ Daha sonra her ismin düzgün hali sesli bir şekilde söylenerek etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz. Tablo 7

¹⁸⁵ http://www.dikab.com/index.php?option=com_remository&Itemid=31&func=fileinfo&id=189
17.03.09

¹⁸⁶ http://www.dikab.com/depo2/calisma_izle/5.Sınıf%204.Ünite_Kur'an'da%20Kıssalar_Hz.İbrahim_Musa%20AYDOĞDU_dikab.com.pdf 23 mart 2009

Etkinlik 3: ÇALIŞMA YAPRAĞI, Kur'an'da Peygamber Kıssaları¹⁸⁷

Amaç: Kur'an'da Adı Geçen Peygamberlerin ana hatlarıyla neler yaşadıklarını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere daha önceden hazırlanmış olan çalışma yaprakları dağıtılır.
- ❖ Her öğrencinin bir soruyu sesli olarak okuyup cevaplandırması istenir.
- ❖ Gerekli olan yerlerde açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 8

Etkinlik 4: İNTERAKTİF BULMACA, PEYGAMBER KISSALARI,¹⁸⁸

Amaç: Kur'an'da Adı Geçen Peygamberlerle hangi olayların anlatıldığını kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya projeksiyon aletiyle interaktif bulmaca yansıtılır.
- ❖ İnteraktif bulmacada kutucukların üzerine tıklandığında sorular çıkmaktadır.
- ❖ Sorular peygamberleri tanıtıcı yöndedir.
- ❖ Bu sorulara uygun cevaplar vermek amaçtır.
- ❖ Çıkan sorulara uygun cevaplar yazılarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 9

Etkinlik 5: İLAHİ SÖYLEYELİM, PEYGAMBERLER¹⁸⁹

Amaç: Peygamber kavramını ve Kur'an'da adı geçen peygamberleri öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya ilahi yazılır,
- ❖ İlahi bilgisayardan birkaç kez dinletilir.
- ❖ Öğrencilerle birlikte ilahi söylenir.
- ❖ Sesi güzel öğrencilerden isteyenler varsa solo olarak da söylenir.
- ❖ Bkz: Tablo 10

Etkinlik 6: İLK HARF

Amaç: Peygamberlerle ilgili anahtar kelimeleri tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili asetat yansıtılır.
- ❖ Verilmiş olan ipuçları ile ilk harfleri verilen peygamberler bulunmaya çalışılır.
- ❖ Boşluklar uygun şekilde doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 11

187 http://www.dikab.com/index.php?option=com_remository&Itemid=31&func=startdown&id=953 18 mart 2009

188 http://www.dikab.com/depo2/bulmacalar/peygamber_kissalari.html 18 mart 2009

189 İsmail Uslu & Minik Eller Grup 571, a.g.e., Peygamberler, söz-müzik; İsmail Uslu

Etkinlik 7: PEYGAMBERLERİN DUALARINI ÖĞRENELİM

Amaç: Peygamberlerin nasıl dua ettiğini öğrenir..

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili asetat yansıtılır.
- ❖ Bu asetatta peygamberlerin dua ediş şekli bulunmaktadır.
- ❖ Öğrencilere bu dualar sesli bir şekilde okutturulur.
- ❖ Daha sonra kendi duaları ile peygamberlerin duası arasında bir ilişki kurmaları istenir.
- ❖ Dua ederken peygamberlerin dualarından bölümler söylenebileceği açıklanır.
- ❖ Bkz:tablo 12

Konu 3.1: ALLAH'I ARAYAN İNSAN HZ: İBRAHİM

Etkinlik 1: VİDEO İZLEYELİM¹⁹⁰

Amaç: HZ. İBRAHİM'i yakından tanır.

Süreç:

- ❖ Hz. İbrahim'in hayatını anlatan belgesel izlenir.
- ❖ Öğrencilerden belgeseli izlerken önemli yerleri not almaları istenir.
- ❖ Belgesel sonunda film raporu hazırlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 13

Etkinlik 2 : FİLM RAPORU HAZIRLIYORUZ

Amaç: Hz. İbrahim'i tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden film sonunda bir film raporu hazırlamaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 14

Etkinlik 3: KELİMELERDEN HİKAYE OLUŞTURALIM¹⁹¹

Amaç: Hz. İbrahim'in hayatını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanmış olan asetat yansıtılır.
- ❖ Öğrencilerden bu asetatta bulunan farklı kelimelerden hareketle bir hikaye oluşturmaları istenir.
- ❖ Hikayenin Hz. İbrahim'i doğru bir şekilde anlatması gerekmektedir.
- ❖ Hz. İbrahim'le ilgili yazılan hikayeler, istenen öğrenciler tarafından okunur.
- ❖ Bkz: Tablo 15

Etkinlik4: Ayet Mealleri Öğreniyoruz

Amaç: Konuyla ilgili ayetleri öğrenir.

190 http://video.google.com/videosearch?hl=tr&q=HZ.+ibrahim&um=1&ie=UTF-8&ei=8VnHScCUOYTz-Abxu_T5Bg&sa=X&oi=video_result_group&resnum=4&ct=title#hl=tr&q=HZ.+ibrahim&um=1&ie=UTF-8&ei=8VnHScCUOYTz-Abxu_T5Bg&sa=X&oi=video_result_group&resnum=4&ct=title&start=20 23 mart 2009

191 http://www.dikab.com/index.php?option=com_remository&Itemid=31&func=startdown&id=959 18 mart 2009

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili ayet mealleri tahtaya yazılır/ yansıtılır
- ❖ Ayetler öğretmen tarafından açıklanır.
- ❖ Bu ayetlerin ana fikri üzerinde durulur.
- ❖ Bkz: Tablo 16

Etkinlik 5 : AKIL HARİTASI ÇIKARALIM

Amaç: Hz. İbrahim'i ve yaşadığı olayları kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili asetat yansıtılır.
- ❖ Burada bulunan boşluklara Hz. İbrahim'in yaşadığı olayların yazılması istenir.
- ❖ Boşluklar uygun bir şekilde doldurularak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 17

Konu 3.2: SEVGİ VE MERHAMET ÖRNEĞİ: HZ. YUSUF

Etkinlik 1: İLAHİ SÖYLEYELİM

Amaç: Hz. Yusuf ile ilgili bilgi sahibi olur.

Süreç:

- ❖ İlahi bilgisayardan birkaç kez dinletilir.
- ❖ Tahtaya ilahi yazılır,
- ❖ Öğrencilerle birlikte ilahi söylenir.
- ❖ Sesi güzel öğrencilerden isteyenler varsa solo olarak da söylenir.
- ❖ Bkz: Tablo 18

Etkinlik 2: VIDEO İZLEYELİM¹⁹²

Amaç: Hz. Yusuf'u yakından tanır.

Süreç:

- ❖ Hz. Yusuf'un hayatını izleyebilmek için saatini daha önceden ayarlamak gerekir.
- ❖ Hz. Yusuf'un hayatını anlatan belgesel izlenir.
- ❖ Öğrencilerden belgeseli izlerken önemli yerleri not almaları istenir.
- ❖ Belgesel sonunda film raporu hazırlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 19

Etkinlik 4 : FİLM RAPORU HAZIRLIYORUZ

Amaç: Hz. Yusuf'u Tanır

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden film sonunda bir film raporu hazırlamaları istenir.
- ❖ Bkz: Tablo 20

Etkinlik 5 : AKIL HARİTASI ÇIKARALIM

Amaç: Hz. Yusuf'u ve yaşadığı olayları kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili asetat yansıtılır.

192 <http://video.google.com/videoplay?docid=-5910230225396446938> 22 MART 2009

- ❖ Burada bulunan boşluklar uygun bir şekilde doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 21

Konu 3.3: SABİR ÖRNEĞİ: HZ. EYÜP

Etkinlik 1: HZ. EYÜP KISSASINI OKUYORUZ.¹⁹³

Amaç: Hz. Eyüp'ün hayatını öğrenir.

Süreç:

- ❖ Hz. Eyüp'ün hayatı okunur.
- ❖ Sınıfta bu konu ile ilgili kısa bir beyin fırtınası yapılır.
- ❖ Hz. Eyüp ne gibi sıkıntılar çekmiş, O'nun yerinde siz olsaydınız ne yapardınız? Gibi sorular cevaplanır.
- ❖ Bkz: Tablo 22

Etkinlik 1: 5 N 1 K

Amaç: Hz. Eyüp Peygamberi tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerle birlikte Hz Eyüp'ü tanımları için 5 N 1 K etkinliği hazırlanır.
- ❖ Bu etkinlikte kim, ne nerede, nasıl, niçin sorularına cevap aranır.
- ❖ Bkz: Tablo 23

Etkinlik 2: KİTAP OKUYALIM, HİKAYE HARİTASI ÇIKARALIM¹⁹⁴

Amaç: Hz. Eyüp Peygamberi tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere Hz. Eyüp'ü tanıtan bir kitap okumaları ve bu kitaptan hikaye haritası çıkarmaları istenir.
- ❖ Daha sonra okunan kitap sınıfta anlatılır,
- ❖ Çıkarılan hikaye haritası örnekleri sınıfta tahtaya yazılarak paylaşılır.
- ❖ Bkz: Tablo 24

Etkinlik 3 : AKIL HARİTASI ÇIKARALIM

Amaç: Hz. Eyüp'ü ve yaşadığı olayları kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili asetat yansıtılır.
- ❖ Burada bulunan boşluklar uygun bir şekilde doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 25

Etkinlik 4: ÇEMBERE ALALIM

Amaç: Hz. Eyüp Peygamberi tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili asetat yansıtılır
- ❖ Bu asetatta ortada bir çember ve yanlarda çeşitli bilgiler bulunan kutucuklar vardır.

¹⁹³ <http://www.dindersi.com/dokumandetay.asp?id=258> 18 mart 2009

¹⁹⁴ Belkıs İbrahim Hakkıoğlu, *Hz. Eyüp*, İstanbul, 2005

- ❖ Etkinlik çemberin içine Hz. Eyüp’le ilgili olan bilgileri alarak yapılmaktadır.
- ❖ Hz. Eyüp’le ilgili olmayan konular çemberin dışında kalacaktır.
- ❖ Bkz: Tablo 26

Konu 3.4: BİLGE İNSAN: HZ. LOKMAN

Etkinlik 1: İLKELER ÇIKARALIM

Amaç: Hz. Lokman’ın Öğütlerinden İlkeler çıkarır.

Süreç:

- ❖ Sınıfta Hz. Lokman’ın oğluna öğütleri okunur.
- ❖ Her öğrencinin bu konuda çıkardığı ilkeleri yazması istenir.
- ❖ Bkz: Tablo27

Etkinlik 2: KIYASLAMA YAPIYORUZ

Amaç: Hz. Lokman’ın Öğütlerini kendi yaşamında uygulamaya çalışır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanmış asetat yansıtılır.
- ❖ Bu asetatta amaç Hz. Lokman’ın öğütlerinde olan ve bizim her zaman yaptığımız güzel davranışları benzeştirmektir.
- ❖ O’nun öğütlerinde olan ve bizim yaptığımız davranışlara birer yıldız konur.
- ❖ Amaç bütün ilkelere yıldız koyarak, iyi ve güzel davranışları çoğaltmaktır.
- ❖ Bkz: Tablo 28

Etkinlik 3: TAMAMLAYALIM

Amaç: Hz. Lokman’ın Öğütlerini tamamlar

Süreç:

- ❖ Tahtaya bir bölümü yazılmış, bir bölümü nokta halinde bırakılmış cümle yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Hz. Lokman’ın kıssasında okunan ilkeler göz önünde bulundurularak bu boşluklar doğru bir şekilde doldurulmaya çalışılır.
- ❖ Bkz:tablo29

Konu 4: FİL SURESİ VE ANLAMI

Etkinlik 1: FİL SURESİ’Nİ EZBERLİYORUZ.

Amaç: Fil Suresini ezbere okuyabilir.

Süreç:

- ❖ Fil Suresi tahtaya yazılır/ yansıtılır ve öğretmen tarafından ritmik bir şekilde okunur.
- ❖ Daha sonra öğrencilerle birlikte birkaç defa tekrarlanır.
- ❖ Sırasıyla birer ayet silinerek, okunur.
- ❖ Bu şekilde çalışmalar yapılır.
- ❖ En sonunda tahtada hiçbir ayet kalmaz ve sure bu şekilde okunmaya çalışılır.

ETKİNLİK 2: FİL SURESİ’NİN ANLAMINI EZBERLİYORUZ.

AMAÇ: Fil Suresi’nin Anlamını Kavrar Ve Ezbere Okuyabilir.

Süreç:

- ❖ Fil Suresi’nin Anlamı Tahtaya Yazılır/ Yansıtılır Ve Öğretmen Tarafından Ritmik

Bir Şekilde Okunur. ❖ Bilinmeyen Kavramlar Açıklanır. ❖ Fil Suresi'nin Namazda Okunduğu yerler belirtilir.
Değerlendirme çalışmaları Etkinlik 1: YAPRAK TEST, KUR'AN'D AN KISSALAR¹⁹⁵ Amaç: Kur'an'da geçen kıssalar hakkında bilgi sahibi olur. Süreç: ❖ Üniteyle ilgili hazırlanan test tahtaya yansıtılır. ❖ Testteki sorular ayrı ayrı öğrencilere okutturulur ve cevaplarını doğru bir şekilde vermeleri istenir. ❖ Tüm sorular doğru bir şekilde cevaplandırılmaya çalışılır. ❖ Soruların cevapları açıklanır. ❖ Bkz: Tablo 30

¹⁹⁵ http://www.dikab.com/index.php?option=com_remository&Itemid=31&func=fileinfo&id=940
12.03.09

ÜNİTE 5: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM

Çoklu Zekâ Alanlarına Göre Yapılacak Etkinlikler

Sözel-Dilsel:

- Hikayeler Okuyoruz 1/2
- Çalışma Yapağı, Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım 2/1
- Çalışma Yapağı, Kandil Gecelerimiz 2.2/1
- Ayet Mealleri Öğreniyoruz 2.3/2
- Bir Anım 3/1

Mantıksal-Matematiksel:

- Tamamlayan Hangisi 2.1.1/2
- Şiir Yazalım 2.3/1
- Beyin Fırtınası, Ramazan Deyince 2.3/
- Hadis öğreniyoruz

Görsel-Uzamsal:

- Ünite Kartları Hazırlıyoruz 1/1
- Çalışma Yapağı, Bayramlarımız 2.1/1
- Saklı Kelimeleri Bulalım 2.1.1/4
- Tamamlayanı Bul 2.2/3
- Çalışma Yapağı, Kandil Gecelerinin Önemi 2.2/4

Bedensel-Kinestetik:

- Bulmaca, Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım 2/2
- Kavram Haritası Çizelim, Bayram Deyince 2.1./2
- Yazalım, Bir Bayram Hikayesi 2.1.1/1

Müziksel-Ritmik:

- Şarkılar söylüyoruz 2.1.2/1
- Tahiyat Duası ve Anlamını Okuyoruz 4/2

Sosyal:

- Beyin Fırtınası, 2/3
- Bayram Tebriği Gönderiyoruz 2.1.1/5
- Sevdiklerimize E-Kart Gönderiyoruz 2.2/2

İçsel:

- Sevinç ve Üzüntülerimi Paylaştığımda 2/4
- Bayramda Neler Yaparım 2.1.1/3

Doğacı:

Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Yapılacak Etkinlikler

- Çalışma Yaprağı, Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım^{2/1}
- Çalışma Yaprağı, Kandil Gecelerimiz 2.2/1
- Tamamlayan Hangisi 2.1.1/2
- Çalışma Yaprağı, Bayramlarımız 2.1/1
- Tamamlayanı Bul 2.2/3
- Çalışma Yaprağı, Kandil Gecelerinin Önemi 2.2/4 Bulmaca, Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım 2/2

Konu 1: Paylaşmak Niçin Önemlidir?

Etkinlik 1: ÜNİTE KARTLARI HAZIRLIYORUZ, Paylaşmak İle İlgili Ayet, Hadis, Atasözü Ve Deyimleri Bulalım

Amaç: Paylaşmanın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerle birlikte ayet mealleri, hadisler, atasözü ve deyimler araştırılır.
- ❖ Bulunan materyaller ünite kartlarına dönüştürülür.
- ❖ Bkz:tablo 1

Etkinlik 2: HİKAYELER OKUYORUZ¹⁹⁶

Amaç: Paylaşmanın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili çeşitli hikayeler okunur.
- ❖ Hikayeler okunduktan sonra sınıfta beyin fırtınası yapılır.
- ❖ Hikayeden anladıklarımız, hikaye kahramanları hakkındaki düşünceleriniz, siz bu hikayede hangi kahramanın yerinde olmak isterdiniz gibi soruların cevapları üzerinde konuşulur
- ❖ Bkz: Tablo 2

Konu 2: Sevinçlerimizi Paylaşalım

Etkinlik 1: ÇALIŞMA YAPRAĞI, SEVİNÇLERİMİZİ PAYLAŞALIM¹⁹⁷

Amaç: Paylaşmanın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere üzerinde önemli gün ve ayların bulunduğu çalışma yaprakları dağıtılır.
- ❖ Burada bulunan önemli günlerle ilgili bilgiler verilir.
- ❖ Boşluklar uygun şekilde tamamlanarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 3

¹⁹⁶ <http://www.dindersi.com/dokumandetay.asp?id=259> 24 mart 2009

¹⁹⁷ <http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24 mart 2009

Etkinlik 2: BULMACA, SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM¹⁹⁸

Amaç: Paylaşmanın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere, üzerinde konu ile ilgili hazırlanmış olan soruların bulunduğu bulmaca dağıtılır.
- ❖ Belirli bir süre verilir.
- ❖ Bu süre içerisinde soruların çözülmesi hedeflenir.
- ❖ Süre bittikten sonra bulmaca hep beraber çözülür.
- ❖ Bkz: Tablo 4

Etkinlik3: BEYİN FIRTINASI, Sevincimizi En Çok Ne Zaman Ve Hangi Anlarda Paylaşırız ?

Amaç: sevinçlerimizi paylaştığımız anların farkına varır.

Süreç:

- ❖ Sınıfta sevinç ve üzüntülerimizi en çok ne zaman, hangi durumlarda paylaşıyoruz, konulu kısa bir beyin fırtınası düzenlenir.
- ❖ Bu şekilde öğrencilerden farklı fikirler alınır.
- ❖ Ortaya çıkan düşünceler tahtaya yazılır.

Etkinlik 4: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞTIĞIMDA

Amaç: Sevinç ve üzüntüleri paylaşmanın bir ihtiyaç olduğunu kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere daha önceden hazırlanan çalışma yaprakları dağıtılır.
- ❖ Burada bulunan boşlukların uygun şekilde doldurulması istenir.
- ❖ Bu yapraklar doldurulduktan sonra değerlendirilmek üzere toplanır.
- ❖ Bkz: Tablo 5

Etkinlik 5: Hadis Öğreniyoruz

Amaç: Konuyla ilgili hadisleri öğrenir.

Süreç:

- ❖ Konuyla ilgili hadisler tahtaya yazılır/ yansıtılır
- ❖ Hadisler öğretmen tarafından açıklanır.
- ❖ Bu hadislerin ana fikri üzerinde durulur.
- ❖ Bkz: Tablo 6

Konu 2.1 : BAYRAMLAR SEVİNÇLİ GÜNLERİMİZDİR

Etkinlik 1: ÇALIŞMA YAPRAĞI, BAYRAMLARIMIZ¹⁹⁹

Amaç: Milli ve Dini Bayramları tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanan çalışma yaprağı yansıtılır.
- ❖ Burada bulunan boşluklar uygun şekilde doldurulur.

Etkinlik 2: BAYRAM DEYİNCE AKLİMIZA NELER GELİR?

198 <http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24 mart 2009

199 <http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24 mart 2009

Amaç: bayramların ne ifade ettiğini sözlü bir şekilde açıklayabilir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya bir kavram haritası çizilir.
- ❖ Bu kavram haritasına bayram deyince aklımıza gelenler yazılır.
- ❖ Tüm öğrencilerin aktif olmasına özen gösterilir.

Konu 2.1.1: DİNÎ BAYRAMLARIMIZ

Etkinlik 1: YAZALIM, Unutamadığınız bir bayram hikayesini yazalım

Amaç: Bayram günlerinin önemini kavrar

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden unutamadıkları bir bayram hikayesini sınıfta arkadaşları ile paylaşmaları istenir.
- ❖ Yazılan bu hikayeler sınıfta isteyen öğrenciler tarafından okunur.

ETKİNLİK 2: TAMAMLAYAN HANGİSİ

Amaç: Bayramlarla ilgili kavramları tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanan asetat yansıtılır.
- ❖ Bu asetatta çeşitli kelimelerden hareketle ilgili sözcüğün bulunması istenmektedir.
- ❖ Şıklardan doğru olan seçilerek etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 7

ETKİNLİK 3: BAYRAMDA NELER YAPARIM

Amaç: Bayramların Sevinç Günleri Olduğunu Kavrar

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden Bayramları neler yaptıklarını anlatan bir kavram haritası hazırlamaları istenir.
- ❖ Yapılan bu haritalardan bazıları sınıf panosunda sergilenir.
- ❖ Bu çalışmayı yaparken onlara rehberlik etmesi amacıyla tahtaya örnek bir kavram haritası çizilir.
- ❖ Bkz: Tablo 8

ETKİNLİK 4 : SAKLI KELİMELERİ BULALIM

Amaç: bayram, kandil ile ilgili kavramları tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanan asetat yansıtılır.
- ❖ Bulmaca içerisine gizlenmiş olan kavramlar bulunmaya çalışılır.
- ❖ Bkz: Tablo 9

ETKİNLİK 5: BAYRAM TEBRİĞİ GÖNDERİYORUZ

Amaç: Bayramların Sevinç ve Paylaşma Günleri Olduğunu Kavrar

Süreç:

- ❖ Öğrencilere tanıdık, akraba, arkadaşları için bayram tebriği göndermeleri söylenir.
- ❖ Bu tebriği internetten e-kart ile göndermeleri istenir.
- ❖ Öğrencilere bu konuda yardımcı olunur.
- ❖ Çeşitli site isimleri verilebilir.
- ❖ Bkz: Tablo 19

Konu 2.1.2: MİLLÎ BAYRAMLARIMIZ

Etkinlik 1: ŞARKILAR SÖYLÜYORUZ²⁰⁰

Amaç: Milli Bayramların Önemi Kavrır.

Süreç:

- ❖ Çeşitli kaynaklardan milli bayramlarla ilgili şarkılar araştırılır.
- ❖ Şarkılar sınıfta toplu olarak söylenir.
- ❖ Gerekirse okulun müzik öğretmeninden yardım alınabilir.
- ❖ Bkz: Tablo 11

Konu 2.2 : KANDİL GECELERİMİZ

Etkinlik 1 : ÇALIŞMA YAPRAĞI, KANDİL GECELERİMİZ²⁰¹

Amaç: Kandil Gecelerinin Zamanını ve Önemi tanır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili çalışma yaprağı yansıtılır.
- ❖ Buradaki şiirler öğrenciler tarafından sesli bir şekilde okunur.
- ❖ Kandil gecelerinin ne zaman olduğu konuşulur ve etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 12

Etkinlik 2: SEVDİKLERİMİZE E-KART GÖNDERİYORUZ

Amaç: Kandillerde insanların birbirine dua etmesi gerektiğini kavrar.

Süreç:

- ❖ Sınıfta kandillerin önemi hakkında konuşma yapılır.
- ❖ Öğrencilerden bir kandil öncesinde sevdiklerine e-kart göndermeleri istenir.
- ❖ Bu şekilde kandillerde iyi dilek ve dualar paylaşılmış olur.
- ❖ Bkz: Tablo 13

Etkinlik 3: TAMAMLAYANI BUL

Amaç: Bayramların Sevinç Günleri Olduğunu Kavrır

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanmış olan asetat yansıtılır.
- ❖ Bu asetatta çeşitli bilgiler ve üstlerinde boşluklar verilmiştir.
- ❖ Bilgilerden hareketle boşluklar doldurulur.
- ❖ Bkz: Tablo 14

Etkinlik 4: ÇALIŞMA YAPRAĞI, KANDİL GECELERİNİN ÖNEMİ

Amaç: Kandil Gecelerinin Önemi Ve Zamanını Kavrır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanmış olan asetat yansıtılır.
- ❖ Bu asetatta kandil geceleri, zamanı ve önemi anlatılmıştır.
- ❖ Konu anlatılırken öğrencilerin bu asetadı izlemeleri ve gerekli yerleri not almaları istenir.

200 <http://www.meb.gov.tr/belirligunler/23nisan2008/index.html> 23 mart 2009

201 <http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24 mart 2009

❖ Bkz: Tablo 15

Etkinlik 5: DÜŞÜNELİM

Amaç: Kandil Gecelerinin Önemi Kavrar

Süreç:

- ❖ Sınıfta bu mübarek gecelere neden kandil denildiği hakkında konuşma yapılır.
- ❖ Şivlilik ve fener alayının ne olduğu bu gecelerde neler yapıldığı konuşulur.
- ❖ Fener alayı ve şivlilikte ne gibi duygular hissettikleri hakkında kısa bir beyin fırtınası yapılır.
- ❖ Bkz: Tablo 16

Konu 2.3: DİĞER ÖNEMLİ GÜNLERİMİZ ; Cuma Günü Bütün Müslümanlar İçin Önemlidir, Ramazan Ayını Sevinç ve Heyecanla Karşılarız

Etkinlik 1: ŞİİR YAZALIM

Amaç: Cuma Günü ve Ramazan Ayı'nın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya, büyük harflerle “Cuma Günü ve Ramazan Ayı” yazılır.
- ❖ Öğrencilerden bu kelimelere uygun akrostiş tekniği ile şiir yazmaları istenir.
- ❖ Yazılan şiirler sınıfta okunur ve panoda sergilenir.
- ❖ Bkz: Tablo 17

Etkinlik 2: AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

Amaç: Cuma Günü ve Ramazan Ayı'nın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanmış olan asetat yansıtılır.
- ❖ Bu ayetler öğrenciler tarafından okunur.
- ❖ Ayetlerde anlatılmak istenen konu hakkında konuşulur.
- ❖ Kavramlar açıklanarak etkinlik tamamlanır.
- ❖ Bkz: Tablo 18

Etkinlik 3: BEYİN FIRTINASI, Ramazan Ayı Deyince Aklıma Neler Gelir?

Amaç: Ramazan Ayı'nın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere Ramazan Ayı'nın neler hatırlattıkları sorulur.
- ❖ Sınıfta kısa bir beyin fırtınası yapılır ve öğrencilerin söylediği düşünceler tahtaya yazılır.
- ❖ Bkz: Tablo 19

Konu 3: ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM

Etkinlik 1: BİR ANIM

Amaç: Üzüntülerimizi paylaşmanın bir ihtiyaç olduğunu kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden çevresindeki insanların sevinç ve üzüntülerini nasıl paylaştıkları ile ilgili deneyimlerini yazmaları istenir.
- ❖ Bu deneyimler daha sonra sınıfta paylaşılır.

Konu 3. 1: HASTALARI ZİYARET EDERİZ

Etkinlik 1: HASTA ZİYARETİNE GİDİYORUZ, Onları Unutmuyoruz

Amaç: Hastaları ziyaret etmenin önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere hasta olduklarında psikolojilerinin nasıl değiştiği sorulur.
- ❖ Daha fazla ilgi beklerler mi, nelere ihtiyaçları olur?
- ❖ Çevrelerinde bakıma muhtaç birisi var mı?
- ❖ Hasta olan insanların ilgi beklediği hakkında konuşmalar yapılır.
- ❖ Varsa çevrelerinde yaşlı ve hastaları ziyaret etmeleri ve sınıfta izlenimlerini paylaşmaları istenir.

Konu 3. 2: GEÇMİŞLERİMİZİ ANARIZ

Etkinlik 1: BEYİN FIRTINASI?

Amaç: Geçmişlerimizi Anmanın Önemini Kavrar.

Süreç:

- ❖ Bir yakınımızı kaybettiğimizde ne gibi duygular hissederiz?, neler yaparız?
- ❖ Toplumumuzda ölen biri için neler yapılır?
- ❖ Soruları sınıfa yöneltir.
- ❖ Ölenlerimizin arkasından Kur'an okumanın dua etmenin önemi vurgulanır.
- ❖ Bayramlarda kabir ziyaretleri yapılmasının geçmişten gelen bir adet olduğu vurgulanır.

Konu 3. 3: ZOR DURUMDA OLANLARA YARDIM EDERİZ

Etkinlik 1: YARDIM KAMPANYASI

Amaç: Zor durumda olanlara yardım edilmesine istekli olur.

Süreç:

- ❖ Zor durumda kaldığımızda neler hissederiz?
- ❖ Bu durumumuzu paylaşmak ister miyiz?, çevremizden yardım bekler miyiz?
- ❖ Soruları üzerinde sınıfta konuşma yapılır.
- ❖ Biz nasıl yardım bekliyorsak, zor durumda olan kardeşlerimizin de bizden yardım beklediği hatırlatılır.
- ❖ Çevremizde ihtiyacı olanlar varsa, bu kişiler için yardım kampanyası düzenlenir.
- ❖ Okul içinde kermes hazırlanarak maddi katkıda bulunur.
- ❖ Bu şekilde öğrenciler yardım yapmaya istekli hale gelirler.

Konu 3.4: ENGELLİLERE SEVGİ İLE BAKAR, SIKINTILARINI PAYLAŞIRIZ

Etkinlik 1: ONLARI UNUTMUYORUZ

Amaç: Engelli insanların ihtiyaç ve sıkıntılarını tanır.

Süreç:

- ❖ Engelli olmanın sıkıntıları üzerinde sınıfta beyin fırtınası yapılır.
- ❖ Böyle insanların ne gibi ihtiyaçları olduğu, bizim onlar için neler yapabileceğimiz konuşulur.
- ❖ Toplu taşıma araçlarında, kaldırımlarda onlara nasıl yardım edebiliriz? Fikirler üretilir.
- ❖ Çevremizde olan bir rehabilitasyon merkezine gidilir ve oradaki insanlar ziyaret edilir.
- ❖ Bu gezi ile bizde olan güzelliklerin farkına varılması sağlanır.

Konu 4: TAHİYYAT DUASI VE ANLAMI

Etkinlik 1: TAHİYYAT DUASINI VE ANLAMINI EZBERLİYORUZ.

Amaç: Tahiyat duasını ve anlamını ezbere okuyabilir.

Süreç:

- ❖ Tahiyat duası tahtaya yazılır/ yansıtılır ve öğretmen tarafından ritmik bir şekilde okunur.
- ❖ Daha sonra öğrencilerle birlikte birkaç defa tekrarlanır.
- ❖ Sırasıyla birer ayet silinerek, okunur.
- ❖ Bu şekilde çalışmalar yapılır.
- ❖ En sonunda tahtada hiçbir ayet kalmaz ve sure bu şekilde okunmaya çalışılır.

Etkinlik 2: TAHİYYAT DUASINI VE ANLAMINI EZBERLİYORUZ.

Amaç: Tahiyat duasını ve anlamını kavrar ve ezbere okuyabilir.

Süreç:

- ❖ Tahiyat duasını gösteren asetat tahtaya yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Bilinmeyen kavramlar açıklanır.
- ❖ Tahiyat duasının namazda okunabileceği yerler hakkında bilgi verilir.
- ❖ Tahiyat duasındaki kelime-i tevhid ve kelime-i şهادet-i anlatan noktalara özelliklere dikkat çekilir, gerekli açıklamalar yapılır.
- ❖ Bkz: Tablo 19

ÜNİTE 6: VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ

Çoklu Zekâ Alanlarına Göre Yapılacak Etkinlikler

Sözel-Dilsel:

- Sözcük Çalışması 1/1
- Atasözleri Buluyoruz ½
- Kompozisyon Yazıyoruz 3/1
- Şiir Okuyoruz 4.1/4
- Metin Okuyoruz “Atatürk’ün Bayrak Sevgisi”4.1/1

Mantıksal-Matematiksel:

- Araştırma Yapıyoruz 4.1/1
- Anlamli Cümle Oluşturalım 4.1/5
- Bulalım 2/3

Görsel-Uzamsal

- Bulmaca 2/1
- Afiş Hazırlıyoruz 2/2
- Pano Hazırlıyoruz 4.2/6
- Video İzliyoruz

Bedensel-Kinestetik:

- Drama Yapalım 4.1/6
- Piyes Yapıyoruz 2/4

Müziksel-Ritmik:

- Türküler Dinliyoruz 4.3/2

Sosyal:

- Mehmet Akif Ersoy’u Anıyoruz 4.1/3
- Röportaj Yapalım 4.2/5
- Asker Uğurluyoruz 4.3/1
- Tartışma 5/1

İçsel:

- Beyin fırtınası 4/1
- Mektup Yazıyoruz 4.2/1

Doğacı:

- Çanakkale’ye Gezi 4.2/2
- İlimizdeki Şehitliklere Gezi Düzenliyoruz 4.2/3

Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Yapılacak Etkinlikler

Yapılandırmacı Yaklaşım Göre Yapılacak Etkinlikler

- Sözcük Çalışması 1/1
- Kompozisyon Yazıyoruz 3/1
- Araştırma Yapıyoruz 4.1/1
- Anlamlı Cümle Oluşturalım 4.1/5
- Bulmaca 2/1
- Pano Hazırlıyoruz 4.2/6
- Drama Yapalım 4.1/6

Konu: 1 VATAN VE MİLLET KAVRAMLARINI ÖĞRENİYORUZ

Etkinlik 1 : SÖZCÜK BANKASI

Amaç: Vatan Millet Kavramlarını Tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilere vatan millet kavramlarını sözlükten araştırmaları istenir.
- ❖ Bulunan kavramlar defterin sözcük bankası için ayrılmış olan sözcük bankası kısmına yazılır.
- ❖ Derste vatan, millet kavramlarının neler ifade ettiği tartışılır.

Etkinlik 2 : VATAN VE MİLLET KAVRAMLARI İLE İLGİLİ ATASÖZLERİ BULUYORUZ

Amaç: Vatan ve milletin önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerle birlikte içinde vatan ve millet geçen atasözleri araştırılır.
- ❖ Bulunan atasözleri alt alta tahtaya yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Derste atasözlerinse verilmek istenen mesajlar üzerinde durulur.
- ❖ Atasözleri öğrenciler tarafından açıklanır.
- ❖ Bu etkinlikte öğrencilerin tamamına söz hakkı verilmesine özen gösterilir.
- ❖ Bkz: Tablo 1

Konu 2: BİZ VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ ÇOK SEVERİZ

Etkinlik 1 : BULMACA, VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ

Amaç: Vatan millet gibi kavramların ne anlama geldiğini öğrenir.

Süreç:

- ❖ Tahtaya Vatan ve Milletimizi Seviyoruz bulmacası yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Sorulara doğru cevaplar aranır ve cevaplar uygun yerlere yazılır
- ❖ Bkz: Tablo2

Etkinlik 2 : AFİŞ HAZIRLIYORUZ

Amaç: Vatan ve millete karşı görevlerimizin neler olduğunu anlar.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerden içerisine vatan ve millet kelimeleri geçen sloganlar oluşturmaları istenir.
- ❖ Bu sloganlar uygun resimlerle afiş haline getirilir ve okulun çeşitli yerlerine asılır.

Etkinlik 3 : BULALIM

Amaç: İstiklal Marşımız'da geçen vatan ve millet temalarını bulur.

Süreç:

- ❖ İstiklal Marşı tahtaya yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Öğrenciler tarafından sesli bir şekilde okunur.
- ❖ Metin içinde geçen vatan, millet ve manevi değerlerimiz üzerinde durulur.
- ❖ İstiklal Marşı'nı okurken neler hissediyoruz? Sorusuna cevap aranır.
- ❖ İstiklal Marşı'nın Türk Milleti ve bağımsızlık için önemi konuşulur.

Etkinlik 4 : PİYES YAPALIM VATAN YAHUT SİLİSTRE

Amaç: Vatan sevgisinin hangi davranışlarla ve nasıl gösterileceğinin bilincinde olur.

Süreç:

- ❖ Sınıfta tiyatroyu oynayabilecek bir grup oluşturulur.
- ❖ Bu grup ana kahramanları sınıfın diğeri ise savaş katılanları ve düşman ordusunu canlandırır.
- ❖ Oyuna uygun kıyafetler hazırlanır ve oyun özet haliyle canlandırılır.

Konu 3: BU VATANDA HEPİMİZ BİR MİLLETİZ

Etkinlik 1 : KOMPOZİSYON YAZIYORUZ

Amaç: Bu vatanda farklı kültürlerden insanlarla yaşamının zenginlik olduğunun farkına varır.

Süreç:

- ❖ Türkiye toprakları üzerinde yaşayanlar milleti oluşturur. Ancak hepsi türk değildir. Türk'ü, kürdü, çerkesi, lazı, boşnak'ı ile hep birlikte yaşıyoruz.
- ❖ Farklı kültürlerle yaşamak nasıl bir duygudur ve bizlere neler kazandırır?
- ❖ Bu bir zenginlik midir?
- ❖ Öğrencilerden bu soruların cevabı olacak şekilde kompozisyon yazmaları istenir.

Konu 4: MANEVİ DEĞERLERİMİZİ KORUYUP SAYGI GÖSTERİRİZ

Etkinlik 1: Beyin Fırtınası, Neler Yapıyoruz

Amaç: Manevi değerlerimizin niçin önemli olduğunu kavrar.

Süreç:

- ❖ Atalarımızın bin bir mücadele ile düşman eline geçmemesi için savaştığı bu topraklar için neler yapıyoruz?, bayrağımıza ve şehitlerimize gereken saygıyı ve değeri gösterebiliyor muyuz? Gibi sorular sorularak sınıfta beyin fırtınası yapılır.
- ❖ Sorulara verilen cevaplar ve manevi kültürümüze karşı duyduğumuz saygı ve gösterdiğimiz davranışları maddeler halinde yazılır.
- ❖ Beyin fırtınasında her öğrencinin söz hakkı almasına ve kendini rahatça ifade etmesine dikkat edilir.

Konu 4.1: BAYRAĞIMIZA VE İSTİKLAL MARŞI'MIZA SAYGI DUYARIZ

Etkinlik 1 : İSTİKLAL MARŞI'NI GÜZEL OKUMA YARIŞMASI YAPIYORUZ

Amaç: İstiklal Marşı'nı güzel okur.

Süreç:

- ❖ Okulumuzda İstiklal Marşı'nı güzel okuma yarışması düzenlenir.
- ❖ Bu yarışmaya tüm sınıflardan öğrencilerin katılması istenir.
- ❖ Birinciye seçerken yaş kategorisi yapılır.
- ❖ Öğrenciler bu yarışmaya katılmaya teşvik edilir.
- ❖ İstiklal Marşı'nı en güzel okuyanlara çeşitli hediyeler verilir.
- ❖ TABLO 3

Etkinlik 2 : ATATÜRK'ÜN BAYRAK SEVGİSİ

Amaç: Bayrağın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ “Atatürk’ün Bayrak Sevgisi” isimli parça sesli bir şekilde okunur.
- ❖ Parçada bayrağa verilen değer üzerine konuşulur.
- ❖ Bu olaydan hareketle bizim bayrağa olan saygımızın nasıl olması gerektiği tartışılır.
- ❖ Bkz: Tablo 4

Etkinlik 3 : İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULUNU ve HİKAYESİNİ ARAŞTIRIYORUZ

Amaç: İstiklal Marşı'mızın nasıl kabul edildiğini bilir.

Süreç:

- ❖ Sınıfta öğrenciler gruplara ayrılır.
- ❖ Her bir gruba farklı görevler verilir.
- ❖ İstiklal Marşı'nın kabulü, yazılışı, ödülün Mehmet Akif Ersoy tarafından alınmayışı konuları gruplara dağıtılır.
- ❖ Bu olaylar öğrencilerle birlikte araştırılır.
- ❖ Elde edilen veriler diğer gruplarla paylaşılır.
- ❖ Bkz: Tablo 5

Etkinlik 3 : MEHMET AKİF ERSOY'U ANIYORUZ

Amaç: İstiklal Marşı'mızın yazarını tanır.

Süreç:

- ❖ Öğrencilerle birlikte Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı'nın kabulunu anlatan bir bülten çıkarılır.
- ❖ Bu bülten için gerekli bilgiler, resimler, yazı ve şiirler toplanır.
- ❖ Toplanan dökümanlar bir araya getirilir ve öğretmen rehberliğinde bir bülten hazırlanır.
- ❖ Bu bilgiler İstiklal Marşı'nın kabulü haftasında okul panosuna asılabilir. Kutlama etkinliklerinde şiir, mektup, anılar öğrenciler tarafından törende okunur.

Etkinlik 4: ŞİİR OKUYORUZ, BAYRAK²⁰²

Amaç: Bayrağa olan saygının ve sevginin bilincine varır.

Süreç:

- ❖ Arif Nihat Asya'nın "Bayrak" isimli eseri okunur.
- ❖ Şiirde geçen sevgi, saygı, bağlılık, kahramanlık duyguları üzerinde durulur
- ❖ Şiirde yer alan güzel betimlemeler hakkında öğrencilerin neler düşündüğünü, şiir okunurken kafalarında neler canlandırdıkları, bayrağı zihinlerinde nereye yerleştirdikleri hakkında konuşulur.
- ❖ Bkz: Tablo 6

Etkinlik 5: ANLAMLI CÜMLE OLUŞTURALIM

Amaç: :Bayrak ve vatan kavramlarını tanıır.

Süreç:

- ❖ Tahtaya konuyla ilgili hazırlanmış olan asetat yazılır/ yansıtılır.
- ❖ Öğrencilerden, dağınık halde yazılmış olan cümleyi anlamlı hale getirmeleri istenir.
- ❖ Anlamlı cümle belirlenmiş boşluklara yazılır.
- ❖ Bkz: Tablo 7

Etkinlik 6: DRAMA

Amaç: İstiklal Marşı'nın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Öğrenciler arasından bir grup seçilir.
- ❖ Öğrenciler temsili olarak, İstiklal Marşı'nın yazılışını, ödülün verilişini, Mehmet Akif'in sözlerini canlandırırlar.
- ❖ Oyun sonunda Türk Bayrağı gösterilerek oyun tamamlanır.

Konu 4.2: GAZİLERİMİZE SAYGI GÖSTERİR, ŞEHİTLERİMİZİ RAHMETLE ANARIZ

Etkinlik 1: MEKTUP YAZIYORUZ

Amaç: Gazilerimize saygı gösterir, şehitlerimizi rahmetle anar.

Süreç:

- ❖ Sınıfta çeşitli gruplar oluşturulur. Bu gruplara mektup yazma, drama yapma, röportaj yapma, şiir yazı fotoğraf bularak sergileme gibi görevler verilir.
- ❖ Öğrenciler Kurtuluş Savaşları'nda atalarımızın, dedelerimizin göstermiş olduğu kahramanlıkları öğrendikten sonra onlara olan minnetimizi anlatan mektup yazarlar.
- ❖ Onların bizler için eş, dost ve akrabalarını geride bırakıp vatanımızın, dinimizin yaşamasını için canlarını, mallarını feda ettiklerini mektuplarında vurgularlar.
- ❖ Bugün ise onların bu kahramanlıklarına karşı neler yaptıklarına mektuplarında yer verirler.

202 Arif Nihat Asya, *Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor*, İstanbul, 1997

Etkinlik 2: ÇANAKKALE GEZİSİ DÜZENLİYORUZ

Amaç: Şehitlerimizin hangi şartlar altında savaştığını görerek öğrenir.

Süreç:

- ❖ Okul içerisinde gerekli izinler alınarak Çanakkale gezisi düzenlenir.
- ❖ Bu gezide amaç Çanakkale Savaşları'nda şehitlerimizin bu vatanın düşman eline düşmemesi için nasıl ve hangi şartlar altında savaştığını yerinde öğrenmektir.
- ❖ Çanakkale yolculuğu sırasında öğrencilere tarihi bilgiler verilir.
- ❖ Mustafa Kemal Atatürk'ün ve aziz şehitlerimizin hatıraları anlatılır.
- ❖ Çanakkale'de ise rehber yardımı ile daha düzenli olarak bilgiler verilir.
- ❖ Gezi başlamadan öğrencilerin gezi boyunca etkilendikleri, heyecanlandıkları yerleri, duygulandıkları anları not etmeleri istenir.
- ❖ Gezi dönüşü bu notlar gezi raporu haline getirilerek sınıfta paylaşılır.
- ❖ Çekilen fotoğraflar, yazılan anılar okul internet sitesinde yayınlanabilir.

Etkinlik 3: İLİMİZDEKİ ŞEHİTLİKLERE GEZİ DÜZENLİYORUZ

Amaç: Şehitlerimizi rahmetle anarız.

Süreç:

- ❖ Okul içerisinde gerekli izinler alınarak ilimizdeki şehitliklere gezi düzenlenir.
- ❖ Bir ders önceden şehit ve gazi kavramları açıklanır.
- ❖ İslam Dini'nin şehitlik makamına verdiği önem belirtilir.
- ❖ Şehitliklerde şehitlerimiz rahmetle anılır.
- ❖ Şehit yakını varsa onların duyguları paylaşılır.
- ❖ Gezi dönüşü bir rapor hazırlanarak duygu ve düşünceler sınıfta paylaşılır.

Etkinlik 4: DRAMA,

Amaç: Gazilerimize saygı gösterir, şehitlerimizi rahmetle anar.

Süreç:

- ❖ Sınıfta drama yapabilecek bir grup öğrenciler seçilir.
- ❖ Gerekli kıyafetler temin edilir, küçük bir dekor hazırlanır.
- ❖ Çanakkale Zaferi'nde askerlerin durumunu anlatan bir olay canlandırılır

Etkinlik 5: RÖPORTAJ

Amaç: Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur.

Süreç:

- ❖ Sınıfta bir gruba bulundukları bölgedeki gazilerle röportaj yapma görevi verilir.
- ❖ Bir gazi ile veya savaş anılarını bilen bir büyük ile röportaj yapılır.
- ❖ Röportajda; hangi savaşta gazi oldunuz? Savaşırken neler hissettiniz? Göreviniz neydi? Gibi soruların yer alabileceğini söyleyerek rehberlik yapılır.
- ❖ Röportaj bitince sınıfta sonuçlar paylaşılır.

Etkinlik 6: PANO HAZIRLIYORUZ

Amaç: Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur.

Süreç:

- ❖ Sınıfta oluşturulan bir gruba gazilik şehitlikle ilgili şiir, yazı, fotoğraf ve Kur'an'dan ayet mealleri araştırma görevi verilir.
- ❖ Hazırlıklarını sınıfta sunarlar.
- ❖ Hazırlanan materyaller elden ele dolaştırılarak görülür. Daha sonra sınıf panosunda sergilenir.

Etkinlik 6: VİDEO İZLİYORUZ, ÇANAKKALE, ELEDİM ELEDİM, ÇANAKKALE İÇİNDE, KINALI ALİ, HASTANE ÖNÜ²⁰³

Amaç: Her insanın neden vatan ve milletini sevmesi gerektiğini açıklar.

Süreç:

- ❖ Sınıfta gerekli materyaller hazırlanır ve çeşitli videolar seçilir.
- ❖ Seçilen videolar sınıfça izlenir.
- ❖ İzleme bittikten sonra öğrencilerin duygu ve düşünceleri paylaşılır.
- ❖ Etkinlik sonunda film raporu hazırlanır.

Konu 4.3: ASKERLİK YAPMAK VATAN BORCUMUZDUR

Etkinlik 1 : ASKER UĞURLUYORUZ

Amaç: Askerlik yapmanın vatan için öneminin bilincinde olur.

Süreç:

- ❖ Sınıfta askerlik yapmanın önemi konuşulur.
- ❖ Askere giden bir yakınlarının uğurlanma sırasındaki olaylar paylaşılır.
- ❖ Askerlik anılarının neden unutulmadığı hakkında konuşulur.
- ❖ Babalarından, amcalarından veya bir yakınlarından bildikleri bir anı varsa sınıfta paylaşılır.

Etkinlik 2: KINALI KUZULAR

Amaç: Askerlik yapmanın önemini kavrar.

Süreç:

- ❖ Sınıfta Kınalı Kuzular isimli parça dinlenir
- ❖ Burada askerlik için verilen önemin dikkati çekilir.
- ❖ Askere gidene, savaşa gidene ve evlenenlere niçin kına yakılır sorusuna cevap aranır.

203 http://www.dindersi.com/normal_reklam.asp 24 Mayıs 2009

Konu 5: “YURTTA BARIŞ, DÜNYADA BARIŞ” TEMEL İLKEMİZDİR

Etkinlik 1: TARTIŞMA

Amaç: Yurtta ve dünyada barışın öneminin bilincinde olur.

Süreç:

- ❖ Yurtta barış olmadan dünyada barış olabilir mi?
- ❖ Dünyada barış olmadan yurtta barış olabilir mi?
- ❖ Biz barış içinde olalım dünya ne yaparsa yapsın fikri doğru mu?
- ❖ Sınıfımızda barış için neler yapıyoruz, aramızda birliktelik var mı?
- ❖ Terör nedir, niçin çıkar, şiddet sorunlara çözüm olabilir mi?
- ❖ Tartışmada bu sorulara cevaplar aranır.
- ❖ Öğrenciler tarafından farklı sorular oluşturulur.
- ❖ Alınan cevaplar slogan haline dönüştürülür, afiş yapılır ve panoda sergilenir.

Etkinlik 2 : PANO HAZIRLIYORUZ

Amaç: Yurtta ve dünyada barışın öneminin bilincinde olur.

Süreç:

- ❖ Gazete küpürlerinden, basından savaşı ve barışı anlatan resimler toplanır.
- ❖ Savaşta ortaya çıkan kötü durumlar kınanır.
- ❖ Dünyada barış için en başta kendi aramızda birlik beraberliğin olması gerektiği bilincine varılması hedeflenir.
- ❖ Birlik ve beraberlik için öğrenciler teşvik edilir.

Etkinlik 3: ARAŞTIRMA YAPIYORUZ

Amaç: Dünyada barışı sağlamak için kurulmuş örgütleri tanır.

Süreç:

- ❖ Dünyada barışı sağlamak için kurulmuş örgütler ve amaçları araştırılır.
- ❖ Bu örgütlerin yapmış faaliyetler listelenir ve sınıf panosuna asılır.
- ❖ Bkz: Tablo 8

TABLolar LİSTESİ

I. ÜNİTE: ALLAH İNANCI

FARKIM NEREDE?

İnsanı diğer varlıklardan ayıran temel özellikleri sıralayınız

- Ben, aklımla iyiyi kötünden ayırıyorum
-
-

- Arı, iyiyi kötünden ayıramaz
-
-

KARŞILAŞTIRALIM

İnsan ve robot arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları yazınız.

Benzerlikler Farklılıklar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tablo 1

HALİM NE OLURDU?

ALLAH'IN İŞİNE KARIŞMAK

Hoca yazın sıcağında eşekle bir köye gidiyormuş. Yolda biraz dinlenmek istemiş. Koca bir ceviz ağacının altına uzanmış. O sırada koca koca bal kabaklarına bakmış bir de koca ağaçtaki küçük cevizlere.

-Yüce Rabb'im, şu incecik kabak sapında kocaman kabak yaratmışsın. Şu dalları gökyüzüne çıkmış koca ceviz ağacında ise küçücük ceviz yaratmışsın. Koca kabakları, ceviz ağacında, ceviz tanelerinin de kabakta bitmesi daha uygun olmaz mıydı, demiş.

Derken bir ceviz tanesi Hoca'nın tam alınına düşmez mi! Hocanın gözünde şimşekler çakar. Hemen kavuğu başına geçirip:

-Tövbe Yüce Rabb'im, bir daha senin işine karışmam. Ne yaratmışsan bir hikmet üzerine yaratmışsındır. Şimdi ağaçta ceviz yerine kabak olsaydı ne olurdu halim, demiş.

Tablo 2

AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

EVRENDE BİR DÜZEN VARDIR

BİZ GÖĞÜ, YERİ VE İKİSİ ARASINDAKİLERİ BOŞ YERE
YARATMADIK

Sad Suresi, 27. ayet

GÜNEŞİ IŞIKLI, AY’IDA PARLAK KILAN, YILLARIN SAYISINI VE
HESABI BİLMENİZ İÇİN ONA (AY’A) BİRTAKIM MENZİLLER TAKDİR
EDEN O’DUR. ALLAH BUNLARI, ANCAK BİR GERÇEĞE (VE HİKMETE)
BİNAEN YARATMIŞTIR. O, BİLEN BİR KAVME AYETLERİNİ
AÇIKLAMAKTADIR.

YUNUS SURESİ, 5. AYET

GÖKTEN UYGUN BİR ÖLÇÜDE YAĞMUR İNDİRİP ONU ARZDA
DURDURDUK. BİZİM ONU GİDERMEYE DE ELBET GÜCÜMÜZ YETER.

MÜ’MİNUN SURESİ, 18. AYET

Tablo 3

EVRENDE BİR DÜZEN, ÖLÇÜ VE UYUM VARDIR.

- Yağmurun ve karın oluşumu,
- Güneş ve Ay'ın hareket etmesi,
- Gece ve gündüzün birbirini takip etmesi,
- Mevsimlerin oluşumu
- Gezegenlerin kendi yörüngelerinde belli bir hızla hareket etmesi,
- Meyve sebzelerin farklı renk ve tatlarda olması,

Tesadüf olabilir mi?

Tablo 4

ÇALIŞMA YAPRAĞI

1. Evrende bir düzen vardır; çünkü

.....
.....
.....
.....

2. Evrende bir düzen vardır; çünkü

.....
.....
.....
.....

3. Evrende bir düzen vardır; çünkü

.....
.....
.....
.....

4. Evrende bir düzen vardır; çünkü

.....
.....
.....
.....

5. Evrende bir düzen vardır; çünkü

.....
.....
.....
.....
.....

6. Evrende bir düzen vardır; çünkü

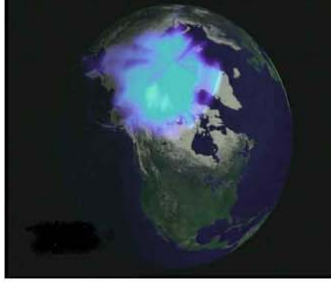
.....
.....
.....
.....
.....

Tablo 5

ADI SOYADI: :
SINIFI :
NO :

5.SINIF 1.ÜNİTE
Evrende Bir Düzen Vardır
Çalışma Kağıdı

EVRENDEKİ ÖLÇÜ DEĞİŞSEYDİ NE OLURDU?

Dünya'nın kendi çevresindeki hızı eğer;
Daha yavaş olsaydı:

.....
.....

Daha hızlı olsaydı:

.....
.....

Dünya'nın Güneş'e uzaklığı eğer;
Daha fazla olsaydı:

.....
.....

Daha az olsaydı:

.....
.....

Ay'ın Dünyaya uzaklığı eğer;
Daha fazla olsaydı:

.....
.....

Daha az olsaydı:

.....
.....

Ozon tabakasının kalınlığı eğer;
Daha fazla olsaydı:

.....
.....

Daha az olsaydı:

.....
.....

SONUÇ: Yaptığınız bu çalışmanın sonucunda dersimizin konusu açısından nasıl bir değerlendirme yapabilirsiniz? Kısaca yazınız:

.....

Tablo 6

KAR TANELERİNİ İNCELİYORUZ

Tablo 16

BOYAYALIM

KELİME-İ TEVHİD

Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resulullah

KELİME-İ ŞHADET

Eşhedü enlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne
Muhammeden abdühû ve resûlüh

Tablo 7

SORDUM SARI ÇİÇEĞE

Sordum sarı çiçeğe,
Annen, baban var mıdır?
Çiçek eydür derviş baba
Annem, babam topraktır.
Hak la ilahe illallah,
Allah la ilahe illallah
Sordum sarı çiçeğe,
Sen kimin ümmetisin?
Çiçek eydür derviş baba,
Muhammed (s.a). ümmetiyim

Hak la ilahe illallah,
Allah la ilahe illallah

Sordum sarı çiçeğe,
Sen beni bilir misin?
Çiçek eydür derviş baba,
Sen yunus değil nisin?

Yunus Emre

Tablo 8

HİKAYE OKUYORUZ

KİMSE GÖRMEDEN TAVUĞU KİM KESECEK?

Üsküdarlı Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri, üstadı Üftade (k.s.) Hazretlerinin hizmetinde daha ilk yıllarında talebe iken birçok talebe arkadaşlarının arasında, üstadının yanında ayrı bir yeri vardı. Üftade Hazretleri, müridleri arasında en çok onunla ilgilenir, birçok iltifatlar eder ve onun yetişmesine ayrı bir ihtimam gösterirdi. Üstadın o talebesi ile, fazla meşgul olmasını etraftan hissedenler ve birçok talebesi çekemezler ve Üftade Hazretlerine derler ki:

— Biz de talebeyiz, onun bizden ne farkı var?.

Talebelerin ve bazı müridlerin bu halini sezen Hazreti Üftade, onları imtihan etmek istedi. Hepsini huzuruna çağırdı, ellerine birer bıçak ve birer de tavuk verip:

— Bunu, gidip kimsenin görmediği bir yerde kesip geleceksiniz. Tek şartım, keserken kimsenin sizi görmemesi ve yalnız olmanızdır. Kim daha çabuk gelirse, benim en çok takdirimi o talebem kazanmış olur, buyurdular.

Bıçakla tavuğu alan talebeler sür'atle etrafa yayıldılar ve kendilerine göre, gizli birer yer bularak kesip getirdiler. Fakat o hakkında dedi-kodu yaptıkları, «Onun bizden ne farkı var» dedikleri talebe, hayli zaman olmasına rağmen ortalıklarda yoktu.

Erken gelenler, kendi aralarında konuşuyorlardı:

— Hocanın huzuruna çıkmaya yüzü yok ki, kesip de gelsin. Kim-bilir şimdi nerelerde dolaşıyor, diyorlardı.

O talebe, hayli zaman sonra elinde canlı tavuk olduğu halde kesmeden çıkıp geldi. Tavuğu kesip gelenler ona gülmeye başladılar:

— Bir tavuğu kesmeyi becerememiş, diyorlardı, kendi kendilerine.

Üftade sordu:

— Herkes kesip geldiği halde, sen nerede kaldın? Hep seni bekliyoruz. Bu zamana kadar nerdesin? diye...

O zaman daha talebelik yıllarını yaşamakta olan, daha sonra büyük bir mürşid olacak olan Aziz Mahmud Hüdâî Hazretleri, şöyle cevap verdi:

— Hocam, sizi beklettiğim için ayrıca özür dilerim. Lâkin ben, nereye gitti isem beni kimsenin göremeyeceği bir yer bulamadım. En kapalı bir yer dahi bulsam, iyi biliyordum ki Allah (C.C.) beni mutlaka görüyordu. Ve böylece, ordan oraya ordan oraya koştum, sizin emrinizi yerine getiremeden geldim, dedi.

Tabii bu hâdiseden sonra, anladılar diğer talebeler, hocasının neden en çok onu sevdiğini ve onunla daha fazla niçin alâkadar olduğunu.. Başlarını önlerine eğip hata ettiklerini anladılar. Çünkü Allah’a gizli olan hiçbir mekân ve zaman yoktu.

Tablo 9

FİLM RAPORU

Öğrencinin Adı Soyadı :	
Film hakkındaki duygularınızı yazınız.	
Filmde hoşlandığınız bölümleri yazınız	
Hay'ın yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?	
Bu film size neler öğretti?	
Filmden çıkardığınız önemli notlar nelerdir?	

Tablo 10

ŞİİR OKUYALIM

SEN YARATTIN

Baharları, yazları,
Güneşi, yıldızları,
Hakka tapan bizleri
Sen yarattın Allah'ım!

Bahçemdeki gülleri,
Öten bülbülleri,
Dua eden dilleri!
Sen yarattın Allah'ım!

Tablo 11

AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

ALLAH'IN EŞİ VE BENZERİ YOKTUR

Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki Arş'ın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir.

Enbiya suresi, 22. Ayet

De ki: O, Allah birdir. Allah Samed'dir (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) O, doğurmamış ve doğmamıştır. O'nun hiçbir dengi yoktur.

İhlas Suresi

O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır. Size kendinizden eşler, hayvanlardan da (kendilerine) eşler yaratılmıştır. Bu suretle çoğalmanızı sağlamıştır. O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. o işitendir, görendir.

Şura Suresi, 11

Tablo 12

HZ. ÖMER'İN KISSASI

....

Hazreti Ömer, Halifeliği zamanında sütçülerin süte su katmasını yasaklamış ve bu emrini her tarafa duyurmuştu.Şehrin asayişini kontrol etmek için bir gece Medine’de dolaşırken yoruldu ve biraz dinlenmek üzere bir evin duvarına yaslandı.Evin içinde anne ile kızı arasında geçen şu konuşmayı duydu: Anne:

-Haydi kızım, kalk da sütlerle biraz su katıver.

-Halifenin sütlerle su katılmasını yasakladığını bilmiyor musun?

Anne:

-Evet biliyorum.

Kız:

-Öyle ise Halifenin yasakladığı işi nasıl yapabilirim?

Anne:

-Kalk da su koy şu sütlerle.Ömer seni nereden Görecek?

Kız:

-Ömer görmez ama Rabb'im görür.Vallahi ben onun göreceği yerde yapmadığım bir işi görmediği yerde de yapmam...

Tablo 13

ADI SOYADI:

1. ÜNİTE: ALLAH İNANCI

Birinci bölümde yer alan sıfatlar 2. bölümden hangisine aitse o sütunu işaretleyiniz.

ALLAH'IN SIFATLARI VE ANLAMLARI	Konuşmak	Dilemek	Yaratmak	İşitmek	Gücü Yetmek	Var olmak	Sonu olmamak	Başlangıcı olmamak	Diri olmak	Benzememek	Bir olmak	Bilmek	Görmek	Muhtaç olmamak
Vücut						😊								
Kıdem														
Bekâ														
Vahdâniyet														
Muhalefetün ilî havadis														
Kıyam bi nefsihî														
Hayat														
İlim														
Semi														
Basar														
İrade														
Kudret														
Kelam														
Tekvin														

Birinci bölümde yer alan kelimeler 2. ve 3. bölümden hangisine aitse o sütunu işaretleyiniz.

KELİMELER	İSLAMIN ŞARTLARI	İMANIN ŞARTLARI
Namaz Kılmak	😊	
Oruç Tutmak		
Allah'a İnanmak		
Ahiret Gününe İnanmak		
Zekat Vermek		
Meleklerle İnanmak		
Kaza ve Kadere İnanmak		
Kitaplara İnanmak		
Peygamberlere İnanmak		
Kelimeyi Şahadet Getirmek		
Hacca Gitmek		
TOPLAM		

YA İLİM ÖĞRENEN,
YA ÖĞRETEN,
YA DİNLEYEN
YA DA BUNLARI SEVEN OL ;
SAKIN BEŞİNCİSİ OLMA HELAK
OLURSUN.

HADİS-İ ŞERİF

SINIF: 5

NO:

TARİH:

Tablo 14

AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

ALLAH'IN HER ŞEYE GÜCÜ YETER

Göklerin ve yerin hükümrânlığı Allah'ındır. Allah'ın her şeye gücü yeter.

Al-i İmran Suresi, 189. Ayet

.... Allah şüphesiz her şeye kadirdir.

Bakara Suresi, 30. Ayet

O'na Rabb'inden bir mucize indirilseydi ya! Dediler. De ki: şüphesiz Allah mucize indirmeye kadirdir. Fakat onların çoğu bilmezler.

En'am Suresi, 37

Tablo 15

KAYISI AĞACI

Türkiyeli bir tüccar, İtalya'ya gidip bir otomobil fabrikasının müdürünü ziyaret etmiş. Birlikte yemişler, içmişler ve gezmişler. Bir ara fabrika müdürü şakayla:

-Türkler hediye vermeyi severler. Sen bana Türkiye'den ne getirdin, diye sormuş.

Bizim tüccar da :

-Sana bir kayısı ağacı getirdim, demiş. O kadar lezzetli, kokulu ve hoş meyveler verir ki...

Müdür kahkahayı basmış:

-Şakanın böylesini görmedim.

Bunun üzerine bizim ki, cebinden bir kayısı çekirdeği çıkarmış:

-Müdür Bey, bu kayısı çekirdeğinin içinde bir fabrika var. Bu fabrikayı çalıştırmak için, toprağa gömmek kâfi... Çekirdeği toprağa gömüp, sulamaya başlayınca, Fabrika da çalışır. Kökler dallar, yapraklar... Nihayet çiçekler ve meyveler meydana gelir. Sanata bakınız müdür bey! kocaman bir kayısı ağacı, dalıyla, yaprağıyla, çiçeğiyle bir çekirdeğin içine yerleştirilmiş...

Müdür, dikkat kesilmiş:

-Lütfen devam ediniz...

-Şimdi siz kocaman bir araba fabrikasının müdürsünüz. Sizden ilginç bir araba istesek. Bu araba uçağa binerken katlanıp bavul haline gelse, kolayca taşınsa, uçaktan inince tekrar araba haline getirilebilse. Nasıl? Böyle bir araba yapabilir misiniz?

-Bilmem, çok zor.

-Bakınız ilerleyen teknolojiye rağmen bir arabayı bavul şekline getiremiyorsunuz. Ama öyle bir sanatkar var ki, kocaman kayısı ağacını bir çekirdeğin içine yerleştirmiş.

-Tabiat mı yani?

-Tabiat da bir sanat eseridir ve aynı sanatkarın eseridir.

-Hayret!..

-Neden hayret ettiniz Müdür Bey?

-Aslında bilinen şeyleri anlattınız, ben de zevkle dinledim. Gerçekten bunlar benim için en güzel hediye oldu. Beni düşündürdünüz. Hemen aklıma minicik incir çekirdeği geldi. Aynı sanatkar, incir çekirdeğine incir ağacını, yumurtaya da tavuğu yerleştirmiş.

Tüccar neşeyle el çırpmış:

-Evet harika. Söylemek istediğimi anlatmışım demek ki. Toplu iğne başı kadar incir çekirdeğine incir ağacının formülünü yerleştiren Allah'ın sanatına hayran kalmamak elimizde değil.

Tablo 16

AHMET'İN BARDAĞI

Ahmet sınıfında çok başarılı bir öğrenciydi.Öğretmeni onu çok seviyordu. Zamanla diğer öğrenciler Ahmet'i kıskanmaya başladılar. Çünkü öğretmenleri ona çok değer veriyordu. Bir gün öğretmene gittiler:

-Öğretmenim, biz de çalışıyoruz ama Ahmet'i bizden çok sevdiğinizi biliyoruz. Neden onu daha çok seviyorsunuz? diye sordular.

Öğretmenleri, çocuklara bunun sebebini sonra açıklayacağını söyledi.

O gün öğretmen, öğrencilerine birer cam bardak verdi:

-Hepiniz kimsenin görmediği bir yerde bu cam bardakları kıracaksınız. Yarın bana nerede kıldığınızı söyleyeceksiniz, dedi.

Herkes evine gitti. Çocuklar bir insan var mı yok mu diye etraflarına bakıp kimse yokken bardağı kırdılar. Kimi ağaç arkasında, kimi bahçede, kimi evde kırdı. Ertesi gün herkes eli boş olduğu halde okula geldi. Yalnız Ahmet'in elinde cam bardağı vardı.

Diğer çocuklar Ahmet'e bakıp bakıp gülüyorlardı. Hatta bazıları:

-Öğretmenin çok sevdiği Ahmet, öğretmenin istediğini yapmamış, diye alay ettiler.

Öğretmen sınıfa girince öğrenciler, sırayla bardakları nerede kırdıklarını anlattılar. Öğretmen :

-Ahmet, sen bardağı kırmadın mı? diye sordu.

Ahmet üzgündü:

-Özür dilerim öğretmenim. Verdiğiniz görevi yerine getiremedim.

Neden Ahmet?

-Öğretmenim, bardağı aldım. Kıracak bir yer aradım. Siz ise kimsenin olmadığı bir yerde kırın, demiştiniz. Her yere baktım. Ağaçların arkasına, parklara

gittim. Hatta karanlıkta kırıyım diye düşündüm. Ama yapamadım öğretmenim. Kimsenin olmadığı bir yer bulamadım. Çünkü her yerde Allah'ın beni gördüğünü biliyordum. Üzgünüm, dedi.

Öğretmen bu cevaptan çok hoşlanmıştı. Çünkü istediği cevap buydu. Diğer çocuklara dönerek :

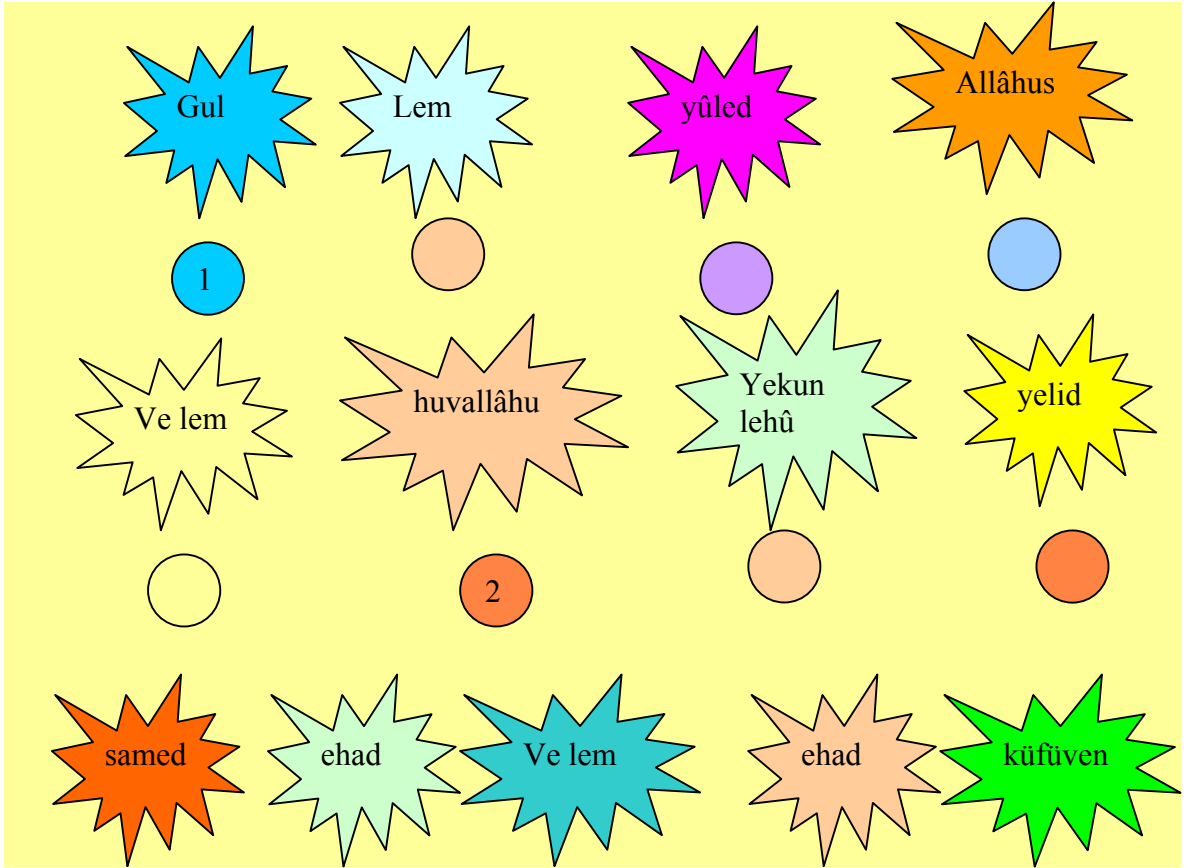
-Sevgili yavrularım. Ben aslında hepinizi çok seviyorum. Hepinize önem veriyorum. Ama Ahmet'teki Allah inancı Allah'ın her an onu gördüğü duygusu öyle içine işlemiş ki. ona hayran olmaktan kendimi alamıyorum.Şimdi onu niye çok sevdiğimi anladınız mı?

Biraz önce Ahmet'le alay eden çocukların kafaları yere eğilmişti. Artık onlar Ahmet'in çok değerli bir çocuk olduğunu düşünüyorlardı.

Tablo 17

SIRALAYALIM

Örnekte olduğu gibi İhlas Suresi'ni düzgün bir şekilde sıralayınız.

Tablo 18

BİLGİ YARIŞMASI

5. SINIF 1. ÜNİTE ALLAH İNANCI

1. İnsan Akıllı Ve İnanan Bir Varlıktır.

Soru 1	İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel özellik nedir?
Cevap	Akıl

2. Evrende Bir Düzen Vardır

Soru 2	Evrendeki düzen bize neyi gösterir?
Cevap	Allah'ın varlığını

Soru 3	- Dünya kendi eksenini etrafında belirli bir sürede döner ve bu süre hiç değişmez - Güneşin dünyamıza olan uzaklığının değişmesi bizi olumsuz yönde etkiler - Gezegenler birbirlerine çarpmadan varlıklarını devam ettirirler Yukarıda verilen bilgiler bize neyi gösterir?
Cevap	Evrende bir düzen olduğunu

3. Allah Vardır ve Birdir

Soru 4	Akıl yürüterek Allah'ın varlığına birliğine inanan peygamber kimdir?
Cevap	Hız. İbrahim

Soru 5	“Ve lem yekün lehü küfüven ehad” ifadesi hangi sureye aittir?
Cevap	İhlâs

Soru 6	- Allah'ın 99 isminden birisidir. - Hiçbir şeye muhtaç olmayan her varlığın kendisine muhtaç olduğu varlık demektir. Yukarıda konu edilen sıfat hangisidir?
Cevap	Samed

4. Her Şeyi Yaratan Allah'tır

Soru 7	Biz varlığımızı kime borçluyuz?
Cevap	Allah'a

5. Allah'ın Eşi Ve Benzeri Yoktur

Soru 8	• “Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların düzeni) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları özelliklerden uzaktır.” Yukarıdaki ayette hangi inanca işaret edilmektedir?
Cevap	Tevhid
6. Allah Her Şeyi İşitir, Bilir ve Görür	
Soru 9	Allah’ın bilgisi nasıl bir bilgidir?
Cevap	Sınırsız bilgi
7. Allah’ın her şeye gücü yeter	
Soru 10	• Her şeye gücü yeter • Gücü sınırsızdır • Bir şeyin olmasını isterse, ona ol der ve o da olur Yukarıda hangi varlığa ait özellikler verilmiştir?
Cevap	Allah
8. Allah Bizimle Beraberdır	
Soru 11	Devamlı olarak bizi işiten, gören ve bizimle beraber olan varlık kimdir?
Cevap	Allah
9. Çalışırım, Allah’ın Yardımına Güvenirim ve Başarıyorum	
10. Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şهادeti Öğreniyorum	
Soru 12	• “Deki: O Allah bir birdir. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir. O, doğurmamış, doğrulmamıştır.” Yukarıda hangi surenin anlamı verilmiştir?
Cevap	İhlas suresi
Soru 13	• Birlemek anlamına gelir • Allah’ın var olduğuna ve bir olduğuna inanmaktır • Bu inancı benimsemeyen kimse müslüman olamaz Yukarıda özellikleri verilen inanca ne ad verilir?
Cevap	Tevhid
Soru 14	“Deki: O Allah bir tektir” ayeti hangi surenin bir ayetidir?
Cevap	İhlas suresi
Tablo 19	

ÇALIŞMA YAPRAĞI

5. SINIF

1. ÜNİTE

ALLAH İNANCI

1. İnsan Akıllı Ve İnanan Bir Varlıktır.

Etkinlik	Aşağıdaki soruları cevaplandırınız.
Soru	Aklın özelliklerini 5 madde halinde yazınız.
Cevap	1) 2) 3) 4) 5)
Soru	Allah niçin aklımızı kullanmamızı istemiştir?
Cevap	

Etkinlik	Aşağıdaki ayeti yorumlayınız.
Ayet	“ (Resulüm!) Sana bu mübarek kitabı, ayetlerini düşünsünler ve akli olanlar öğüt alsınlar diye indirdik.” (Sâd suresi, 29. ayet.)
Yorum	

2. Evrende Bir Düzen Vardır

Etkinlik	Aşağıdaki soruyu cevaplandırınız.
Soru	Evrendeki düzene 5 tane örnek veriniz.
Cevap	1) 2) 3) 4) 5)

Etkinlik	Aşağıdaki ayetleri yorumlayınız.
Ayet	“ Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri biz boş yere yaratmadık (bunlar bir tesadüf eseri değildir.)” (Sâd suresi, 27. ayet
Yorum	
Ayet	“...Allah’ın katında her şey bir ölçüye göredir.” (13/Ra’d suresi, 8)
Yorum	

3. Allah Vardır ve Birdir

Etkinlik	Allah’ın var olduğunu nasıl anlarız? Bu konudaki görüşlerinizi yazınız.
Görüşlerim	

4. Her Şeyi Yaratana Allah'tır

Etkinlik	Aşağıdaki ayetleri yorumlayınız.
Ayet	“Allah, göklerle yeri ve ikisi arasındakileri ancak hak ve hikmete uygun olarak ve belirli bir süre için yaratmıştır.” (Rum Suresi 8. Ayet.)
Yorum	
Ayet	”İnsanları biz yarattık ve onların yaratılışlarını sapasağlam yaptık”
Yorum	

5. Allah'ın Eşi Ve Benzeri Yoktur

Etkinlik	Aşağıdaki soruyu cevaplandırınız.	
Soru	Tevhit ne demektir?	
Cevap		
Etkinlik	Aşağıdaki ayeti yorumlayınız.	
Ayet	“Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrı bulunsaydı, yer ve gök, kesinlikle bozulup gitmişti.”	
Yorum		
Etkinlik	Allah'ın sıfat ve niteliklerinden 10 tanesini yazınız.	
Allah'ın Sıfat Ve Nitelikleri	1) 2) 3) 4) 5)	6) 7) 8) 9) 10)

6. Allah Her Şeyi İşitir, Bilir ve Görür

Etkinlik	Aşağıdaki ayetleri yorumlayınız.
Ayet	“...Şüphesiz Allah her şeyi işitir ve her şeyi bilir.”
Yorum	
Ayet	“Şüphesiz yapmakta olduklarınızı noksansız görür..”
Yorum	

Etkinlik	Allah’ın her şeyi işittiğine, gördüğüne ve her şeyi bildiğine inanmanız davranışlarınızı nasıl etkilemektedir? Bu konudaki görüşlerinizi örnekler vererek yazınız.
Görüşlerim	

7. Allah’ın her şeye gücü yeter

Etkinlik	Aşağıdaki soruyu cevaplandırınız.
Soru	Allah’ın her şeye gücünün yettiğini nasıl anlarız?
Cevap	

8. Allah Bizimle Beraberdır

Etkinlik	Aşağıdaki ayeti yorumlayınız.
Ayet	“Kullarıma sana, beni sorduğunda (söyle onlara): Ben çok yakınım. Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm... (bakara suresi, 186. ayet)
Yorum	

9. Çalışırım, Allah’ın Yardımına Güvenirim ve Başarıyorum

Etkinlik	Çalışmak niçin önemlidir? Bu konudaki görüşlerinizi örnekler vererek yazınız.
Görüşlerim	

Tablo 20

ALLAH İNANCI YAPRAK TESTİ

1. Yüce Allah varlıkları çeşitli özelliklerde yaratmıştır. Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki varlıkların ortak özelliği değildir?

A) Hareket
B) Akıl
C) Faydalılık
D) Yaratılmış olmaları

2.

Ben akıllı bir varlığım. Aklımla;
1. Okuduklarımı anlarım.
2. Bazı şeyler arasında seçim yaparım.
3. Yanlışlıklar yaparım.
4. Bazı şeylerden sonuç çıkartabilirim.

Allah insanları akıllı olarak yaratmıştır. Aklımızın özelliği kaç numaralı cümlede yanlış açıklanmıştır?

A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

3.

Sabah yemek yerim
Kardeşimle oynarım
Geceleri uyurum
Düşünerek çalışırım

Ben de yemek yerim
Ben de oynarım
Ben de uyurum
Ben de düşünerek çalışırım

Allah varlıkları farklı olarak yaratmıştır. Yukarıda konuşmaya göre aşağıdakilerden hangisi ikisinin ortak özelliği değildir?

A) Yeme
B) Oynama
C) Uyuma
D) Düşünme

4. "..... üstün özelliklere sahip, düşünen, araştıran ve sorgulayan bir varlıktır." Yukarıdaki ifadede hangi varlığın üstünlüğü ve yaratılışındaki özellikler belirtilmiştir?

A) İnsan
B) Melek
C) Cin
D) Hiçbiri

Her sabah doğarak ısıtır ve aydınlatırım.

Her akşam ışığımla dünyayı aydınlatırım.

OOO! Kar yağıyor. Her kış kar yağıyor.

Her baharda açarım. Güzel kokular saçarım.

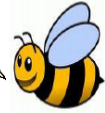
5. Allah yarattığı her varlığa çeşitli görevler vermiştir. Bunlar görevlerini sürekli olarak ve aksatmadan yaparlar. Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki açıklamalardan çıkarılabilecek en genel sonuçtur?

A) Son yıllarda daha az kar yağıyor
B) Kışları güneş daha az ısıtıyor
C) Bazı çiçekler iyi kokmaz
D) Evrende her şey düzenlidir

6.

Yedi kat göğü birbiriyle tam uyum içinde yaratan O'dur. Rahman'ın yaratmasında hiçbir nizamızsızlık göremezsin. Gözünü çevir de bak: Herhangi bir kusur görebilir misin? (Mülk Suresi, 3.ayet)

Bütün gün dolaşıyorum gök yüzünde. Hiçbir düzensizlik görmedim.

Çocuklar, Allah'ın yarattığı şeylerle ilgili olarak ayet mealine ve benim yaptığım gözleme göre nasıl bir sonuç çıkarabiliriz?

A) Her şeyi Allah yaratmıştır.
B) Allah varlıklara değişik özellikler vermiştir.
C) Allah'ın yarattığı şeyler mükemmeldir.
D) Arı da Allah'ın yarattığı bir canlıdır.

7. Evreni incelediğimizde yaratılmış olan her şeyin bir düzen içinde olduğunu görürüz. Bütün bunlar bize neyi gösterir?

A) Evrendeki düzenin zor anlaşılabileceğini gösterir
B) Evrenin kendiliğinden var olduğunu gösterir.
C) Bütün bunlar, Yüce Allah'ın varlığını gösterir.
D) Her şeyin düzenli olduğunu anlarız.

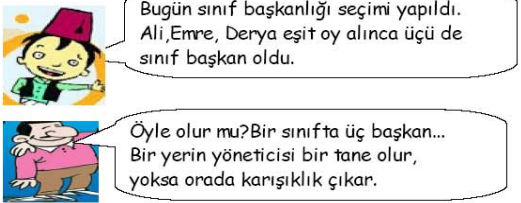
8.

Her şeyin bir yaparı ve ortaya çıkararı varsa evrendeki canlı ve cansız tüm varlıkları kim yaratmıştır?

- A) Melekler B) Şeytan
C) Allah D) İnsanlar

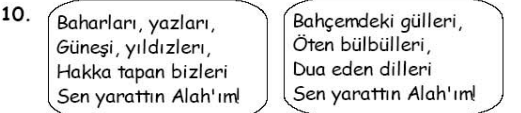
9.

Evreni incelediğimizde her şeyin bir düzen ve uyum içinde bulunduğu ve görülüyor ve karışıklık bulunmuyor. Bütün bunlar bize neyi gösterir?

- A) Allah'ın her şeyi yarattığını
B) Allah'ın bir ve tek olduğunu
C) Allah'ın insanları sorumlu tuttuğunu
D) Allah'ın ilk önce evreni yarattığını

10.

Şiirde anlatılmak istenen nedir?

- A) Her şeyin güzel olduğu
B) Her şeyin farklı olduğu
C) Her şeyi Allah'ın yarattığı
D) Her şeyin birbirine muhtaç olduğu

11.

Ayşe: Yukarıdaki resimlere bakın. Ne görüyorsunuz?

Eda: Birbirine benzer arı, çocuk, çiçek.

Ebru: Allah bunları benzer ve ikiz yaratmıştır

Canan: Merak ettim. Bilginiz var mı? Allah neye benzer?

Bu soruya verilen cevaplardan hangisi yanlıştır?

- A) Ayşe: Allah hiçbir şeye benzemez
B) Eda: O tektir ve benzeri yoktur.
C) Ebru: Allah hayal ettiğimiz şeylere de benzemez
D) Canan: Ben onu dev gibi bir insana benzetiyorum.

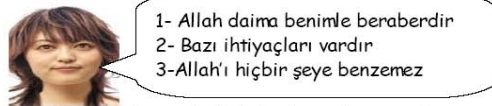
12.

Kur'an'da Allah'ın çeşitli özellikleri açıklanır. Allah'ın güzel isimleri olarak da bilinen bu isimlere ne ad verilir?

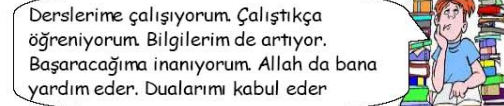
- A) Esmâü'l-Furkan B) Esmâü'l-Hüsna
C) Esmâü'l-Ahire D) Esmâ'ül-Cenne

13.

Çocuklar bu söylediklerimde yanlış var diyorasınız yanlış olanları bulunuz.

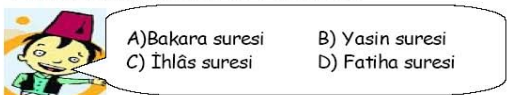
- A) Sadece 1 C) 1 ve 2
B) 1 ve 3 D) Sadece 2

14. Buna göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Allah çalışanı sever
B) Başarı için dua etmek yeterlidir
C) Allah çalışmayana yardım etmez
D) Görevimizi yapıp Allah'a güvenmeliyiz

15. Allah'ın varlığı ve birliği, eşi, benzeri ve ortağı olmadığından bahseden sure hangisidir?

Tablo 21

dikab.com

5.Sınıf 1.Ünite / gökçe yazı

SON KARARINIZ MI ?

24

■ EVET ■ ■ HAYIR ■

50:50

Kur'an'a göre gökyüzü kaç kat yaratılmıştır?

◆ A : 3 ◆ B : 7

◆ C : 5 ◆ D : 9

15	500 MİLYAR
14	250 MİLYAR
13	125 MİLYAR
12	64 MİLYAR
11	32 MİLYAR
10	16 MİLYAR
9	8 MİLYAR
8	4 MİLYAR
7	2 MİLYAR
6	1 MİLYAR
5	500 MİLYON
4	300 MİLYON
3	200 MİLYON
2	100 MİLYON
1	50 MİLYON

Tablo 22

PASSAPAROLA
www.dikab.com
5/1.Ünite

Doğru yanıt

6

257

Kalan süre

Yanlış yanıt

1

Soru:

Allah'ın 'Yaratıcı' anlamına gelen ismi

Cevap:

Cevapla

Pas

Soruları cevaplamak için **Enter**, pas geçmek için **Shift+Esc** tuşlarını kullanınız.

Tablo 23

II. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENERİM

İBADET

Küçük bir tebessüm, içten bir selam,
Dosta hatır soran, bir iki kelam,
Kısaca diyor ki insana İslam,
İhlasla yaptığın her şey ibadet

...
Cengiz Numanoglu

BULMACA

KELİME AVI VE TANIMLAMA ÇALIŞMASI

.Kelimeleri soldan sağa,
yukarıdan aşağı olacak şekilde
yerleştirdim. Onları bulabilir
misiniz?

K	U	L	L	U	K	Z	D	K	A	B	K	E
U	S	K	U	R	A	N	U	U	L	A	K	N
R	Ü	S	E	L	A	M	A	R	Z	Y	U	A
A	N	O	V	A	C	İ	P	B	E	R	R	M
N	N	L	A	H	A	V	Y	A	K	A	B	A
B	E	Ş	V	A	K	İ	T	N	A	M	A	Z
B	T	Z	A	C	A	T	O	S	T	M	N	A
A	L	L	A	H	Z	İ	B	A	D	E	T	U
K	D	U	A	F	A	R	Z	Z	R	A	F	D

İşte
bulmamız
gerek
kelimeler

KUR'AN
BAYRAM
SELAM
DUA
KURBAN
NAMAZ
SÜNNET
VACİP
ALLAH
FARZ
KULLUK
İBADET
VİTİR
ZEKAT
HAC
BEŞ VAKIT NAMAZ

AŞAĞIDAKİ KELİMELEİ ÖRNEKLERLE AÇIKLAYINIZ

İBADET	
FARZ	
VACİP	
SÜNNET	

AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

"Sabır ve namaz ile Allah'tan yardım isteyin, şüphesiz ki o (sabır ve namaz)Allah'a saygıdan kalbi ürperenler dışında herkese zor ve ağır gelen görevdir."

Bakara 45.Ayet

“Ey iman edenler! Oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı...” Bakara Suresi, 183. Ayet

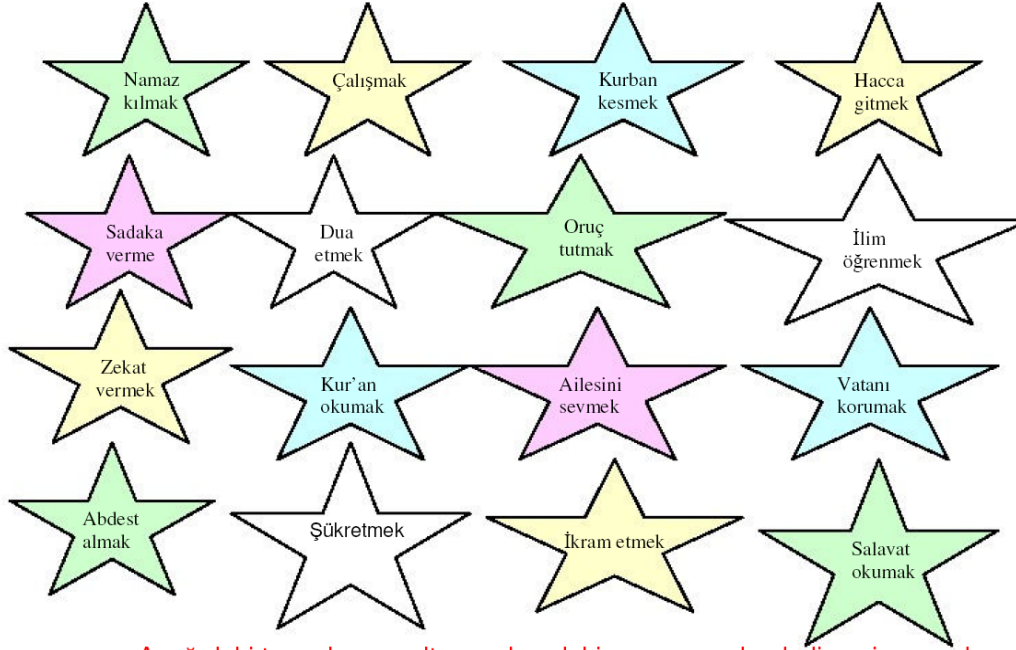
“Namazı kılın, zekâtı verin; kendiniz için yaptığınız her iyiliği, Allah’ın yanında bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.” Bakara Suresi, 110.

Ayet

Tablo 1

Adı Soyadı:
Sınıfı:
No:

5.SINIF 2. ÜNİTE İBADET
KELİME VE TANIM EŞLEŞTİRME ÇALIŞMASI

Aşağıdaki tanımlarının altına yukarıdaki en uygun olan kelimeyi yazarak eşleştiriniz.

Hangi ibadet sabrın yarısıdır?	Hangi ibadet dinin direğidir?
Hangi ibadet Peygamberimiz için yapılan bir duadır?	Hangi ibadetle Kabe ziyaret edilir?
Hangi ibadet vücudumuzu ve ruhumuzu temizler?	Hangi ibadet malın ve paranın kirini giderir?
Hangi ibadet, Allah'ın ayetlerini anlamamızı sağlar?	Alın teri ile helalinden kazanmak ibadetinin adı nedir?
Zorunlu olmadığımız halde fakirlere verdiğimiz para ne tür bir ibadettir?	Hangi ibadet müminin silahıdır?
Hangi ibadetle fakirlerin de bolca et yemesi sağlanmış olur?	İnsanın, misafirleri için severek kendi kazancından harcamasına ne ad verilir?
Anne, baba ve kardeşlerini sevmek ibadetine ne ad verilir?	Mehmetçiğin, canını feda etme uğruna yaptığı ibadetin adı nedir?
İnsana verdiği tüm iyilikler için Allah'a teşekkür etmek ibadetine ne ad verilir?	Çalışkan bir öğrencinin sürekli faydalı bilgiler edinmesi ne tür bir ibadettir?

Tablo 2

YAPBOZUN PARÇASI

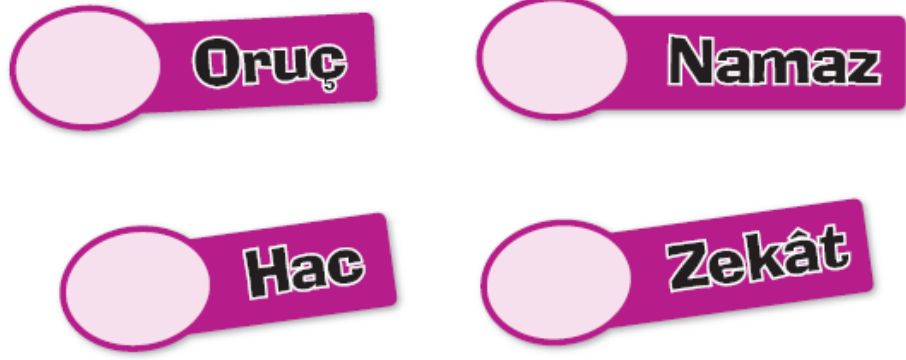
İbadet yalnızca Allah'ın emri olduğu için yerine getirilir. Ancak ibadetlerin birtakım hikmet ve faydaları da bulunmaktadır. Aşağıdaki cümleler, ibadetlerin, gerek bireyler gerekse toplum üzerindeki faydalarını ifade etmektedir. Ancak her bir cümle iki parça hâlinde. Birleştirmek ise size kaldı. Renklerden yararlanabilirsiniz.

Tablo 3

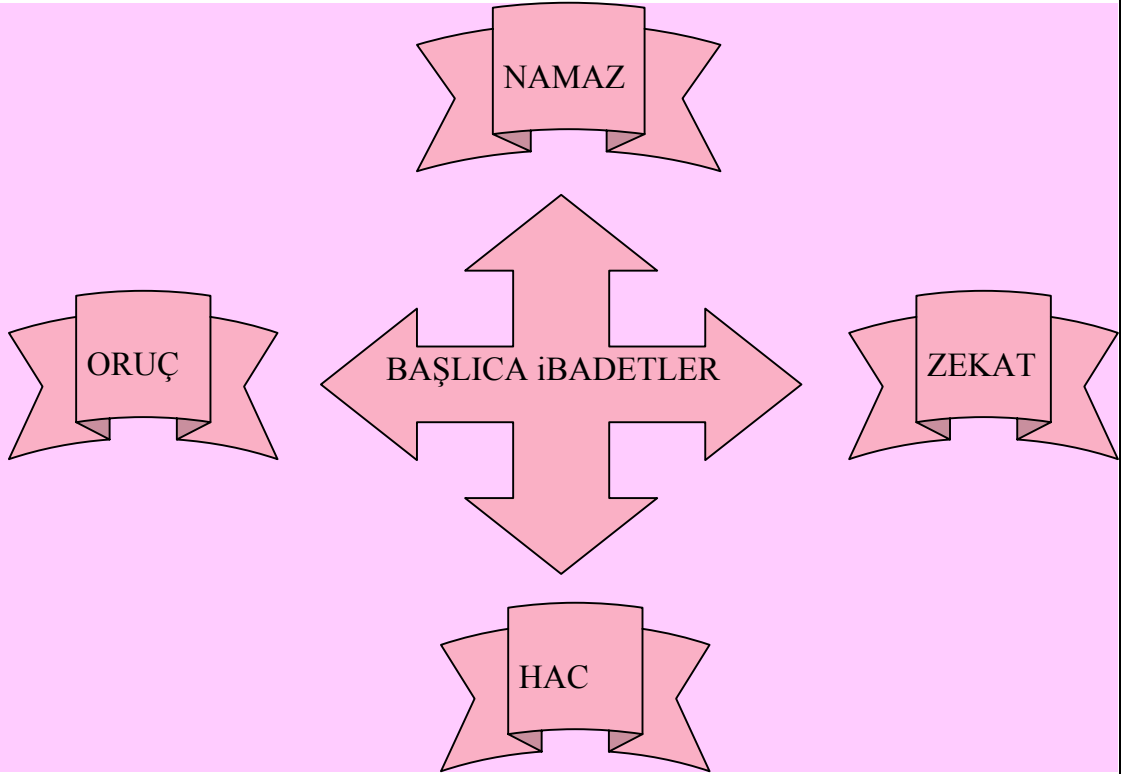
B, M, BM

Aşağıda sayılan ibadetlerden bedenle yapılanların yanına "b", malla yapılanların yanına "m", hem beden hem malla yapılanların yanına da "bm" işaretlerini koyunuz.

Tablo 4

KAVRAM HARİTASI

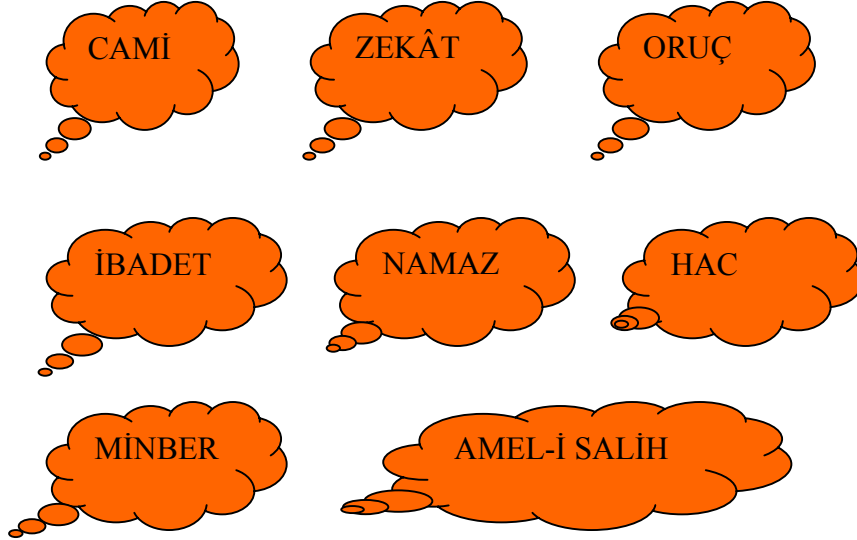
Tablo 5

KELİME BULMACA

H	İ	L	A	S	İ	L	E	M	A	C	A	H	L
A	İ	L	C	E	L	A	L	E	T	R	A	M	A
M	K	N	M	A	H	L	K	E	Z	Z	R	S	O
İ	R	L	Z	H	A	Z	A	F	A	H	A	T	R
Z	A	M	A	N	K	M	A	R	Z	L	İ	M	U
O	Z	L	İ	F	T	R	S	İ	K	A	İ	E	Ç
R	A	L	İ	A	R	B	E	C	T	N	T	M	C
U	E	K	K	Z	İ	N	A	T	B	S	E	M	A
A	H	E	L	L	A	H	L	E	L	K	A	K	M
L	Z	İ	A	R	Z	A	R	T	E	D	A	B	İ

NAMAZ ZEKÂT HAC ORUÇ İBADET

MİNBER CAMİ AMEL-İSALİH

Tablo 6

BULALIM

NAMAZ

Namaz dinin direği,
Aydınlatır yüreği,
Kulluğun bir gereği
Müminler kılar onu

Rabb'imizin isteği,
Peygamberimizin sünneti,
Beştir namazın vakti,
Müminler kılar onu.

Sabah, öğle, ikindi,
Akşam ile yatsıyı,
Arkasından vitiri,
Müminler kılar onu.

Haftada bir Cuma var,
Yılda iki bayram var.
Affedilir günahlar;
Müminler kılar onu.

Ramazan ayı gelir,
Teravihe gidilir,
Neşe ile kılınır,
Müminler kılar onu.

Murat ÖKÇESİZ

Tablo 7

ÇALIŞMA YAPRAĞINI DOLDURALIM

ADI SOYADI:

SINIF: 5

NO:

2. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

NAMAZ:

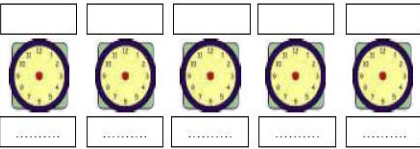
Kimler namaz kılmalıdır:

Günde kaç vakit namaz vardır, isimleri nelerdir.

Günde toplam kaç rekat namaz vardır.

Namaz kılarken nereye yöneliriz :

HANGİ NAMAZ
SAAT KAÇTA

HAC:

Hac ibadeti nerede yapılır.

Hac ibadeti kimlere farzdır :

Hac ne zaman yapılır. (Gün olarak)

Hac hakkında bildiğiniz kelimeler nelerdir.

ORUÇ:

Oruç hangi ayda tutulur.

Oruç tutulan bu ayın en önemli özelliği nedir.

Kimler oruç tutmalıdır :

ZEKAT:

Kimler zekat vermelidir.

Zekatın miktarı ne kadardır.

Zekat kimlere verilir.

KURBAN:

Hangi hayvanlar kurban olarak kesilir.

Kurban ne zaman kesilir.

Kurban eti ne yapılır.

TARİH:

Tablo 8

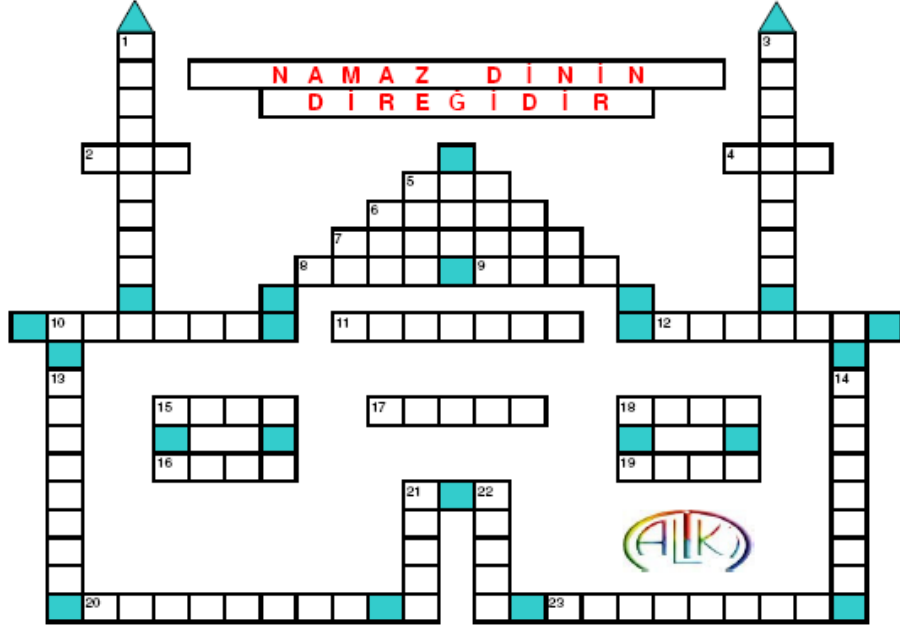
ŞIRALAYALIM

ABDEST BULMACASI																									
																									
A	B	C	Ç																						
Yüzümün hert tarafını üç kere yıkarım.	Ellerimi bileklerime kadar üç kere yıkarım.	Sağ elimle beşimi bir kere mesh ederim.	Sol ayağımı topuğumla beraber yıkarım.																						
																									
D	E	F	G																						
Burnuma üç kere su çekip sol elimle temizlerim.	Sağ elimle ağızma üç kere su alıp temizlerim.	Sağ kolumu dirseğimle beraber üç kere yıkarım.	Sağ ayağımı topuğumla beraber yıkarım.																						
			<table border="1"> <tr><td>1</td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td></td></tr> <tr><td>5</td><td></td></tr> <tr><td>6</td><td></td></tr> <tr><td>7</td><td></td></tr> <tr><td>8</td><td></td></tr> <tr><td>9</td><td></td></tr> <tr><td>10</td><td></td></tr> <tr><td>11</td><td></td></tr> </table>	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
1																									
2																									
3																									
4																									
5																									
6																									
7																									
8																									
9																									
10																									
11																									
H	I	İ																							
Ellerimi ıslatarak küçük parmaklarımla kulaklarımın içini, baş parmaklarımla dışını meshederim.	Sol kolumu dirseğimle beraber üç kere yıkarım.	Ellerimi tekrar ıslatmadan ortadaki üç parmağımın dışıyla boynumu meshederim.	ALLAH TEMİZLENENLERİ SEVER.																						
Sevgili Arkadaşlar! Ali'nin namaz kılabilmesi için önce abdest alması gerekiyor. Yalnız bir problem var. iraz akli karışmış. Sizden yardım istiyor. Ali'nin doğru bir şekilde abdest almasına yardımcı olmak istermisiniz? O halde yukarıdakileri sıraya koyup, sıralamayı kutucuklara yazabilirmisiniz.																									

Kaynak: Diyanet Çocuk Dergisi Tatil Arkadaşım Haziran 2006

Tablo 9

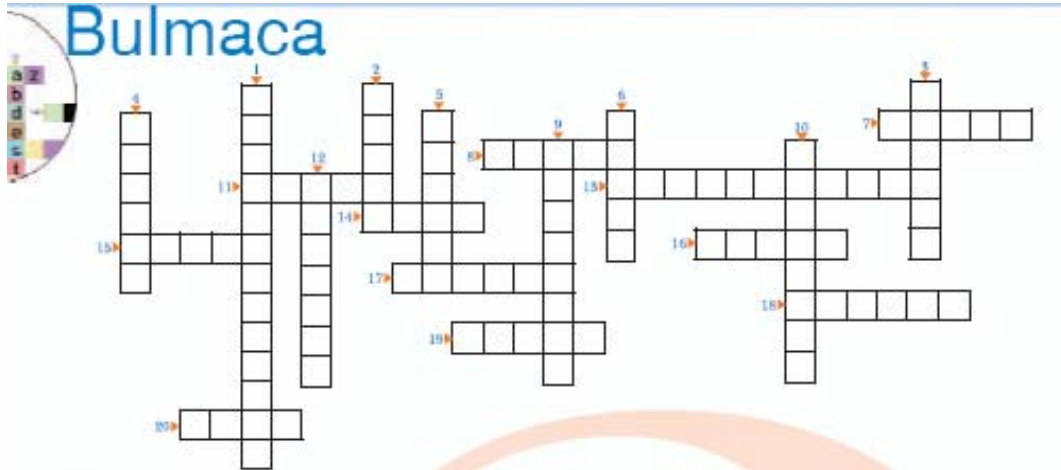
BULMACA

- 1- Namazda Başlangıç tekbirinden sonra okunan dua
- 2- Kur'anı Kerim'in en son suresi
- 3- Kabe'nin diğer ismi
- 4- Allaha yalvarma, yakarış
- 5- Allah tarafından peygamberler aracılığı ile gönderilen ilahi emirlerin tümü
- 6- Erkekler farz namazlardan önce getirir
- 7- Onbir ayın sultanı olarak kabul edilen ay
- 8- Allahın kullarından kesinlikle yapılmasını istediği şeyler
- 9- Namazı vakti çıktıktan sonra kılma
- 10- Namazların her rekatında okunan sure
- 11- Müslümanın dilinden düşürmeyeceği cümle
- 12- Camide imamın cemaate namaz kıldırırken durduğu yer
- 13- Namazda oturuşlarda okunan dua
- 14- İmanın yarısı olarak kabul edilir
- 15- Namazda elleri dizlere koyup eğilmek
- 16- Müslümanların kiblesi
- 17- Kulun Allaha en yakın olduğu mekan
- 18- Namaza davet için yapılan çağrı
- 19- Allahım dualarımızı kabul et manasında
- 20- Su bulunmadığı zaman toprakla alınan abdest
- 21- Namazın bağımsız bölümü
- 22- Beş vakit namazın farz kılındığı gece
- 23- Karşılıklı Kur'anı kerim okuma

Tablo 10

HAYDİ BULALIM

- 1. "Beş çeşit yemiş, / Birbirine değmemiş. / İkisi gün görmüş, / Üçü gün görmemiş."
- 2. Ramazan ayından ve bereketinden faydalanan olmanın teşekkürü olarak ve Allah'ın bizi var etmesine duyulan şükran amacıyla Ramazan ayında, bayram namazından önce verilmesi gereken sadaka.
- 3. Farz olmayan ibadetlere verilen genel ad.
- 4. Namazlarda da sürekli tekrarlanan, Allah'ın büyüklüğünü ifade eden "Allahu ekber" sözüne verilen ad.
- 5. Kur'an-ı Kerim'de bazen zekâtla eş anlamlı olarak kullanılan, Allah yolunda yapılan her türlü harcamayı ifade eden kelime.
- 6. Namazın, bir kıyam, bir rûkû ve iki seodeyi içeren kısmı.
- 7. Peygamberimizin bereketli olduğunu söylediği ve imsak vaktinden önce yenilen yemek.
- 8. Cuma namazının şartlarından birisi olan, mutlaka Allah'a hamd ile başlayan, müjdeli veya sakındırıcı ifadeler içeren, müminlere yönelik konuşma.
- 9. Su bulunmadığında ya da kullanılamaz olduğunda, abdest ve gusûl yerine geçmek üzere, ellerle yüzü ve iki kolu toprakla ovma şeklinde yapılan sembolik temizlik.
- 10. Gecenin ortasında uykudan uyanıp kılınan iki, dört ya da sekiz rekâtlık namaz.
- 11. Yatsı namazı kılındıktan sonra sabah namazı vaktine kadar kılınabilen, üçüncü rekâtında Kunut duasının okunduğu, üç rekâtlık namaz.
- 12. Yatsı namazı ile vitir namazının arasında kılınan, ramazana özel bir namaz.
- 13. Ramazan ayında, Kur'an'ın indirilmeye başlandığı, bin aydan daha hayırlı olan gece.
- 14. Farz namazların vaktinin geldiğini müminlere bildirmek için sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı vakitlerinde, günde beş kez tekrarlanan özel sözler, namaza çağrı.
- 15. Allah'ın hoşnutluğunu elde etme amacıyla kişinin kendi mal varlığından karşılıksız harcama yapması, muhtaçlara yardımda bulunması; zekâtı, fitreyi ve gönüllü olarak yapılan her türlü hayır içeren kavram.
- 16. Farz namazlarda, ezanla vaktin girdiği duyurulduktan sonra farz namazın kılınmak üzere olduğunu haber vermek için okunan, "Kad kameti's-salâh" (namaz başladı) cümlesinin eklenmesi dışında sözleri ezanla aynı olan çağrı.
- 17. "Bir gün vardır, bilirsiniz, / Pek sever onu hepimiz, / Gümür gümür gelir, / Arefesinden bellidir."
- 18. Namazı birlikte, bir imama uyarak kılınan Müslümanların oluşturduğu topluluk.
- 19. Farzları; ağza su almak, burna su çekmek ve bütün vücudu suyla yıkamak olan temizlik şekli; boy abdesti.
- 20. Cemaatle kılınan namaza önderlik eden kimse.

Tablo 11

RESİM YAPIYORUZ

Tablo12

CAMİNİN BÖLÜMLERİNİ TANIYORUZ

ADI SOYADI:

SINIF: 5

NO:

2. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

İMAM:

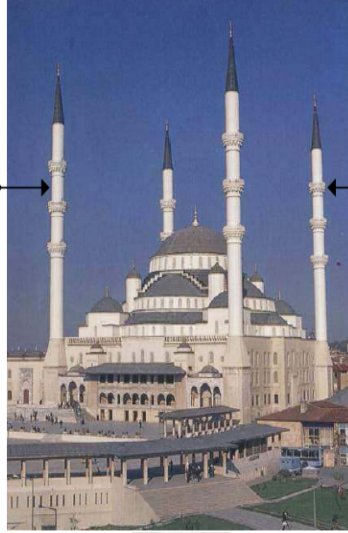
MİNARE:

VAİZ:

MÜEZZİN:

MİNBER:

VAAZ:

MIHRAB:

ŞEREF:

KÜRSÜ:

MAHFEL:

HUTBE:

ŞADIRVAN:

TARİH:

Tablo 13

ADI SOYADI:

2. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

BOYAYALIM (CAMİ)

Kaynak: Diyanet Çocuk Dergisi Tatil Arkadaşım Haziran 2006

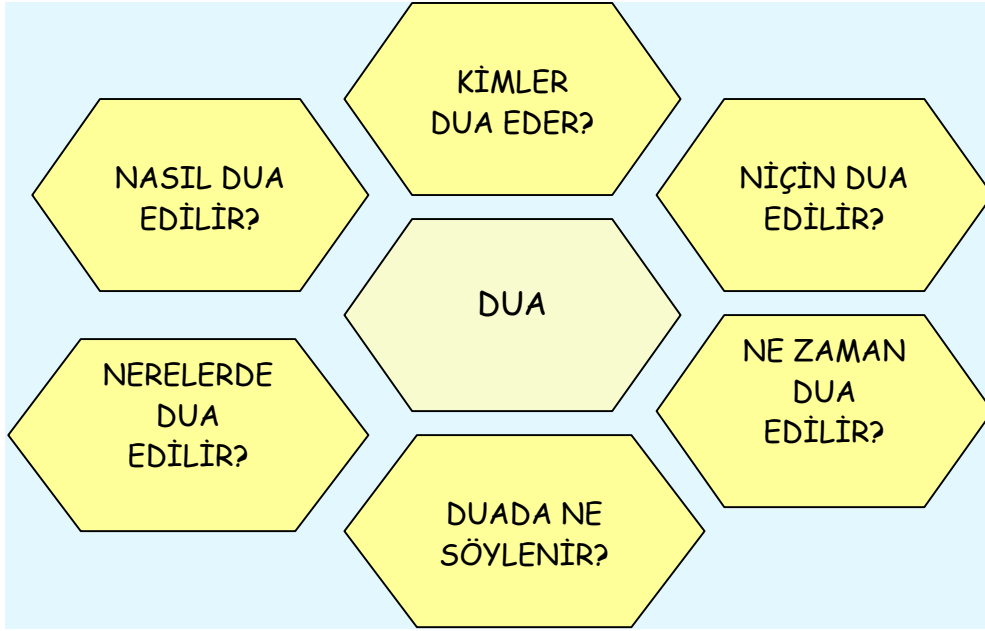
SINIF: 5

NO:

TARİH:

Tablo 14

5 N 1 K

Tablo 15

NASIL DUA EDİLİR?

❖ Yatmadan Önce

Yattım Allah kaldır beni
Nur gölüne daldır beni
Kalkarsam da kalkmazsam da
İman ile gönder beni

❖ Bir işe başlarken

Rabbi yessir
Vela tuassir
Rabbi temmim
Bilhayr

❖ Yemeğe başlamadan

❖ Oruç açtığımızda

Tablo 16

KURAN'DAN VE HZ. PEYGAMBER'DAN DUA ÖRNEKLERİ

Rabbimiz, Bize bu
dünya da da iyilik
ver, ahirette de
iyilik ver ve bizi
ateş azabından
koru.

Bakara Suresi, 201.

“Allah’ım, sen
affedicisin,
affetmeyi seversin.
Beni de affet.”

Tirmizi, Daavat, 85.

Rabbim! Beni namaza
devam eden bir kimse
eyle. Soyumdan da böyle
kimseler yarat. Rabbimiz!

Duamı kabul eyle.

Rabbimiz! Hesap
görülecek günde, beni, ana
babamı ve inananları
bağışla.

İbrahim Suresi, 40-41.
ayetler

Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den (as) Tövbe Örnekleri

Peygamberlerin Tövbelerinden Örnekler

(Yusuf) "Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbinin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." dedi.

12 / Yûsuf Suresi, 53. ayet

(Musa),
"Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla. Bizi kendi rahmetine sok. Sen merhametlilerin en merhametlisisin." dedi.

7 / A'râf Suresi, 151. ayet

Allah'ım!
Sen benim Rab bimsin. Sen'den başka ilâh yoktur. Beni Sen yarattın ve ben Sen'in kulunum. Ve ben gücüm yettiği kadar Sana verdiğim söz ve vaadim üzereyim. Yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım. Sen'in bana ihsan ettiğin nimetleri ikrar ve itiraf ederim. Kendi kusur ve günahlarımı da ikrar ve itiraf ederim. Sen beni bağışla. Çünkü Sen'den başka hiç kimse günahları bağışlayamaz.

(Hadis-i Şerif)

(Nuh)
"Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helâkine arttır." (dedi).

71 / Nûh Suresi, 28. ayet

Derken (Yunus) karanlıklar içinde, "Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum." diye dua etti.

21 / Enbiyâ Suresi, 87. ayet

Tablo 17

ŞİİR OKUYALIM

DUALARI KABUL EDEN SEN'SİN SEN

Duaları kabul eden Sen'sin Sen,
N'olur kabul et
bu dualarımı da!

Uçurtmam
Tüm uçurtmalardan yüksek olsun
ipini saldıgımda.

Zihin açıklığı ver bana,
Matematik daha kolay girsin aklıma.

Annem daha çok zencefilli kurabiye yapsın
Ve babaannem
daha uzun masallar anlatsın bana.

Sağıma yatıp gözlerimi yumduğumda
Peygamberimi göreyim rüyamda.

Ve daha iyi bir çocuk olayım,
"Öf" bile demeyeyim
anneme ve babama.

Duaları kabul eden Sen'sin Sen,
N'olur kabul et
bu dualarımı da!

Ahmethan Yılmaz
(Birdiirbir Dergisi, Mayıs 2007)

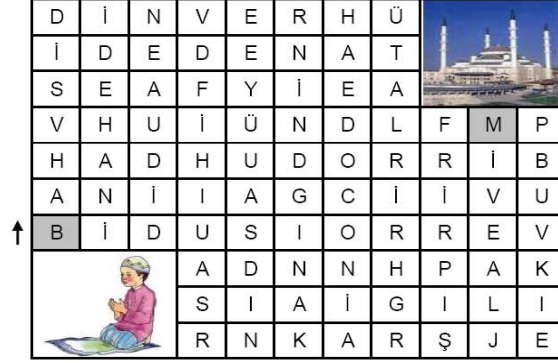

Tablo 18

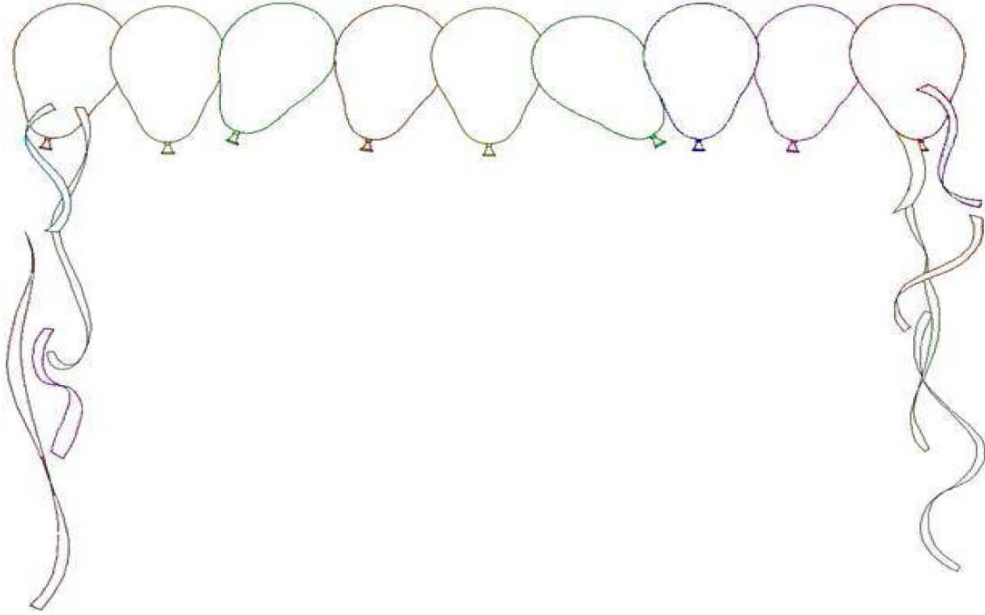
GİZLİ DUAYI BULMACA

ADI SOYADI:

2. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

Ahmet her zaman olduğu gibi bugün de dua edecek. Ancak bu sefer duasını camide yapmayı düşündü. Onu camiye ulaştıracak yolda bir Ayet-i Kerime mealı (Bakara Suresi 186) gizli ve onu bulması gerekiyor. Haydi! Ahmet'e yardım edelim ve bulduğumuz Ayet-i Kerime mealini aşağıdaki bölüme yazalım.

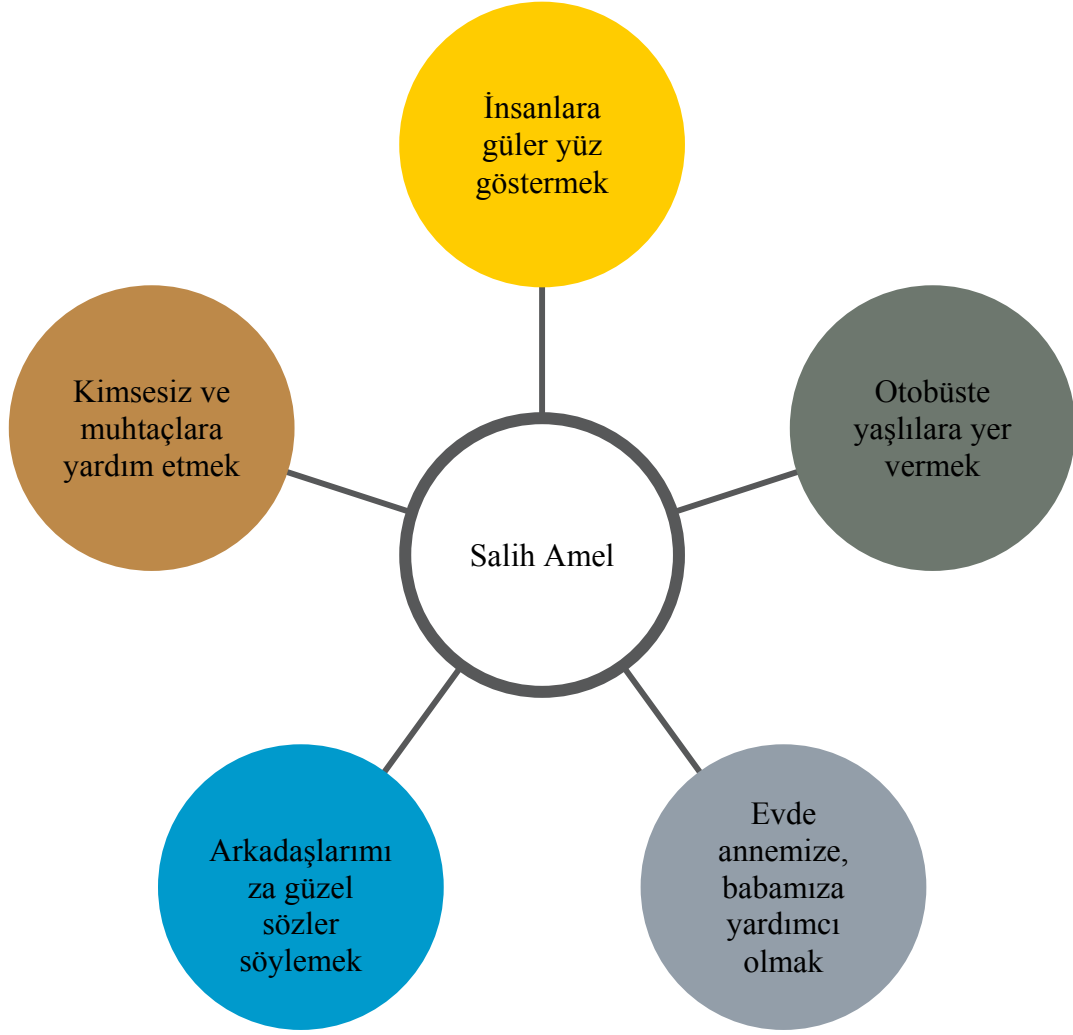
SINIF: 5

NO:

TARİH:

Tablo 19

KAVRAM HARİTASI

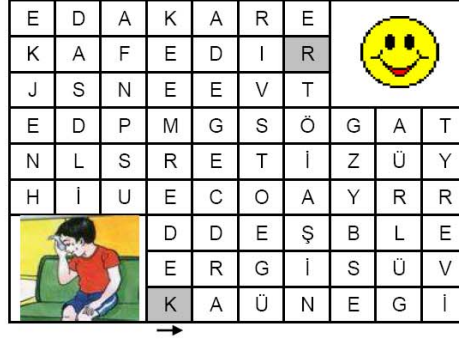

Tablo 20

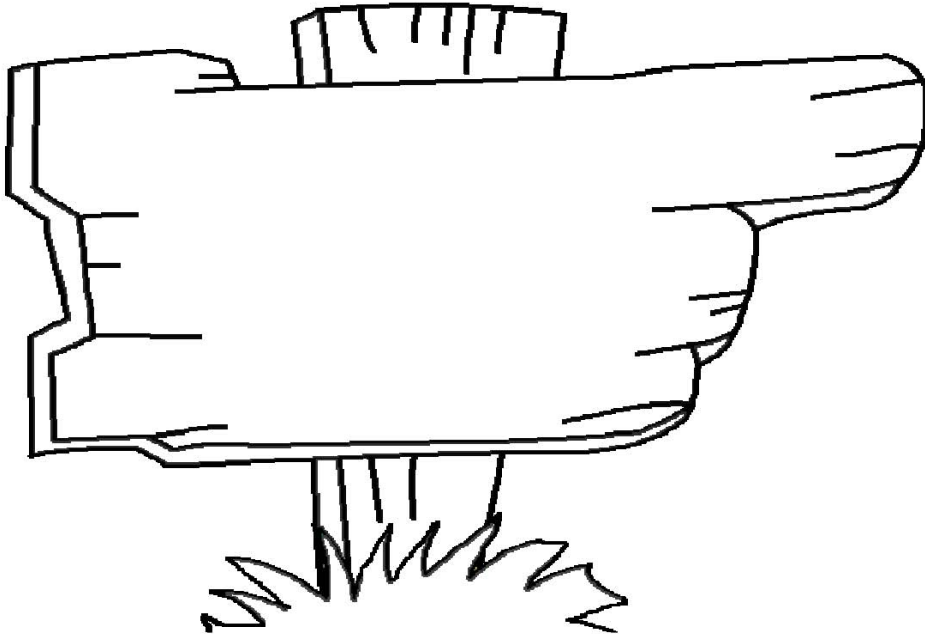
HADİS BULMACA

ADI SOYADI:

2. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

Fatih bugün biraz üzgün. Onu bu üzüntülü halinden kurtarmaya ne dersiniz. Öyleyse bu zorlu yolda bir Hadisi Şerif gizli. Onu bulalım ve bulduğumuz Hadisi Şerifi aşağıdaki bölüme yazalım.

SINIF: 5

NO:

TARİH:

Tablo 21

TAMAMLAYALIM

Tablo 22

PETEK HARİTA

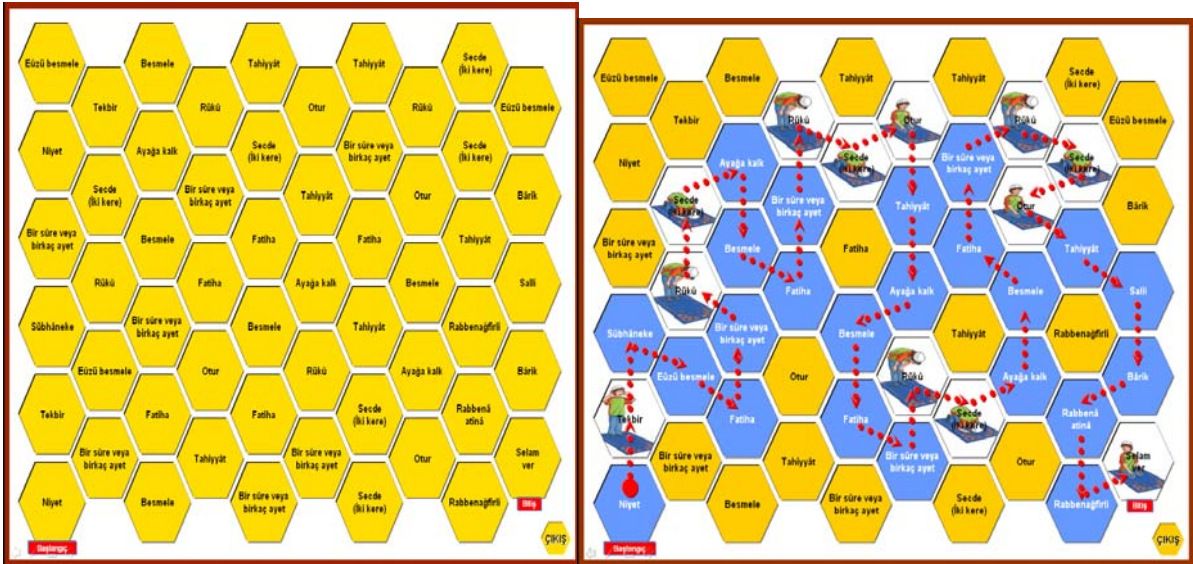

Petek Harita Oyunu

Aşağıdaki petek haritada “**Öğle Namazının İlk Sünnetinin Kılınışı**” verilmiştir.Yapmanız gereken sol taraftan başlayarak bu namazı kılarken neler yaptığımızı sırasıyla seçmek. Petekleri seçmek için fareyle üzerine gelip tıklayın.Eğer doğru peteği seçmişseniz petek renk değiştirecek ve doğru yolda olduğunuzu belirten bir ok işareti çıkacak.Eğer seçiminiz yanlışsa tekrar başa döneceksiniz.Aynı peteği bir kere seçmeye ve çıkmaz peteklere tıklamamaya gayret edin.

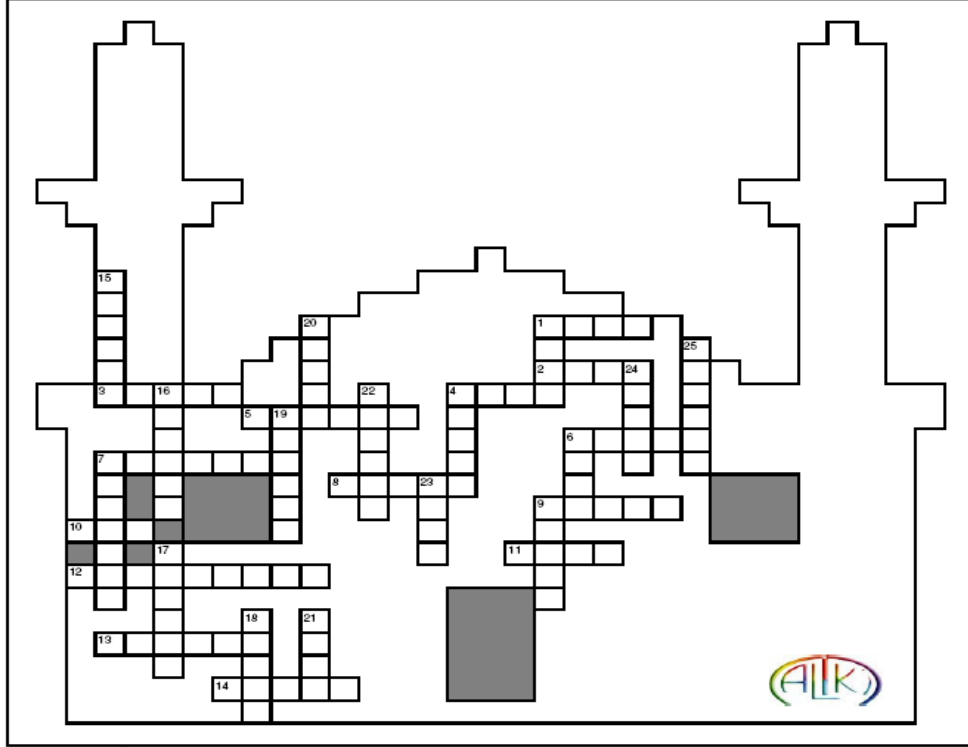
Kolay gelsin...

OYUNA BAŞLA

Tablo 23

5. SINIF 3. ÜNİTE İBÂDET KONUSUNDA BİLGİLENERİM

SOLDAN SAĞA

- 1 Dini konular üzerinde konuşup, sohbet etmek
- 2 Topluluğa namaz kıldırın kimse
- 3 Dinin direği olan bir ibadettir.
- 4 Dinde yapılması kesinlikle istenilen terki de kesinlikle yasaklanan işlerdir.
- 5 İmanın namaz kıldırarak için durduğu kibleye bakan içi oyuk yer.
- 6 Cuma ve bayram namazlarında imamın minberden cemaati bilgilendirmek için yaptığı konuşma
- 7 Namazın son oturuşunda okunan dualar
- 8 Peygamber (sav)' in dünyaya geldiği kutlu şehir.
- 9 Namaz kılarak döndüğümüz bölgeye verilen genel ad
- 10 İhrama girerek senenin belirli günlerinde Kabeyi ziyaret etmek ve Arafatta vakfe yapmak suretiyle yapılan ibadet
- 11 Ramazan ayında yerine getirilen farz ibadet
- 12 Yüce Allah'ın rızasını sevgisini kazandıran faydalı iş ve davranışlar
- 13 Minarelerde bulunan ve ezan okumak için yapılmış çıkıntılı yer
- 14 Farz kadar kesin olmamakla beraber mükeleflerden yapmaları istenilen işler

YUKARIDAN AŞAĞI

- 1 Dini konularda nasihat, öğüt veren kimse
- 4 En geç bayram namazından önce verilmesi gereken vacib olan sadaka
- 6 Hac görevini yerine getiren kimse
- 7 Onbir ayın sultanı olarak kabul edilen ay
- 9 Vaiz efendinin Cuma , bayram veya önemli günlerde cemaati bilgilendirmek için konuşma yaptığı yer
- 15 Allaha yaklaşmak amacı ile belli bir hayvanı kesmek suretiyle yapılan ibadet
- 16 Cuma ve bayram günlerinde imamın hutbe okumak için çıktığı merdivenli yer.
- 17 Camilerde ezan okumak için çıkılan kuleye benzeyen yer.
- 18 Zengin olan müslümanların mallarının 1/40'ını vererek yapılan ibadet
- 19 Dini görevleri ve amelleri Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla yerine getirmek
- 20 Kâinatın ve kâinata bulunan tüm varlıkların yaratıcısı, koruyucusu olan tek varlık
- 21 Müslümanların toplu halde ibadet ettikleri umuma açık mübarek mekanlar
- 22 Camide müezzinlik yapan kimsenin bulunduğu yer
- 23 Yeryüzünde ibadet maksadıyla yapılmış olan ilk bina
- 24 Dini konularda fetva vermeye yetkili olan kimse
- 25 Peygamber (sav)' in farz ve vacib dışında ibadet maksadıyla yaptığı işler

Tablo 24

ADI SOYADI:

SINIF: 5

NO:

2. ÜNİTE: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM

İBADET NEDİR?**NİÇİN İBADET EDİYORUZ****SALİH AMEL (GÜZEL İŞ) NEDİR?****İBADETLERLE İLGİLİ KAVRAMLAR****FARZ NEDİR?****VACİB NEDİR?****SÜNNET NEDİR?**

" Yaptıkları şeyler başlarına gelirken zalimlerin, korkudan titrediklerini göreceksin. İman edip iyi işler yapanlar da cennet bahçelerindedirler. Rablerinin yanında onlara diledikleri her şey vardır. İşte büyük lütuf budur. " Şura Suresi 22 "

Ancak sana kulluk eder ve ancak senden yardım dileriz. Bize hidayet eyle bizi doğru yola ilet, kendilerine nimet verdiğin mutlu kimselerin yoluna; gazaba uğramışların ve o sapmışların yoluna değil.
AMİN (Fatiha Suresi)

TARİH:

Tablo 25

III. ÜNİTE HZ. MUHAMMED VE AİLE HAYATI

SOY AĞACINI TAMAMLA

Tablo 1

FİLM RAPORU

Öğrencinin Adı Soyadı :	
Film hakkındaki duygularınızı yazınız.	
Filmde hoşlandığınız bölümleri yazınız	
Hız. Muhammed zamanında yaşasaydınız Müslümanlara ve İslam'a karşı tavrınız nasıl olurdu?	
Bu film size neler öğretti?	
Filmden çıkardığınız önemli notlar nelerdir?	

Tablo 2

İLAHİ

571

571’de bir güneş doğdu,
Adı Muhammed’di
İlk sözü ümmet

Babasıydı Abdullah
Annesiydi Amine
Sütannesi Halime
Doğdu cennet evine

Bastı altı yaşına
Kaldı bir tek başına
İnci gibi annesi
Üzüntüler boşuna

Hak dindirdi her yaşı,
Dedesiyile amcası,
Hemen kanat gerdiler,
Büyüdü gül goncası,

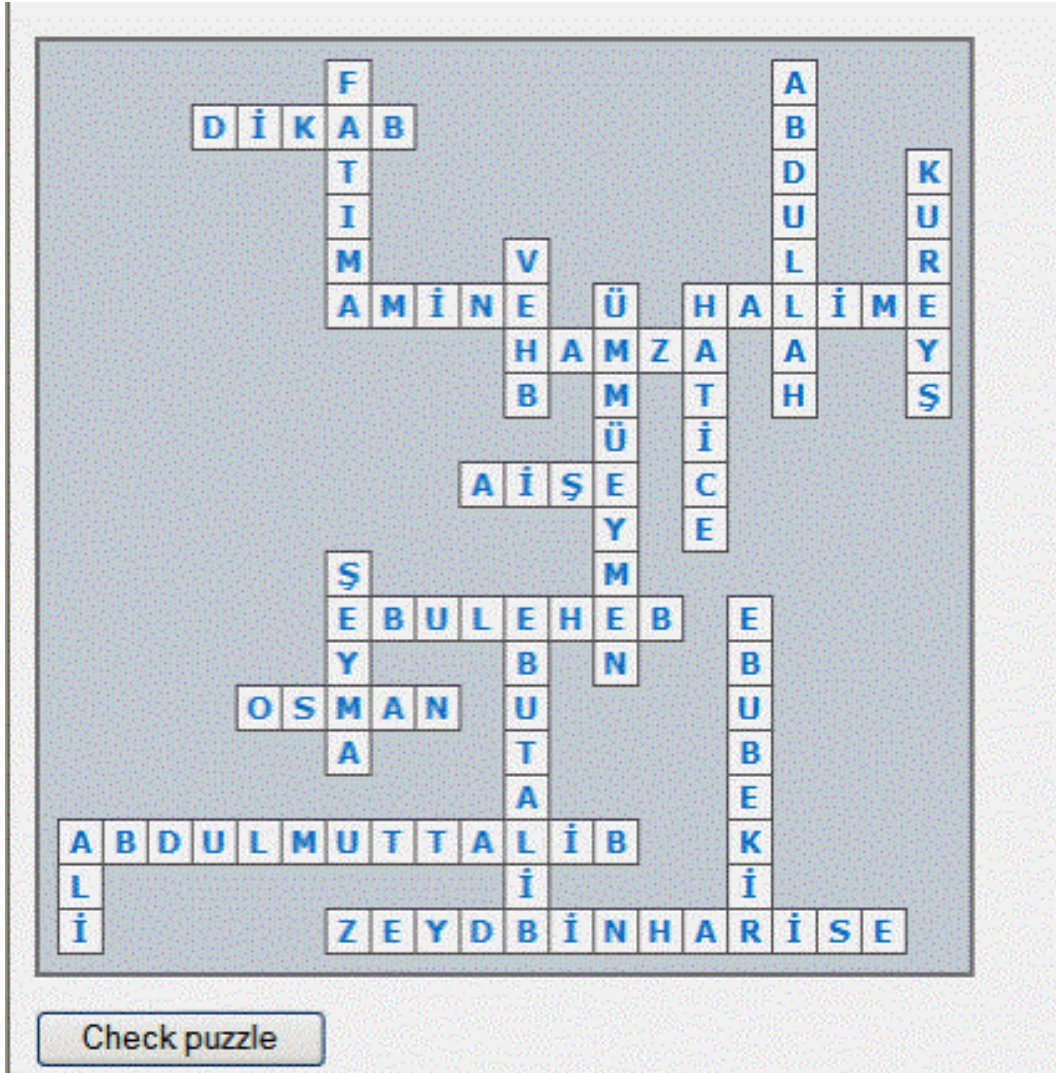
Kırk yaşına gelince
Peygamberlik verildi.
Allah birdir deyince
Putlar yere serildi.

Söz: Anonim
Müzik: İsmail Uslu

Tablo 3

İnteraktif bulmaca

PEYGAMBERİMİZİN AKRABALARI

Tablo 4

ZAMAN ÇARKI

Tablo 5

ÖRNEK KİMLİK BELGE

İLGİLİ KİŞİNİN	Mührü :	
	Adı : Künyesi :	
	Lakabı : Dede Adı : Babaanne Adı :	
	Baba Adı : Anneanne Adı : Ana Adı : Süt anne Adı :	
	Doğum Yeri : Doğum Tarihi (Gün-Ay-Yıl) :	
	Medeni Hali / İlk eşi: Getirdiği Din:	
	Amcaları : Çocukları :	
	BAĞLI	Kabile / Kolu : BLO 6
Şehir : Hicret Ettiği Şehir : Hicret Yılı :		
EN BÜYÜK	Adı : İlk İniş Yeri ve Tarihi :	
	Sure ve Ayet Sayısı : Açış ve Kapanış Suresi :	
VEFAT	Vefat Tarihi :	Bize Bıraktığı İki Emanet: 1- 2-
	Vefat Yeri :	
	Kabrinin Adı :	

Tablo 6

Tablo 7

PANO HAZIRLIYORUZ

H Z. MUHAMMED'İN AİLESİ İÇİNDEKİ ÖRNEK DAVRANIŞLARI

Tablo 8

HİKAYE OKUYORUZ

Hikayeler

Gerektiğinde Ev Halkıyla Şakalaşırđı.²⁰⁴

Peygamberimiz, bir yolculuk sırasında Hz. Aişe'ye :

- Yarışalım mı? Diye sordu. O da bu teklifi kabul ett. Yarışı Hz. Aişe kazandı.

Aradan yıllar geçtikten sonra yine bir yolculuk sırasında Peygamberimiz, tekrar yarışma teklif etti. Kendi ifadesine göre bu defa biraz kilo aldığı için bu defa yarışı Hz. Aişe kazandı. Peygamberimiz gülerek:

- Bu vaktiyle kazandığın yarışmanın rövanşdır dedi.

Tablo 9

ŞAKLI CÜMLEYİ BULALIM

Bİ	LE	VER	O	AİLE	REY	Dİ	RİNİ	SE
3	5	8	1	2	4	9	6	7

Tablo 10

204 Abdurrahman Çetin, 330,ebu davud, cihad, 61;İbn Hanbel, IV, 39, 264

KAVRAM HARİTASI YAPIYORUZ

HZ. MUHAMMED'İN ÖRNEK AHLAKINI TANIYORUZ

Tablo 11

PASSAPAROLA OYNUYORUZ

HZ. MUHAMMED VE AİLE HAYATI

Doğru yanıt

0

Kalan süre

280

Soru:

Peygamberimizin annesinin adı

Cevap:

Yanlış yanıt

0

www.dikab.com

5/3. Ünite

Hız. Muhammed ve

Aile Hayatı

Cevapla

Pas

Soruları cevaplamak için **Enter**, pas geçmek için **Shift+Esc** tuşlarını kullanınız.

AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

“Andolsun ki, Resulullah; sizin için, Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah’ı çok anan kimseler için, güzel bir örnektir. Ahzab Suresi, 21. Ayet

“Dini yalanlayanı gördün mü? İşte o, yetimi itip kakar. Yoksulu doyurmaya teşvik etmez.” Maun suresi, 1-3. ayetler.

“ Yetimi sakın ezme! İsteyeni de sakın azarlama!” Duha Suresi, 9-10. ayetler.

“Yiyiniz, içiniz ancak israf etmeyiniz. Bilin ki Allah israf edenleri sevmez.” A’raf Suresi, 31. Ayet.

Tablo 12

KONU İLE İLGİLİ HADİSLERİ ÖĞRENİYORUZ

“ Kardeşini güler yüzle karşılayan da bir iyiliktir.” Tirmizî, Birr, 45

“ Güzel söz de bir sadakadır.” Buharî, Edeb, 34.

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse akrabalarını ziyaret etsin.” Buharî, edeb, 31.

“Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse misafirine ikramda bulunsun .” Buharî, edeb, 31.

HZ. MUHAMMED'İN AİLESİNİN SEÇKİN ÖZELLİKLERİ

Hiz. Muhammed'in ailesinde

Misafire cömert davranılır

Hiz. Muhammed'in ailesinde Hiz. Muhammed'in ailesinde

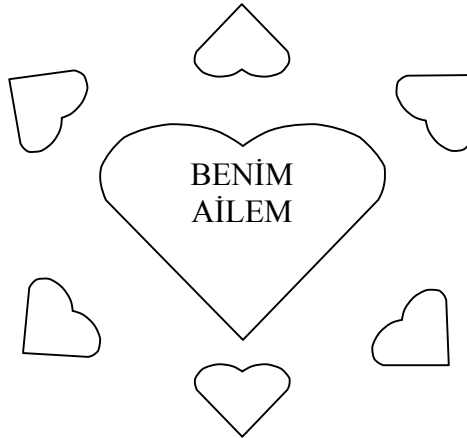
İsraftan kaçınılırdı Sevinçler ve sıkıntılar paylaşılırdı.

Hiz. Muhammed'in ailesinde aile Hiz. Muhammed'in ailesinde

Bireyleri birbirine danışlırdı. Komşuluk ilişkilerine önem verilirdi.

Hiz. Muhammed'in ailesinde öksüzler ve yoksullar gözetilirdi.

Tablo 13

HİKAYE HARİTASINI TAMAMLAYALIM

ÜZÜLME!

HZ. Muhammed’e ilk vahiy Hira Dağı’nda gelmiştir. Peygamberimiz, vahiy meleği Cebrail’i görünce heyecanlanmış ve telaşlanmıştı. Telaş içinde evine dönerek eşi Hatice’ye başından geçenleri anlatmıştı. Hz. Hatice de eşinin bu sıkıntılı anlarını paylaşmış ve ona destek olmuştur. Onu yalnız bırakmayarak şu sözleriyle ona moral vermiştir:

“Korku ve endişe duymana gerek yok.

Üzülme, Allah senin gibi bir kulunu utandırmaz.

Çünkü sen sözün doğrusunu söylersin ve emaneti korursun.

Yoksula yardım eder, misafire ikramda bulunursun.

Başı sıkışanın yardımına koşarsın.”

Buhari, Bed’ül-vahy, Enbiya 21 (Özetlenerek düzenlenmiştir.)

HZ. Peygamberin hayatından bir bölümü anlatan “Üzülme!”metninin hikaye haritasını tamamlayınız.

Tablo 14

Tablo 14

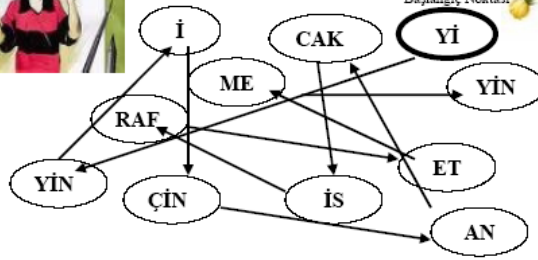
[illegible]

ŞAKLI CÜMLEYİ BULALIM

HECELERİN YOLU

Arkadaşlar;

Sevgili Peygamberimiz Hz.Muhammed (S.A.V.) ve aile bireyleri israftan (savurganlıktan) kaçınırlardı. Bu konuda Yüce Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de ne buyurduğunu öğrenmek için hecelerin yolunu izleyin ve çıkan ayeti altına yazın.

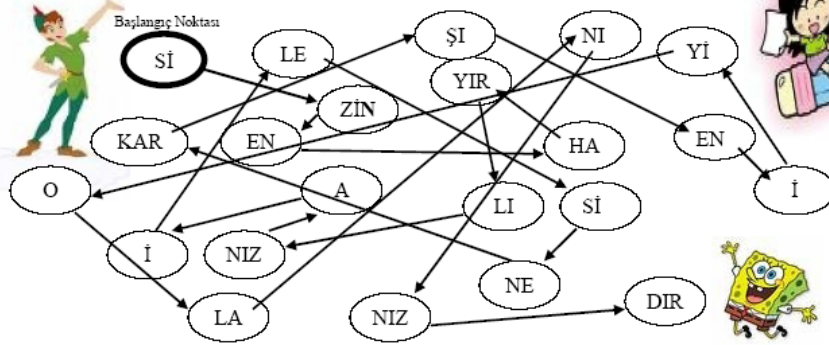
Başlangıç Noktası

Yİ.....
(Araf /31)

Arkadaşlar;

Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.) , Aile bireylerine iyi davranırdı. Bu konu ile ilgili bize yaptığı öneriyi merak ediyorsanız hecelerin yolunu izleyiniz. Birleştirdiğiniz hadisi altına yazınız ve ezberleyiniz.

Başlangıç Noktası

Sİ.....

Tablo 16

LİSTELEYELİM

KOMŞUNUN KOMŞU ÜZERİNDEKİ HAKKI NEDİR?

Bir gün Hz. Muhammed'in arkadaşlarından bir ona şöyle sordu:

-Ey Allah'ın elçisi, komşunun komşu üzerindeki hakları nelerdir?

Hz. Peygamber bu soruya şu şekilde cevap verdi:

Borç istediği zaman borç vermek,

Yardım istediğinde yardımına koşmak,

Muhtaç olduğunda ihtiyacını gidermek,

Fakirliğe düştüğünde ona yardım etmek,

Sevincine ortak olup üzüntüsünü paylaşmak,

Taziyesinde bulunup cenazesine katılmak,

Evinde pişirdiğin yemekten ona ikram etmek.

Tablo 17

HİKAYE OKUYALIM

PEYGAMBERİMİZ VE YETİM ÇOCUK

HZ. Peygamber, bir bayram sabahı Medine sokaklarını dolaşıyordu. Çocuklar bayramlık elbiselerini giymiş ve sevinç içerisinde kendi aralarında oynuyorlardı. Çocukların bu sevinçlerine ortak olan peygamberimizin dikkatini kenarda yalnız başına oturmuş küçük bir çocuk çekti. Elbiseleri yamalı ve ayakkabıları yırtık olan bu çocuk elleriyle yüzünü kapatarak ağlıyordu. Peygamberimiz hemen onun yanına gitmiş ve:

—Yavrucuğum! Bu güzel bayram gününde niçin ağlıyorsun? Diye sormuştu.

Küçük çocuk, başını kaldırmamış ve soruyu soranın kim olduğuna bakmamıştı. İçini çekerek şöyle cevap verdi:

—Babamı hatırladım. Geçen bayramda beraberdik. Ama şimdi aramızda değil. Peygamberimizle savaşa gitti ve şehit oldu. Keşke bu bayramda da yanımızda olsaydı.

Küçük çocuğun bu sözlerini dinleyen peygamberimiz çok üzülmüştü. Onun başını okşayarak şöyle dedi:

—Üzülme yavrucuğum. Eğer istiyorsan ben baban olayım, Ayşe annen, Fatıma da ablan olsun. İstemez misin?

Bu teklif karşısında şaşkına dönen küçük çocuk, karşısındaki kişinin Hz. Muhammed olduğunu anlamıştı. Hemen peygamberimizin bu teklifini kabul etmiş ve onunla birlikte evine gitmişti. Hz. Ayşe ve Hz. Fatıma küçük çocuğu bağrılarına bastılar. Saçlarını tarayarak güzel elbiseler giydirdiler ve yemek yedirdiler. Sevinç içerisinde tekrar sokağa koşan bu küçük çocuk, arkadaşlarının yanına gitmiş ve onlarla beraber oyuna katılmıştı. Kendisine şaşkınlıkla bakan ve durumu merak eden arkadaşlarına sevinçle şöyle demişti:

—Artık benim de dünyalar iyisi ve kalbi merhametle dolu bir babam var. Bir de saçlarımı tarayan şefkatli bir annem ve elbiselerimi giydirip beni seven bir ablam var.

Tablo 18

İLAHİ DİNLIYORUZ

YETİM KIZ

YETİM KIZ

Yetim kızın başını,
Okşayan mübarek el!
Ben de yetim bir kızım;
Ne olur bana da gel!

Yetim kızı kendine,
Evlat sayan Muhammed!
Ben de yetim bir kızım,
Beni yavrun kabul et!
Gül sevgin yeter bana,
Ey sevgili Rasûlüm!
Öyle muhtacım sana;
Ne verirsen kabulüm.

Ya Rasulallah,
Kimsesizlerin sahibi senmişsin!
Öyle demişti dedem.
Bugün sokakta seksek oynarken,
Yine aralarına almadılar beni.
İttiler,
Çok üzüldüm...
Ağladım...
Dedemle babaannem teselli etti,
Ya Rasulallah!

Uyurkende oyuncağıma sarılıp yatıyorum,
Bazen teselli ediyor, ama çoğu zaman ağlıyorum.
Benim de annem olsa bana masal okur, ninni söyler uyuturdu.
Benim annemde babam da Sen ol Ya Rasulallah!
Benim başımı da Sen okşa!
Beni de Sen sev!
Biliyorum geliyorsun, başımı okşuyorsun, üstü örtüyorsun.
Çünkü bazı geceler kalktığımda biri üzerimi örtüyor.
Benim annemde babam da Sensin Ya Rasulallah!

Söz: Yusuf Dursun

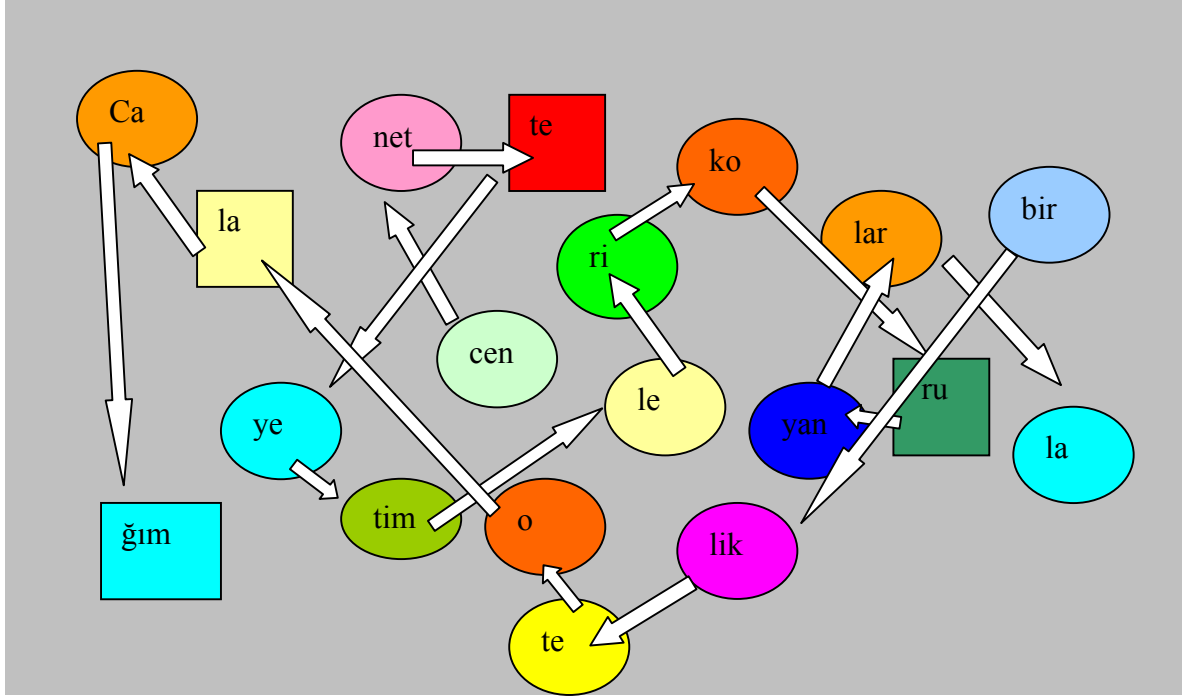
Müzik: Yasin İlhan

Şiir: Yasin İlhan

Tablo 19

TAMAMLAYALIM

HECELERİ İZLE

Tablo 20

ZAMAN MAKİNESİ

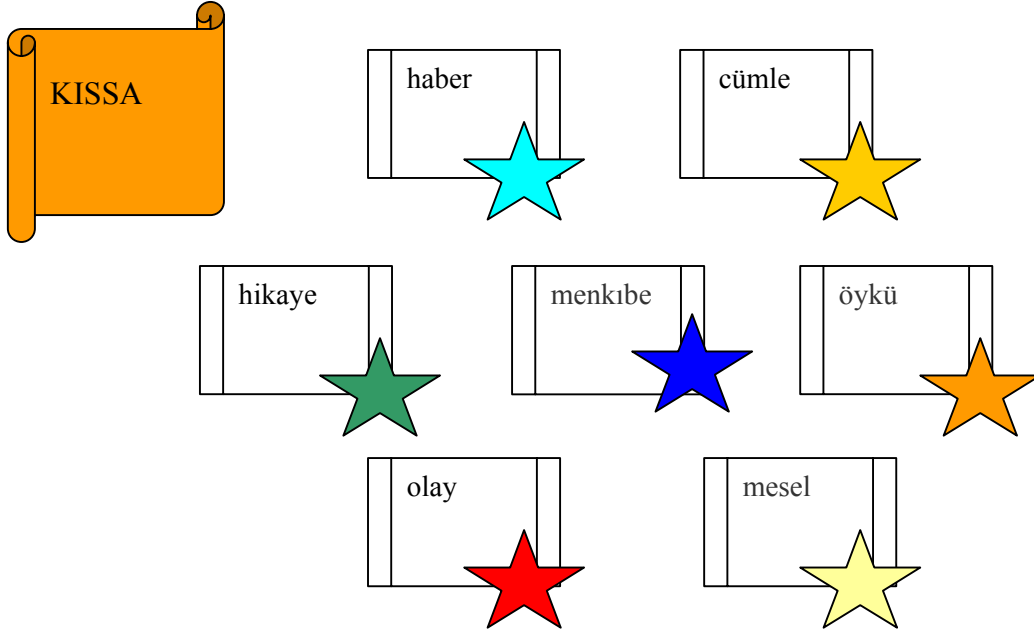

Tablo 21

IV. ÜNİTE KUR'AN'DA KISSALAR

SÖZLÜK ÇALIŞMASI

ANLAMINI BUL

Tablo 1

5. SINIF

4. ÜNİTE

KUR'AN'DA KISSALAR

1. Kıssa nedir?

Kazanım : Kıssa kavramını açıklar.

Soru : Kıssa nedir?

Cevap : Kur'an'da, geçmişte yaşamış peygamberler ve topluluklar hakkında anlatılan ibret verici hikaye ve tarihi olaylardır.

Soru : Kur'an'da kaç tane peygamberin ismi geçmektedir?

Cevap : 25 peygamberin ismi geçmektedir.

Soru : Kur'an'da ismi geçen peygamberlerden 5 tanesinin adını yazınız.

Cevap : Hz. Adem, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa, Hz. Muhammed

2. Kur'an Kıssalarının Amacı

Kazanım : Kur'an'da kıssalara yer verilmesinin nedenlerini belirtir.

BİLELİM

Kuran'daki kıssalar konuların daha iyi anlaşılmasını amaçlar. Kıssalarda sadece örnek alabileceğimiz bölümler anlatılmıştır. Ders almamız amaçlanmıştır.

3. Kur'an'da Peygamber Kıssaları

Kazanım : Hz. İbrahim'in Allah'a inanç konusunda ne tür çabalar gösterdiğini fark eder.

3.1. Allah'ı Arayan İnsan: Hz. İbrahim

Sorular

❖ Hz. İbrahim'in yaşadığı toplum nasıl bir inanca sahipti?

- ❖ Hz. İbrahim'in Allah'a inanışı nasıl olmuştur?
- ❖ Hz. İbrahim'le Nemrut arasında geçen olayı anlatınız.
- ❖ Kıssadan çıkartılabilecek dersler nelerdir?

3.2. Sevgi ve Merhamet Örneği: Hz. Yusuf

Kazanım : Hz. Yusuf'un yaşadığı zorluklara rağmen ahlaklı davranmayı seçmesinin nedenlerini tartışır.

Sorular

- ❖ Hz. Yusuf hangi peygamberin oğludur?
- ❖ Hz. Yusuf'un gördüğü rüyayı anlatınız.
- ❖ Hz. Yakup rüyayı nasıl yorumlamış ve Hz. Yusuf'a neyi tavsiye etmiştir?
- ❖ Hz. Yusuf'un kardeşleri Hz. Yusuf'a ne yapmıştır? Niçin?
- ❖ Mısır hükümdarının gördüğü rüya ve Hz. Yusuf'un yaptığı yorum hakkında bilgi veriniz.

- ❖ Kıssadan çıkartılabilecek dersler nelerdir?

3.3. Sabır Örneği: Hz. Eyüp

Kazanım : Hz. Eyüp kıssasından hareketle sabrın güçlükler ve olumsuzlukları aşmadaki rolünü kavrar.

Sorular

- ❖ Hz. Eyüp'ün yaşadığı sıkıntılar nelerdir?
- ❖ Hz. Eyüp'ün sıkıntılar karşısındaki tavrı nasıl olmuştur?
- ❖ Kıssadan çıkartılabilecek dersler nelerdir?

3.4. Bilge İnsan: Hz. Lokman

Kazanım : Hz. Lokman'ın öğütlerinden çıkarımlarda bulunur.

Sorular

- ❖ Hz. Lokman'ın oğluna yaptığı öğütlerden beş tanesini yazınız.
- ❖ Hz. Lokmana göre dil niçin önemlidir?
- ❖ Hz. Lokman'ın oğluna yaptığı öğütlerden çıkartılabilecek ilkeler nelerdir?

Tablo 2

BULALIM

F	H	L	Z	F	I	O	L	Y	V	Q	B	U	S	A	L	I	H	H	A
E	U	K	A	L	T	O	Q	P	Z	P	L	U	P	V	T	D	U	S	S
M	D	N	B	Q	G	P	A	D	N	S	W	O	W	U	Z	R	F	Z	ü
I	Z	R	C	V	B	V	D	C	F	S	X	W	V	W	F	I	M	I	L
B	K	L	X	I	Q	N	U	H	Z	I	Y	V	Y	Y	V	S	T	T	E
R	F	J	K	Z	F	G	E	F	D	E	Y	O	N	Y	U	S	U	F	Y
A	I	Q	O	M	O	T	Q	M	U	H	A	M	M	E	D	Q	I	B	M
H	L	O	G	X	X	A	P	O	V	X	W	F	Z	R	J	Z	Z	H	A
I	Y	Y	H	E	Y	ü	P	O	I	S	M	A	I	L	Q	L	K	N	N
M	A	J	U	Z	N	N	Z	E	K	E	R	I	Y	A	Y	W	G	D	Z
N	S	N	V	Y	Z	Y	W	I	S	H	A	K	Z	S	U	P	B	E	V
O	S	N	S	A	N	D	Z	N	G	H	Q	F	M	J	N	H	T	O	E
F	L	U	T	K	A	N	C	ü	S	F	S	Y	Y	W	U	C	G	U	L
E	X	N	D	U	D	M	P	T	L	W	Z	P	A	S	S	I	L	S	Y
T	N	P	A	B	E	W	I	E	Y	K	I	F	K	H	T	ş	W	L	E
I	X	F	V	R	M	H	A	R	U	N	I	F	P	X	Y	U	O	Q	S
H	L	C	U	Z	K	P	S	I	M	L	L	F	R	S	L	A	S	X	A
B	U	D	T	S	M	U	G	F	L	J	F	L	L	Q	I	Y	O	G	C
G	P	J	Z	D	L	M	L	V	P	I	L	J	A	M	I	B	Z	I	W
M	U	S	A	I	S	A	J	H	V	R	E	T	T	Q	C	N	U	U	H

adem
davut
elyesa
eyüp
harun
hud
ibrahim
idris
ilyas
isa
ishak
ismail
lut
muhammed
musa
nuh
salih
süleyman
yahya
yakub
yunus
yusuf
zekeriya
zülkifl
şuayb

Tablo 3

ŞİFREYİ ÇÖZELİM													
A	B	C	Ç	D	E	F	G	Ğ	H	I	İ	K	L
☞	♂	♍	⬅	♎	♏	♐	♑	♒	♓	☒	✠	&	●
M	N	O	Ö	P	R	S	Ş	T	U	Ü	V	Y	Z
○	■	□	↗	◻	◼	♦	🕒	◆	♣	✓	❖	☒	⌘

&◆◻☞■♎☞✠ ☞☒♦•☞●☞◻ ☞◻■◆●☞◻☒■ ♎☞♓☞ ✠☒✠
 ☞■●☞🕒☒●○☞•☒■☒ ☞○☞⬅●☞◻

Kur'an'da kıssalar konuların daha iyi anlaşılmasını amaçlar

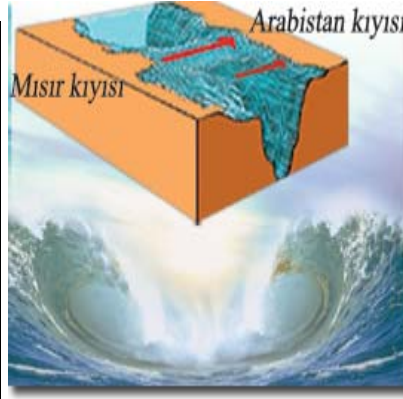
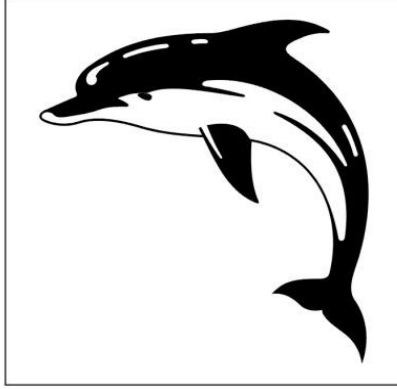
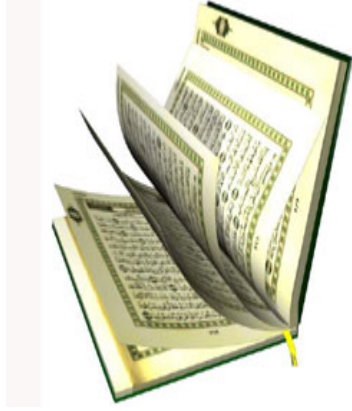
Tablo 4

GRUPLANDIRALIM

Peygamber Kısaları HZ. İbrahim, Hz. Eyüp, Hz. Yusuf, vb.	Peygamber Olmayan bazı kişileri konu edinen kıssalar Hiz. Lokman ve Hiz. Meryem vb.	Geçmişte yaşamış bazı toplulukları konu edinen kıssalar İsariloğulları ve Ashabıkehf vb.
---	--	---

Tablo 5

**5.SINIF 4.ÜNİTE PEYGAMBER KISSALARI
ÇALIŞMA KAĞIDI**

Yukarıdaki resimlerle ilgili olan peygamber kıssalarının hangi peygambere ait olduğunu altına yazınız ve istediğiniz bir tane kıssayı araştırarak kağıdın arkasına kısaca özetleyiniz, sınıfta arkadaşlarınıza anlatınız.

Tablo 6

EVİRMECE ÇEVİRMECE

Kur'an'da adı geçen peygamber sayısı 25'tir.
Aşağıda bu peygamberlerin isimlerindeki harflerin yeri değiştirilmiştir.
Bu isimleri doğru olarak yazabilir misiniz?

EVİRMECE	K U R A N D A A A D I G E Ç E N P E Y G A M B E R +	ÇEVİRMECE
ESALYE		
NURHA		
YASİL		
AKYUP		
ÜYPE		
İLHAS		
SUFUY		
LİMASİ		
DUVAT		
KEZREYİA		
HAYYA		
SELYÜNAM		
HUN		
BUSYA		
LTU		
İHBARİM		
HDU		
SİRDİ		
SUMA		
ASİ		
HAKİS		
ZİLFÜKL		
NUYUS		
AMED		
MUHAMEMD	25	
Kur'an'da yer alan kıssaları üç gruba ayırabiliriz		

Peygamber kıssaları

Hız. İbrahim, Hız.
Eyüp, Hız. Yusuf
kıssaları vb.

Peygamber olmayan bazı kişilerin kıssaları

Hız. Lokman ve Hız.
Meryem kıssaları vb

Bazı toplulukların kıssaları

Ashab-ı Kehf ve
İsrailoğulları kıssaları
vb.

2009

Tablo 7

5.Sınıf 4.Ünite: "Kur'an'da Peygamber Kıssaları" Çalışma Kağıdı

1) Mancınıkla ateşe atıldığı halde yanmayarak ateşten çıkma mucizesi gösteren peygamber
2) Gemisiyle inananları kurtaran peygamber, insanlığın ikinci atası
3) Hz.Muhammed'in ilk hanımı, annemiz
4) Peygamberlerin gösterdikleri fizik ötesi, olağanüstü olaylar
5) Bir mağarada 300 yıldan fazla uyutulan Allah dostu 7 kişiye verilen isim
6) Hz.Lokman ve Hz.Üzeyir isimli iki kişiden başka Kur'an'da adı geçen ve Peygamber olup olmadığı bilinmeyen değerli üçüncü insanın adı
7) Hz.İbrahim'i mancınıkla ateşe attıran zalim hükümdar
8) Hz.Adem'in eşi, annemiz
9) Hz.İbrahim'in Sara adlı eşinden doğan ve peygamber olan oğlu
10) "Fil Olayı"nda Kabe'yi yıkmaya gelen zalim Yemen valisinin adı
11) Firavun'a gönderilen ve asasıyla Kızıldeniz'i yaran peygamber
12) İlk peygamber, ilk insan, babamız
13) "Hekim" sıfatı da olan ve oğluna öğütleriyle Kur'an'da adı geçen değerli insan
14) Hz.Musa'nın Allah'ın birliğini kabul etmeye çağırdığı zalim Mısır kralının adı
15) Kıskanç kardeşleri tarafından kuyuya atılan peygamber
16) Hz.İbrahim'in Hacer adlı eşinden doğma ve peygamber olan oğlu
17) Hz.İbrahim'in eşi ve Hz.İsmail'in annesi
18) "Fil Olayı"nda Kabeyi yıkmak isteyenlere taş atan gizemli kuşların adı
19) Parmağıyla ayı ikiye bölen ve sonra birleştiren en büyük Peygamberimiz
20) Kral olan ve aynı zamanda demircilik yapan peygamber
21) "Fil Olayı"nın gerçekleştiği şehrin adı
22) Hz.İsa'nın annesi
23) Oğlunu kaybettiği için hasretinden ağlayarak gözlerini kaybeden peygamber
24) Hastalıklara ve sıkıntılara sabrederek örnek olmuş peygamber, sabrın simgesi olan kişi
25) Peygamberlerin ve toplumlarının başlarından geçmiş olan ders verici hikayeler.

Yukarıdaki soruların cevapları, aşağıda karışık olarak verilmiştir. Lütfen sizler, cevapların solundaki bölüme cevaba uygun sorunun numarasını yerleştiriniz.

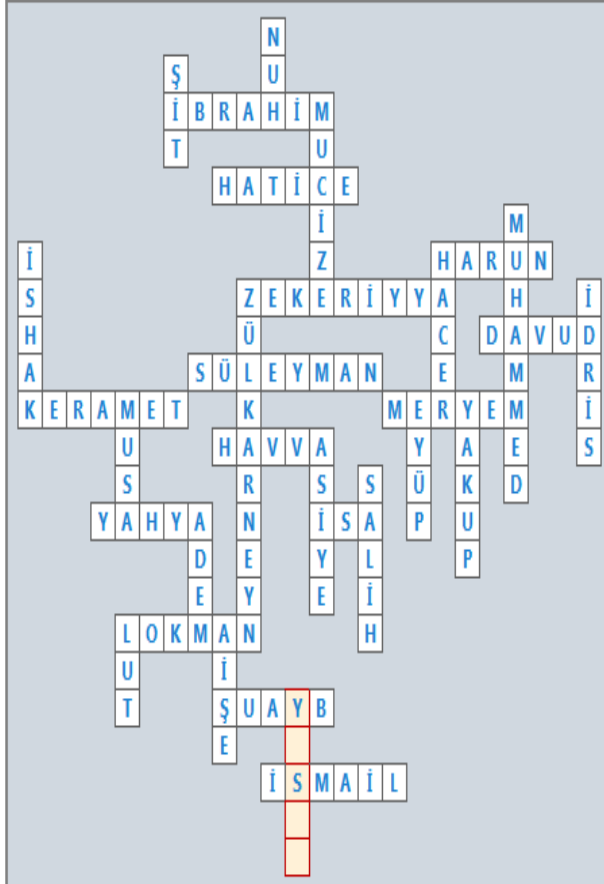
	Hız.Muhammed		Hız.İsmail		Hız.Davut		Hız.Adem		Hız.Meryem
	Mekke		Nemrut		Ebrehe		Hız.Hacer		Mucize
	Hız.Musa		Ebabil		Kıssa		Hız.Hatice		Hız.İshak
	Hız.Yusuf		Hız.Havva		Hız.Zülkarneyn		Firavun		Hız.Eyüp
	Hız.İbrahim		Hız.Lokman		Hız.Yakup		Hız.Nuh		Ashab-ı Kelif

Tablo 8

İTERAKTİF BULMACA

PEYGAMBER KISSALARI (HİKAYELERİ)

gokcezade

Y.S..

Down, 5 letters.

KUYUYA ATILAN PEYGAMBER

Solve

OK

Cancel

Tablo 9

İLAHİ SÖYLEYELİM

PEYGAMBERLER

Sordum öğretmenime:

Peygamber ne demektir?

Dedi:Peygamber rehber,

Elçi, önder demektir.

Onları örnek alan

Cennete gidecektir.

Dedim bu elçilerin

Var mı Kur'an'da kaydı?

Adem'den Muhammed'e

Dinle dedi ve saydı:

Adem, İdris, Nuh, Hud, Salih, Lut,

İbrahim, İsmail, İshak, Yakup, Yusuf, Şuayb,

Musa, Harun, Davud, Süleyman, Eyyub, Zülkifl,

Yunus, İlyas, Elyasa, Zekeriya, Yahya, İsa

Ve MUHAMMED...

Aleyhimüs-Selam, aleyhimüs-Selam

Onlara selam olsun, Hepsine selam olsun...

Sordum öğretmenime:

Kaç peygamber gelmiştir?

Dedi:Yüz yirmi dört bin
Hak peygamber gelmiştir.
Allah her ümmet için
Bir rasül göndemiştir.

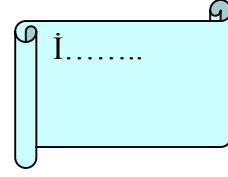
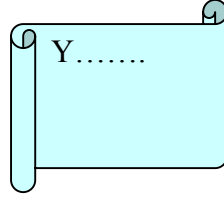
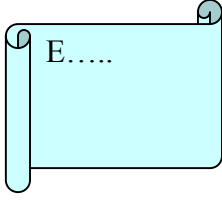
Kur'an'da adı geçen
Peygamberler yirmi beş
Saydım isimlerini
Bana verdi 100'den BEŞ

Adem, İdris, Nuh, Hud, Salih, İt
İbrahim, İsmail, İshak, Yakup, Yusuf, Şuayb,
Musa Harun, Davud, Süleyman, Eyyub, Zülkifl,
Yunus, İlyas, Elyasa, Zekeriya, Yahya, İsa
Ve MUHAMMED...
Aleyhimüs-Selam, aleyhimüs-Selam
Onlara selam olsun, Hepsine selam olsun...

Tablo 10

İLK HAREF

BOŞLUKLARI DOLDURALIM

Başına hastalık ve musibetler gelmiş
--

Kardeşleri onu Kuyuya atmış

Ateşe atılmış fakat ateş onu yakmamış

Tablo 11

PEYGAMBERLERİN DUALARINI ÖĞRENELİM

Hız. İbrahim'in Duası

**Ya Rabbi, neslimden çoğunu
namazı devamlı olarak gereğince
kılan kullarından eyle. Duamı
lütfeñ kabul buyur Ya Rabbi
Ey Rabbimiz, beni, anamı, babamı
ve bütün mü'minleri kıyamet günü
affeyle. (İBRAHİM-40, 41)**

**Ya Rabbi bana hikmet ver
ve beni salihler arasına
dahil eyle.**

ŞUARA-83

**Ya Rabbi salih evlatlar
lütfeñ bana.**

SAFFAT-100

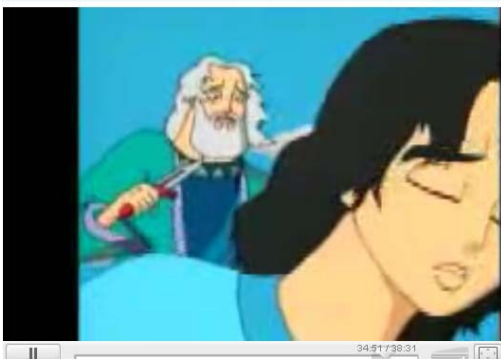
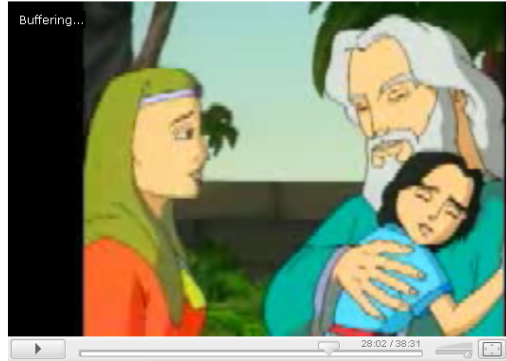
Hz. Yusuf (A.S)'ın Duası

**Ey gökleri ve yerleri yaratan.Dünyada da,
ahirettede Mevlam, yardımcım sensin.Müslüman
olarak canımı al ve beni salihler (iyi insanlar)
zümresine dahil eyle
(YUSUF-101)**

**Eyüp de; hani o Rabbine çağrıda
bulunmuştu: "Şüphesiz bu dert (ve
hastalık) beni sarıverdi. Sen
merhametlilerin en merhametli
olanısın." (Enbiya Suresi, 83**

Tablo 12

ÇİZGİ FİLM İZLEYELİM

Tablo 13

FİLM RAPORU

Öğrencinin Adı Soyadı :	
Film hakkındaki duygularınızı yazınız.	
Filmde hoşlandığınız bölümleri yazınız	
Bu filmde Hz. Yusuf'un yerinde siz olsaydınız kardeşlerinize nasıl davranırdınız?	
Bu film size neler öğretti?	
Filmden çıkardığınız önemli notlar nelerdir?	

Tablo 14

KELİMELERDEN HİKAYE OLUŞTURALIM

ALLAH'I ARAYAN İNSAN: HZ. İBRAHİM

Kabe, put, ateş, İsmail, İbrahim, güneş, ay, yıldız, zembere, Hacer, dua, cömert, ikram, Allah, mucize, yaratıcı, batmak, sevgi, Hz. Adem, yapmak, batmak, gül bahçesi, balta, koç,

Yukarıdaki kelimelerden hareketle Hz. İbrahim a.s.'nin kıssasını yazmaya çalışalım. Farklı kelimeler seçebilir ve kelimeleri istediğiniz kadar kullanabilirsiniz.

Tablo 15

AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

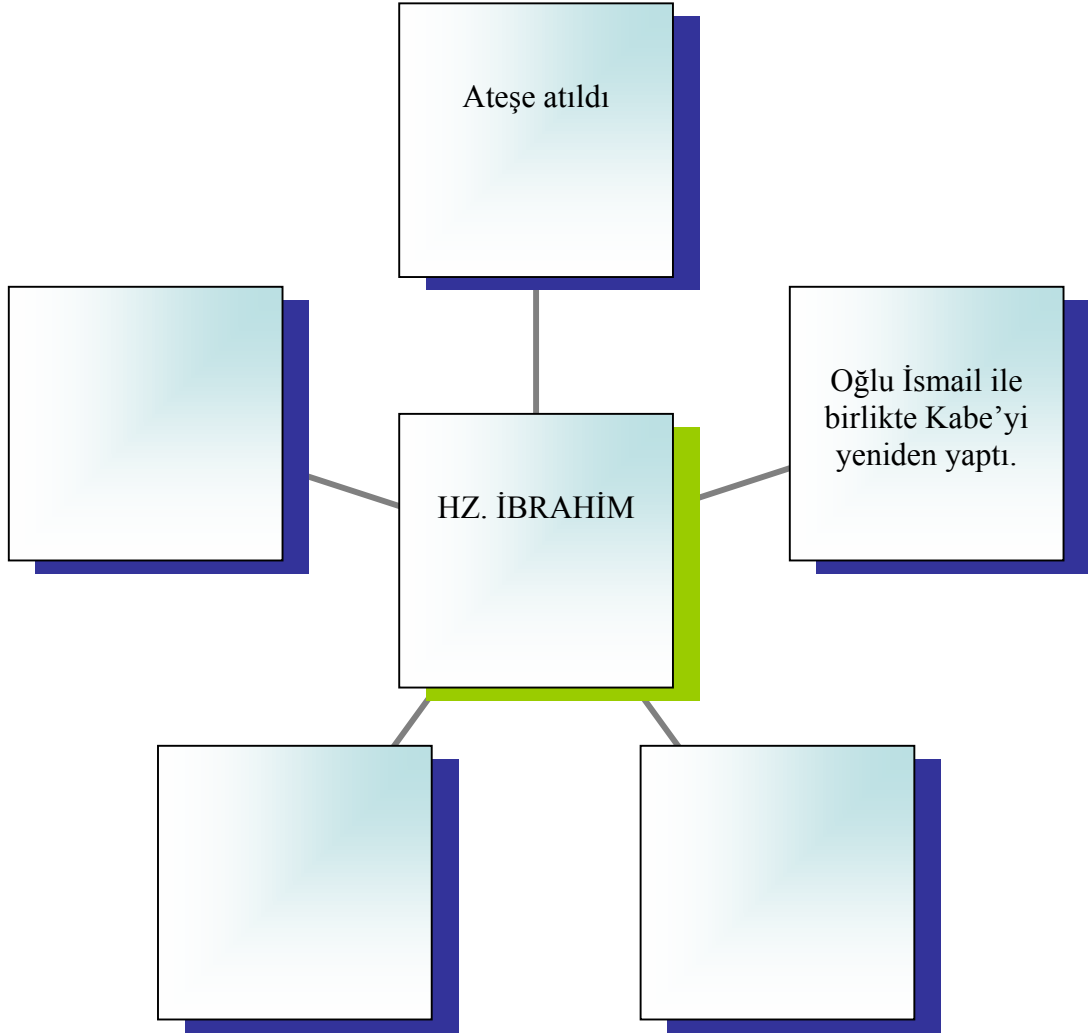
“İbrahim şöyle demişti: ‘Rabb’im! Bu şehri güvenli kıl. Beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut.’” İbrahim suresi, 35. ayet

“Rabb’im! Beni ve çocuklarımı namaz kılanlardan eyle. Rabb’imiz! Duamı kabul et. Rabb’imiz! Hesap gününde beni, anamı, babamı ve inananları başla.” İbrahim suresi, 40-41. ayet

“Rabb’im! Bana hükümler verdin ve bana (rüyada görülen) olayların yorumunu öğrettin. Ey göklerin ve yerin yaratıcı! Dünya ve ahirette işlerimi yoluna koyan sensin; bana hayatımı Müslüman olarak tamamlamamı nasip et ve beni iyilerin arasına kat.” Yusuf suresi, 101. ayet.

Tablo 16

AKIL HARİTASI ÇIKARALIM

Tablo 17

ÇİZGİ FİLM İZLEYELİM

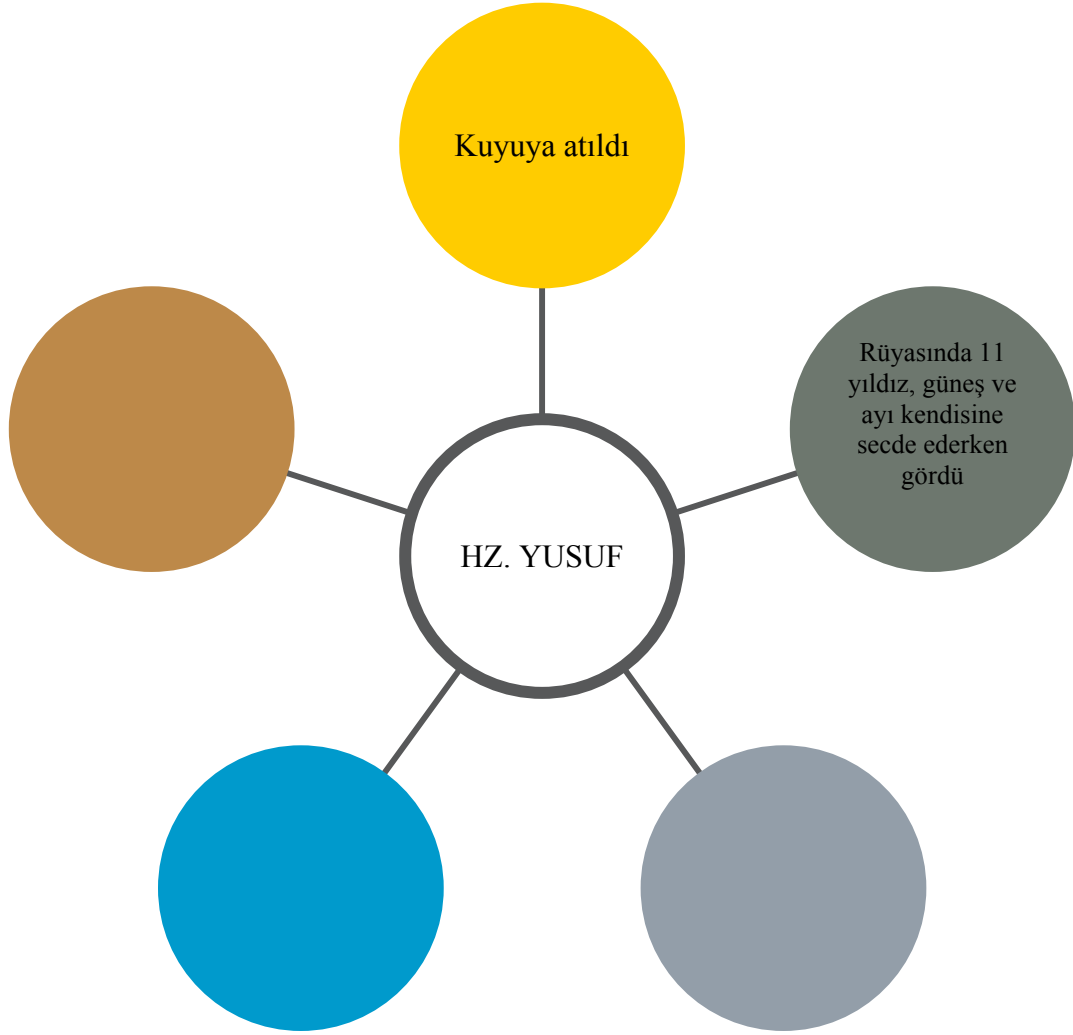
Tablo 19

FİLM RAPORU

Öğrencinin Adı Soyadı :	
Film hakkındaki duygularınızı yazınız.	
Filmde hoşlandığınız bölümleri yazınız	
Bu filmde Hz. Yusuf'un yerinde siz olsaydınız kardeşlerinize nasıl davranırdınız?	
Bu film size neler öğretti?	
Filmden çıkardığınız önemli notlar nelerdir?	

Tablo 20

AKIL HARİTASI ÇIKARALIM

Tablo 21

HZ. EYÜP KISSASI

Geçmiş zamanların birinde bağlarıyla ünlü Suriye topraklarında Eyüp adında zengin ve iyi ahlaklı biri yasardı. ‘Para insani saptırır’ derler ya, onunkisi öyle değildi; mali gün geçtikçe çoğalıyor, o da gün geçtikçe daha çok hayırsever biri oluyordu. Malin mülkün Allah vergisi olduğunu, onların bir gün hesabını vereceğini aklından çıkarmaz, dilinden sükrünü, malından sadakasını eksik etmezdi.

Bir insan hem varlıklı hem ahlaklı olunca, onu çekemeyenler de elbette olacak... Bazıları şöyle diyordu:

“–İnsan bu kadar varlıklı olduktan sonra elbette herkese dağıtır... Mali nasıl olsa çok..! Dağıt, dağıt bitmez ki...! Bu kadar refah içinde olan biri tabi ki iyi ahlaklı olur; ona satasan yok, çatısan yok... Herkes ona nasıl olsa saygılı davranıyor...”

Oysa Allah, kulu Eyüp’ün samimiyetini ve Hakk’a bağlılığını biliyordu. Bunu diğer insanlara da göstermek istedi. Hem böylece Eyüp gelmiş geçmiş herkese sabrın simgesi olacaktı.

Hız. Eyüp’ün tıkir tıkir giden işleri ilk kez hayvanlarının pes pese hastalanmaya başlamasıyla bozuldu. Kısa süre içinde koca sürüden bir tek siska inek, bir tek kara keçi kalmadı; hepsi telef oldu. İnsanlar Eyüp’ün bu duruma ne diyeceğini merak ediyor; ağzını yoklayarak:

“–Nedir bu basına gelenler...!” diyor ah vah ediyorlardı. Eyüp peygamber yüksek ahlakından ödün vermeksizin:

“–Allah verdi; Allah aldı; her şey O’nun değil mi?” diyordu.

Eyüp Peygamber hayvanlarını kaybetti ama sabrını ve metanetini kaybetmedi.

Belalar geldiğinde aile ve akrabalarıyla gelirmiş...! Eyüp Peygamber bir gün dışarıda işleriyle meşgul iken acı bir haber aldı. Ani bir sarsıntıyla evleri yıkılmış, tüm çocukları göçük altında kalmıştı. Yıkintidan sağ kurtulan yalnızca karisiydi. Hız. Eyüp’ün gözleri evlat acısından kanlı yaşlarla doldu; ama ‘sabir’ dedi.

Eyüp Peygamber çocuklarını kaybetti ama sabrını ve metanetini kaybetmedi.

Belalar henüz bitmemisti. Hz. Eyüp'ün vücudunda yaralar çıkmaya başladı. Küçük küçük çibanlar, gün geçtikçe büyüdü; bütün vücuduna yayıldı. Eyüp Peygamber hekimlere gitti, ilaçlar kullandı ama nafile... Yaralar iyileseceğine azıyordu. Eyüp Peygamber'in hastalığı arttı. Artık çalışmadığı için elde avuçta ne varsa hepsini tüketti. Karisi ona bakıyor, evi geçindirmeye çalışıyordu.

Eyüp Peygamber'in yaraları çok fenalasti. Hastalığının bulasıcı olması ihtimaline karşı kimse onun yanına yaklaşmak istemiyordu. Eyüp Peygamber yapayalnız kalmisti. Acı ve istiraplar içindeydi... Allah'a dua etmeye ve O'ndan sabir istemeye devam etti. Ama artık birakin vücudunu hareket ettirmeyi, dudaklarını kipişdatacak takatı kalmamisti. Bir insanın basına gelebilecek her türlü felaket ve müsibet, onun basına gelmişti ve o, tipki sağlıklı ve varlıklı günlerinde olduğu gibi Allah'tan uzaklaşmamış, O'na olan bağlılığını ve güvenini kaybetmemisti. Hz. Eyüp imtihanını başarıyla geçmiş ve insanlara örnek bir kul olmuştı.

Eyüp Peygamber sağlığını kaybetti ama sabrini ve metanetini kaybetmedi.

Hastalığının şiddetlendiği bir anda:

“Ey Rabbim!” diye dua etti. Halim sana malumdur. Adini anamayacak kadar hastayım! Ey Sifa Veren! Sifana muhtacım...”

Yüce Allah, kulundan hoşnuttu. Eyüp Peygamberin makamını, katında daha da yüceltti. Ona:

“–Ayagini yere vur” diye vahyetti. Eyüp Peygamber güçlkle ayagini kaldırıp indirdi. Ayagini indirdiği yerden berrak bir su kaynamaya başladı. Eyüp Peygamber o suyla yaralarını temizledi. Yaraları kısa sürede kuruyup kayboldu; sudan doyaya içti, içindeki dertler sifa buldu. Eyüp aleyhisselam, hastalanmadan önceki sağlığına tez zamanda kavuştu. Sağlığını kazanan Hz. Eyüp, servetini de yeniden kazandı. Böylece o, refah ve sağlık içindeyken Allah'ı unutmadığı gibi, yoksul ve hastalıktayken de O'na küsmedi, isyan etmedi. Böylece Eyüp aleyhisselam, Allah'ın sadık ve sabirli bir kulu olarak tarihe geçti.

Tablo 22

5N 1K

Hız. EYÜP;

NEREDE yaşamış ve peygamber olmuştur?

Başından NE gibi olaylar geçmiştir?

Başına gelen zorluk ve sıkıntılara NASIL davranmıştır?

NİÇİN böyle davranmıştır?

Hız. Eyüp'ün peygamberliği NE ZAMAN olmuştur?

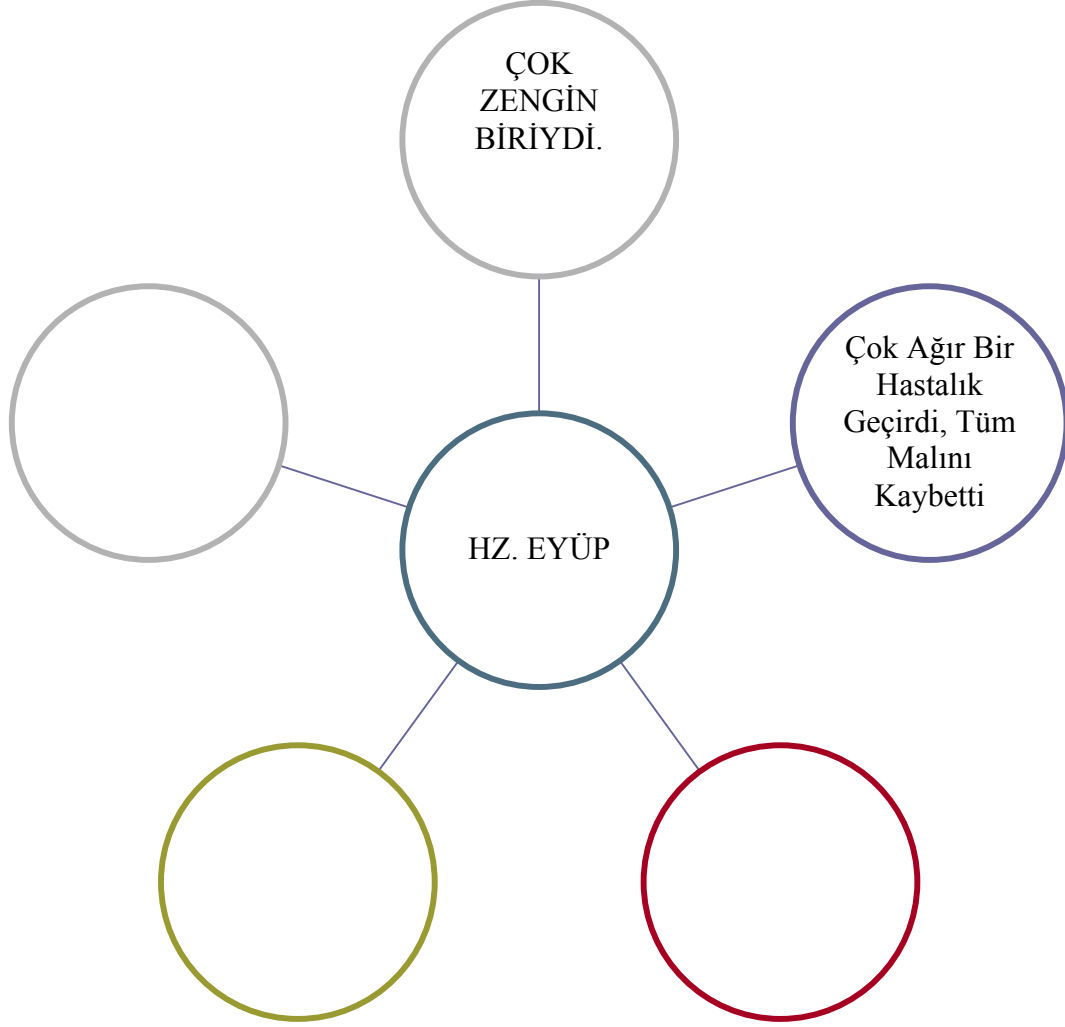
Tablo 23

HİKAYE HARİTASINI TAMAMLAYALIM

	Hikayenin Adı	
Ana Karakter		Olay
Yer	Ana Fikir	Konu

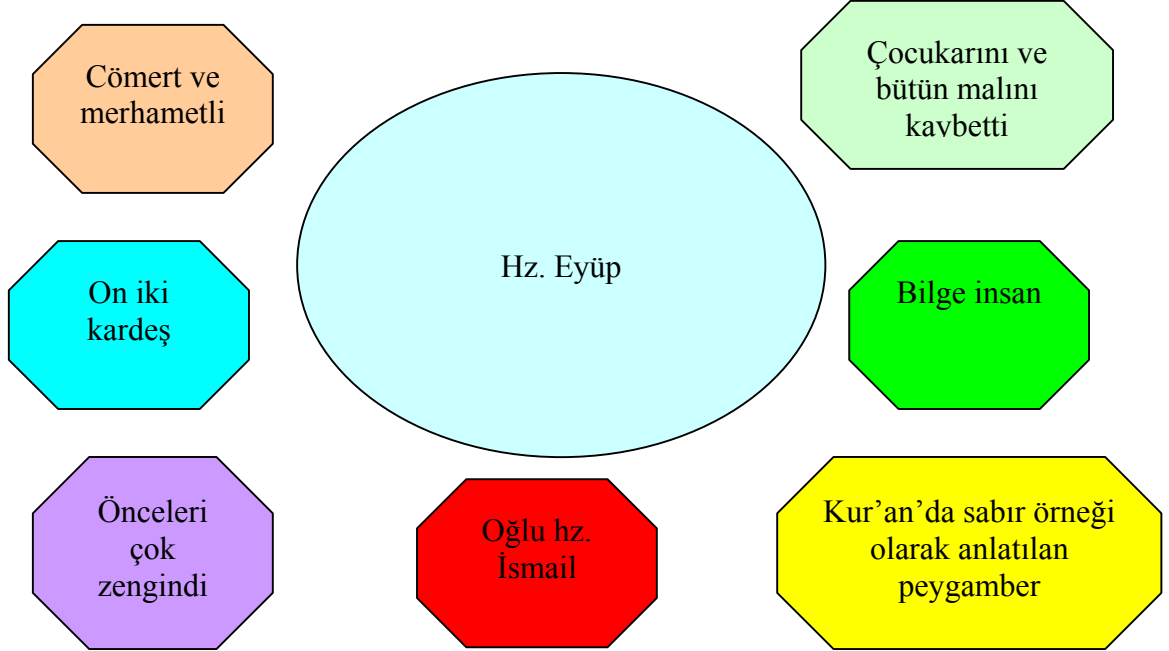
Tablo 24

AKIL HARİTASI

Tablo 25

ÇEMBERE ALALIM

Tablo 26

İLKELER ÇIKARALIM

HZ. LOKMAN'IN ÖĞÜTLERİ

“Evladım! Sakın Allah’a eş, ortak uydurma! Çünkü şirk pek büyük bir zulümdür. Evladım! Yapılan iş, bir hardal tanesi kadar küçük olsa, bir kayanın içinde saklı da olsa, yahut göklerin veya yerin herhangi bir noktasında bile bulunsa, mutlaka Allah onu meydana çıkarır. Allah öyle latîf, öyle habîrdir! Evladım, namazı hakkıyla ifa et, iyiliği yay, kötülüğü de önlemeye çalış, ve başına gelen sıkıntılara sabret. Çünkü bunlar azim ve kararlılık gerektiren işlerdendir. Kibirli davranarak insanlara yüzünü dönme, yerde çalımlı çalımlı yürüme! Çünkü Allah kibirle kasılan, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmez. Yürürken ölçülü, mûtedil yürü! Konuşurken sesini ayarla, bağırarak konuşma! Unutma ki seslerin en çirkini, avazı çıktığında bağırarak eşeklerin sesidir.”

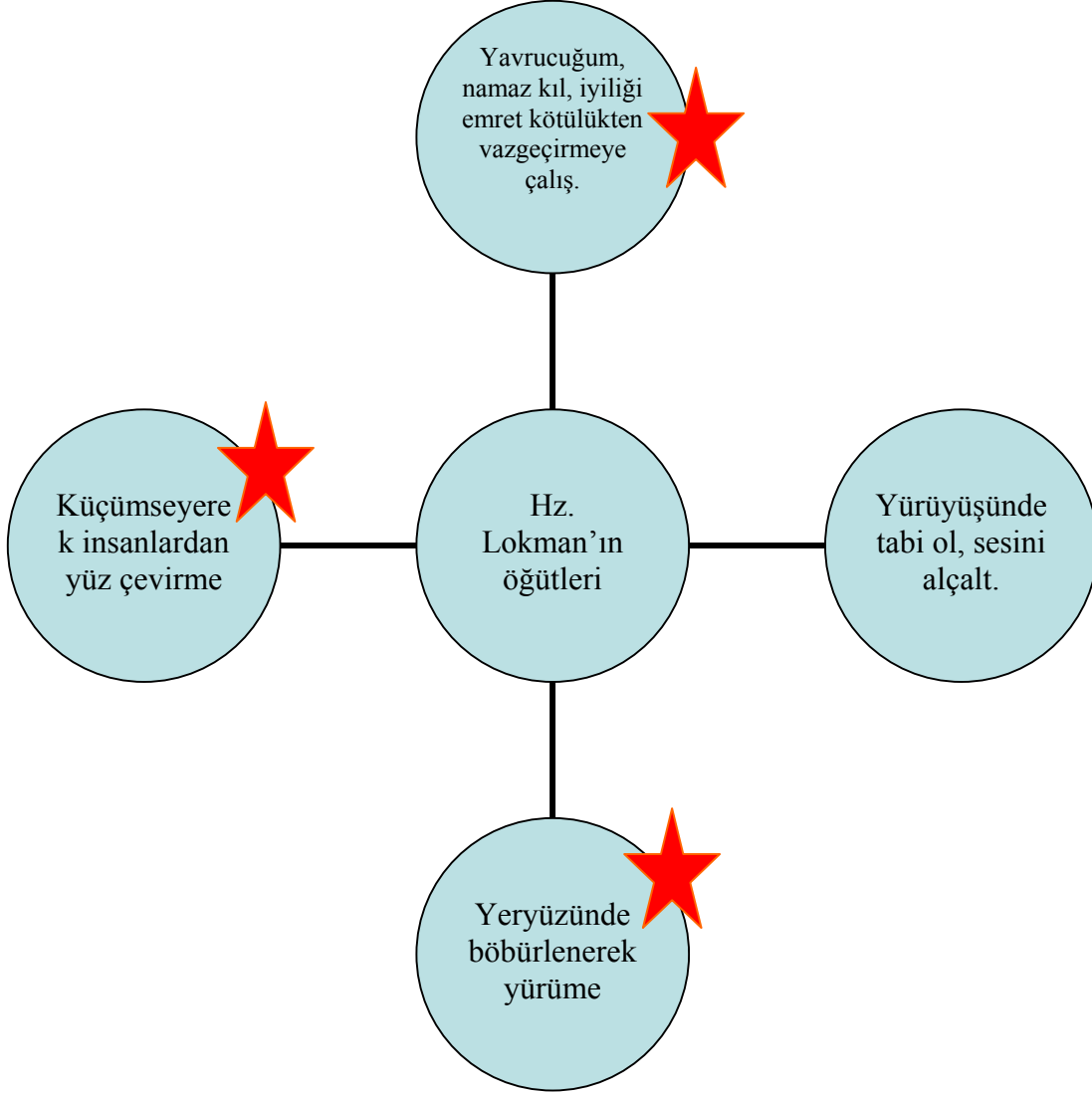
(Lokman Sûresi, 31:13-19. Ayetlerden)

İLKELER ÇIKARALIM

- Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmayalım.
- Anne ve babamıza her zaman iyi ve saygılı davranalım.
-
-
-

Tablo 27

KIYASLAMA YAPIYORUZ

Tablo 28

TAMAMLAYALIM

EY OĞUL ALLAH'A ORTAK K.....

KÜÇÜMSEYEREK İNSANLARDAN YÜZ Ç..... VE YERYÜZÜNDE
BÖBÜRLENEREK Y..... ZİRA ALLAH, KENDİNİ BEĞENMİŞ
ÖVÜNÜP DURAN KİMSELERİ ASLA S.....

YÜRÜŞÜNDE TABİ OL, SESİNİ A..... UNUTMA Kİ SESLERİN EN
ÇİRKİNİ E..... SESİDİR.

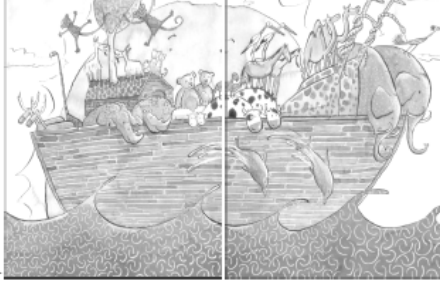
Tablo 29

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

5.SINIF

4.ÜNİTE TEST

KURAN'DAN KISSALAR

1- Yukarıda ki resim aklınıza **hangi** peygamberi getirmektedir?

- a) Hz. Nuh (a.s) b) Hz. Yakub (a.s)
c) Hz. İlyas (a.s) d) Hz. Muhammed (s.a.v)

2- Bazen ateşten, bazen bir kuyudan
Bazen bir balığın karnından
Destanlar çağıldatarak
Vahiyle arındı
Vahiyle yoğruldu zaman.

Yukarıda ki şiirde aşağıda ismi verilen **Peygamberlerden** hangisinin **başından** geçen olaydan söz edilmemektedir?

- a) Hz. İbrahim (a.s) b) Hz. Yunus (a.s)
c) Hz. Süleyman (a.s) d) Hz. Yusuf (a.s)

3- Kuran'da kaç tane peygamberin ismi geçmektedir?

- a)22 b)25 c)29 d)42

4-Kuran'da hikayeleri anlatılan ama Peygamber olup olmadıkları bildirilmeyen kimselerden **değildir**?

- a)Lokman b)Üzeyir c)Eyüp d)Zülkarneyn

5-"Ant olsun ki onların (peygamberlerin) kıssalarında akıl sahipleri için dersler vardır" (Yusuf-111)

Yukarıda ki ayette kıssalarla ilgili ne vurgulanmaktadır?

- a)Kıssaların uzun olduğu
b)Kuran'da çok kıssa olduğu
c)Kıssalardan ders çıkarmamız gerektiği
d)Kıssaların akıllı insanları anlattığı

6- Kuran'da kıssasında **Allah'ı arayış süreci** anlatılan **peygamber** kimdir?

- a)Hz.İsa b)Hz.İbrahim
c)Hz.Musa d)Hz.Eyüp

7-Kuran'da bir çok konuyla ilgili bilgi bulabiliriz. İman, ibadet gibi konularda bilgiler bulabiliriz Bunların dışında peygamberlerin mücadelelerini anlatan, geçmiş insanların hikayelerini anlatan kısımlarda mevcuttur. Bunlara kıssa denilir.

Yukarıda ki parçadan hareketle Kıssa nasıl tanımlanabilir?

- a)Kuran'da anlatılan Peygamberlerin hayatlarına ve geçmişlerin hikayelerine verilen isimdir
b)İbadetle ilgili konulara denilir
c). Kuran'da anlatılan imanla ilgili konulara denir
d)Peygamberimizin hayatına denilir

8-Aşağıdakilerden hangisi Kuran'da kıssaların anlatılmasının amaçları arasında **değildir**?

- a)İnsanların ders alması için
b)Kuran'ın daha iyi anlaşılması
c)İnsanların öğüt alması
d)Kuran'da yer kaplasın diye anlatılmıştır

9-Kuran kıssalarında sadece Peygamberlerin hayatları anlatılmamaktadır. **Kıssalar da başka hangi olaylar anlatılmaktadır?**

- a)Peygamberlerin aileleri
b)Geçmiş insanların hikayeleri
c)Peygamberimizin hayatı
d)Hz.Ali'nin hayatı

10-"Allah öğütlerini neden kıssalar yoluyla anlatmıştır" şeklinde bir soruya **nasıl cevap verilebilir?**

- a)Hikaye şeklinde anlatmak kolay olduğu için
b)İnsanlar öğüt alsınlar diye
c)Öğütleri hikaye şeklinde anlatmak daha etkili olduğu için
d)Çok yer tuttuğu için

11--I-Kabede ki tüm putları kırmıştır
II-Ateşin yakmadığı peygamberdir
III-Gemisiyle insanları tufandan kurtarmıştır

Yukarıda ki bilgilerden hangileri **Hz. İbrahim için** söylenebilir?

- a)Yalnız I b)Yalnız III c)I-II d)II-III

12- Hani İbrahim, “Rabbim! Bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster” demişti. (Allah ona) “İnanmıyor musun?” deyince, “Hayır (inandım) ancak kalbimin tatmin olması için” demişti. “Öyleyse, dört kuş tut. Onları kendine alıştır. Sonra onları parçalayıp her bir parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonra da onları çağır. Sana uçarak gelirler. Bil ki, şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”

Yukarıda ki ayete göre İbrahim **neden** ölülerin **dirtilmesini görmek istemiştir?**

- a) İnanmadığı için
- b) Kalbinin tatmin olması için
- c) Kuşları sevdiği için
- d) Ölülerin dirtilmesini daha önce gördüğü için

13-Aşağıdakilerden hangisi Hz. İbrahim kıssasından almamız gereken **öğütlerden değildir?**

- a) Putların insanlar hiçbir faydası olmadığı
- b) Allah istedikten sonra ateş bile insanı yakamaz
- c) Allah bizi bazen çok zor şeylerle imtihan edebilir bu imtihana sabretmeliyiz
- d) İbrahim bazen yanlış yapmıştır

14-Kardeşleri Hz. Yusuf'u **neden** kuyuya atmışlardır?

- a) Sevmedikleri için
- b) Kıskandıkları için
- c) Yusuf'a kıvdıkları için
- d) Yanlışlıkla atmışlardır

15-Hz. Yusuf'un peygamber olan babasının ismi nedir?

- a) Hz. Yakup b) Hz. İbrahim
- c) Hz. İsa d) Hz. Nuh

16-Aşağıdakilerden hangisi Hz. Yusuf'a ait özelliklerden birisi **değildir?**

- a) Kuyudan köle olarak kurtulmuştur
- b) Rüyaları yorumlama yeteneği vardır
- c) Cinler ve rüzgar emrine verilmiştir
- d) Allah Hz. Yusuf'a ayrı bir güzellik vermiştir

17-Aşağıdakilerden hangisi Hz. Yusuf kıssasından çıkarmamız gereken **öğütlerden değildir?**

- a) Zorluklar bizim için Allah'ın bir sınavıdır
- b) Zorluklar karşısında sabredersek Allah bize yardım eder
- c) Kardeşlerimiz bize kötü davranırsa bizde onlara kötü davranmalıyız
- d) Bizde Yusuf gibi çalışırsak Allah bize yardım eder.

18-Hz. Lokman Kuran'da ismi geçen biridir. **Kuran'da Hz. Lokman nasıl tanımlanmaktadır?**

- a) Peygamber b) Bilge
- c) Elçi d) Resul

19-Kuran'da Hz. Lokman'ın **hangi akrabasına** verdiği öğütler anlatılmaktadır?

- a) Oğluna b) Yeğenine
- c) Annesine d) Kızına

20-Fil suresinde anlatılan olayla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi **yanlıştır?**

- a) Fil ordusunun amacı kabeyi yıkmaktır
- b) Kabe'yi Allah korumuştur
- c) Fil olayı Hz. İsa'dan önce meydana gelmiştir
- d) Fillere taş atan kuşların ismi ebabildir

21-“Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdendir. Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmeyiz.” Lokman 17-18

Yukarıda ki ayette geçen Hz. Lokman 'ın öğütlerinden **hangisi çıkarılamaz?**

- a) Namaz kılmamız
- b) İyilik yapmamız
- c) Kibirli bir insan olmamamız
- d) Kötülük karşısında sabretmememiz

22-“Ant olsun ki senden önce birçok Peygamber gönderdik; sana onların kimini anlattık, kimini anlatmadık....” **ayetinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

- a) Kuran'da bütün peygamberlerin hayatı anlatılmıştır
- b) Peygamberimiz bütün peygamberleri tanıyordu
- c) Kuran'da ismi geçmeyen peygamberlerde vardır
- d) Kuran peygamberlerin hayatlarıyla ilgili hiçbir bilgi içermez

23- Peygamberler toplumlarının bozulan ahlakını düzeltmek için çaba gösterirken çeşitli sıkıntı ve engellerle karşılaşmışlardır. Bu süreçte insanların yapmakta zorlandıkları bazı olağanüstü olayları peygamberler gerçekleştirebilirler. Örneğin Hz. Musa (s.a) asası ile denizi ikiye ayırmıştır, Hz. Muhammed (s.a.v.) ayı bir süre ikiye ayırmıştır”

Yukarıda anlatılan peygamberlere has özelliğin ismi nedir?

- a) Mucize b) İşaret c) Müjde d) Sıdk

Tablo 30

V. ÜNİTE SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM

ÜNİTE KARTLARI HAZIRLIYORUZ

Sevdiğiniz şeylerden (Allah yolunda) infak etmedikçe “iyi” ye eremezsiniz. Her ne harcarsanız, Allah onu hakkıyla bilir.

Al-İmran Suresi, 92. ayet

.... Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah’a, âhiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır. Yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekat verir....

Bakara süresi 177

Onların yaptıkları hiçbir hayır karşılıksız bırakılmayacaktır. Allah, Takva sahiplerini çok iyi bilir.

Al-İmran Suresi, 115. ayet

Kardeşini güler yüzle karşılamak bile olsa hiçbir iyiliği küçük görme.

Müslim, birr, 144

Elle gelen düğün bayram

Bir elin nesi var iki elin sesi var.

Komşu komşunun külüne muhtaçtır.

Tablo 1

HATEM-İ TAİ'DEN DAHA CÖMERT

Cömertliği meşhur Hatem-i Taî'ye:

— Senden daha cömert bir kimse var mı acaba? diye sordular. O:

— «Evet! var», dedi ve başından geçen bir hâdiseyi şöyle anlattı:

Birgün bir seferim zamanında bir gence misafir olmuştum. Genç, fakir bir kimse olmasına rağmen bana bir koyun kesip hazırlattı, önüme koyunun böbreği geldiğinde: «Ben koyunun böbreklerini çok severdim» dedim. Bir ara ev sahibi genç ortalıktan kayboldu. Biraz sonra baktım ki varı yoğu olan yedi koyunun yedisini de kesmiş böbreklerini hazırlamış, önüme getirdi.

Ben şaşkınlık içerisinde kalmıştım. Çünkü biliyordum ki, genç fakir bir kimse idi. «Niçin benim için, varın yoğun olan yedi koyunu kestin. Ben sana böyle yap demedim. Sadece koyun böbreğini sevdiğimi söyledim» dediğimde; bana şu karşılığı verdi: «Bana Tanrı misafiri gelmiş, hiç onun sevdiği bir şeyi ikram etmemem olur mu?» dedi.

Gencin bu misafirperverliğine hayran kalmıştım, gözlerim yaşardı... diye anlattı.

Hatem-i Taî'ye:

— Onun iyiliğine karşı sen ne yaptın? diye sordular. O:

— Derhal üçyüz deve, beşyüz koyun gönderdim, deyince...

— Demek ki sen ondan daha cömertmişsin, dediler. Hatem-i Taî:

— Hayır! O benden cömert, çünkü o bana nesi varsa ikram etti, bense ona sadece malımın bir azını gönderdim, dedi.

PAYLAŞMAKLA İLGİLİ BİR HİKÂYE...

Bir gün ermişlerden birine sormuşlar:

“Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?”

“-Bakın göstereyim” demiş. Önce sevgiyi dilden gönüle indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış. Hepsini oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından da derviş kaşıkları denilen bir metre boyunda kaşıklar. Ermiş:

-“Bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz” diye bir şart koşmuş.

-“Peki” demişler ve içmeye çalışmışlar. Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan ağızlarına götüremiyorlarmış. En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan. Bunun üzerine derviş:

-“Şimdi sevgiyi gerçekten bilenleri çağıralım yemeğe” demiş.

Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa. Buyrun deyince, her biri uzun boylu kaşığını çorbaya daldırıp, sonra karşısındaki arkadaşına uzatarak içirmiş.

Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan.”İşte” demiş, derviş.

-“Kim ki, hayat sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacaktır. Ve kim arkadaşını da düşünürse, o da arkadaşı tarafından doyurulacaktır. Şüphesiz hayatta daima paylaşılanlar kazançlıdır.”

Tablo2

SEVİNÇLERİMİZİ PAYLAŞALIM

ADI SOYADI:	SINIF: 5	NO:	5. ÜNİTE: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM
1	AŞURE GÜNÜ	BERABER NUMARANDIRALIM	23 NISAN.
2	HİCRİ YILBAŞI		BAYRAM ÖNCESİ GÜN
3	KURBAN BAYRAMI		ŞABAN AYININ 15.GECESİ
4	KADİR GECESİ		MUHARREM AYININ BİRİNCİ GÜNÜ
5	REGAİB KANDİLİ		19 MAYIS.
6	MİRAÇ KANDİLİ		RAMAZAN AYININ 27. GECESİ
7	ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI		30 AĞUSTOS.
8	MEVLİD KANDİLİ		RECEP AYININ İLK CUMASI
9	GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI		RECEP AYININ 27. GECESİ
10	ZAFER BAYRAMI		ZİLHİCCE AYININ 10.GÜNÜ
11	BERAT KANDİLİ		MUHARREM AYININ 10.GÜNÜ
12	AREFE GÜNÜ		REBİULEVVEL AYININ 12. GÜNÜ
13	CUMHURİYET BAYRAMI		29 EKİM.

BENİ EN ÇOK NELER MUTLU EDİYOR?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BENİ EN ÇOK NELER ÜZÜYOR?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ADI SOYADI:	SINIF: 5	NO:	5. ÜNİTE: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM
 MUTLULUKLARINI KİMLERLE PAYLAŞIRSIN 	 		
 SENİ EN ÇOK MUTLU EDEN UNUTAMADIĞIN BİR ANI 	 		
 ÜZÜNTÜLERİNİ KİMLERLE PAYLAŞIRSIN 	 		
 SENİ EN ÇOK ÜZEN UNUTAMADIĞIN BİR ANI 	 		

SEVİNÇLER PAYLAŞTIKÇA ARTAR; ÜZÜNTÜLER PAYLAŞTIKÇA AZALIR.

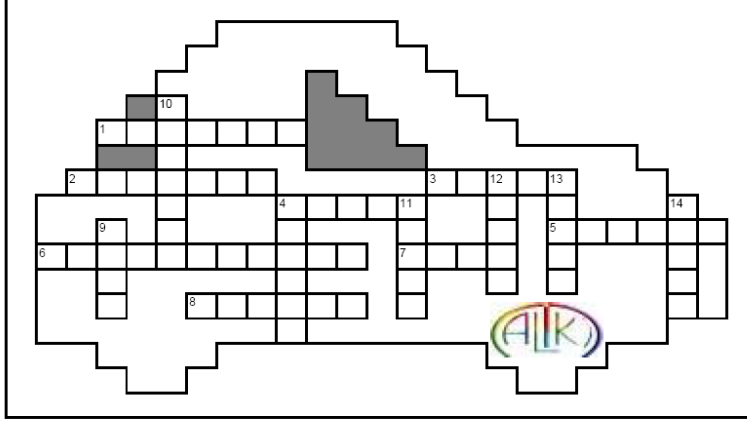
TARİH:

Tablo 3

ŞEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM

ADI SOYADI:

5. ÜNİTE : ŞEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM

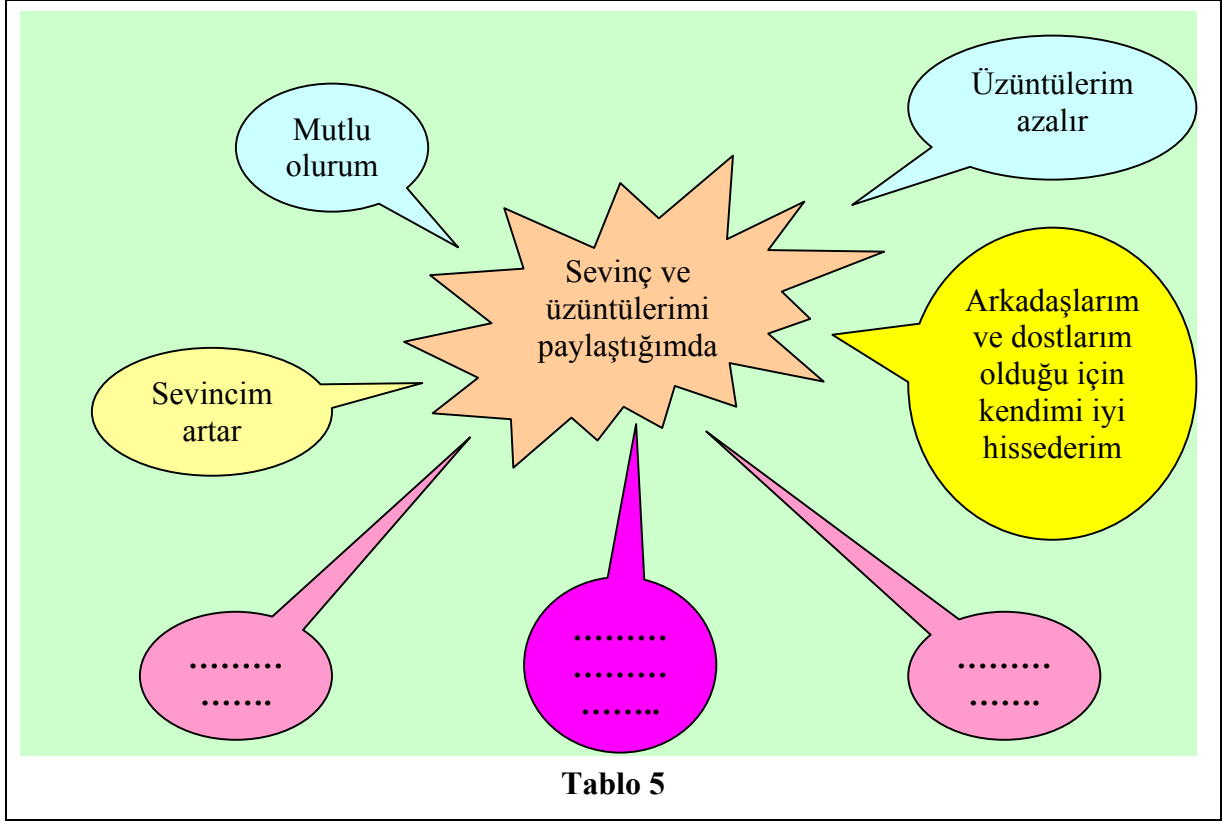
SOLDAN SAĞA

- 1 Dinimize göre Mevlid gecesini hariç diğer mübarek geceleri içinde bulunduran aylar
- 2 Ramazan ayında Yatsı ile vitir namazı arasında kılınan namaz
- 3 Mübarek üç aylardan ikincisi
- 4 Kur'anı kerimin indirilmeye başlandığı
- 5 Peygamber (sav)'in dünyaya geldiği gece, Kameri aylardan 12 Rebiulevvel 571 Pazartesi
- 6 Allahın Hz. Muhammed (sav)'e gönderdiği en son kutsal kitap
- 7 Cuma günü öğle namazı vaktinde kılınan toplam 10 rekat olan erkeklere farz olan namaz
- 8 Mübarek üç aylardan Receb ayının ilk perşembeyi cumaya bağlayan gecesini

YUKARIDAN AŞAĞI

- 4 Allaha yaklaşmak amacı ile belli zamanda belli bir hayvanı kesmek suretiyle yapılan ibadet
- 9 Ramazan ayında yerine getirilen farz ibadet
- 10 Onbir ayın sultanı olarak kabul edilen ay
- 11 Mübarek üç aylardan birincisi
- 12 Mübarek üç aylardan Şaban ayının 15. gecesine rastlayan mübarek gece
- 13 Dinin direği olan ibadet
- 14 Peygamber (sav)'in Allahın huzuruna kabul edildiği, 5 vakit namazın farz kılındığı gece

Tablo 4

KONU İLE İLGİLİ HADİSLERİ ÖĞRENİYORUZ

“ Kardeşini güler yüzle karşılamak şeklinde bile olsa, hiçbir iyiliği küçük görme.” Müslim, Birr, 144 ,Tirmizi, Et’ime, 30

“Sizden biriniz, kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe gerçek anlamda inanmış olmaz.” Buhari, İman, 7, Müslim,İman, 71.

“Müslümanın, Müslüman üzerindeki hakkı beştir: Selamını almak, hasta ziyaretine gitmek, cenazesine katılmak, davetini kabul etmek, hapsirınca ‘ Yerhamükallah’ (Allah sağlıklı ve afiyet versin) demek . Buhari, Cenaiz, 2; Müslim, Selam,4.

Tablo 6

BAYRAMLARIMIZ

ADI SOYADI: _____ SINIF: 5 NO: _____ 5. ÜNİTE: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM

BAYRAMLARIMIZ

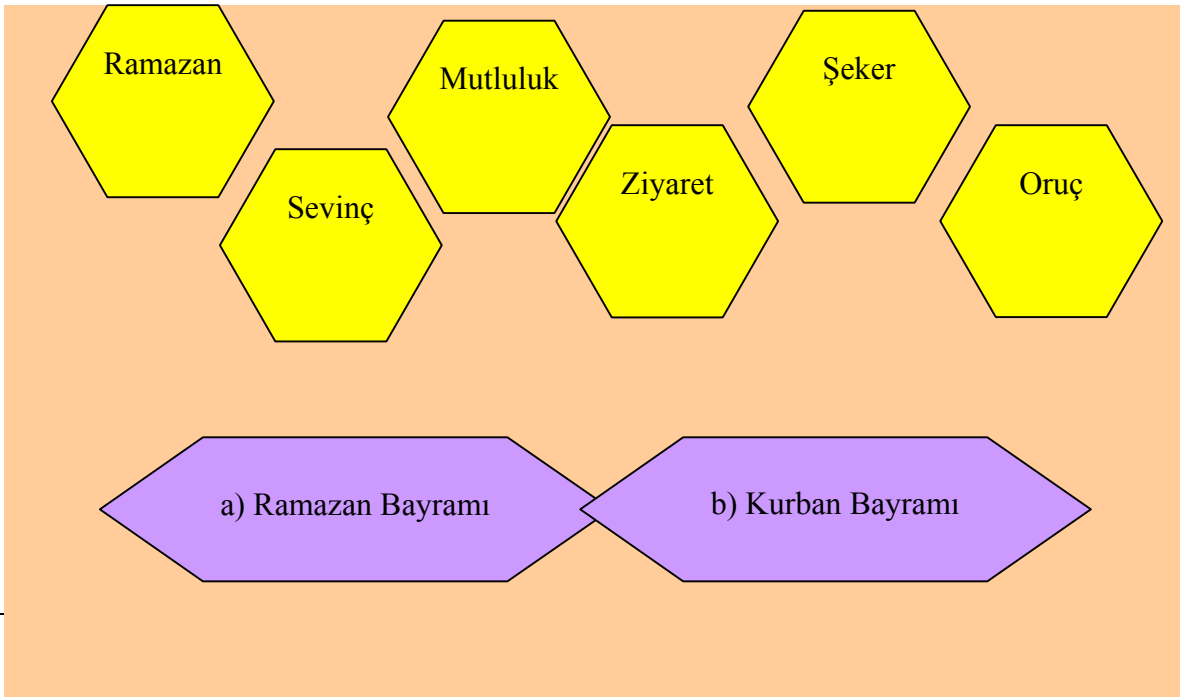
DİNİ BAYRAMLARIMIZ	MİLLİ BAYRAMLARIMIZ
RAMAZAN AYININ ÖZELLİKLERİ NELERDİR 1 - 2 - 3 - RAMAZAN BAYRAMINDA NELER YAPARSINIZ	KURBAN BAYRAMININ ÖZELLİKLERİ NELERDİR 1 - 2 - 3 - KURBAN BAYRAMINDA NELER YAPARSINIZ
23 NİSAN MİLLİ EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI SİZE NEYİ HATIRLATIR 	30 AĞUSTOS ZAFER BAYRAMI SİZE NEYİ HATIRLATIR
29 EKİM CUMHURİYET BAYRAMI SİZE NEYİ HATIRLATIR 	19 MAYIS GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI SİZE NEYİ HATIRLATIR

TARİH: _____

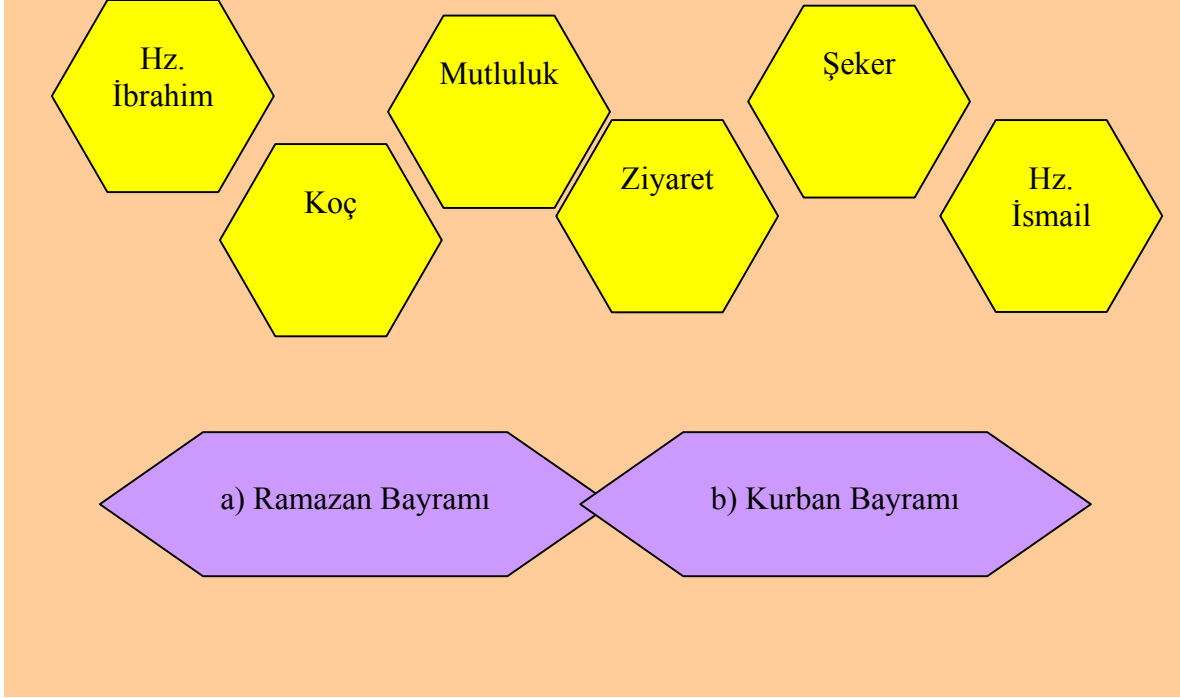
Tablo 6

TAMAMLAYAN HACİSİ

1)

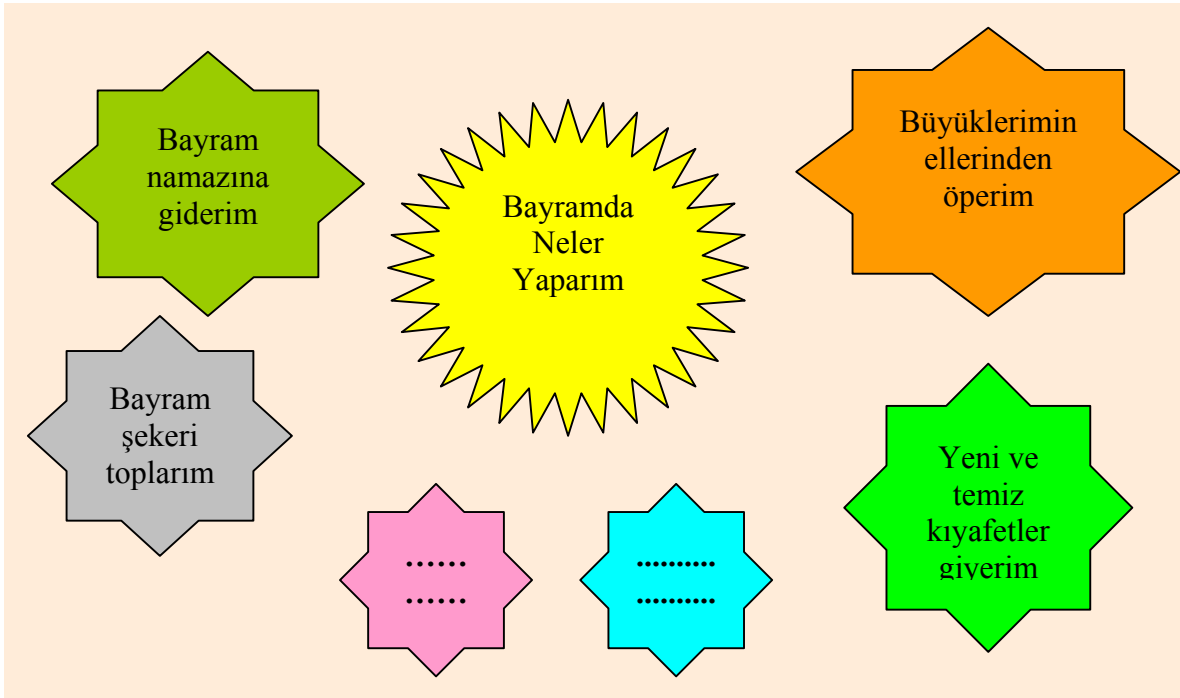

2)

Tablo 7

BAYRAMDA NELER YAPARIM?

ablo 8

SAKLI KELİMELERİ BULALIM

r	l	g	h	l	w	d	r	a	m	a	z	a	n	e	x	l	z	l
q	e	f	e	h	m	e	v	l	i	t	h	h	x	f	p	q	l	s
c	p	w	h	h	h	b	n	a	i	d	n	s	b	e	f	v	b	j
n	p	a	c	g	l	z	r	z	d	s	j	j	j	n	d	t	z	m
s	j	o	w	g	f	w	x	v	e	y	x	q	x	e	t	g	j	d
l	y	d	l	w	v	l	r	f	u	k	s	y	g	r	g	n	f	u
k	l	q	j	q	g	j	b	e	f	v	a	r	k	a	r	e	c	a
a	z	k	a	n	d	i	l	h	g	n	h	t	n	l	i	m	v	k
y	e	x	p	e	b	d	y	x	m	a	y	q	w	a	n	d	z	t
r	n	j	j	c	a	z	a	k	w	d	i	b	o	y	r	y	s	j
s	f	e	w	u	z	a	r	a	k	b	b	p	z	i	u	b	t	r
a	s	d	q	m	b	s	d	d	b	a	e	r	o	i	r	e	f	y
h	m	i	p	a	g	e	i	s	y	r	p	x	j	u	p	e	i	
u	i	r	b	i	l	o	m	r	t	r	a	c	k	v	h	i	g	y
r	r	a	z	j	b	a	l	s	n	a	t	j	u	a	l	f	a	z
q	a	h	m	h	h	a	a	w	a	m	f	c	r	g	e	t	j	f
y	ç	l	t	k	h	a	ş	s	m	b	t	o	b	t	w	a	e	m
j	r	v	d	r	d	m	m	x	a	j	a	r	a	t	o	r	a	v
z	x	e	o	r	u	ç	a	w	z	x	z	r	n	n	z	c	j	f

bayram
 berat
 cuma
 dua
 fener alayı
 iftar
 kadir
 kandil
 kurban
 mevlit
 miraç
 namaz
 oruç
 ramazan
 regaip
 sahur
 yardımlaşma
 zekat

Tablo9

BAYRAM TEBRİĞİ GÖNDERİYORUZ

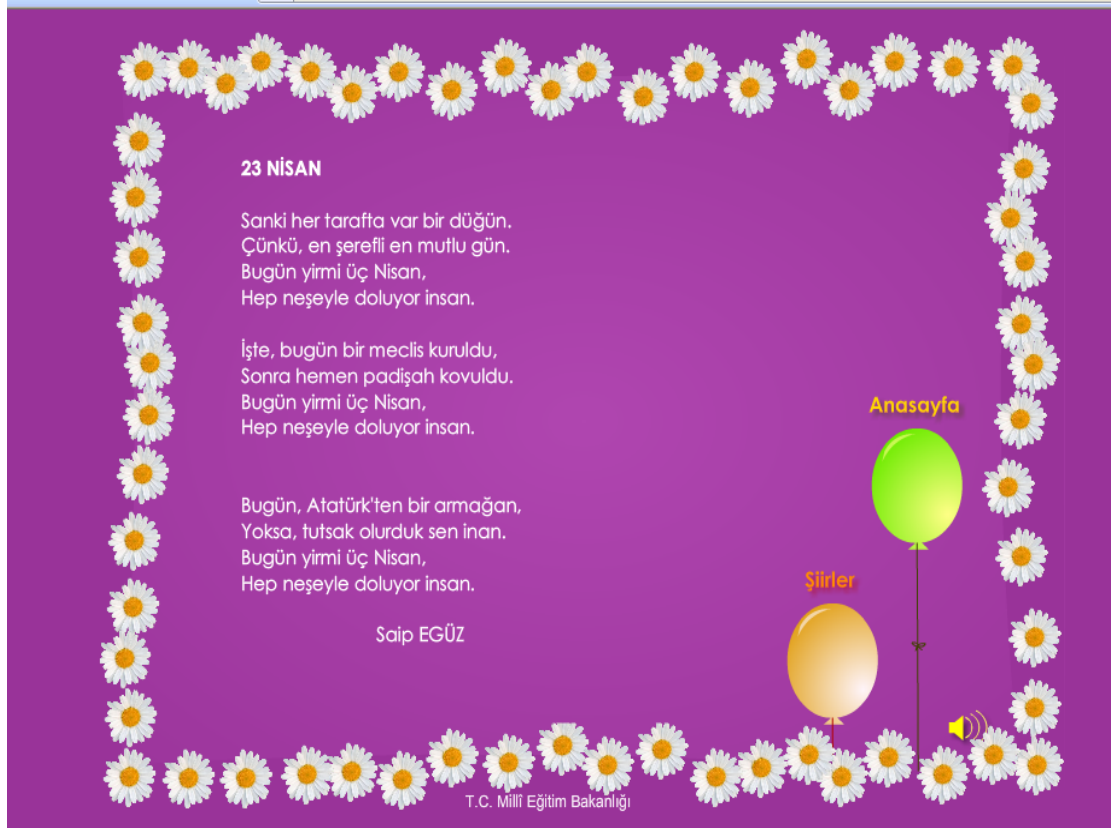
Tablo 10

MİLLİ BAYRAMLARIMIZ

19 MAYIS ATATÜRK'Ü ANMA GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI

(19 - 25 MAYIS GENÇLİK HAFTASI)

23 NİSAN MARŞI

23 Nisan kutlu olsun

Sevinin çocuklar

Övünün büyükler

23 Nisan mutlu olsun

Çok büyük bayram bu bayram

Herkese kutlu olsun

Çok büyük bayram bu bayram

Herkese mutlu olsun

Tablo 11

KANDİL GECELERİ

ADI SOYADI:

SINIF: 5

NO:

5. ÜNİTE: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM

Ya Rabbi. Gazabından
rızana, azabından affına
sığınırım. Senden sana
sığınırım.

Berat Kandilinde
Tevbe kabul edilir.
Aklanmış gönüllerle
Yola devam edilir...

Gökhan EVLİAOĞLU

ŞABAN AYININ 15. GECESİ

Rağbet, (dilek) demektir,
Regaip'se, (dilekler)
Regaib Kandilinde
Müslümanlar af diler...

Gökhan EVLİAOĞLU

RECEP AYININ İLK CUMA GECESİ

Şu beş mübarek gece
Birbirinden yüce.
Allah'a yaklaşalım
Bu geceler gelince...

Mevlid, doğum gecesi
Sevgili Peygamberin.
En kutlu gecedir
Göklerin ve yerlerin...
Gökhan EVLİAOĞLU

REBİULEVVEL AYININ 12. GECESİ
(20 NİSAN 571)

Allahım. Recep ve Şabanı bizim için
mübarek kıl ve bizi Ramazan'a ulaştır.

TARİH:

Allahım. Sen affedicisin.
Affı seversin. Bizi affeyle.

Kadir Gecesi indi
Yüce Kur'anı Kerim.
Herşeye kadir olan
Allah'a şükredelim...

Gökhan EVLİAOĞLU

RAMAZAN AYININ 27. GECESİ

Rabbimizden davetiye,
Miraç gecesi Peygambere,
Ne mutlu bizlere,
Beş vakit namaz hediye.

Maliki ALİOĞLU

RECEP AYININ 27. GECESİ

Tablo 12

SEVDİKLERİMİZE E-KART GÖNDERİYORUZ

Tablo 13

TAMAMLAYANI BUL

M.....

R.....

M.....

Doğum ve doğum günü akla gelir

Recep ayının ilk Cuma gecesidir

Beş vakit namazın emredildiği gecedir.

B.....

K.....

Günahlardan kurtuluş gecesi olarak bilinir.

Ku'an-ı Kerim'in indirilmeye başlandığı gecedir.

Tablo 14

KANDİL GECELERİNİN ÖNEMİ ÇALIŞMA YAPRAĞI

	ADI	ÖNEMİ	ZAMANI
1	Mevlit Kandili	Sevgili Peygamberimiz'in doğduğu gecedir.	Rabiülevvel ayının 12. gecesi
2	Regaip Kandili	Allah'ın rahmetinin ve bereketinin çokluğuna inanılır.	Recep ayının ilk Cuma gecesi
3	Berat Kandili	Günahlardan kurtuluş gecesi olarak bilinir.	Şaban ayının 15. gecesi
4	Miraç Kandili	Beş vakit namazın farz kılındığı gecedir.	Recep ayının 27.gecesi
5	Kadir Gecesi	Kur'an-ı Kerim'in indirilmeye başlandığı gecedir.	Kesin olmamakla birlikte Ramazan ayının 27. gecesi

Tablo 15

DÜŞÜNELİM

Bu Gecelere Neden Kandil Gecesi Dendiğiniz Biliyor Musunuz?

Eskiden geleneksel olarak camilerin minarelerinde kandiller yakılırmış, bu sebepten dolayı bu gecelere kandil gecesi denmiştir.

Bunları biliyor musunuz?

Fener alayı nedir? Ne zaman yapılır

Şivlilik nedir? Ne zaman kutlanır?

Üç ayların başlangıcı olan Recep ayının ilk perşembesini cumaya bağlayan gece Regaip kandilidir. Regaip kandilinde sanırım sadece Konya'ya ait olan bazı gelenekler vardır. Çocuklar bu kandili Perşembe gününden bir önceki gece yani çarşamba gecesi kutlamaya başlarlar. Akşam olunca sokaklarda küçük çocuklar mumlarını yaktıkları kağıt fenerlerle dolaşırlar ve daha sonra oyunlar oynarlar. Eskiden daha büyük çocuklar lastik yakıp üstlerinden atarlarmış ama artık bu fazla görülmemektedir. Bu kutlamalara fener alayı denmektedir. Perşembe günü sabahı ise bayanlar pişi isimli yağda kızartılmış mayalı hamuru yaparlar ve bütün komşularına dağıtırlar.

Çocuklar ise perşembe sabahı ellerine birer poşet alıp ev ev dolaşırlar.”ŞİVLİLİK” diye bağırlar ve ev sahipleri önceden hazırladıkları şeker, çikolata, gofret, üzüm, leblebi ve benzeri hediyeleri çocuklara vererek onları sevindirir.

Tablo 16

AKROSTİŞ TEKNİĞİ İLE ŞİİR YAZALIM

C uma günü gelince

U uyanırım sevinçle

M inarelerden coşkuyla okunur bu gün ezan

A

G

Ü

N

Ü

R

A

M

A

Z

A

N

A

Y

I

Tablo 17

AYET MEALLERİ ÖĞRENİYORUZ

Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz bu, sizin için daha hayırlıdır.
CUMA SURESİ, 9. AYET

(O sayılı günler), insanlar için bir hidayet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur'an'ın kendisinde indirildiği Ramazan ayıdır. Öyle ise içinizden kim bu aya ulaşırsa onu oruçla geçirsin. Kim de hasta veya yolcu olursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah size kolaylık diler, zorluk dilemez. Bu da sayıyı tamamlamanız ve hidayete ulaştırmasına karşılık Allah'ı yüceltmeniz ve şükretmeniz içindir.
BAKARA SURESİ, 185. AYET

Tablo 18

RAMAZAN AYI DEYİNCE

Tablo 19

TAHIYYAT DUASINI ve ANLAMINI ÖĞRENİYORUZ

	Aşağıda Tahiyat duasını oluşturan kelimeler karışık olarak verilmiştir. Duayı doğru olarak okuyabileceğimiz sıraya koymaya çalışalım.	
1.vesselavatü	2.aleyke	3.ettehiyyatü
4.esselamü	5.lillahi	6.vettayyibatü
7.eyyühennebiyyü	8.ve berakatüh	9.illallah
10.aleyna	11.esselamü	
12.ve rasülüh	13.ibadillahissalihin	14.ve rahmetüllahi
15.enne	16.abdühü	
17.muhammeden	18.ve ala	19.ve eşhedü
20.en lailahe	21.eşhedü	
Rakamları nasıl sıraya koyarsak duayı doğru sıralamış oluruz?		
Şimdi Tahiyat Duası'nı Yazalım →		
Şimdi Tahiyat Duası'nın Anlamını Yazalım →		

Tahiyat Duası içinde geçen <u>Kelime-i Şahadet</u> 'i bulalım ve anlamını yazalım.	
Kelime-i Şahadet	
Kelime-i Şahadet'in Anlamı	
Tahiyat Duası içinde geçen <u>Kelime-i Tevhit</u> 'i bulalım ve anlamını yazalım.	
Kelime-i Tevhit	
Kelime-i Tevhit'in Anlamı	

Tablo 20

VI. ÜNİTE VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ

Vatan Sevgisiyle İlgili Atasözleri

Bu vatan, çocuklarımız ve torunlarımız için cennet yapılmaya layıktır.

Mustafa Kemal Atatürk

- Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır,

Toprak, eğer uğrunda ölen varsa vatandır.

Mithat Cemal Kuntay

- Benden eğerimi isteyiniz vereyim, atımı isteyiniz vereyim. Fakat vatanımdan hiç kimse bir karış toprak istemesin veremem.

Mete Han

- Bir memleketin saha bakımından büyüklüğü onun gerçek büyüklüğünü ifade etmez ve bir milleti millet yapan arazisi değildir.

Thomas Henry Huxley

- Eğer vatan tehlikede ise, her şey vatana aittir.

George Jacques Danton

- İnsan vatanını sever, çünkü hürriyeti, rahatı, hakkı vatan sayesinde kaimdir.

Namık Kemal

- Türklerden başka dini ve vatanı uğruna canını vermeye hazır asker görmedim.

Hamilton

- Vatan aşkını artırmak için en emin yol, bir müddet yabancı bir memlekette kalmaktır.

William Shenstone

- Vatan bir milletin evidir.

Ahmet Mithat

- Vatan için katlanılan ölüm kadar tatlı ve şerefli bir ölüm var mıdır?

Horatius

- Vatan için ölmek de var, fakat borcun yaşamaktır.

Tevfik Fikret

- Vatan için yaşamak, vatanın terakki ve tealisine çalışmak da vatan için ölmek kadar şerefli dir.

Gerigori Petrof

- Vatan sevgisi ahlakta iyiliği, ahlakta iyilik de vatan sevgisini meydana getirir.

Montesquieu

- Vatan sıhate benzer, değeri kaybedilince anlaşılır.

Süleyman Nazif

- Vatan, çalışan insanların omuzları üstünde yükselir.

Tevfik Fikret

- Vatana olan borcunu ödemed en ölen insan bedbahttır.

J. Fletcher

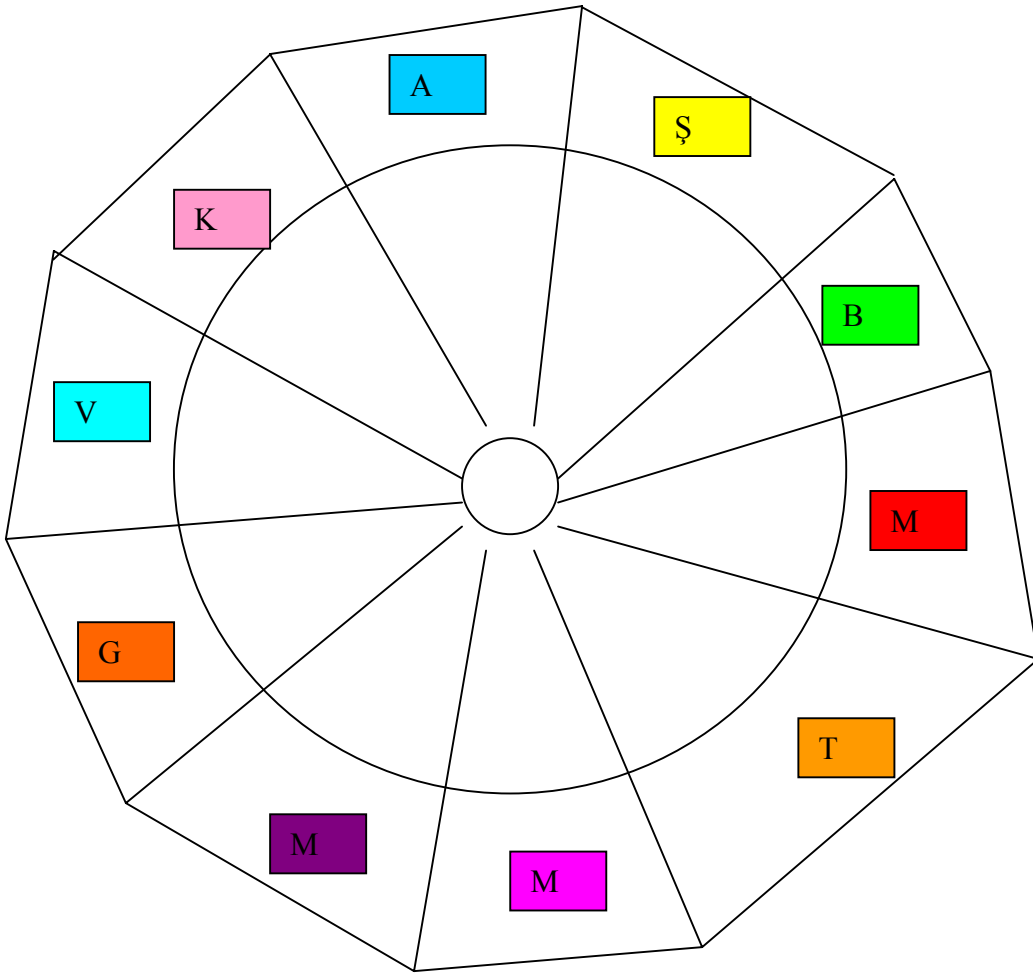
- Vatani için ölmüş bir insan mesut insandır.

Virgilius

Tablo 1

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

5. SINIF 6. ÜNİTE: VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ

A	Cumhuriyetimizin kurucusu.
Ş	Allah, din, vatan ve millet uğrunda hiçbir çıkar gözetmeksizin savaşıp ölen kimse.
B	Bir milletin bağımsızlığının sembolü.
M	İstiklal marşımızın yazarı.
T	Vatanımız; uğrunda canımızı seve seve verdiğimiz kutsal toprağımız.
M	Dil, din, tarih, kültür ve ülkü birliği olan insan topluluğu.
M	Askerlerimize verilen genel isim.
G	Allah, din, vatan ve millet yolunda savaşıp yaralı olarak kurtulan kimse.
V	Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır. Toprak eğer uğrunda ölen varsa'dır.
K	Türk ulusu olarak canımız pahasına kahramanca savaştığımız ve düşmanı topraklarımızdan attığımız bağımsızlık mücadelemiz. (..... Savaşı.)

Tablo 2

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddım var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme, tanı:

Düşün altındaki binlerce kefensiz yatani.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Her cerihamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl

Mehmet Akif ERSOY

Tablo 3

Atatürk'ün Bayrak Sevgisi

YUNAN BAYRAĞI

Atatürk İzmir'in kurtuluşunda halkın coşkun gösterileri arasında kalacağı evin önüne gelince, kapının önüne serilmiş bayrağı görünce durdu: Bu, ipekten kocaman bir Yunan bayrağı idi. Üzerine basılarak geçilecek bir yol halısı gibi serilmişti:

Kapıdaki kalabalık halk yalvarıyordu:

-Buyurunuz, geçiniz. Bizim öcümüzü alınız! Yunan Kralı, bu evden içeri, bizim bayrağımıza basarak girmişti. Siz lütfedin. Bu karşılıkla o lekeyi silin! Burası sizin şehrinizdir. Bu ev sizin evinizdir. Bu hak sizindir.

Atatürk, o yerde serili bayrağın önünde, bulunduğu noktada kaldı. Çevresindekilere tatlılıkla baktı.

-O, geçmişse hata etmiş. Bir ulusun bağımsızlık simgesi olan bayrak çiğnenmez. Ben onun yanlışını tekrar edemem.

Bayrağı yerden kaldırttı, bembeyaz mermerlere basarak içeri girdi.

Tablo 4

İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ ²⁰⁵

İstiklâl Marşı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Milli marşıdır. Marşın sözlerini Mehmet Akif ERSOY yazmış, bestesini Zeki ÜNGÖR yapmıştır.

Türk Kurtuluş Savaşı'nın en çetin döneminde, bir millî marşa duyulan gereksinmeyi göz önüne alan Milli Eğitim Bakanlığı, 1921 yılında bunun için bir şiir yarışması düzenledi. Yarışmaya 724 şiir gönderildi. Kazanacak şiire para ödülü konduğu için başlangıçta Mehmet Akif katılmak istemedi. Ama millî eğitim bakanı Hamdullah Suphi'nin (TANRIÖVER) ısrarı üzerine, ödüksüz olmak şartıyla o da şiirini gönderdi.

Yapılan seçim sonunda, Mehmet Akif'in 20 Şubat 1921'de yazdığı "Kahraman Ordumuza" sungusunu taşıyan şiiri 12 Mart 1921 günü büyük çoğunlukla TBMM'nce İstiklâl Marşı kabul edildi. Aynı yıl bir de beste yarışması açıldı, ama kesin bir sonuç alınamadı. Bunun üzerine Millî Eğitim Bakanlığı'na Ali Rıfat ÇAĞATAY'IN (1867–1935) bestesi uygun görülerek okullara duyuruldu. 1924'ten 1930'a kadar marş bu beste ile çalındı. O yıl bunun yerini, Cumhurbaşkanlığı Orkestrası şefi Zeki ÜNGÖR'ÜN 1922'de hazırladığı bugünkü beste aldı.

Mehmet Akif Ersoy, İstiklâl Marşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılacağına olan inancını, Türk askerinin yürekliliğine ve özverisine güvenini, Türk ulusunun bağımsızlığa, hakka, yurduna ve dinine bağlılığını dile getirir. Şiirin bütünü, dörtlükler halinde yazılmış kırk bir dizedir. Sonuncu bölüm beş dizedir.

Tablo 5

205 <http://www.memocal.com/IstiklalMarsi.asp>

BAYRAK

Ey, mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kızkardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü!
Işık ışık, dalga dalga bayrağım,
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

Sana benim gözümle bakmayanın mezarını kazacağım.
Seni selamlamadan uçan kuşun yuvasını bozacağım.

Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgede bana da, bana da yer ver !
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar.
Yurda ay yıldızın ışığı yeter.

Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün.
Kızılığında ısındık,
Dağlardan çöllere düşürdüğü gün.
Gölgene sığındık.

Ey, şimdi süzgün, rüzgarlarda dalgalan;
Barışın güvercini, savaşın kartalı...
Yüksek yerlerde açan çiçeğim;
Senin altında doğdum,
Senin dibinde öleceğim.

Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:
Yer yüzünde yer beğen !
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim !

ARİF NİHAT ASYA

Tablo 6

ANLAMLI CÜMLE OLUŞTURALIM

Tablo 7

BAYRAKLARI KANDIR.
TOPRAK VATANDIR.

DÜNYA BARIŞINI SAĞLAMAK İÇİN KURULMUŞ ÖRGÜTLER

- ❖ Birleşmiş Milletler Teşkilatı
- ❖ Dünya Barış Konseyi
- ❖ Dünya Barış Örgütü
- ❖ UNESCO, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurulu
- ❖ UNICEF, Dünya Çocuk Örgütü
- ❖ WHO, Dünya Sağlık Örgütü
- ❖ İLO, Dünya Çalışma Örgütü

Tablo 8

SONUÇ

Bu çalışma Yapılandırmacı Yaklaşım ve Çoklu Zeka Kuramının Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine uygulanması için hazırlanmıştır.

ÇZK'nın en önemli özelliklerinden biri her insanda belirli yeteneklerin az ya da çok geliştirilebilir olduğu düşüncesini savunmasıdır. Yapılandırmacı Yaklaşım ise bilginin anlamlandırıldığı, sorgulandığı, içselleştirildiği ve yeniden yapılandırıldığı bir eğitim felsefesidir. Her iki yaklaşımda temele öğrenciyi koyar. Öğrencinin anlaması, uygulayabilmesi, onun için faydalı olabilmesi amacını taşır. Bu anlamda her iki yaklaşımda DKAB dersleri için büyük önem taşır. Çünkü bu derslerin temelinde de bu anlayış yatar. Öğrenciye yaklaşım, öğrenciyi merkeze koyma ve onun bilgileri anlamlandırmaya çalışması derslerimizin gelişimi açısından çok önemlidir. Bu noktada öğretmene büyük bir görev düşer. Çünkü öğrencideki potansiyeli ortaya çıkaracak olan kişi öğretmendir.

Bu öneme binaen çalışmamızı bu yaklaşımlara dayandırdık ve DKAB derslerinde kullanılmaya yönelik materyaller hazırladık. DKAB dersleri sözel bir alanı kapsamaktadır. Çoğu zaman görsel, işitsel veriler bulmakta zorluk çekilmektedir. Biz bu zorlukların en aza indirilmesi için bu çalışmada bu yönde bir adım attık ve duyulan materyal eksikliğini gidermeye çalıştık. Bunu yapmaktaki amacımız DKAB derslerini ilgiyle beklenen, en çok sevilen ve dinlenen ders haline getirmektir. Bu şekilde Din Eğitimi'nin temeli daha sağlam atılmış olacak ve din bireyin hayatında önemli bir yer tutacaktır.

Etkinlikleri hazırlarken öğrenci seviyesi, kültürel birikim, bireysel hazır bulunuşluk gibi özelliklere dikkat ettik. Çok ağır, anlaşılamayacak, çözümü zor ve karmaşık etkinlikler yerine 5. sınıf öğrencilerine uygun, eğlendirici keyifli bunun yanında temel değerlere saygılı, eğlendirici ve öğretici etkinlikler olmasına özen gösterdik.

Çalışmamızın bazı bölümlerinde sınıfta uyguladığımız etkinliklerin fotoğraflarını kullandık. Yalnız tüm etkinliklerin sınıfta uygulanmış haline yer veremedik. Hazırlanan etkinlikleri sınıfta uyguladığımızda sonuç bizi gayet mutlu

etmektedir. Özellikle çalışma yaprağı, kavram haritası, boyama çalışmaları, hikaye ve kıssalar, izlenen filmler, dinlenen ilahiler, interaktif bulmaca ve oyunlar öğrencilerin ilgisini çekmekte, derse katılımı artırmakta, ortama farklı bir heyecan katmaktadır. Dersleri zayıf olan, çeşitli konuları anlamakta zorlanan, çekingen kalan öğrenciler bu etkinliklere hiç çekinmeden katılabilmektedir. Bu da sınıfa daha demokratik bir hava kazandırmaktadır.

Ayrıca derslerde bilgisayar kullanmak, çeşitli asetatlar kullanmak, gerektiğinde film izlemek vs.. DKAB Ders Öğretmenini öğrenci gözünde farklı bir konuma getirmektedir. Öğrenciler böyle bir öğretmeni model almakta söylediklerine önem vermekte, bazen hareketlerini aynen yapmaktadırlar. Ayrıca diğer öğretmenlerden farklı bir yere taşımaktadır. Bu da bizim vermeye çalıştığımız değerler adına çok önemlidir. Bu şekilde medyada ve toplumda yer etmiş olumsuz DKAB öğretmeni imajı kırılmış olmaktadır.

Çalışmamızda asetat, projeksiyon ve bilgisayar önemli bir yer tutmaktadır. Bu konuda elinde imkanları olmayan öğretmenler tarafından çeşitli eleştiriler gelebilir. Fakat burada alternatif çoktur. Asetatla gösterilemeyen, fotokopi imkanı bulunmayan okullarda bu etkinlikler tahtaya yazılarak işlenebilir. İyi bir öğretmen her durumda dersini en iyi şekilde işleyebilir.

Hazırladığımız çalışmalar uygulanırken bir takım sınırlılıklar yaşanabilmektedir. Örneğin sınıfların çok kalabalık olması, ders süresinin kısıtlı olması, etkinlikleri yapabilecek kadar materyalin bulunmaması gibi. Bu gibi durumlarda öğretmen sınıfına ve durumuna uygun bir etkinlik hazırlayabilir. Tahtaya yansıtılan bir asetat zaman kaybını en aza indirir ve kısa sürede konu işlenir bu da etkinlikler için daha çok zaman kalmasını sağlar.

DKAB derslerinin haftada iki saat olması tabii ki öğretmen için bir sıkıntı oluşturmaktadır. O yüzden bu derslerin her saniyesinin dolu dolu geçmesi çok önemlidir. Bunun için DKAB öğretmene çok görev düşmektedir. Önceden hazırlık yapılan, derste verilecek konular için materyal hazırlanan bir ders her açıdan verimli geçecektir. Ancak nasıl olsa iki saat, bu sürede bir şey işlenmez ki diyen bir öğretmen

için söyleyecek bir Şey yoktur. Biz alışmamızda DKAB derslerinin dolu dolu geçmesini sağlayacak ürünler ortaya koymaya çalıştık.

Araştırmamızın diğer çalışmaları geliştirecek yönde olması bizi sevindirecek bir gelişmedir. Çalışmamızın mümkün olduğu kadar eksiksiz, yanlış ve gereksiz bilgilerden uzak olmasına zen gösterdik. Fakat eksik ya da hatalı bölümler kalmış olabilir. Bu konuda eleştiriler varsa bunlara açık olduğumuzu belirtmek isterim.

Hazırladığımız materyallerin uygulama aşamasında, öğrencilerin ilgisi, merakı ve derse katılımı bizi mutlu etmiştir. Video ve film izleme başta olmak üzere diğer bütün etkinliklere katılım st düzeyde olmuştur. Bu da bizim için çalışmamızın amacına ulaşması adına önemli bir gelişmedir.

ÖNERİLER

Bu çalışmanın değerli DKAB öğretmenleri için faydalı olması bizi sevindirecektir. Araştırmamızın diğer çalışmaları geliştirecek yönde olması bizi mutlu edecek bir gelişmedir. Çalışmamızın mümkün olduğu kadar eksiksiz, yanlış ve gereksiz bilgilerden uzak olmasına özen gösterdik. Fakat eksik ya da hatalı bölümler kalmış olabilir. Bu konuda eleştiriler varsa bunlara açık olduğumuzu belirtmek isterim.

Çalışmamızda DKAB dersinde kullanılmak üzere çeşitli etkinlikler hazırladık. Fakat bu etkinliklerin uygulanmış halini burada paylaşamadık. Hazırladığımız pano resimlerine yer versek de uygulama kısmında biraz eksik kaldık. Bundan sonra yapılacak tezlerde uygulama kısmına daha çok yer verilmesi bu yöntemin gelişmesi açısından iyi olur. Ayrıca bu yaklaşımların DKAB dersinde kullanılmasının öğrenmeye etkisi hazırlanacak anketlerle araştırılabilir.

Çalışmamızda 5. sınıf ünitelerini ele aldık. Bundan sonrada 4., 6., 7., ve 8., sınıflar için bu şekilde bir çalışma hazırlanabilir. Dileğimiz bu gibi çalışmaların sürekli değişen ihtiyaçlara göre hazırlanması ve uygulanmasıdır. Sadece DKAB derslerinde değil Kur'an kursu müfredatı içinde bu gibi çalışmaların artması önemlidir. Çünkü böyle kaynaklar hem öğretmenler için verimlilik ve kolaylık, hem de öğrenciler için ilgi ve merak kaynağı oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın bundan sonra yapılacak çalışmalara esin kaynağı olması umudumuzdur. Dileğimiz Din Eğitiminde ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde kullanılan yeni yöntemlerin artması ve yaygınlaşmasıdır.

KAYNAKÇA

- ARSLAN, Mehmet; “Eğitimde Yapılandırmacı Yaklaşımlar”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 2007, c.40 sy.1, 41–61,
- AKBOY, Rengin, *Eğitim Psikolojisi ve Çoklu Zekâ*, Dinazor Kitabevi, İzmir, 2005
- ASYA, Arif Nihat, *Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor*, .Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1997
- ATAİZİ, Murat, “Çevrimiçi (Online) Yapıcı Öğrenme Çevreleri Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu”, 23-25 Mayıs 2002, http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Murat_Ataizi.doc, 03 Haziran 2009 tarihinde alınmıştır.
- AYDIN, Halil, Uşak, Muhammet, “Fen Derslerinde Alternatif Kavramlarının Araştırılmasının Önemi: Kuramsal Bir Yaklaşım”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Denizli, 2003, c. 1, sy. 13, ss. 121 -135,
- BÜMEN, Nilay T., “Çoklu Zekâ Bölümü” *Eğitimde Yeni Yönelimler*, editör, Özcan Demirel, PegemA Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2005
- DERYAKULU, Deniz, *Yapıcı Öğrenme*, Eğitim Sen Yayınları, Ankara, 2001
- EKİNCİ, Necla, İşbirliğine Dayalı Öğrenme Bölümü, *Eğitimde Yeni Yönelimler*, editör, Özcan Demirel, PegemA Yayıncılık, 2. baskı, Ankara, 2005
- ERDEM, Eda; DEMİREL, Özcan, “Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 2002, sy. 23, ss.81–87
- ERDEN, Münire, AKMAN, Yasemin *Gelişim Öğrenme-Öğretme*, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2000
- ERDOĞAN, Fatma, “Çoklu Zekâ Kuramı Işığında İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi IV. Sınıf Konularının İşlenişi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Konya, 2008
- GARDNER, Howard, *Zihin Çerçevesi Çoklu Zekâ Kuramı*, çev: Ebru Kılıç, Alfa Yayınları, İstanbul 2004,

- GÜLTEKİN, Mehmet, KARADAĞ Ruhan, YILMAZ Fatih, “Yapılandırmacılık ve Eğitim Uygulamalarına Yansıması”, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Eskişehir, 2007, c.7, sy. 2, s.503–528,
- GÜNAYDIN, Zeynep, “Diyanet İşleri Başkanlığı Yaz Kur’an Kursları Müfredatı II. Kurunun Çoklu Zekâ Ortamlarında İşlenmesi Üzerine Bir Deneme”, (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, Konya, 2008
- GÜNEŞ, Rabia Sultan, “İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Duyu Organları Konusundaki Başarılarına Öğrendikleri Bilgilerin Kalıcılığına ve Tutumlarına Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Öğretimin Etkisi” (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara, 2006
- GOLEMAN, Daniel, Duygusal Zekâ Neden IQ’dan Daha Önemlidir?, çev. Banu Seçkin Yüksel, Varlık Yayınları, 26. Basım, İstanbul, 2004
- HAKKIOĞLU, Belkıs İbrahim, Hz. Eyüp, Timaş Yayınları, İstanbul, 2005
- HEKİMOĞLU, İsmail, Kalbim Küçük Sevgim Büyük, Timaş Yayınları, İstanbul, 2006,
- KILIÇ, Ebru, KARADENİZ, Şirin, KARATAŞ, Serçin, “İnternet Destekli Yapıcı Öğrenme Ortamları”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 2003, c.23, sy.2, ss. 149-153
- KOÇ, Gürcü, DEMİREL Melek, “Davranışçılıktan Yapılandırmacılığa Eğitimde Yeni bir Paradigma”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara, 2004, sy.27, 174-180
- KÜÇÜKAHMET, Leyla, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Nobel Yayınları, Ankara, 2001
- Komisyon, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, M.E.B., Ankara, 2007,

Komisyon, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı* 5. sınıf, M.E.B. Ankara, 2008

LORAS, Şule, “*Ku’an Kursu Müfredatının Çoklu Zekâ Tekniği ile İşlenişi*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2007

OKUMUŞLAR, Muhittin, *Yapılandırımcı Yaklaşım ve Din eğitimi*, Yediveren Kitap, Konya, 2008

ÖZDEN, Yüksel, *Öğrenme ve Öğretme*, PegemA Yayıncılık, 6. Baskı Ankara, 2003,

ÖZERBAŞ, Mehmet Arif, “*Yapılandırımcı Öğrenme Ortamının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve Kalıcılığına Etkisi*”, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Ankara Güz 2007, c.5, sy.4, ss.609–635

PEKTAŞ, Pelin, *Din Kültürü ve Ahlak Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamaları*, Özel Ceceli Okulları Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2003,

SABAN, Ahmet, *Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar*, Nobel Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2004

SABAN, Ahmet, *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitimi*, Nobel Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 2004

SELÇUK, Ziya, KAYILI, Hüseyin, OKUT, Levent, *Çoklu Zekâ Uygulamaları*, Nobel Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2004,

ŞAŞAN, Hasan, *Yapılandırımcı Öğrenme*, Yaşadıkça Eğitim, 74–75, 2002 s.49–52

ŞİMŞEK, Nurettin, *Yapılandırımcı Öğrenme ve Öğretme Eleştirel Bir Yaklaşım*, Eğitim Bilimleri Ve Uygulama, Ankara, 2004, c.3, sy.5, ss.115–139

TEMİZ, Nida, *Çoklu Zeka Kuramı Okulda ve Sınıfta*, Nobel Yayınları, Ankara, 2007,

TÜRKÜZAN, Rukiye, “*Çoklu Zekâ Kuramının Lise 1. sınıf Öğrencilerinin Öz kütle Konusunu Anlamalarına ve Öğrendikleri Bilgilerin Kalıcılığa Etkisi*”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 2004,

- UYSAL, Asım, Mürşide UYSAL, *Çocuklara İlk Dini Bilgiler-2*, Uysal Yayınevi, İstanbul, 2002,
- VURAL, Birol, *Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ*, Hayat Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2005
- YAŞAR, Şefik, “Yapısalcı Kuram Ve Öğrenme-Öğretme Süreci”, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Eskişehir, Güz 1998, c.8, sy. 1-2,, s68-75
- YAVUZ, Kudret Eren, *Eğitim-Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi Ve Uygulamaları*, Ceceli Yayınları, 4.baskı, Ankara, 2003
- YEŞİLKAYA Özge Çongur, “Müzik Öğretiminde Çoklu Zekâ Kuramına Yönelik Model Araştırma”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi) Ankara, 2007
- YURDAKUL, Bünyamin, Yapılandırmacılık Bölümü, *Eğitimde Yeni Yönelimler*, editör, Özcan Demirel, PegemA Yayıncılık, 2. baskı, Ankara, 2005
- YURTLUK, Makbule, Proje Tabanlı Öğrenme Bölümü, *Eğitimde Yeni Yönelimler*, editör, Özcan Demirel, PegemA Yayıncılık, 2. baskı, Ankara, 2005

İNTERNET ADRESLERİ

http://aof20.anadolu.edu.tr/bildiriler/Murat_Ataizi.doc 03 06 2009

<http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=7> 14
Mart 2009

<http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24
mart2009

<http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24
mart 2009

<http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24
mart 2009

<http://www.meb.gov.tr/belirligunler/23nisan2008/index.html> 23 Mart 2009

<http://www.dersimizdin.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=11> 24
mart 2009